

Міністерство освіти і науки України

Департамент агропромислового розвитку Полтавської обласної
державної адміністрації

Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»

Інститут свинарства і агропромислового виробництва

Національної академії аграрних наук України

Жешувський університет (м. Жешув, Польща)

Регіональна торгово-промислова палата в Перемишлі
(м. Перемишль, Польща)

Регіональне агентство розвитку Жешува (м. Жешув, Польща)

Азербайджанський державний аграрний університет
(м. Гянджа, Азербайджан)

Опольський університет (м. Ополь, Польща)

Регіональний фонд підтримки підприємництва
по Полтавській області

Полтавська державна аграрна академія

Навчально-науковий інститут економіки та бізнесу

Факультет економіки та менеджменту

Кафедра економіки підприємства

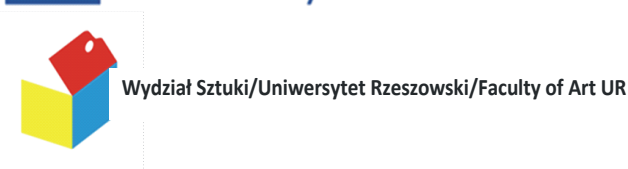


МАТЕРІАЛИ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТИВАННЯ ТА ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В АПК»

29-30 жовтня 2015 р.



м. Полтава, ПДАА

**Міністерство освіти і науки України
Департамент агропромислового розвитку Полтавської обласної державної
адміністрації
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»
Інститут свинарства і агропромислового виробництва Національної
академії аграрних наук України
Жешувський університет (м. Жешув, Польща)
Регіональна торгово-промислова палата в Перемишлі (м. Перемишль,
Польща)
Регіональне агентство розвитку Жешува (м. Жешув, Польща)
Азербайджанський державний аграрний університет
(м. Гянджа, Азербайджан)
Опольський університет (м. Ополе, Польща)
Регіональний фонд підтримки підприємництва
по Полтавській області
Полтавська державна аграрна академія
Навчально-науковий інститут економіки та бізнесу
Факультет економіки та менеджменту
Кафедра економіки підприємства**

МАТЕРІАЛИ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТУВАННЯ ТА
ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В
АПК»**

29-30 жовтня 2015 р.

Полтава – 2015 р.

УДК 658.152.338.45:664

ББК 65.9 (4УКР) 42

Редакційна колегія:

Макаренко П.М. – завідувач кафедри економіки підприємства Полтавської державної аграрної академії, д.е.н., професор, член.-кор. НААНУ.

Писаренко С.В. – заступник завідувача кафедри економіки підприємства Полтавської державної аграрної академії, к.с.-г.н., доцент.

Самойлик Ю.В. – доцент кафедри економіки підприємства Полтавської державної аграрної академії, к.е.н., доцент.

Проблеми інвестування та формування інвестиційного клімату в АПК. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 29-30 жовтня 2015 року). – Полтава : РВВ ПДАА, 2015. – 230 с.

У збірнику надруковані матеріали міжнародної науково-практичної конференції “Проблеми інвестування та формування інвестиційного клімату в АПК”. Відповідальність за заміст і редакцію наукових праць несуть їх автори. Матеріали можуть бути корисні для студентів, магістрантів, аспірантів та викладачів вищих навчальних закладів освіти.

УДК 658.152.338.45:664

ББК 65.9 (4УКР) 42

Секція № 1

Проблеми зовнішнього та внутрішнього інвестування, форми залучення інвестицій

УДК 338.2

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ НАПРЯМІВ ІНВЕСТУВАННЯ В БІОЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

*Байдала В.В., к.е.н., доцент, докторант,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Бутенко В.М., к.е.н., доцент, Сумська філія Харківського національного
університету внутрішніх справ*

В Україні сьогодні гостро стоїть питання про необхідність забезпечення сталого розвитку, оскільки наша країна стикається зі значними екологічними проблемами, а також з проблемою енергозалежності. Одним із можливих шляхів вирішення зазначених проблем, як показує досвід передових країн, є розвиток біоекономіки.

Інвестиції в біоекономіку можуть стати одним з пріоритетних напрямів інвестиційної діяльності в Україні. Слід зазначити, що дослідження інвестиційної привабливості біоекономіки в цілому, як і її окремих галузей, проводяться досить рідко і єдині методичні засади здійснення такої оцінки поки не розроблені [1,2]. Тому наша мета - охарактеризувати стратегічно значущі напрямки здійснення інвестицій в біоекономіку України, визначити оптимальні критерії для оцінки ефективності інвестицій в біоекономіку і розробити методичний інструментарій їх застосування. Як правило, в структурі біоекономіки виділяють такі сектори, як «зелений» (сільське і лісове господарство), «білий» (біотехнології в харчовій, хімічній та нафтопереробній промисловості), «червоний» (біофармацевтика), «сірий» (діяльність з охорони навколишнього середовища, біоремедіація), «синій» (рибне господарство та аквакультура) [3]. Також ми пропонуємо доповнити цю структуру секторами науки та інфраструктури біоекономіки, а біоенергетику виділити в окремий сектор, беручи до уваги його стратегічне значення для країни. Відповідно, постає питання про те, який з цих секторів є найбільш привабливим з інвестиційної точки зору.

Для оцінки інвестиційної привабливості секторів біоекономіки ми пропонуємо використовувати інтегральний показник, до складу якого входять, у свою чергу, такі показники: рівень прибутковості діяльності сектора ($i_{\text{приб}}$); рівень перспективності розвитку сектора ($i_{\text{перс}}$); рівень інвестиційних ризиків, характерних для даного сектора ($i_{\text{риз}}$); рівень державної підтримки сектора ($i_{\text{держ}}$); рівень екологічної безпеки діяльності підприємств даного сектора ($i_{\text{екол}}$); рівень соціальної корисності / безпеки ($i_{\text{соц}}$).

Дані синтетичні показники, у свою чергу, складаються з наступних

показників, які більш детально, на наш погляд, характеризують інвестиційну привабливість.

Рівень прибутковості діяльності сектора слід оцінювати за такими показниками: внутрішня норма прибутковості (IRR); індекс прибутковості (PI); рівень рентабельності (IR); чиста поточна вартість (NPV).

Рівень перспективності розвитку включає в себе: місткість ринку продукції, виробленої сектором; рівень розвитку технологій в секторі, наявність наукових розробок; рівень зношеності основних засобів і доцільність їх модернізації; кількість об'єктів інфраструктури; наявність кадрів необхідної кваліфікації; показники рівня конкуренції в секторі; показники конкурентоспроможності підприємств сектора.

Рівень інвестиційних ризиків в секторі характеризується показниками: політична стабільність/нестабільність; рівень інфляції; ризики, пов'язані з природно-кліматичними умовами; ймовірність зміни кон'юнктури ринку.

Рівень державної підтримки визначається показниками: величина державного фінансування сектора; наявність/відсутність пільгового оподаткування; наявність/відсутність кредитування сектора на пільгових умовах.

Рівень екологічної безпеки оцінюється за допомогою показників: кількість викидів в атмосферу; рівень забруднення води і ґрунту; використання поновлюваних ресурсів; ступінь впливу діяльності підприємств сектора на біорізноманіття.

Рівень соціальної корисності/безпеки ми пропонуємо оцінювати за допомогою таких показників, як: зростання/зниження доходу працюючих в секторі; розмір відрахувань до фондів соціального страхування; створення соціальної інфраструктури.

Нами було проведено опитування експертів з метою виявлення вагових коефіцієнтів значимості кожного синтетичного показника для розрахунку інтегрального показника інвестиційної привабливості секторів біоекономіки (ІІПБ). У результаті проведеного дослідження формула для розрахунку інтегрального показника інвестиційної привабливості секторів біоекономіки знайшла такий вигляд:

$$ІІПБ = 0,55i_{приб} + 0,08i_{перс} + 0,16i_{риз} + 0,10i_{держ} + 0,07i_{екол} + 0,04i_{соц} \quad (1)$$

У відповідності з величиною ІІПБ оцінюється інвестиційна привабливість кожного сектора біоекономіки (чим більше величина ІІПБ, тим більш привабливим з інвестиційної точки зору є сектор).

Використання даної методики для оцінки інвестиційної привабливості галузей (секторів) біоекономіки допомагає не тільки прибутково інвестувати кошти в підприємства біоекономіки, а й досягти соціальних вигод. Наприклад, зазначена спрямованість інвестицій призводить до поліпшення соціального іміджу підприємства, підвищенню безпеки продукції, економії дефіцитних ресурсів, поліпшенню якості навколишнього середовища, в кінцевому підсумку - поліпшення якості та тривалості життя людей. Також слід зазначити, що індикатори соціальної корисності (безпеки) за своєю суттю є основою

формування сценаріїв соціально-політичного та економічного розвитку соціобіоекономіки в постіндустріальному суспільстві.

На сучасному етапі розвитку економіки України в цілому і біоекономіки зокрема, перспективним сектором для інвестування, на нашу думку, є саме «зелений» сектор біоекономіки, а також біоенергетика. Сільське господарство є однією з найважливіших галузей економіки, і беручи до уваги як наявний потенціал, так і результати аналізу, проведеного за вищевказаною методикою, інвестування «зеленого» сектора біоекономіки має стратегічно важливе значення для країни.

Список використаних джерел

1. Згуровский М.З., Статюха Г.А., Джигирей И.Н. Оценивание устойчивого развития окружающей среды на субнациональном уровне в Украине//Системні дослідження та інформаційні технології. – 2008.- № 4. – С.7-20.
2. Потапенко В.Г. «Зелена» економіка в системі стратегічних пріоритетів безпечного розвитку України//Економічний часопис ХХІ. [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://soskin.info/ea/2012/3-4/20125.html>.
3. OECD, Biotechnology for Sustainable Growth and Development, March 2004. Режим доступу <http://www.hse.ru/org/hse/iori/oecdprj20>.

УДК 658.152.338.45:664

СУЧАСНИЙ СТАН ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

*Решетнікова О.В., к.е.н., доцент кафедри маркетингу
Березницький К.В., аспірант кафедри маркетингу
Полтавська державна аграрна академія*

Говорячи про сучасний стан інвестиційної діяльності в Україні, слід звернути увагу на те, що в країні дотепер не створено обґрунтованої системи державної підтримки інвестиційної діяльності підприємств. Як наслідок цього, в інвестиційній діяльності країни утворилося замкнуте коло, коли недоінвестування народного господарства посилює спад виробництва, що, в свою чергу, спричиняє зниження інвестиційних можливостей суб'єктів господарювання та держави.

Серед основних факторів, що стримують активність інвестиційних процесів виділяють наступні: зниження фінансових можливостей бюджетів усіх рівнів, а також господарюючих суб'єктів та населення; недосконалість і часті зміни законодавчої і нормативно-правової бази; слабка розвиненість фондового ринку і ринку капіталів; відсутність системи страхування ризику інвесторів; нестабільна політична ситуація в країні [1].

Аграрний сектор у сучасних умовах потребує значних інвестиційних ресурсів. Нині залучення інвестицій в нього – це вже не питання розвитку даного сектору, а питання його виживання або подальшого його безповоротного занепаду. Для цього необхідно використовувати всі можливі

інвестиційні ресурси. Важливість правильної інвестиційної політики важко переоцінити. Жодна економіка світу не досягла значних результатів без залучення коштів вітчизняних та іноземних приватних інвесторів. Інвестиції для підприємств означають модернізацію і технічне переоснащення, впровадження енерго- й ресурсозберігаючих технологій, а, отже, зменшення частки матеріальних витрат у структурі собівартості та збільшення оплати праці, виробництво конкурентоспроможної продукції [2].

Розглянемо капітальні інвестиції на прикладі Полтавської області (рис.1).



Рис. 1. Динаміка капітальних інвестицій в Полтавській області, 2010-2014 рр. (млн. грн.)

Джерело: побудовано за даними Головного управління статистики в Полтавській області [3]

З рис. 1 бачимо як щорічно, починаючи з 2010 року, обсяги капітальних інвестицій в економіку Полтавської області зростають. Свого максимуму вони досягли в 2012 році (10217 млн. грн.). Потім починається поступовий спад. Щодо капітальних інвестицій в сільське господарство, тут спостерігається наступна динаміка. У базовому 2010 році вони становили 841 млн. грн., а у 2014 р. – 1568 млн. грн. Найбільше інвестицій в область було залучено у 2013 році – 1845 млн. грн. Отож, можна зробити висновок, що суми капіталовкладень в агропромисловий комплекс Полтавської області зростають, що в свою чергу позитивним чином відбивається на даній галузі економіки не тільки регіону, а й країни в цілому.

Доцільним в даному випадку буде аналіз структури джерел фінансування загального обсягу капітальних інвестицій в Полтавську область (рис. 2).

Аналізуючи рис. 2, можемо сказати, що в середньому за 2010-2014 рр. найбільшу частину капітальних інвестицій склали власні кошти підприємств та організацій регіону (76,4%). При цьому частка інвестицій іноземного походження у відсотковому вираженні до загальної суми всіх інвестицій є

незначною.

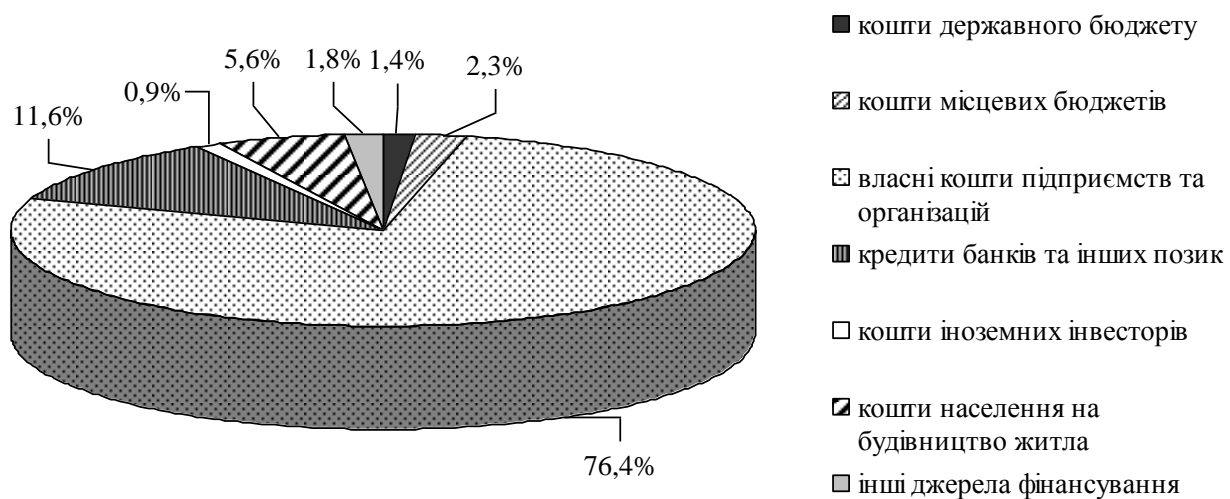


Рис. 2. Структура джерел капітальних інвестицій в Полтавську область, 2010-2014 рр., %.

Джерело: побудовано за даними Головного управління статистики в Полтавській області [3]

Однозначним є той факт, що іноземні інвестиції вкладені в сільське господарство Полтавської області принесли певну економічну вигоду для регіону, однак для того, щоб прослідкувати залежність цієї вигоди від суми іноземних капіталовкладень необхідно проводити аналіз конкретних підприємств, які отримували відповідне фінансування.

На сьогоднішній день рівень іноземних інвестицій в Полтавській області є досить малим за обсягом в загальній структурі капітальних інвестицій регіону.

Полтавщина завжди славилася одними з найбільших показників урожайності не тільки зернових, а інших основних сільськогосподарських культур. Сільське господарство в цьому регіоні отримує найбільшу кількість капіталовкладень, порівняно із лісовим та рибним господарствами. Для залучення більшої кількості іноземних інвестицій в області слід розробити та реалізувати власну інвестиційну стратегію, яка в свою чергу неодмінно повинна базуватися на продуктивних економіко-математичних моделях, що дадуть змогу прораховувати економічний результат для потенційних інвесторів не тільки внутрішніх з території області та країни, але і закордонних.

Список використаних джерел

1. Шафранська Т. Ю. Можливості активізації інвестиційної діяльності в Україні [Електронний ресурс] / Т. Ю. Шафранська, Я. С. Фесун // Інвестиційна діяльність і фондові ринки. – Економічні науки. – Т.4. – Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, Україна – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/33_DWS_2013/Economics/4_150000.doc.htm .

2. Фисун О. Особливості іноземного інвестування в агропромисловий комплекс України. –2015, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kursak.net/diplomna-robota-bakalavra-na-temu-osoblivosti-inozemnogo-investuvannya-v-agropromislovij-kompleks-ukra%D1%97ni/> .

3. Капітальні інвестиції, 2015 рік: щорічник. / Головне управління статистики у Полтавській області. – П. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.pl.ukrstat.gov.ua/main/stat_info/byd/menu_invest.html.

УДК 658.152.338.45:664

АКТИВІЗАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ ФАКТОР ПОДАЛЬШОГО ЙОГО РОЗВИТКУ

*Васільєва Л.М., д.н.держ.упр., професор,
Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет*

Створення сприятливого інвестиційного клімату в аграрному секторі економіки неможливе без розуміння його специфіки, яке обумовлене сезонністю виробництва, ризиками ведення сільськогосподарської діяльності та екологічним станом основних виробничих засобів аграрного виробництва – земель сільськогосподарського призначення. В Україні сьогодні на жаль відсутня довгострокова державна політика, спрямована на покращення агроекологічної ситуації, ще недостатньо розвинута відповідна інфраструктура для проведення страхування ризиків ведення сільськогосподарської діяльності та відсутні кошти на проведення такого страхування. Все це призводить до того, що до цього часу іноземні інвестиції спрямовуються в менш ризиковані галузі виробництва.

Інвестиційна політика в аграрного сектору повинна бути підпорядкована завданням структурної перебудови економіки та спрямована на забезпечення збалансованого та гармонійного розвитку всіх його ланок, на оновлення виробничого потенціалу, підвищення ефективності його використання на основі впровадження у практику досягнень науково-технічного прогресу, освоєння ресурсозберігаючих технологій, модернізації та реконструкції виробництва.

Узгоджена реалізація аграрних інвестиційних процесів в короткостроковому та довгостроковому інвестиційних циклах, забезпечує задоволення економічних інтересів і вирішення соціальних та екологічних проблем, можлива тільки при активній державній підтримці інвестиційної діяльності в аграрному секторі економіки.

На нашу думку, державна підтримка аграрних інвестиційних процесів повинна здійснюватися за двома стратегічними напрямками:

- 1) економічна підтримка виробничих інвестиційних програм та проектів, що реалізуються приватними інвесторами;
- 2) безпосередня участь в реалізації соціальних та інфраструктурних інвестиційних програм та проектів.

Особливістю методології дослідження та формування ефективної системи державного регулювання інвестиційних процесів в аграрному секторі є необхідність врахування специфічних умов та факторів, що впливають на інвестиційну діяльність в даному секторі економіки, які обумовлені: технологічними особливостями; впливом природних факторів на аграрне виробництво; підвищеними виробничими та комерційними ризиками; необхідністю обов'язкової державної участі в інвестиційній діяльності; різноспрямованістю мультиплікативного інвестиційного ефекту та специфікою інституціонального середовища, що має свої особливості в різних регіонах та районах.

Пріоритетними напрямками фінансової підтримки аграрного виробництва мають стати: техніко-технологічна модернізація та перехід до інноваційного розвитку виробництва; нівелювання негативного впливу на економіку аграрних товаровиробників від підвищення цін на матеріально-технічні ресурси, що використовуються в галузі; подолання виробничих ризиків, пов'язаних з природними та іншими явищами, незалежними від аграрних товаровиробників, розвиток меліорації сільськогосподарських земель; відновлення посівних площ сільськогосподарських культур, підвищення родючості ґрунтів, стимулювання виробництва продукції тваринництва; екологізація агропромислового виробництва; формування виробничої інфраструктури загального призначення; інформаційне та консультаційне забезпечення.

Для подальшого розвитку аграрного сектору необхідно концентрувати інвестування на впровадження високопродуктивних інноваційних, біо- та нанотехнологій, налагодження випуску ефективних хімічних засобів захисту рослин та тварин, оновлення й модернізацію виробництва, використання новітніх технологій. Потрібні також прямі державні інвестиції для забезпечення реалізації пріоритетів розвитку через підтримку селекції та насінництва, племінної справи у тваринництві, захист навколишнього середовища, розвиток соціальної сфери села [1].

Прискорений розвиток аграрного сектору та перетворення його у пріоритетну сферу економіки України потребує мобілізації внутрішніх джерел для зміцнення виробничого потенціалу, створення сприятливих умов для залучення коштів з інших галузей та видів економічної діяльності, розширення масштабів кредитування аграрного сектору, збільшення надходжень іноземного капіталу й посилення ролі державної інвестиційної підтримки галузі [3].

Як уже відмічалось з погляду незалежного інвестора вкладення капіталу лише в аграрний сектор є дуже ризикованим. Набагато вигідніше вкладати кошти в процес переробки та реалізації аграрної продукції [2]. Оскільки аграрний сектор не входить до переліку інвестиційно-привабливих галузей, а інвестори віддають перевагу промисловості доцільним буде поєднання, на думку багатьох авторів, цих галузей за допомогою аграрно-промислової інтеграції, що допоможе залучити інвесторів [3, 4].

Таким чином, вищесказане дає змогу зробити висновок, що активізація інвестиційної діяльності є не тільки основною умовою виведення аграрного сектору з глибокої кризи, а й стає важливим визначальним фактором

подальшого його розвитку. Потрібно не тільки реформування суспільного устрою на селі шляхом інституційних перетворень, що було пріоритетом в початковий період аграрної реформи, а й залучення в аграрний сектор великомасштабних інвестицій. Створення передумов для масового припливу інвестицій в аграрний сектор має стати найважливішим елементом стратегії державної аграрної політики на сучасному етапі. Перш за все, необхідно забезпечити на державному рівні формування сприятливого, економічно еквівалентного ринкового середовища, в якому економіка стає вразливою до інвестицій, а у суб'єктів господарювання з'являються й розширюються інвестиційні можливості для оновлення основного капіталу та його нарощування за рахунок власних та залучених коштів, включаючи іноземний капітал.

Список використаних джерел

1. Волощук К. Б. Інвестиційні пріоритети сучасного розвитку аграрних підприємств / К. Б. Волощук // Економіка АПК. – 2010. – №8. – С. 68 – 73.
2. Дачій О. І. Державне регулювання інноваційного розвитку підприємств / О. І. Дачій. – Запоріжжя : ГУ „ЗІДМУ”, 2004. – 52 с.
3. Кожем'якіна М. Ю. Інвестиційне забезпечення як основа розвитку аграрної економіки України / М. Ю. Кожем'якіна // Економіка АПК. – 2009. – №12. – С. 68 – 74.
4. Саблук П. Т. Кластеризація як механізм підвищення конкурентоспроможності та соціальної спрямованості аграрної економіки / П. Т. Саблук, М. Ф. Кропивко // Економіка АПК. – 2010. – №1. – С. 3 – 13.

УДК 338.434

ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В АГРОПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС

*Вітко Ю.Д., аспірантка,
Полтавська державна аграрна академія*

В умовах інтеграції аграрної економіки України до світового економічного простору, іноземне інвестування виступає одним з дієвих інструментів забезпечення ефективного розвитку вітчизняних підприємств. Залучення значних обсягів прямих іноземних інвестицій, в останні роки, у пріоритетні галузі дозволяє досягти динамічного економічного розвитку, підвищення продуктивності, поширення технологій та інновацій [1, с. 59], можливості вирішення соціальних й екологічних проблем. Разом з цим, особлива увага повинна приділятися питанню залучення інвестиційних ресурсів до агропромислового комплексу як основи народного господарства, стан якого напряму залежить від обсягів залучених фінансових ресурсів, що зумовлює актуальність даного дослідження.

Залучення іноземного капіталу в аграрний сектор обумовлюється, з одного боку, потребою аграрних підприємств в новітніх технологіях, оновленні матеріально-технічної бази, реконструкції діючих виробництв, розширення

виробничого процесу, з іншого, – дефіцитом власних фінансових ресурсів та пошуком нових джерел інвестицій.

Інтенсивність інвестування аграрних підприємств значно залежить від інвестиційного клімату, тобто сукупності умов, що склалися в країні (галузі), та впливають на залучення інвестицій. Активність інвесторів визначається динамікою інвестиційного клімату, що змінюється під впливом зовнішніх та внутрішніх чинників, та призводить до перерозподілу інвестиційних потоків як в окремій країні (галузі), так і в межах глобального середовища.

Україна має достатньо переваг для розміщення іноземних інвестицій в агропромисловий комплекс, зокрема, місткий внутрішній ринок, зручне географічне розташування, забезпеченість природними та трудовими ресурсами, потужний науковий потенціал, наявність транспортної інфраструктури тощо. Разом з цим, специфіка здійснення сільськогосподарського виробництва обумовлює високий рівень ризику залучення інвестицій. Підвищені макроекономічні, природнокліматичні, соціальні, міжнародні торгово-політичні, законодавчі ризики та умови зростаючої невизначеності [2, с. 98] стримують потенційних іноземних інвесторів від інвестування в аграрний сектор України.

Крім того, серед наявних проблем та ризиків інвестування в економіку України в цілому, та в агропромисловий комплекс зокрема, можна виділити наступні:

- політична та економічна нестабільність;
- законодавча невизначеність, зокрема, у питаннях власності на природні ресурси, слабкий законодавчий захист прав іноземних інвесторів;
- непередбачувані зміни в податковій політиці, відсутність податкових пільг для іноземних інвесторів;
- складність одержання дозволів для реалізації інвестиційних проектів, прояви бюрократизму та корупції, недотримання договірних зобов'язань українськими партнерами;
- недостатність інформації щодо можливостей та потенційних об'єктів інвестування, дефіцит комерційної, юридичної та ринкової інформації;
- відсутність дієвої системи страхування ризиків;
- низький рівень розвитку виробничої, ринкової інфраструктури та системи маркетингу для реалізації сільськогосподарської продукції та низька купівельна спроможність населення.

Таким чином, наші дослідження доводять, що в останні роки спостерігається переважно несприятливий характер інвестиційного клімату та необхідність пошуку шляхів підвищення інвестиційної привабливості національної аграрної економіки. При цьому, особлива увага повинна приділятися вирішенню тих проблем, що в першу чергу сприятимуть розвитку аграрних галузей з урахуванням науково обґрунтованих внутрішніх та зовнішньоекономічних національних пріоритетів. Напрямами покращення державного регулювання залучення іноземних інвестицій в аграрний сектор, на нашу думку, мають стати такі: забезпечення стабільної політичної ситуації та прозорості політичної системи; наближення та адаптація вітчизняного

законодавства до міжнародних стандартів; вдосконалення системи оподаткування залежно від форм та обсягів інвестиційних ресурсів та/або на основі диференціації суб'єктів і об'єктів оподаткування; спрощення процедури видачі дозволів та збільшення свободи дій для суб'єктів господарювання; розробка правових гарантій забезпечення виконання договорів; створення баз даних щодо наявних інвестиційних проектів та забезпечення надійності інформаційного забезпечення; визначення пріоритетів держави в інвестуванні окремих галузей, зокрема, в аграрному секторі.

Список використаних джерел

1. Кадеєва І. В. Прямі іноземні інвестиції: проблеми залучення в економіку України / І. В. Кадеєва, А. О. Гура. // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Економіка. – 2010. – №10. – С. 59 – 65.

2. Однорог М. А. Проблеми фінансування інвестиційної діяльності АПК / М. А. Однорог. // Економіка та управління АПК. – 2014. – №2. – С. 97 – 100.

УДК 336.71:336.531.2

ІНВЕСТИЦІЇ В ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ

*Дядик Т. В., к.е.н., доцент,
Полтавська державна аграрна академія*

Для країн з розвинутою економікою характерним є тісний взаємозв'язок між державною політикою доходів населення та спрямованістю роботи фінансових інститутів на формування потужної робочої сили як однієї з джерел ресурсної бази фінансового ринку. Цілком очевидно, що населення, яке не має достатніх доходів на формування та відтворення своєї робочої сили не може користуватись навіть найбільш привабливими інструментами розвинутої фінансової системи.

Вивченню економічної природи і значення категорії людський капітал, проблемам фінансування розвитку соціальної сфери, розвитку фінансових ринків в контексті залучення споживачів для виконання різних фінансово-економічних операцій присвячено ряд наукових робіт, зокрема, О.А. Грішнєвої, Дж. Грейсона, А.І. Добриніна, С.А. Дятлова, О.М. Іваницької, В.І. Марцинкевича, І.В. Соболевої та ін.

Фінансова система визначає обсяги, форми та швидкість відтворення елементів суспільного продукту, загальну ємність реальних ринків, за участю фінансової системи формується рівень доходів і прибутків фізичних та юридичних осіб [3, с. 106].

Людський капітал є найціннішим ресурсом, набагато важливішим ніж природні ресурси, заводи, обладнання, виробничі запаси. Саме він є визначальним чинником конкурентоспроможності, економічного зростання та ефективності [1, с. 196].

Людський капітал створюється і накопичується завдяки фінансуванню

інвестицій в освіту, підготовку та підвищення кваліфікації на виробництві, зміцнення здоров'я та медичне обслуговування, міграцію та пошуки інформації тощо. У кінцевому підсумку накопичуються економічні здібності людей, що дають змогу отримувати вищі доходи. Вкладення держави в людський капітал дають значний за обсягом, тривалий за часом і інтегральний за характером економічний та соціальний ефект [2, с. 103, 104].

Товар «робоча сила» є надзвичайно капіталоемким для суспільства. До складу вартості відтворення робочої сили відносять: прямі витрати середньої сім'ї на народження і виховання дитини до 18-річного віку; втрачений матір'ю заробіток через виховання дитини; оцінку праці вчителів, батьків; витрати на первинну та додаткову освіту, охорону здоров'я, виховання гуманітарних складових тощо.

Вкладення у людський капітал здійснюють держава, недержавні суспільні та міжнародні фонди й організації, регіони, освітні заклади, підприємства, сім'ї та окремі особи. Хоча у створенні активу людського капіталу зростає роль окремих підприємств і зрештою самої людини, проте роль держави в цій галузі є провідною. Інтегральний ефект від інвестицій в людський капітал є суспільним благом, тому у його розвитку повинна бути насамперед зацікавлена держава. Особливо провідна роль у двох найважливіших сферах формування людського капіталу – в освіті та охороні здоров'я, проте за період 2014-2015 рр. в Україні зростання інвестицій саме у ці сфери є на найнижчому рівні порівняно з іншими. Якщо розмір інвестицій у промисловість становлять 34,1 % загального обсягу інвестицій, торгівлю – 7,7 %, телекомунікації – 14,7 %, то у освіту, мистецтво та спорт – по 0,3 %, охорону здоров'я – 0,4 % і в абсолютному розмірі є в десятки разів меншими ніж у інші сфери (табл. 1).

Таблиця 1

Капітальні інвестиції за основними видами економічної діяльності в Україні, січень-червень 2015 р.

Вид діяльності	Освоєно (використано) капітальних інвестицій		
	у фактичних цінах, млн. грн	у % до	
		січня-червня 2014 р.	загального обсягу
Сільське, лісове та рибне господарство	9427,1	109,6	9,5
Промисловість	33732,4	71,9	34,1
Будівництво	15025,1	79,4	15,2
Оптова та роздрібна торгівля	7635,0	74,1	7,7
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	59,57,2	75,9	6,0
Інформація та телекомунікації	14531,9	401,1	14,7
Фінансова та страхова діяльність	2520,3	78,7	2,6
Операції з нерухомим майном	3827,3	79,1	3,9
Професійна, наукова та технічна діяльність	1058,0	81,9	1,1
Освіта	270,1	140,2	0,3
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	369,1	109,7	0,4
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	269,1	167,5	0,3

Джерело: складено за даними: [4]

Розмір інвестицій в людський капітал нерозривно пов'язаний з ефективністю фінансової системи країни. Внаслідок невинного ризику фінансових операцій, що призводять до краху фінансово-банківських установ та збільшення урядових зобов'язань, відбувається зростання бідності населення, відбувається зменшення витрат на освіту, медицину та інші соціальні бюджетні сфери. За останній період в Україні відбувається збільшення видатків Державного бюджету у розвиток трудового потенціалу суспільства та зростання доходів за рахунок податкових надходжень, проте середнє зростання заробітної плати, трансфертних платежів, з урахуванням значного розшарування суспільства, слабо відображає ситуацію з рівнем доходів та витрат.

Потужний фінансовий ринок є наслідком ефективності виробничо-бюджетної сфери, оскільки саме вона формує та забезпечує активних і постійних учасників фінансових ринків. Усвідомлення значущості такого взаємозв'язку державою повинно активізувати інвестування у різні процеси життєдіяльності людини. Як провідний напрямок необхідно відпрацьовувати механізм освоєння інноваційної діяльності, в тому числі і фінансово-банківських інституцій, який створить умови переходу до безперервної освіти, забезпечить виробництво конкурентоспроможної продукції, гарантований доход, окупність вкладених коштів, нагромадження вільного капіталу, створення нових робочих місць та гарантованої заробітної плати.

Список використаних джерел

1. Грейсон Дж. Американський менеджмент на порозі ХХІ века / Дж. Грейсон, К. О'Делл. – М.: Экономика, 1991. – С. 196, 267.
2. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудова відносини: [підручник] / О.А. Грішнова. – [3-тє вид., випр. і доп.] – К.: Т-во «Знання», КОО, 2007. – 559 с.
3. Іваницька О.М. Вплив зміцнення фінансової системи на зростання доходів населення України / О.М. Іваницька // Держава та регіони. – 2003. – № 4. – С. 106-108.
4. Публікація документів Державної служби статистики України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.org/uk/operativ2015>.

УДК: 338.43:631

ПРИВАБЛИВИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ – ЗАПОРУКА ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ ПІДПРИЄМСТВА

*Калюжна Ю.П. к.е.н., ст. викладач
Полтавська державна аграрна академія*

Аграрний сектор економіки на сьогодні є одним із найперспективніших напрямків інвестування, оскільки нарощування обсягів інвестицій в галузі є визначальним напрямом розв'язання продовольчої проблеми та засобом для

подолання впливу негативних явищ світової фінансової кризи. Особливого значення це набуває нині, коли аграрне виробництво набуло статусу сектору, розвиток якого може стати однією з основних складових забезпечення зростання обсягів виробництва. Проте умови функціонування сільськогосподарських підприємств характеризуються недостатнім обсягом інвестицій, наявністю розбіжностей між інвестиційними потребами та вкладеннями, обмеженими можливостями фінансування інвестицій з різних джерел, що впливає на рівень інвестиційного забезпечення суб'єктів господарювання. Серйозний брак інвестицій спостерігається в аграрному комплексі і Полтавської області, яка володіє значними можливостями із збільшення виробництва сільськогосподарської продукції. Однак проблеми в розвитку матеріально-технічної і технологічної бази не дозволяють області вийти в лідери з виробництва багатьох видів сільськогосподарської продукції. Отже, головною ціллю щодо ефективного розвитку сільського господарств є підвищення інвестиційної активності суб'єктів господарювання.

На обсяг інвестицій та активізацію інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств впливає привабливий інвестиційний клімат. У формуванні сприятливого інвестиційного клімату провідну роль повинна відігравати гнучка державна інвестиційна політика, з відповідними механізмами її реалізації. Комплексна кількісна оцінка фактичної інвестиційної привабливості області може бути проведена за допомогою зведеного, інтегрального показника, що формується безліччю часткових факторних ознак. При проведенні інвестиційного рейтингу регіонів інвестиційної привабливості було виявлено, що Полтавська область за інвестиційною активністю займає 2 місце серед регіонів (табл. 1).

Таблиця 1

Рейтинг регіонів за обсягом капітальних інвестицій у сільське господарство, 2014 р. [1]

№	Область	Капітальні інвестиції, тис. грн
1	Київська	1618698
2	Полтавська	1555467
3	Винницька	1545876
4	Кіровоградська	1269017
5	Черкаська	1164173
6	Дніпропетровська	1094656
7	Харківська	922857
8	Одеська	864098
9	Сумська	849361
10	Хмельницька	826537

Сільське господарство Полтавської області характеризується розвиненим виробництвом зернових та технічних культур, тваринницької продукції. На сьогодні в сільськогосподарському комплексі працюють більше 3000 підприємств різних форм власності. Традиційною галуззю є тваринництво. За кількістю поголів'я великої рогатої худоби і корів в сільськогосподарських

підприємствах Полтавська область займає перші місця в Україні. Також Полтавщина має одну з найбільших племінних баз в Україні.

За статистичними даними станом на 01.05. 2015 року в усіх категоріях господарств налічується 278,3 тис. голів великої рогатої худоби, у тому числі корів – 132,2 тис. гол., свиней – 410,2 тис. гол., птиці – 4206,5 тис. гол.

Зокрема, в сільськогосподарських підприємствах області утримується 166,0 тис. голів великої рогатої худоби, в т.ч. корів 69,7 тис. голів, 295,8 тис. голів свиней, 1864,6 тис. голів птиці. По кількості великої рогатої худоби та корів спостерігається зменшення відповідно на 2,9 % та на 0,4 %, по поголів'ю свиней спостерігається зменшення на 1,8 %, яке допущене здебільшого за рахунок потужних комплексів області, які скорочують кількість поголів'я, через ряд виробничих причин.

Проте, область займає 1 місце по Україні по поголів'ю великої рогатої худоби в сільськогосподарських підприємствах, 1 місце по Україні по поголів'ю корів, 4 місце по Україні по поголів'ю свиней.

Нарощення виробництва тваринницької продукції в першу чергу пов'язано з поліпшенням кормової бази, умов утримання та підвищенням генетичного потенціалу худоби, завдяки використанню племінних ресурсів, які мають поліпшуючі якості [2].

Згідно статистичних даних у 2014 р. у розвиток об'єктів сільського господарства, мисливства та надання пов'язаних з ним послуг спрямовано 1547,2 млн. грн капітальних інвестицій, у виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів – 1074,1 млн. грн. Загальна сума інвестицій склала 2621,3 млн. грн, що на 13,8 % більше ніж 2013 р. (2302,9 млн. грн).

В 2014 році в агропромисловому комплексі Полтавської області впроваджувалося 66 інвестиційних проектів кошторисною вартістю 1090,9 млн.грн.

Завершено впровадження 31 інвестиційного проекту кошторисною вартістю 326,4 млн. грн.

В 2014 році завершено будівництво елеватора в ПСП «Гарант - 2005» Великобагачанського району (освоєно 10,0 млн. грн), 1-ої черги елеватора ТОВ «Агро Перемога» Лохвицького району (освоєно 15,0 млн.грн), 3-ої черги елеватора ТОВ «Баришевська зернова компанія» Пирятинського району (освоєно 64 млн.грн) та елеватора ПСП «Дружба» Чутівського району (освоєно 81,2 млн.грн).

Завершена реконструкція заводу по виробництву повножирової сої поглибленої гідротермічної обробки в Глобинському районі. Сума освоєних коштів складає 12,3 млн.грн.

Завершено будівництво II черги комплексу з кондиціонування насіння ТОВ «Стасі насіння Компанії «Дюпон Піонер» Диканського району, (сума освоєних коштів склала 36 млн.грн) та елеватора ПОСП «Відродження» Козельщинського району (освоєно 29,6 млн.грн).

В 2014 р. в СТОВ «Воскобійники» Шишацького району введено в дію молочно – товарну ферму на 500 гол. з молочно-доїльним блоком, який є одним із найбільших в Україні. Вартість будівництва 39,0 млн. грн.

Згідно статистичних даних у I кварталі 2015 р. у розвиток об'єктів сільського господарства, мисливства та надання пов'язаних з ним послуг спрямовано 282,3 млн. грн капітальних інвестицій, у виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів – 173,3 млн. грн. Загальна сума інвестицій склала 455,6 млн. грн, що на 20 % менше ніж за відповідний період 2014 р. (572,3 млн. грн).

В 2015 р. в агропромисловому комплексі Полтавської області впроваджується 39 інвестиційних проектів кошторисною вартістю 254,0 млн.грн. За I півріччя освоєно 137,2 млн. грн (54,0 %).

Станом на 1 липня 2015 р. завершено впровадження 4 інвестиційних проектів кошторисною вартістю 8,9 млн. грн.

Введено в дію пекарню в ТОВ «АФ «Маяк» Котелевського району кошторисною вартістю 5,9 млн. грн, комплекс доробки зерна в ФГ Кольвак С.Л. Машівського району (сума освоєних коштів 0,5 млн. грн), встановлено сушарки в ТОВ «Зернятко Полтава» та ПСП «Оберіг» Чутівського району (сума освоєних коштів 2,5 млн. грн) [3].

За обсягами експорту товарів область займає 6 місце серед регіонів України. Головними і визначальними товарами обласного експорту, з точки зору товарної номенклатури зовнішньої торгівлі, є: мінеральні продукти, засоби наземного транспорту, машини, обладнання та механізми, електричні машини, неблагородні метали та вироби з них. Зовнішньоторговельний оборот товарів та послуг області з 118 країнами – партнерами області склав 4,2 млрд. дол. США. Обсяг експорту товарів та послуг - 2,7 млрд. дол. США, імпорту - 1,5 млрд. дол. США.

Залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій у сільськогосподарські підприємства є необхідною передумовою для: оновлення основних виробничих фондів; впровадження нових технологій; розвиток інноваційних розробок у галузях селекції і насінництва; придбання нової високопродуктивної техніки; розширення виробництва екологічної продукції; розвиток нових видів виробництва сільськогосподарської продукції та її первинної переробки.

Збільшення обсягів інвестицій планується забезпечити за рахунок власних коштів підприємств та організацій, бюджетних коштів всіх рівнів, коштів іноземних інвесторів, інвестиційних компаній та кредитів банків.

Для підприємств рекомендується також структура джерел фінансування інвестицій: власні кошти – 60-70 %, залученні 30-40 %, щоб частка кредитів комерційних банків у джерелах інвестиційних ресурсів не перевищувала третини.

На активізацію інвестиційної діяльності впливає позитивний інвестиційний клімат та інвестиційна привабливість регіону. Саме привабливість регіону впливає на інтенсивність інвестування. За результатами оцінки інвестиційної привабливості за останні роки Полтавська область залишається привабливим регіоном для іноземного інвестора, і входить до групи регіонів з досить високою інвестиційною привабливістю, де середня ефективність інвестицій на 15-20 % вище загального середнього показника по Україні.

Список використаних джерел

1. ТОП-10 областей по обсягу капітальних інвестицій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://kurkul.com/blog/32-top-10-oblastey-po-obsyagu-kapitalnih-investitsiy>
2. Хід виконання обласної програми розвитку галузі тваринництва на період 2011-2015 рр: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://apk.adm-pl.gov.ua/>
3. Підсумки по інвестиціях за 2014 рік та I півріччя 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://apk.adm-pl.gov.ua/>

УДК 332.055.2:631.1.016

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ УКРАЇНИ

*Коваленко М.В., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства,
Полтавська державна аграрна академія*

Сучасний розвиток села – це взаємопов'язаний процес позитивних зрушень в економічному, суспільному, соціальному житті сільської громади та, одночасно, техніко-технологічні перетворення у сільському господарстві. Важливою залишається проблема залучення інвестицій та впровадження інновацій, вирішення якої вимагає формування придатних механізмів підвищення інвестиційно-інноваційної привабливості аграрного сектора економіки.

Внаслідок помилкової аграрної реформи та на фоні байдужості уряду до проблем сільської місцевості фактично знищено соціальну інфраструктуру села. Загрозливих масштабів набула депопуляція села. Молодь активно залишає сільську місцевість, села «старіють», перетворюються на хутори, деякі зовсім зникають. Пересічні містяни залишаються осторонь подібних проблем, вирішуючи, головним чином, питання стабільно зростаючої дорожнечі продуктів харчування, які надходять, до речі, переважно, із сільської місцевості. Державні діячі «на папері» активно вирішують подібні проблеми, по факту створюючи додаткові перепони в і так не простому житті селянина.

Державна підтримка аграрного сектора в Україні є низькоефективною, не компенсує втрат сільськогосподарських підприємств, понесених у результаті цінового диспаритету та торговельної політики [1]. Загалом, бюджетна підтримка складає максимум 12 млрд. грн, тобто 60 % від мінімальної потреби аграрної галузі, яку оцінюють у 20 млрд. грн [2].

Фінансування аграрної галузі характеризується хронічним недофінансуванням та зменшенням обсягів прямої бюджетної підтримки. Так, видатки бюджету на аграрну галузь у загальних видатках стрімко скорочуються – якщо у 2011 р. на них припадало 3,1 %, то у 2014 р. – лише 1,6 % [2]. Основною характерною рисою і, водночас, головною вадою державної аграрної політики в Україні сьогодні є її перекид в бік інтересів великих вертикально інтегрованих бізнес-структур і послідовне пригнічення дрібного і середнього

сільськогосподарського виробництва. Близько третини сільськогосподарських земель знаходиться у використанні та володінні великих та надвеликих корпоративних структур з площею понад 5000 га, а їх частка у реалізації продукції тваринництва становить лише 22 %, рослинництва – 31 %.

Між тим, ефективна політика щодо сільського господарства для нашої країни відкриває можливості забезпечити сталий розвиток національної економіки в цілому. Великою мірою процесам концентрації землі сприяла б політика бюджетної підтримки в сільському господарстві. Малі та середні господарства могли б ефективно займатися сільським господарством за умови державних субсидій і протекціоністських заходів. Проте, сучасна бюджетна підтримка в Україні спрямована на великомасштабне виробництво. У той час як навіть за таких нерівних умов питома вага господарств населення у виробництві продукції сільського господарства у 2013 р. становила 46 % (для порівняння, у 2001 р. – 62,8 %, а у 2006 р. – 60,1 %). Концентрація виробництва та землі у надвеликих вертикально інтегрованих структурах, обезземелення селянських господарств, виснаження ґрунтів, ігнорування соціальних проблем і невикористані можливості для диверсифікації доходів і міграції – все це обмежує можливості сільського господарства у забезпеченні потреб розвитку.

Погіршення соціально-економічного становища переважної більшості сільського населення внаслідок концентрації виробництва, зростання безробіття, відсутність альтернативної зайнятості та можливостей диверсифікації доходів призвело до декапіталізації особистих селянських господарств шляхом продажу ними і здачу в оренду за мізерну плату земельних ділянок, отриманих у процесі земельної реформи. В обхід діючого мораторію на купівлю-продаж землі селянам доводиться продавати землю для виживання в складних умовах та відмовлятися від власного приватного господарювання чи володіння землею, яке могло б принести в майбутньому вищі доходи. Розмір орендної плати за землю, передану селянами монопольним корпоративним структурам знаходиться практично на тому ж рівні, що й у середніх формуваннях та значно нижчий, ніж у малих (за площею землекористувань) приватних сільськогосподарських підприємствах.

Отже, для використання сільського господарства у стимулюванні економічного розвитку необхідно, передусім, відмовитися від багаторічної практики ігнорування діяльності дрібнотоварного сільськогосподарського виробництва. Дрібні селянські господарства за підтримки держави можуть перетворитися на ключовий інструмент скорочення сільської бідності.

Основними пріоритетами у державній аграрній політиці мають стати:

- збільшення активів бідних домогосподарств;
- підвищення продуктивності дрібних селянських господарств і сільського господарства в цілому;
- створення у сільській місцевості економічних стимулів для неаграрних видів економічної діяльності, якими могли б скористатися бідні верстви сільського населення;
- розширення масштабів інтеграції дрібних фермерів з великими

товарними господарствами, переробними, збутовими підприємствами та постачальниками ресурсів;

– зміцнення соціальної інфраструктури села.

Необхідно змінити ставлення всіх зацікавлених сторін до забезпечення зростання ролі сільського господарства для розвитку виробників і їх організацій, приватного сектора і держави. Все це вимагає ефективної системи державного управління, яка має будуватися на принципово нових засадах:

– у політичних рішеннях щодо масштабів бюджетної підтримки аграріїв потрібно відійти від критеріїв, пов'язаних з її обсягами, а тим більше порівнювати їх з розвинутими країнами світу;

– запровадження нових механізмів розподілу субсидій сільськогосподарським товаровиробникам, які орієнтують їх на сигнали ринку, а не на види виробничих субсидій;

– забезпечення прозорості процесу розподілу фінансової підтримки, рівноправна участь усіх товаровиробників в її отриманні та встановлення сумарних дотаційних обмежень на одного отримувача державних бюджетних виплат;

– обов'язковий дорадчий супровід фінансової підтримки конкурентоспроможності виробників адекватним якісним оновленням знань та практичних навичок користувачів цієї підтримки.

Освіта є найбільш цінним активом для сільських жителів, оскільки вона дозволяє більш ефективно використовувати можливості, що відкриваються при переході до політики «сільське господарство для розвитку». Для цього важливішими є не кількісно-освітні показники, а підвищення якості освіти в сільських районах, посилення професійної підготовки, що допомагає формувати технічні і підприємницькі навички, які необхідні в умовах сучасного сільського господарства і аграрної сільської економіки. В цьому, а в подальшій перспективі відродження та інтенсивного розвитку соціальної сфери села, – найбільш дієвий та ефективний спосіб закріплення людей на селі.

Список використаних джерел

1. Національна стратегія розвитку «Україна–2015» : [громадсько-політичне об'єднання «Український форум»]. – К. : Літера А, 2008. – 72 с.

2. Радченко О. Структура та форми бюджетної підтримки аграрного сектору України : [електронний ресурс] / Оксана Радченко // Економічний дискурс. – 2014. – Секція 4. Режим доступу: http://sophus.at.ua/publ/2014_05_22.

УДК 332.055.2:631.1.016

АЛЬТЕРНАТИВНІ ФОРМИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА ПРИКЛАДІ ІНШИХ КРАЇН

*Кошова Л.М. асистент кафедри маркетингу,
Полтавська державна аграрна академія*

Становлення ринкових відносин, формування нових конкурентоспроможних підприємницьких та організаційних структур за

різними формами власності, загострення конкуренції обумовили сучасний стан розвитку агропромислового комплексу України, пріоритети та напрями його діяльності.

Виробництво екологічно чистої продукції є практичною реалізацією концепції сталого розвитку аграрного виробництва, що передбачає поєднання економічного зростання, соціального розвитку й захисту довкілля як взаємозалежних і взаємодоповнювальних елементів стратегічного розвитку держави, що гарантуватиме населенню високу якість продовольства як важливої складової продовольчої безпеки. Продовольча безпека в ринковій економіці доволі різногранна система яку слід дослідити на основі дослідження сутності ринкової економіки.

Одним із напрямів розвитку сільського господарства в Україні є органічне виробництво, яке належить до альтернативних методів ведення сільського господарства, що ґрунтується на глибокому розумінні процесів, які відбуваються у природі, спрямованих на поліпшення структури ґрунтів, відтворення їх природної родючості та сприяють утворенню екологічно стійких агроландшафтів. Дану тематику розвивають та активно використовують в таких країнах як Німеччина, Австрія, Швейцарія, Австралія, Китай, Ізраїль та інші країни.

На увагу в Україні заслуговує організаційна система ведення сільського господарства яка була започаткована єврейськими колективними господарствами на півдні України ще у 1920-х та 1930-х роках завдяки унікальним світлинам Інституту єврейських досліджень, що знаходиться у Нью-Йорку. У червні 1924 року було утворено сільськогосподарський підрозділ – Агро-Джойнт, основним завданням якого стала допомога колективам переселенців і який працював у СРСР до 1938 р. [1] Наприкінці 1930-х років більшовицька влада знищує організацію, репресує значну частину єврейських колгоспників, ліквідує національні райони, єврейську пресу та освіту. Комунізм таки вдалося побудувати. [2] Перші поселення – кібуци, «маленькі общини», - з'явилися в Палестині наприкінці XIX століття. У 1949 році Ізраїль виникла як держава саме на основі перших поселень «кібуців».

З усіх альтернативних моделей для створення добробуту в країні і свого природного ландшафту видається модель кібуцу. У свідомості пересічного українця слово «кібуц» асоціюється, з одного боку, з євреями, а з іншого – з колгоспом. Якщо ж порівнювати кібуц з колгоспом – то тут існує більше відмінностей, ніж спільних рис. Соціальні стосунки між жителями кібуцу самі по собі є однією з основних цінностей. Всі інші сторони життя кібуцу підпорядковані забезпеченню названих вище завдань. Відповідно, класичний кібуц становить собою більш-менш автономне поселення, самодостатнє з точки зору господарювання, самозахисту, соціального життя та культурного розвитку. Високий рівень мотивації та лояльності жителів кібуцу зумовлений саме тим, що тільки в його межах вони можуть жити тим життям, до якого прагнуть. Адаптація кібуцями передових технологій зумовлена як генетичними здібностями їх мешканців, так і необхідністю забезпечення згаданих вище функцій.

В умовах сучасної України практична реалізація ідеї кібуцу, очевидно, матиме свої особливості. Українцям, напевно, імпонуватимуть свої специфічні моменти, і немає жодної підстави не будувати своє життя згідно своїх ідеалів. Адже спроможність творити нове напряду визначається здатністю зберігати суть ідеї за якнайширшої творчості в питаннях практичної реалізації, щоб створити оптимум саме для конкретної історичної ситуації [2]. Одним з головних факторів, що впливає на продуктивність праці, є її раціональна організація, коли кожен займається своєю справою, і кожен робить саме те, що вміє найкраще. Досконалість поділу праці, з одного боку, визначає ефективність господарювання, а з іншого, обмежується ментальною сумісністю членів спільноти – достатньо одного психічно нестійкого чи ментально чужорідного суб'єкта, щоб вся струнка система суспільної організації стала неефективною.

Таким чином питання появи в Україні однієї з альтернативної форм ведення аграрного виробництва здатної не лише забезпечити виробництво екологічно чистої продукції а і можливо стати моделлю практичної реалізації концепції сталого розвитку аграрного ековиробництва в майбутньому ми пропонуємо розглянути одне із агроформувань таке як «кібуци». Дане агроформування передбачає поєднання економічного зростання, соціального розвитку й захисту довкілля як взаємозалежних і взаємодоповнювальних елементів стратегічного розвитку держави, що гарантуватиме населенню високу якість продовольства як важливої складової продовольчої безпеки.

Список використаних джерел

1. Гришко В.В. Основи ринкових відносин / В.В. Гришко, В.М. Рабштина – Полтава: Полтавський літератор, 1995. – 400 с.
2. Електронний ресурс. – Режим доступу: http://gazeta.ua/articles/history/_evreyi-ta-zemlya-istoriya-yevrejskih-kibuciv-ukrayini-u-192030h-rokah-uridkisinihsvitlinah/593732?mobile=false

УДК 341.17

ДО ПИТАННЯ ПРО ПРИНЦИП УЗГОДЖЕНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ ДИПЛОМАТИЧНОЇ СЛУЖБИ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ФУНКЦІЇ ЄС

Могильчук О.О., здобувач Інституту державного будівництва та місцевого самоврядування, Національної академії правових наук України

Новий етап розвитку зовнішньополітичної функції Європейського Союзу розпочався з прийняттям у 2007 році Лісабонського договору, адже з підписанням цього договору звершився процес формування інституційного механізму здійснення зовнішньої політики від імені Союзу.

Одним з найбільш важливих нововведень Лісабонського договору було створення Дипломатичної Служби ЄС. Аналіз місця та ролі цієї інституції в механізмі реалізації зовнішньополітичної функції Євросоюзом, а також принципів її діяльності має дуже важливе значення, оскільки це має не тільки

важливі наслідки для майбутньої зовнішньої політики ЄС, а також для ефективної побудови міжнародних відносин формату Європейський Союз – Україна, у тому числі в сфері інвестиційної діяльності.

Питанням спільної зовнішньої політики, а також нововведенням Лісабонського договору приділяли увагу такі вітчизняні та закордонні вчені як М. Микієвич, Т. Шинкаренко, В. Копійка, М. Мальський, В. Бондар, Б. Топорнін, В. Муравйов, П. Кутракос, Ф. Бінді, Г. Хефнер, У. Форстер, та ін. Разом з тим, питанню принципів діяльності Дипломатичної служби серед вітчизняних вчених не було приділено достатньої уваги.

За своєю суттю Дипломатична служба Європейського Союзу не є абсолютно новою. Аналогічні дипломатичній службі місії та представництва існували ще за часів Співтовариств. Так, вищий керівний орган Європейського об'єднання вугілля та сталі в 1955 році відкрив своє представництво у Лондоні. У 1958 році держави, які не були членами Європейських Співтовариств почали акредитувати свої представництва при цьому об'єднанні. Такі представництва Європейських Співтовариств отримали назву делегацій Європейської Комісії.

Саме на базі таких делегацій й були створені дипломатичні представництва, які сформувавши структуру Дипломатичної служби ЄС в її сучасному вигляді.

Одним з головних принципів діяльності Дипломатичної служби є принцип узгодженості. Даний принцип прямо не передбачений у нормативно-правових актах Євросоюзу, проте впливає з загальних положень щодо основ діяльності Дипломатичної служби.

Принцип узгодженості можна визначити як юридичну вимогу координації у процесі здійснення Європейським Союзом спільної зовнішньої політики і єдності політичних позицій в міжнародному представництві [1].

Цей принцип реалізується методом політичної координації всіх інституцій Союзу в сфері забезпечення реалізації зовнішньополітичної функції ЄС. Й хоча цьому покликана сприяти посада Верховного представника з питань спільної зовнішньої політики та політики безпеки, але на практиці координуючі завдання, що забезпечують принцип узгодженості виконуються також Дипломатичною службою Європейського Союзу.

Якщо порівнювати з класичною суверенною державою, можна стверджувати, що для неї основним принципом є не узгодженість, а єдність зовнішньої політики. Існує певна система державних органів, покликаних розробляти, стверджувати та реалізовувати зовнішньополітичну функцію держави. Зазвичай реалізація цієї функції покладається на Міністерство закордонних справ. Для держави характерна єдність політики. Навіть в тих випадках, коли певні елементи зовнішньополітичної функції виконуються іншими органами або посадовими особами, будь-то головою держави чи уряду, стратегія зовнішньої політики єдина.

Для Союзу не характерна єдина зовнішня політика, адже в даному випадку мова йде про міжурядове співробітництво в цій сфері, хоча й з певним наднаціональними рисами та частковим делегуванням повноважень спеціально створеним інституціям. Саме тому ключовим в проведенні зовнішньої

політики від імені Союзу стає принцип узгодженості.

Таким чином, розуміння відмінностей у принципах діяльності дипломатичної служби Європейського Союзу як міжнародної організації особливого типу з рисами наднаціональності та аналогічних служб суверенних держав має важливе значення у правильній та конструктивній побудові взаємних міждержавних відносин, та досягненні ефективного результату міждержавної взаємодії та співпраці у всіх сферах життя суспільства.

Список використаних джерел

1. Gatti M. The European External Action Service and the implementation of the 'union method' in European Foreign Policy / Mauro Gatti. [Dissertation thesis], Alma Mater Studiorum Università di Bologna. Dottorato di ricerca in Diritto dell'Unione Europea, 25 Ciclo. 2013.

УДК 658.152.338.45:664

ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТУВАННЯ МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Нагула Р. О., аспірант,
Полтавська державна аграрна академія*

На сьогоднішній день Україна має нерозвинутий ринок інвестиційних ресурсів та розрив між попитом на інвестиції та їх пропозицією. Для вирішення цих проблем потрібні вітчизняні та іноземні інвестиції, які в свою чергу залежать від інвестиційного клімату в Україні [1].

Молочна промисловість України – галузь, виробнича потужність якої з переробки молока сягає 18 млн тонн на рік [2].

Основні проблеми молокопереробної галузі:

- низька якість сировини, що породжує проблеми збуту;
- застаріле обладнання молокозаводів;
- відсутність європейських стандартів на молочну продукцію;
- відсутність захисту споживачів від не якісної продукції.

Інновації у молочній промисловості спрямовані на підвищення продуктивності поголів'я молочної худоби з використанням кращих генетичних ресурсів та залученням провідних технічних розробок. Вони використовуються для запровадження інноваційних підходів господарювання у сільськогосподарських підприємствах та фермах [3].

Інвестиційна діяльність – це сукупність дій населення та держави щодо довгострокового вкладення капіталу. В Україні захист інвестицій – поєднання організаційних, технічних та правових заходів, спрямованих на збереження інвестицій та реінвестування, захисту законних прав та інтересів інвесторів. Щодо іноземних інвесторів, то на них розповсюджуються національний режим інвестиційної та іншої господарської діяльності.

Для молочної промисловості використовуються такі напрями інвестування:

- недостатня кількість якісної сировини від молокопереробних

підприємств і виробників молока;

- необхідність впровадження інноваційних високопродуктивних технологій;

- високі витрати електричної та теплової енергії;

- зміна потреб населення та світові інтеграційні процеси.

До основних джерел фінансування інвестицій у молокопереробні підприємства відносять власні кошти, кредити та іноземні інвестиції.

Досвід розвинутих країн вказує на те, що для залучення інвестиційно-інноваційних ресурсів в молокопереробній галузі потрібні розвиток та інтеграція молокопереробної промисловості, що здійснюється за державної підтримки в податкових процесах.

До негативних факторів, що впливають на інвестиційну діяльність молокопереробних підприємств відносять такі:

- відсутність підтримки інвестиційної діяльності з боку держави та місцевої влади;

- слабкий інвестиційний ринок та відсутність інвестиційних проектів;

- непристосованість страхових послуг до ринку;

- відсутність у молокопереробних підприємств власних коштів;

- великі затрати на виплати кредитів.

Отже, для підтримки фінансового стану молокопереробних підприємств використовуються:

- 1) жорсткий державний контроль за якістю молока-сировини;

- 2) надання пільг для кредитів учасників ринку молока;

- 3) контроль за інвестиціями.

Створення сприятливих умов для молокопереробних підприємств ґрунтується на організаційному механізмі молокопереробної галузі, що дає змогу уникнути великих витрат, налагодити зв'язки з постачальниками та логістичні схеми.

Список використаних джерел

1. Бидик А. Г. Основні методичні аспекти оцінки інноваційних інвестицій / Бидик А. Г. // Економіка АПК. – 2007. – №4. – С. 68–71.

2. Швець О. О. Розвиток молокопереробних підприємств в Україні / Швець О. О. // Економіка АПК. – 2006. – №2. – С. 53–58.

3. <http://www.agro-business.com.ua>

4. Бланк И. А. Основы инвестиционного менеджмента / И. А. Бланк. – Киев : Ника-Центр. Эльга, 2001. – 511 с.

5. Гуткевич С. А. Инвестиционная привлекательность аграрного сектора экономики / С. А. Гуткевич. – К. : Изд-во Европ. Ун-та, 2003. – 251 с.

6. Мельник М. Принципи побудови інвестиційних моделей регіонального розвитку / М. Мельник // Регіональна економіка. – 2005. – № 1. – С. 187–195.

6. Носова О. В. Інвестиційний клімат в Україні: основні напрями поліпшення / О. В. Носова // Стратегічні пріоритети. – 2008. – № 1(6). – С. 59–65.

**НАПРЯМИ ІНВЕСТИВАННЯ В ГАЛУЗІ ТВАРИННИЦТВА
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА**
*Нестеренко Ю.Ю., магістрант, Самойлик Ю.В., к.е.н., доцент,
Полтавська державна аграрна академія*

Тваринництво – важлива галузь сільського господарства, яка відіграє провідну роль у формуванні конкурентних переваг сільськогосподарського підприємства. Тваринництво розвивається не ізольовано від землеробства, а разом з ним. Між ними існують тісні двосторонні зв'язки. Землеробство (рослинництво), зокрема, активно бере участь у створенні кормового балансу тваринництва. У свою чергу тваринництво є джерелом цінних екологічно нешкідливих органічних добрив.

Тваринництво, як і рослинництво, відрізняється складністю своєї структури. Найважливішими його галузями є молочно-м'ясне скотарство, свинарство і птахівництво. Основу кормової бази формують польове кормовиробництво, природні кормові угіддя, побічні продукти і відходи харчової промисловості, комбікормова промисловість. Особливо потрібно сказати про польове кормовиробництво. Воно має більші можливості створення потужного кормового раціону тварин.

Характеризуючи галузь тваринництва, а саме, економічну ефективність молочного скотарства, зазначимо, що на її рівень впливає багато чинників, зокрема: рівень годівлі, породні і племінні якості тварин, способи їхнього утримання. Залежно від конкретних умов на фермах застосовують прив'язний і безприв'язний боксовий способи утримання корів. Спосіб утримання не має вирішального впливу на їхню молочну продуктивність. Вона найбільше залежить від рівня годівлі корів, їхніх породних і племінних якостей. Розвиток сільського господарства значною мірою залежить від ефективності виробництва продукції тваринництва, важливою складовою якого є молочне скотарство. Для даного підприємства економічно вигідно є використання стратегії концентрованого росту і в галузі тваринництва. Оскільки галузь тваринництва є однією з основних галузей підприємства дана стратегія дозволяє підприємству не змінюючи галузі забезпечувати її розвиток шляхом впровадження нових порід корів для кращої прибутковості галузі та рентабельності.

Типовим сільськогосподарським підприємством, у якому розвивається молочне скотарство є ТОВ “БУРАТ-АГРО” Решетилівського району Полтавської області. Економічна ефективність молочного скотарства значною мірою залежить від рівня матеріально-грошових витрат на виробництво одиниці продукції в галузі. У середньому собівартість виробництва молока у ТОВ “БУРАТ-АГРО” складає 189,66 грн/ц. Собівартість виробництва молока залежить від багатьох чинників, зокрема, від рівня продуктивності худоби, витрат праці та її оплати на одиницю продукції, собівартості кормів і їхніх витрат на 1 ц молока. Для забезпечення економічної ефективності виробництва молока доцільним є утримання таких порід корів як Голштинська та

Нормандська. Голштини червоно-рябі і чорно-рябі, які відносяться до молочних порід корів.

Голштинська порода використовується для поліпшення всіх чорно-строкатих порід світу, так як відрізняється високими удоями. Жива вага корів голштинської породи 670-700 кг, бугаїв – 960-1200 кг, причому корови можуть досягати ваги 1000 кг, бики – 1250 кг. При розведенні худоби голштинської породи виявлено чимало корів-рекордисток по удою і змістом молочного жиру в молоці. Голштинська порода добре пристосовується до умов в яких утримується, кормової бази, та є досить продуктивною.

Нормандська порода також є молочною породою корів, що дозволить підвищити молочну ефективність галузі тваринництва. Ці породи корів цінують за високу якість молока, з якого виготовляють найсмачніші сири.

У табл. 1 проаналізуємо економічну ефективність від впровадження нових порід корів на підприємстві.

Таблиця 1

Резерви збільшення обсягів виробництва молока за рахунок впровадження нових порід корів та покращення кормового раціону у ТОВ “БУРАТ-АГРО” Решетилівського району, 2016 р.

Породи корів	Фактичне поголів'я корів, гол	Рекомендоване поголів'я корів нових порід, голів	Валовий надій на 1 корову, ц/гол.		Середньореалізаційна ціна 2014 р., грн	Додаткові витрати на впровадження порід, грн/ц	Резерви збільшення обсягів виробництва продукції		
			Фактично, 2014 р.	За планом, 2016 р.			з 1 гол, ц	Всього	
								у натуральному виразі, ц	у вартісному виразі, тис. грн
Червона степова (традиційна для підприємства)	2374	1774	59,88	59,88	-	-	-	-	
Голштинська		300	59,88	63,2	368,4	52,6	3,32	996	314,5
Нормандська		300		62,9			3,02	906	286,1
Всього	2374	2374	х	х	х	х	1902	600,6	

Отже, у галузі молочного скотарства пріоритетним напрямом інвестування для збільшення обсягів виробництва продукції є придбання нових порід сільськогосподарських тварин, таких як Голштинська та Нормандська. Економічний ефект становить 600,6 тис. грн. Такий напрям інвестування забезпечить збільшення надоїв молока на одну корову та валових річних обсягів виробництва молока, що буде сприяти зниженню собівартості продукції та забезпеченню цінової конкурентоспроможності.

Список використаних джерел

1. Андрійчук В.Г. Надконцентрація агропромислового виробництва і земельних ресурсів та її наслідки / В.Г. Андрійчук // Економіка АПК. – 2009. – № 2. – С. 3-9.

2. Березівський П.С. Напрямки інтенсифікації розвитку сільськогосподарських підприємств / П.С. Березівський, Н.П. Особа, З.П. Березівський // Економіка АПК. – 2009. – № 6. – С. 18-25.

3. Євчук Л.А. Теоретичні аспекти розвитку конкурентоспроможності підприємств в агропромисловому виробництві / Л.А. Євчук // Економіка АПК. – 2012. – № 8. – С. 120-125.

УДК 658.152.338.45:664

ІНВЕСТИЦІЇ У ЗБЕРІГАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ ЯК ЗАСІБ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИТРАТ

*Ольшанська А.Г., магістрант, Березіна Л.М., д.е.н., професор,
Полтавська державна аграрна академія*

В умовах ринкових відносин сільськогосподарські продукти виробляються і реалізуються як товари, що задовольняють найважливіші народногосподарські потреби. Товарна форма суспільного виробництва є передумовою дії закону вартості, який вимагає еквівалентності в обміні результатами господарської діяльності між різними виробниками. Відповідно до цього закон вартості є основним законом ціноутворення.

Зниження собівартості продукції є важливою умовою підвищення економічної ефективності виробництва і забезпечення розширеного відтворення в сільському господарстві. Воно передбачає збільшення виробництва сільськогосподарської продукції і зменшення витрат праці і виробничих ресурсів на її одиницю. Головний шлях зниження собівартості продукції рослинництва – це підвищення врожайності сільськогосподарських культур і продуктивності тварин. Основні витрати по вирощуванню культур здійснюються незалежно від рівня врожайності, а додаткові витрати пов'язані лише з одержанням додаткової продукції. При цьому витрати з розрахунку на одиницю продукції, як правило, зменшуються.

Збільшення виробництва та поліпшення якості продукції за рахунок підвищення врожайності сільськогосподарських культур відбуваються на основі інтенсифікації сільського господарства, яка є важливою умовою зниження собівартості продукції. Тому фактори, що сприяють інтенсифікації виробництва, можна вважати факторами зниження собівартості продукції. Найважливішими серед них є: ефективне використання землі на основі впровадження науково обґрунтованих систем землеробства та інтенсивних технологій вирощування сільськогосподарських культур, використання високопродуктивних сортів і гібридів сільськогосподарських культур. Ці та інші заходи вимагають збільшення виробничих витрат на 1 га сільськогосподарських культур, але одночасно сприяють зменшенню собівартості одиниці продукції. Ціноутворення на продукцію сільського господарства здійснюється з урахуванням рівня її собівартості, яка відображає фактичні витрати виробництва. Особливістю цін на сільськогосподарську продукцію є те, що по більшості її видів проявляється сезонне коливання цін.

Найбільш суттєві коливання обсягів реалізації спостерігаються в зерновій галузі господарства [1-3].

Проведемо дослідження доцільності інвестування у зберігання сільськогосподарської продукції на прикладі типового сільськогосподарського підприємства СВК “Андріївський” Хорольського району. Максимальні обсяги продажу зерна у СВК “Андріївський” припадають на серпень, вересень та жовтень, тобто відразу після збирання зерна. З одного боку, це позитивно оскільки підприємство не несе додаткових витрат на зберігання продукції на елеваторі. Однак проведений нами ціновий моніторинг свідчить, що саме восени ціни на зерно є найнижчими порівняно з іншими періодами року. Пікові періоди продажу насіння соняшнику припадають на осінь.

Проведемо аналіз альтернативних витрат підприємства на зберігання зерна та соняшнику на елеваторі з метою його продажу протягом року за вищими цінами та доходів залежно від термінів реалізації (табл. 1).

Таблиця 1

Оцінка витрат та доходів СВК “Андріївський” району залежно від періодів реалізації зерна та соняшнику, 2016 р.

Показники	Сума витрат (доходів), тис. грн	
	зерно	соняшник
Витрати на зберігання на елеваторі	325,5	57,3
Сума втрат протягом тривалого зберігання (ураження продукції шкідниками, проростання тощо)	374,5	34,1
Середня ціна реалізації, грн/ц:		
протягом 1, 2 кварталів	237,5	273,5
протягом 3, 4 кварталів	196,7	212,5
Обсяг виробництва, призначений для реалізації, ц	63508	12876
Валовий дохід від реалізації продукції:		
протягом 1, 2 кварталів	15083,2	3521,6
протягом 3, 4 кварталів	1249,0	2736,2
Економічний ефект від реалізації продукції протягом 3, 4 кварталів	1891,1	694,0

Таким чином, реалізація продукції рослинництва в оптимальні строки дозволить отримати СВК “Андріївський” додаткового прибутку в розмірі 2585,1 тис. грн.

Для того, щоб реалізовувати продукцію рослинництва навесні, необхідно вирішити питання з її зберіганням. Вважаємо доцільним для СВК “Андріївський”, який не має власних елеваторів, зберігати продукцію на елеваторі ПАТ “Хорольський елеватор”. Цей елеватор має достатнє за розміром зерносховище. Зерносховище - один з найважливіших елементів сучасного елеватора, що дозволяє тривалий час зберігати зерно, вентилювати або охолоджувати його, а при необхідності - провести фумігацію зерна. Циліндричні металеві силоси призначені для зберігання всіх видів зерна (пшениця, кукурудза, ячмінь, рис і т.д.), а також олійних культур (соняшник, ріпак, соя). Циліндричні металеві силоси, виготовляються двох типів:

- з плоским дном, які оснащені перфорованою підлогою і дозволяють за допомогою вентиляторів кондиціонувати зерно, а в період негативних температур, охолодити зерно, приславши при цьому шкідників зерна. Для зручності вивантаження, зерносховища з плоским дном комплектуються обіговим зачисним шнеком, який обертаючись навколо власної осі, збирає залишки зерна, що залишилися після гравітаційного вивантаження через розвантажувальні отвори фундаменту силосу.

- з конусним дном, які в основному застосовуються як оперативні, для накопичення і тимчасового зберігання вологого (перед сушінням) або сухого зерна (для перевантаження в основні зерносховища з плоским дном, або для накопичення перед відвантаженням).

Отже, раціональне ведення господарства повинно супроводжуватись як загальним зростанням обсягу, так і здешевленням виробництва продукції. Тому велику роль у системі заходів щодо впровадження резервів зниження собівартості продукції відіграє такий фактор, як підвищення матеріальної зацікавленості працівників у кінцевих результатах господарської діяльності.

Список використаних джерел

1. Мельник Ю.Ф. Ціноутворення та нормативні витрати в сільському господарстві (теорія, методологія, практика): у 2 т. / [Ю.Ф. Мельник, Ю.Я. Лузан, Б.К. Супіханов, С.І. Мельник, О.І. Куць, А.В. Розгон] під ред. П.Т. Саблука. – К. : ННЦ “Інститут аграрної економіки” УААН, 2008. Т. 1 : Теорія ціноутворення та технологічні карти вирощування сільськогосподарських культур. – К. : ННЦ “Інститут аграрної економіки” УААН, 2008 – 698с.

2. Мельник Ю.Ф. Ціноутворення та нормативні витрати в сільському господарстві (теорія, методологія, практика): у 2 т. / [Ю.Ф. Мельник, Ю.Я. Лузан, Б.К. Супіханов, С.І. Мельник, О.І. Куць, А.В. Розгон] під ред. П.Т. Саблука. – К. : ННЦ “Інститут аграрної економіки” УААН, 2008. Т. 2 : Нормативна собівартість і ціни на сільськогосподарську продукцію. – К. : ННЦ “Інститут аграрної економіки” УААН, 2008 – 650 с.

3. Саблук П.Т. Вартість і ціноутворення в розвитку аграрної економіки / П.Т. Саблук // Вісник ХНТУСГ: Економічні науки. Вип. 52. – Харків: ХНТУСГ, 2007 р. – С.3-9.

УДК 332.1:330.322

ІНВЕСТИЦІЇ В ЕКОНОМІКУ ПОЛТАВСЬКОГО РЕГІОНУ

Помаз Ю.В., к.і.н., доцент, Помаз О.М., к.е.н., доцент,

Полтавська державна аграрна академія

Полтавська область належить до групи найбільш розвинених областей, що виступають донорами бюджету України, проте рівень інвестицій у регіональну економіку не є достатнім. Суттєвою перешкодою прискореному розвитку області є значна різниця в рівнях соціально-економічного розвитку найбільших міст й більшості сільських районів та специфічна структура

економіки області (висока частка добувної промисловості та промисловості першого рівня переробки). Незначною, порівняно з іншими регіонами однакового типу розвитку, є конкурентоспроможність Полтавщини. Область залишається не досить привабливою для внутрішніх та зовнішніх інвесторів.

У січні-червні 2015 р. підприємствами та організаціями області за рахунок усіх джерел фінансування освоєно 2781,8 млн. грн. капітальних інвестицій або 1924,2 грн. на одну особу населення, що в порівнянних цінах становить 57,4 % обсягу капітальних інвестицій за січень-червень 2014 р. Найбільшу питому вагу в обсязі капітальних інвестицій мали інвестиції в матеріальні активи (98,6 %) [4].

Понад дві третини загального обсягу капітальних інвестицій у січні-червні 2015 р. освоєно підприємствами та організаціями міст Комсомольська, Полтави, Кременчука та Глобинського й Полтавського районів. Найбільший обсяг капітальних інвестицій освоєний в м. Комсомольську (711,5 тис. грн. або 12,9 тис. грн. на одну особу), найменший – в Чорнухинському районі (4,7 тис. грн. або 396,6 грн. на одну особу) [4].

Головним джерелом фінансування капітальних інвестицій, як і раніше, залишаються власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких за січень-червень 2015 р. освоєно 86,0 % загального обсягу. Частка кредитів банків та інших позик становила 3,2 %. Кошти населення на будівництво житла склали 6,6 % капітальних інвестицій [2].

Найбільша частка капітальних інвестицій освоєна підприємствами промисловості (50,9 % усіх вкладень), із них 53,6 % – підприємствами добувної промисловості і розроблення кар'єрів. Капітальні інвестиції у житлове будівництво становили 301,5 млн. грн. (10,8 % від загального обсягу), що на 37,2 % менше, ніж у січні-червні 2014 р. [2].

Станом на 1 липня 2015 р. обсяг залучених з початку інвестування прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку області становив 1011,9 млн. дол. США, що в розрахунку на одну особу населення склав 699,9 дол. США. Порівняно з початком 2015 р. обсяг інвестицій зменшився на 2,7 %. Інвестиції надійшли із 46 країн світу. Основними країнами-інвесторами (на них припадає понад 96 % загального обсягу прямих інвестицій) виступили: Швейцарія – 723,4 млн. дол. (71,5 %), Кіпр – 77,9 млн. дол. (7,7 %), Нідерланди – 74,2 млн. дол. (7,3 %), Велика Британія – 58,0 млн. дол. (5,7 %), Російська Федерація – 39,0 млн. дол. (3,9 %) [1].

У підприємства промисловості було внесено 840,4 млн. дол. (83,0 % загального обсягу прямих інвестицій), у тому числі добувної промисловості і розроблення кар'єрів – 797,2 млн. дол. На підприємствах оптової та роздрібною торгівлі; ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів зосереджено 70,6 млн. дол. (7,0 % загального обсягу), в організаціях, що здійснюють діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування – 40,0 млн. дол. (4,0 %), на підприємствах, що здійснюють операції з нерухомим майном – 27,5 млн. дол. (2,7 %) [1].

Розподілення іноземного капіталу по містах та районах Полтавської області є досить нерівномірним. Станом на 1 липня 2015 р. найбільший обсяг

іноземних інвестицій був спрямований в економіку м. Комсомольська (725,4 тис. дол. США або 71,7 %), найменший – в Оржицький район (185,3 тис. дол. США). Упродовж першої половини 2015 р. іноземні інвестиції були відсутні в Великобагачанському, Козельщинському, Лубенському та Шишацькому районах [3].

Економічний потенціал Полтавської області досить вагомий, найбільшою мірою – у сфері сільського господарства, машинобудування та переробної промисловості. За умови залучення додаткових інвестицій можуть бути реалізовані значні експортні можливості даних галузей.

Невід’ємним компонентом економічного зростання є вирішення проблем аграрної сфери для України через інвестиційну складову економіки. З 25 районів Полтавської області 15 мають аграрну специфіку, 10 – представлені промисловими підприємствами. Підприємствами сільського, лісового та рибного господарства області в січні-червні 2015 р. використано 22,7 % загального обсягу капітальних інвестицій, з них 98,6 % – підприємствами сільського господарства, мисливства та з надання пов’язаних із ними послуг. На початку липня 2015 р. обсяг прямих іноземних інвестицій в сільське, лісове та рибне господарство Полтавської області становив 13,0 тис. дол. (1,3 % загального обсягу прямих інвестицій) [1]. Підвищення розвитку інвестиційної діяльності прямо пропорційне розвитку інвестиційної галузі в Україні. Стимулювання розвитку інвестиційної діяльності агропромислового комплексу є першорядним питанням при вирішенні економічних проблем і збільшення надходжень інвестицій в Україну.

Процес залучення інвестицій залежить, насамперед, від загальної ситуації в країні. Проте, значну роль у створенні сприятливого середовища відіграє діяльність місцевих органів влади області, яка має бути спрямована на створення умов для залучення інвестицій, перш за все, в експортоорієнтовані галузі та підприємства.

Прискореному зростанню різноманітних видів інвестицій в Полтавську область сприятимуть зростання конкурентоспроможності області та підвищення її місця в рейтингу конкурентоспроможності регіонів.

Список використаних джерел

1. Прес-випуск «Прямі іноземні інвестиції в економіку області станом на 1 липня 2015 року» Головного управління статистики у Полтавській області: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pl.ukrstat.gov.ua/>

2. Прес-випуск «Капітальні інвестиції у січні-червні 2015 року» Головного управління статистики у Полтавській області: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pl.ukrstat.gov.ua/>

3. Експрес-випуск «Прямі інвестиції у січні-червні 2015 року» Головного управління статистики у Полтавській області: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pl.ukrstat.gov.ua/>

4. Експрес-випуск «Капітальні інвестиції в Полтавській області за січень-червень 2015 року» Головного управління статистики у Полтавській області: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pl.ukrstat.gov.ua/>

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗОВНІШНЬОГО ІНВЕСТИВАННЯ В АГРОПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС УКРАЇНИ

*Решетнікова О.В., к.е.н.,
Полтавська державна аграрна академія*

Забезпечення сприятливого інвестиційного клімату в аграрному секторі економіки залишається питанням стратегічної важливості, від реалізації якого залежать соціально-економічна динаміка, ефективність залучення у світовий поділ праці, можливості модернізації на цій основі аграрної економіки. Перебіг сучасних політичних процесів та практична реалізація встановлених цілей і пріоритетів поліпшення інвестиційного клімату в Україні переважно негативно впливають на інвестиційний клімат і, зокрема, міжнародну інвестиційну привабливість України, підвищують ризики для інвесторів, зумовлюючи тим самим втрати в конкурентній боротьбі за світові інвестиційні ресурси [1, с.175].

Починаючи з 2010 р. українська економіка відновлювала свій позитивний розвиток після глобальної фінансово-економічної кризи 2008-2009 рр. Однак, упродовж 2014-2015 рр. Україна пережила безпрецедентне поєднання політичної, фінансово-економічної та банківської криз. Російська агресія завдала нашій країні значних гуманітарних і соціальних втрат. У 2014 році Україна відмовилася від багаторічної прив'язки курсу гривні до долара США. В результаті цього національна валюта знецінилася в порівнянні з долларом США майже втричі. Ситуацію ще більше ускладнило різке підвищення цін на продовольство, зростання інфляції та безробіття. За таких умов підприємства більше дбали про оптимізацію ресурсів і виживання, ніж про розширення діяльності та запровадження інновацій.

За даними державного комітету статистики України [2] валовий внутрішній продукт України має наступну динаміку (рис. 1). З урахуванням нинішньої ситуації, НБУ прогнозує падіння ВВП у 2015 р. на 9,5% при інфляції 48%, однак очікує в 2016 р. зростання економіки на 3% при уповільненні інфляції до 12% [3].

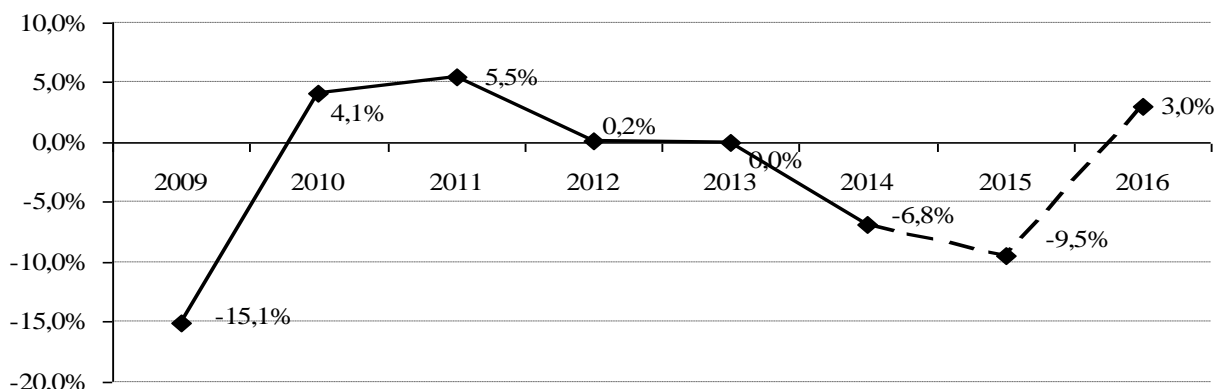


Рис. 1. Динаміка та прогноз темпів зростання номінального ВВП України (у % до попереднього року)

* за даними Держкомстату України [2]

**дані 2015-2016 рр. – прогноз НБУ [3]

Негативна поточна економічна динаміка посилюється значним падінням інвестицій. Обсяг прямих іноземних інвестицій у 2014 р. зменшився практично в двічі в порівнянні з значенням 2013 р. (рис. 2).

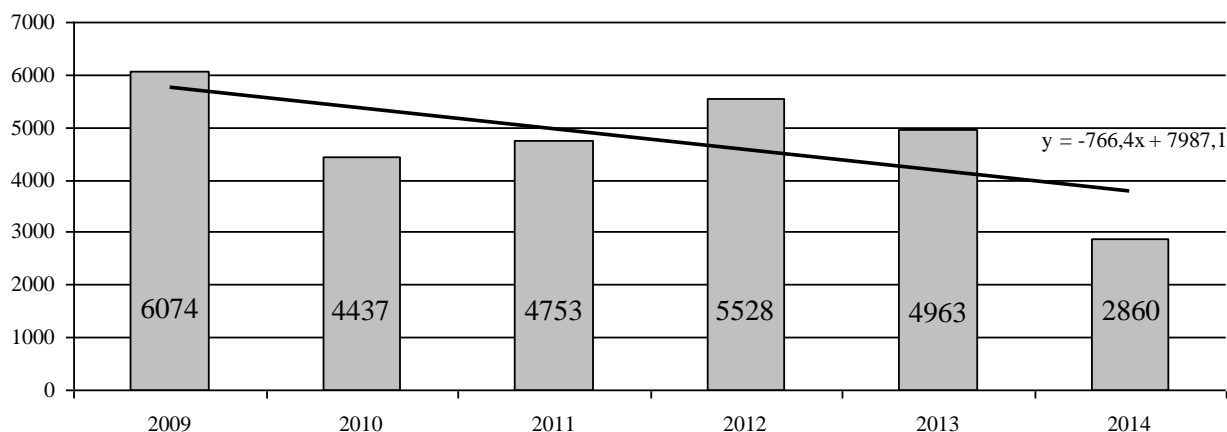


Рис. 2. Динаміка прямих іноземних інвестицій в Україну, 2009-2014 рр. (млн. дол. США)

* за даними Держкомстату України [2]

Зниження обсягів інвестицій в Україну є ключовим показником погіршення інвестиційного клімату. За даними Українського клубу аграрного бізнесу [4] за 2014 рік загальні темпи їх скорочення в економіці держави становили близько 21%. Частка агросектору в загальній структурі іноземних інвестицій скоротилася на 0,1 пункт до 1,3%. Причиною цього стало виведення з сільського, лісового та рибного господарств України понад 245 млн. дол. прямих іноземних інвестицій, що дорівнює близько 29% від загального їх обсягу. Іноземні інвестори сьогодні практично незацікавлені в довгостроковому розвитку сільськогосподарських підприємств і галузі сільського господарства в цілому.

Найбільшим зовнішнім інвестором вітчизняного сільського господарства традиційно виступав Кіпр. Обсяг інвестицій звідси протягом 2014 р. скоротився на 40%. Також суттєво скоротили свої частки США та Віргінські острови [2, 4].

Як бачимо, ситуація із залучення іноземних інвестицій в агропромисловий комплекс України є вкрай незадовільною. Це пов'язано як із загальною ситуацією в країні, так і з рядом невирішених проблем у галузі (різкі та непередбачувані зміни в податковій політиці, нерозвиненість інфраструктури, невирішене земельне питання, слабкий рівень інтеграції, недостатнє використання інструментів маркетингу, недосконалість логістики тощо). Однак, не зважаючи на означені проблеми в галузі, інвестування в розвиток АПК необхідно продовжувати, адже саме ця галузь, з огляду на перспективи виходу на європейський ринок, може стати двигуном економічного зростання країни в цілому.

Державна політика в агросекторі має бути спрямована на забезпечення макроекономічної стабільності, запровадження прозорого обігу земель сільськогосподарського призначення, гарантування права власності, ефективне

державно-приватне партнерство. Отож, основним завданням аграрної політики України є покращення інвестиційного клімату, досягнення його прозорості, привабливості та зрозумілості для інвесторів.

Список використаних джерел

1. Притула Н. М. Сучасний стан та актуальні проблеми розвитку інвестиційної політики в АПК / Н. М. Притула // Держава та регіони, Серія: Економіка та підприємництво. – 2009.– № 6. – С. 175–180.
2. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2014/zd/pik/pik_u/pik_rik_2014_bez.html
3. НБУ обновила прогноз по ВВП України на 2015 год. [Електронний ресурс] / Финансовый портал Минфин. – Режим доступу: <http://minfin.com.ua/2015/06/26/7605609/>
4. Обсяг прямих іноземних інвестицій у сільське господарство України зменшився на третину за останній рік [Електронний ресурс]/ Український клуб аграрного бізнесу. – Режим доступу: http://ucab.ua/ua/pres_sluzhba/novosti/obsyag_pryamikh_inozemnikh_investitsiy_u_silске_gospodarstvo_ukraini_zmenshivsya_na_tretinu_za_ostanni_y_rik/?category=29780

УДК 330.322

ОСОБЛИВОСТІ МОНІТОРИНГУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

*Рженішевська В.В., к.е.н., доцент,
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка*

Реформування економіки України, підвищення її ефективності, як показує досвід, можливе лише за умови зростання інвестицій і досягнення рівня конкурентоспроможності власного (внутрішнього) виробництва на основі новітніх високотехнологічних розробок. Це є невід’ємним від необхідності модернізації виробництва, розробки та виробництва інноваційної продукції та впровадження інноваційних технологій, що, в свою чергу, дозволить отримати збалансований, стійкий темп зростання зі збільшенням суми прибутку.

Одним із пріоритетних завдань економічної політики нашої держави залишається стимулювання інвестиційної діяльності, яка тісно пов’язана з оцінкою стану та прогнозуванням розвитку інвестиційного ринку.

У вітчизняній економічній науці домінує точка зору, що інвестиційний ринок (ІР) є складовим елементом фінансового ринку, а в зарубіжній він ототожнюється з фондовим ринком. Таке трактування ІР обумовлює розмиття меж між інвестиційними та спекулятивними фінансовими операціями, хоча саме зростання обсягів останніх частіш за все є причиною створення фінансових пірамід, надування фінансових бульбашок в економіці, збільшення обсягів фінансових інструментів, не забезпечених реальними активами чи

майбутніми доходами. Наслідком цього є застосування однакових інструментів державного регулювання та нагляду за розвитком цих ринків, встановлення спільних цільових орієнтирів та стратегій розвитку. У той же час необхідність вирішення специфічних завдань підтримання оптимальних пропорцій фінансового та реального інвестування, а також споживання та інвестування в діяльності економічних суб'єктів вимагає постійного моніторингу ІР із використанням всіх можливих інструментів і методів.

Інвестиційний ринок слід розуміти як сукупність економічних відносин між продавцями ресурсів та їх покупцями безпосередньо або за участю посередників з приводу акумуляції інвестиційного та/або позикового капіталу та трансформації його у фактор виробництва на основі взаємодії попиту та пропозиції в межах інституційного й правового поля [1].

Інвестиційний ринок України в даний час представлений наступними групами учасників:

- українські підприємства, на виробничій базі яких реалізуються інвестиційні проекти. Вони вкладають свої фінансові кошти і основні фонди в здійснення інвестиційного проекту (будівлі і виробничі приміщення, технологічне устаткування, землю, на якій розташоване підприємство, включаючи вільні ділянки під створення нових виробничих потужностей, кваліфікований персонал);

- інвестори, тобто банки й інші фінансові організації – українські і зарубіжні, що здійснюють кредитування проекту і взаєморозрахунки між його учасниками;

- зарубіжні компанії, що надають технології й устаткування, свої збутові мережі на світовому ринку, управлінський досвід, досвід підготовки та перепідготовки персоналу;

- проектні і будівельні організації, що забезпечують виконання проектних і будівельно-монтажних робіт;

- адміністрація – державна, регіональна, галузева, місцева, що створює певний податковий режим для учасників інвестиційного процесу.

Моніторинг інвестиційного ринку необхідно розглядати як механізм здійснення суб'єктом постійного спостереження макроекономічних факторів розвитку інвестиційного ринку й окремих його сегментів з метою оцінювання інвестиційного клімату та його поточної кон'юнктури.

Стан інвестиційного ринку в цілому та окремих його складових сегментів характеризують такі елементи, як попит, пропозиція, ціна і конкуренція. Їх співвідношення постійно змінюється. Цей загальний стан динаміки інвестиційного ринку є складним економічним явищем, оскільки воно формується під впливом безлічі різноспрямованих внутрішньоринкових та загальноекономічних факторів. У той же час кожному інвестору важливо знати ступінь активності інвестиційного ринку, де він збирається діяти.

Макроекономічне дослідження розвитку інвестиційного ринку є базою подальшої оцінки та прогнозування інвестиційної привабливості регіонів та галузей народного господарства.

Для підвищення обсягу й ефективності інвестиційного ринку України

існують два шляхи збільшення інвестицій: по-перше, мобілізація ресурсів в руках держави і зростання державних капіталовкладень; по-друге, залучення у великих масштабах приватних інвестицій (природніший для ринкової економіки), але для них потрібен сприятливий інвестиційний клімат, щоб стимулювати заощадження [2].

Особливістю сучасного розвитку інвестиційного ринку в Україні є необхідність одночасного підвищення рівня життя і розгортання модернізації національного господарства. Це відбуватиметься в умовах масштабного відволікання інвестиційних ресурсів на обслуговування зовнішнього боргу і забезпечення безпеки країни. Модернізація також передбачає збільшення національних інвестиційних витрат на розвиток науки й освіти, соціальної інфраструктури.

Отже, моніторинг інвестиційного ринку надає інформацію щодо стану інвестиційного клімату економіки держави, що дозволяє проаналізувати вплив кожного з факторів, що визначають стан інвестиційного ринку, та прийняти обґрунтоване управлінське рішення щодо коригування інвестиційної політики суб'єкта господарювання.

Список використаних джерел

1. Кобушко І.М. Стратегія розвитку інвестиційного ринку: теоретичні засади та вітчизняні реалії: монографія / І.М. Кобушко. – Суми: Сумський державний університет, 2012. – 517 с.

2. Кобушко І.М. Інвестиційний ринок України: актуальні тенденції розвитку сегменту фінансових інструментів / І.М. Кобушко // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2011. – № 4 (16). – С. 54–62.

УДК 330.322.01

МОЖЛИВОСТІ ТА УМОВИ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРАРНОМУ ВИРОБНИЦТВІ

*Сосновська О.О., к.е.н., доцент,
Полтавська державна аграрна академія*

Сучасний розвиток економіки України нерозривно пов'язаний з інвестиційними процесами. Питання інвестування аграрної сфери та регулювання інвестиційної діяльності є визначальними для розвитку будь-якої економіки. Особливої актуальності ці питання набувають в умовах швидко змінюваного ринкового середовища, яке не завжди позитивно впливає на ефективність діяльності підприємств. У цих умовах найбільш доцільним для підприємств, що не мають можливості використовувати внутрішні фінансові ресурси, є залучення інвестицій. Від вирішення цієї проблеми на сучасному етапі значною мірою залежить подолання кризового стану економіки агропромислового комплексу, підтримання та стимулювання загального економічного зростання, простого та розширеного відтворення виробничого капіталу, підвищення рівня виробництва та конкурентоспроможності

сільськогосподарської продукції, підтримання екологічної безпеки; зниження рівня бідності у довготерміновій перспективі та вирішення всього спектра соціально-економічних проблем галузі.

Як показали проведені дослідження стану інвестиційної діяльності в Україні ситуація поступово, проте неухильно погіршується в останні роки. Так, якщо у 2012 р. ще зберігалась доволі висока динаміка інвестицій[1], при цьому інвестиційна активність впродовж року знижувалась, то у 2013 році ситуація в інвестиційній сфері суттєво погіршилась, відбувалось поступове згортання інвестиційної діяльності. В цілому по економіці обсяги капітальних інвестицій у 2013 році скоротилися на 11% порівняно із 2012 роком. Інвестиційна діяльність у 2013 році характеризувалась: – скороченням обсягу валового нагромадження основного капіталу (на 6,6 %) і зменшенням його частки у структурі ВВП (18,2 %). Такий перерозподіл ВВП на користь споживання не відповідає потребам забезпечення розширеного економічного відтворення, звужує можливості для модернізації техніко-технологічної бази підприємств, здійснення інноваційної діяльності вітчизняними суб'єктами господарювання. В економіку України іноземними інвесторами вкладено 2 млрд 451,7 млн прямих інвестицій (акціонерного капіталу).

Разом з тим у сільському господарстві обсяг інвестицій у цей же період залишився на тому ж рівні. При цьому із 18,6 млрд. грн. капітальних інвестицій, які надійшли в аграрний сектор у 2013 році, 80% це кошти українських товаровиробників. У 2014 році обсяги капітальних інвестицій у сільське господарство склали 17 млрд грн, що на 7% нижче відповідного показника 2013 року. Прямі іноземні інвестиції за цей період скоротилися майже на 105 млн дол. США.

Таким чином, інвестиційна діяльність у сільському господарстві зберігає відносно стабільність, що позитивно впливає на стан економіки держави.

Проте рівень інвестиційної активності сільськогосподарських підприємств у розрізі регіонів України суттєво різниться. Так, якщо у 2013 році на 1 га сільськогосподарських спугідь у середньому по Україні було вкладено 869 грн, то в Івано-Франківській області - 2,7 тис. грн, а у Запорізькій та Одеській областях лише — 370 грн. Разом із тим підвищився рівень інвестиційної активності у сільськогосподарських підприємствах Київської, Полтавської та Черкаської областей.

За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України у 2013 році були введені в експлуатацію 92 сільськогосподарських об'єкти, обсяг інвестицій у які перевищив 5 млрд. грн. Станом на кінець 2014 року індекс капітальних інвестицій у аграрну сферу перевищив 101,6% в той час як за всіма видами економічної діяльності він становив лише 91,8%. Разом з тим, такі чинники як збільшення обсягів реалізації сільськогосподарської продукції на ринки Азії, можливість виходу на ринки Європи, суттєвий потенціал подальшого зростання сільськогосподарського виробництва сприяють підвищенню зацікавленості інвесторів до реалізації проектів у агропромисловому комплексі.

Проте існує цілий рід інших причин на користь інвестування саме

сільськогосподарського виробництва. По-перше, стабільні інвестиції в сільське господарство створюють підґрунтя для розвитку інноваційних технологій. А зважаючи на ту обставину, що сільськогосподарське виробництво тісно пов'язане з хімічною промисловістю, машинобудуванням, енергетичною галуззю та багатьма іншими це сприятиме активізації інвестиційних процесів у цих галузях.

По-друге, у регулюванні інвестиційної діяльності важлива роль належить державі. Лише держава може стимулювати надходження фінансування в дану галузь, зважаючи на ту обставину, що вона має значні неосвоені потужності та всі умови для успішної сільськогосподарської діяльності.

По-третє, сільське господарство орієнтоване на виробництво продуктів харчування. Зважаючи на зростання населення планети, попит на продукти харчування буде в перспективі зростати. Це доволі сильний аргумент для інвесторів, оскільки метою інвестиційної діяльності є те, щоб об'єкт інвестицій постійно зростав та приносив прибуток.

По-четверте, інвестиції в сільське господарство захищені від деяких істотних інвестиційних ризиків, таких як коливання цін на кінцеві продукти сільськогосподарської діяльності, мінливість попиту та деяких інших.

По-п'яте, близько півмільйона дрібних та приватних господарств забезпечують майже третину населення України продуктами харчування, проте не мають доступу до ринків, ні до об'єктів інфраструктури, як їх великі конкуренти. Стимулювання та розвиток інвестиційної діяльності у цьому напрямку може надати значний сприятливий економічний ефект.

Не дивлячись на ряд обставин, які працюють на користь інвестування і сільськогосподарське виробництво сьогодні існує низка проблем, які потребують поглибленого дослідження.

За статистичними даними 2014 року, переважаюча частина сільськогосподарських підприємств України є якщо не збитковими, то отримують мізерний прибуток. Цілком зрозуміло, що для залучення інвестицій цього явно не достатньо. Адже інвестори вкладають гроші лише в ті області, які досягають прийняттого рівня рентабельності.

Сільське господарство України вимагає повної модернізації, проте власних коштів та державних вливань для цього не достатньо. Саме тому вирішальне значення для майбутнього галузі відводиться залученню іноземних та вітчизняних інвестицій. Проте, експертне співтовариство вважає, що шанси на залучення іноземних інвестицій мають лише ті підприємства, які провели модернізацію та мають стабільний рівень прибутковості. Таким чином, створюється „замкнуте коло”: для інвестування оновлення матеріально-технічної бази сільськогосподарського виробництва необхідно мати достатню прибутковість, а її неможливо отримати через низьку ефективність використання наявних матеріально-технічних ресурсів.

Для досягнення довгострокової конкурентоспроможності інвестиційна діяльність господарств не повинна бути надто чутлива до коливань прибутковості у кризові періоди. Підприємства повинні концентрувати фінансові та управлінські ресурси на оновленні та постійному удосконаленні

кількох основних видів діяльності завдяки значному підвищенню продуктивності використання ресурсів. З подоланням кризових тенденцій потрібно орієнтуватися на максимізацію ефективності інвестованого капіталу. Виявлено, що дійова система контролю дозволяє покращити управління інвестиційною діяльністю та підвищити її ефективність.

З боку держави необхідно фінансування технічного переоснащення вітчизняних господарств, а також забезпечення їм можливості отримання кредиту на пільгових умовах. Це необхідно для того, щоб сільськогосподарські підприємства позбавилися від накопичених кредитних заборгованостей та почали працювати в плюс.

У процесі активізації інвестиційної діяльності аграрних підприємств важлива роль належить державній політиці, яка повинна створити стимули до зміни внутрішнього середовища підприємств та забезпечити умови для їх реалізації. Зміни на рівні аграрних підприємств для покращення управління інвестиційною діяльністю мають передбачати вірний вибір та вдалу реалізацію стратегії підприємства, удосконалення впливу власників підприємства на менеджерів для покращення інвестиційних рішень (максимізація ефективності капіталу), визначення процедури оцінки і фінансового аналізу проектів, підвищення кваліфікації персоналу у сфері оцінки інвестиційних проектів, зменшення внутрішньої протидії змінам (реструктуризації) на підприємстві шляхом зміни норм організаційної культури.

З іншого боку, низький рівень інвестування аграрних підприємств не сприяє їх ефективному розвитку. На нашу думку для активізації інвестиційної діяльності необхідно створити передумови щодо залучення вітчизняних та іноземних інвесторів; державного інвестування; розвитку інвестиційної сфери шляхом поширення інформаційно-консалтингового інвестиційного забезпечення та інвестиційних фондів, банків і т.д; а також збільшення обсягів власних інвестицій у розвиток виробництва. Такі заходи є передумовами поліпшення інвестиційного клімату в АПК.

Визначальним аспектом при цьому є необхідність удосконалення взаємовідносин у інвестиційній сфері, що передбачає активізацію процесу залучення інвестицій у сільське господарство.

Не дивлячись на ряд спроб створити сприятливий інвестиційний клімат для іноземних інвесторів у державі, підвищення інвестиційної активності іноземного капіталу не спостерігається. Обсяг прямих іноземних інвестицій в сільське господарство України зменшився на третину впродовж 2014 року. Із сільського, лісового і рибного господарств України було виведено більше 245 млн дол. прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу), що складає близько 29% від загального їх обсягу. Даний процес триває й ускладнюється нині. Зменшення обсягу інвестицій відбувалося не тільки в АПК. Загальні темпи їх скорочення в економіці держави були дещо нижчими у відсотковому значенні (близько 21%), однак частка агросектору в загальній структурі іноземних інвестицій скоротилася на 0.1 пункти до 1.3%.

Найбільшим зовнішнім інвестором вітчизняного сільського господарства традиційно виступав Кіпр - 224,2 млн дол. Обсяг інвестицій звідси протягом

останнього року скоротився на 40%. Також істотно скоротили свої частки США, які вивели 18.7 млн дол. (-49%), Віргінські острови - 13.3 млн дол.(-41%). Незважаючи на це, інтерес до України зріс у Китаю (2,4 млн дол.), Ізраїлю (1,8 млн дол.), які подвоїли обсяг своїх інвестицій, Туреччини (1,8 млн дол.), яка збільшила свої інвестиції на 35%.

Вивчення та аналіз чинників інвестиційної привабливості дозволяє стверджувати, що основними заходами, реалізація яких сприятиме залученню інвесторів у сільське господарство, є: удосконалення існуючого законодавства з метою формування сприятливого інвестиційного клімату, і зокрема усунення бюрократичних бар'єрів, захист права власності іноземного капіталу, і в першу чергу, систему страхування і гарантій його; спрощення процедури реєстрації суб'єкта господарювання, ліцензування окремих видів його діяльності; створення шляхом державного регулювання системи стимулювання для інвесторів; забезпечення соціально-економічної та політичної стабільності в державі.

Таким чином, інвестиційна діяльність в Україні потребує формування позитивного інвестиційного клімату, основними рисами якого повинна стати досконала законодавча база, політична стабільність у країні та високий рівень захищеності інвестора. З метою покращення інвестиційного клімату в Україні необхідно провести ряд заходів, націлених на створення і функціонування стабільної економіки, основними з яких є: підвищення рівня загального розвитку регіону та рівня розвитку інвестиційної інфраструктури; покращення демографічної характеристики; удосконалення нормативно-правової бази інвестування, створення системи гарантій стабільності для забезпечення довгострокового фінансування інвестиційних проектів тощо.

Список використаних джерел

1. Інвестиції в сільське господарство: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrgroshi.com.ua/investitsiyi-v-silске-gospodarstvo.html>
2. Офіційний сайт Державного комітету статистики України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Перспективи іноземної інвестиційної діяльності в Україні. – Режим доступу: <http://www.rda.dp.ua/?p=7523>
4. Про інвестиційну діяльність : Закон України // Відомості Верховної Ради України. –1991. –№ 47. – С. 1351–1359.
5. Стояненко І. Інвестиційна діяльність в Україні: сучасний стан шляхи покращення / І.Стояненко //Збірник наукових праць. Вип.
6. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року /за ред. Ю.О. Лупенка, В.Я. Месель-Веселяка. – К. : ННЦ “ІАЕ”, 2012. – 182 с.

ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА ОРГАНІЧНОГО АГРОВИРОБНИЦТВА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

*Чайка Т.О., кандидат економічних наук,
Полтавська державна аграрна академія*

Особливості органічного виробництва передбачають для отримання відповідного статусу перехідний період і відмову від застосування агрохімічних засобів, які призводять до початкового зменшення обсягів вирощування та виробництва. У зв'язку з цим постає питання про державну підтримку виробників органічної сільськогосподарської продукції. Така підтримка органічного сільського господарства в ЄС та сусідніх країнах включає гранти в рамках програм розвитку села, правовий захист і європейські та національні плани заходів. Державне сприяння може також проявлятися, як через застосування прямих, так і непрямих інструментів та механізмів впливу: часткова компенсація за понесені збитки під час конверсійного періоду, державні субсидії на 1 га, податкові пільги і надання спеціальних умов кредитування, інвестиції в наукові дослідження, навчання фермерів, дорадча підтримка тощо. З метою збільшення рівня поінформованості про органічне сільське господарство в 2008 р. в усьому ЄС було розгорнуто інформаційну кампанію – один з ключових інструментів європейського плану заходів стосовно органічної харчової продукції та органічного сільського господарства. До того ж, більшість країн-членів ЄС мають національні плани заходів, які досить ефективно втілюються в життя [4].

В Україні ст. 33 Закону України "Про виробництво і обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини" передбачається лише державна підтримка суб'єктів органічного виробництва відповідно до Закону України "Про державну підтримку сільського господарства України" [3].

Ринкові умови господарювання створюють рівні умови щодо розвитку всіх суб'єктів господарювання. Однак ефективність діяльності сільськогосподарських підприємств залежить головним чином від природно-кліматичних умов, які сьогодні важко передбачити, що, у свою чергу, підвищує ризиковість сільськогосподарського виробництва та його залежність від додаткових джерел фінансування.

Особливо актуальним є фінансова підтримка органічного агровиробництва, яке знаходиться у скрутних умовах господарювання через нормативно-правову недосконалість. Так, на нашу думку, доцільним було б використання таких механізмів державної фінансової підтримки виробників органічної сільськогосподарської продукції, як:

- 1) компенсації витрат на первісну сертифікацію;
- 2) надання фінансових гарантій виробникам та експортерам органічної продукції (сировини);
- 3) надання дотацій (субсидій) у період перехідного періоду та впродовж усього періоду виробництва та обігу органічної продукції та сировини;
- 4) запровадження пільгової системи кредитування;
- 5) повне відшкодування витрат на страхування аграрних ризиків;

б) надання податкових пільг по зменшенню податків, а також пільг у водокористуванні, плати за оренду землі державної та комунальної власності тощо.

Необхідно відзначити, що у розвинених країнах Європи фермери, які бажають займатися органічним землеробством, можуть взяти пільгові кредити і продати свою продукцію вдвічі дорожче. В Україні ж поки що органічне виробництво не отримує фінансової підтримки з боку держави, а її виробники повинні розраховувати на власні або кредитні фінансові ресурси.

Найбільш затребуваними фінансовими продуктами для підприємств аграрного сектора є: сезонні кредити на вирощування сільськогосподарських культур, інвестиційні на придбання сільськогосподарських активів, кредити для агробізнесу (довгострокові фінансові продукти (на 5-7 років), спрямовані на розширення бізнесу), а також фінансовий лізинг сільськогосподарської техніки. Наприкінці 2012 р. банками введено новий інструмент залучення фінансових коштів – аграрні складські розписки. Вони представляють собою гарантійні документи зі складу на запаси сільськогосподарської продукції певного виробника, які можуть використовуватися як забезпечення (застава) для отримання кредиту.

Однак, на сьогодні банківські установи висувають більш високі вимоги до заставного майна, ніж раніше. При цьому значення коефіцієнта покриття кредиту заставним майном коливається від 1,5 до 2. Це означає, що якщо підприємство надає в заставу об'єкт ринковою вартістю 2 млн грн, то воно може розраховувати на залучену суму кредиту обсягом в 1 млн грн.

Доцільно відзначити, що протягом останніх років пільгове кредитування здійснювалося за різними схемами – від бартерних розрахунків до різноманітних програм зниження відсоткової ставки за кредитом. Разом з тим, такі заходи залишались неефективними для малих та середніх агропідприємств.

На сьогодні розвиток органічного агровиробництва в Україні відбувається завдяки лише підприємницькій ініціативі та міжнародній підтримці через реалізацію низки проектів. Однак, на Полтавщині, наприклад, налічується майже 60 сільськогосподарських підприємств, які зацікавлені у виробництві екологічно чистої продукції [4]. Тут за підтримки Фонду "Євразія" розпочато реалізацію проекту "Створення регіонального кластера виробників екологічної продукції", метою якого є налагодження конкурентоспроможного виробництва екологічно чистої продукції без трансгенних та хімічних домішок. Поки що спроба забезпечити споживчий попит на екологічно чисті продукти харчування вітчизняного виробництва у Полтавській області, здійснена в рамках даного проекту, не мала успіху, в основному, тому що виробники змушені нести додаткові витрати: на отримання товарного знаку "Екологічно чисто та безпечно", на рекламу своєї продукції з цим товарним знаком, на інформування споживачів про переваги екологічно чистої продукції харчування та про гарантії, які надає даний знак тощо. Таким чином, фермерським господарствам не вигідно переходити на органічні методи господарювання, коли можливий додатковий зиск нівелюється додатковими витратами.

На сьогодні постає питання щодо вирішення проблеми з фінансуванням,

недолік якого не дозволяє виробникам органічної сільськогосподарської продукції впроваджувати еко-інноваційні технології (рис.), які б дозволили підвищити всі види ефективності виробництва (економічну, екологічну, соціальну, технологічну, технічну).

Таким чином, на нашу думку, для розвитку органічного агровиробництва в Україні необхідно:

1. Передбачити державне фінансування шляхом надання субвенцій, які є рівноцінним видом прямих бюджетних трансфертів і надаються за цільовим призначенням як допомога на програми та заходи соціального розвитку.

2. Долучити до переліку діяльності, яка буде фінансуватися за кошти держави відшкодування витрат на консультаційне та науково-технічне забезпечення.



Рис. 1. Напрями забезпечення впровадження еко-інноваційних технологій в органічне агровиробництво

Органічне агровиробництво в Україні має значні перспективи розвитку, що обумовлені дією таких факторів: покращення здоров'я населення країни; збереження родючості ґрунтів та навколишнього середовища; відновлення біорізноманіття; розвиток сільської місцевості та стимулювання місцевого й регіонального виробництва. Однак, на сьогодні відсутність відповідної нормативно-правової бази не дозволяє залучити у цей сектор необхідні фінансові ресурси, що перешкоджає підвищенню його ефективності. До найбільш доступних джерел фінансування органічного агровиробництва можна віднести: іноземні та вітчизняні інвестиції, міжнародні гранти, кредитні ресурси, дотації (субсидії) тощо.

Список використаних джерел

1. Банки стали більше цікавитися кредитуванням АПК [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ubr.ua/market/agricultural-market/banki-stali-blshe-skavitisia-kredituvanniam-apk-ekspert-220342>.

2. Економічна правда [Електронний ресурс] / Новини України. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua>.

3. Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини : Закон України : за станом на 3 вересня 2013 р., №425-VII / Верховна Рада України. – Офіц. вид. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/425-18/print1375954409849836>.

4. Чайка Т. О. Розвиток виробництва органічної продукції в аграрному секторі економіки України : монографія / Т. О. Чайка. – Донецьк : Ноулідж, 2013. – 320 с.

УДК 330.322

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ЯК СКЛАДОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Шашло Н.В., к.е.н., доцент,

ФДБОУ ВО Владивостоцький державний університет економіки і сервісу

Проблеми залучення інвестиційних ресурсів і забезпечення їх раціонального використання є одним з ключових напрямів в економічному розвитку держави. Накопичення капіталу забезпечує перехід на інвестиційно-інноваційну модель розвитку, створює передумови для економічного прориву. Інвестиційна діяльність має багаторівневий характер, що зумовлено наявністю різних рівнів суб'єктів інвестиційної діяльності: рівень країни, регіональний рівень, галузевий рівень, рівень підприємства. Згідно багаторівневого підходу, різняться й чинники, що впливають на інвестиційну діяльність (рис. 1) [1, с. 18].

Поняття "інвестиційна діяльність" пов'язане з поняттям "інвестиційний процес". Інвестиційний процес є багатоступінним для здійснення інвестиційної діяльності, при цьому необхідно виділити наступні етапи:

1. пошук інвестиційних ресурсів (власних, позикових);

2. перетворення ресурсів у капітальні вкладення (витрати), або процес трансформації інвестицій в певний об'єкт інвестиційної діяльності (власне інвестування);

3. перетворення вкладених засобів на приріст капітальної вартості, що характеризує кінцеве споживання інвестицій і отримання нової споживної вартості (у формі введених в експлуатацію об'єктів і виробничих потужностей);

4. приріст капітальної вартості у формі доходу (прибутку), в якому реалізується кінцева мета інвестування.

Етапність дозволяє не тільки розкрити сутність інвестиційного процесу, але і виявити механізм його забезпечення.

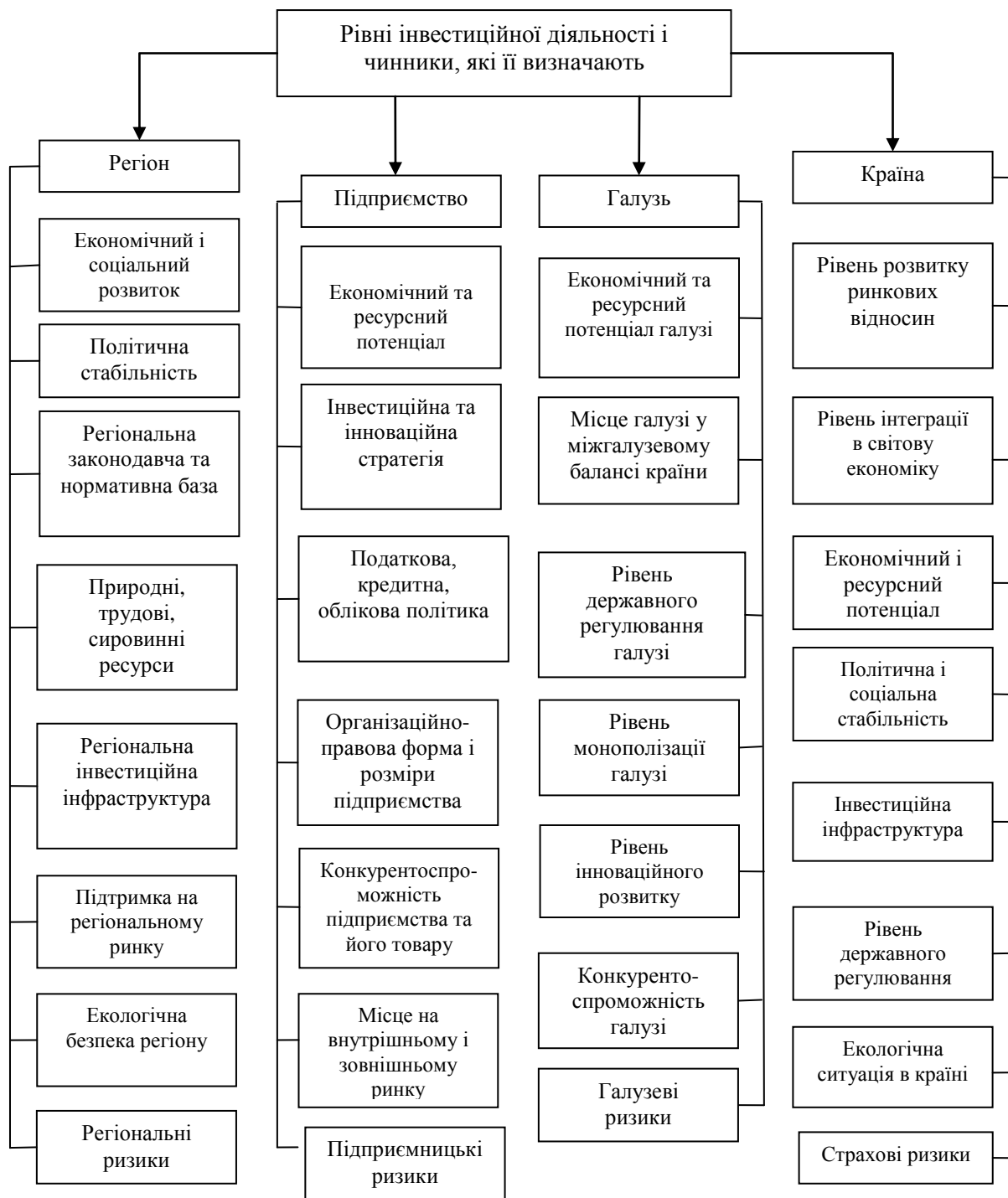


Рис. 1. Багаторівневий підхід щодо інвестиційної діяльності

Динамічність інвестиційного процесу вимагає застосування інструментів регулювання для вирішення наступного кола завдань:

- створення умов у інвестора для накопичення вільних коштів;
- формування привабливих для інвестора галузей, регіонів і підприємств;
- створення державою правових умов, що сприяють залученню інвестицій в економіку;
- створення умов потенційному інвесторові для динамічного розвитку, розширеного виробництва і отримання інвестиційного прибутку.

На різних етапах розвитку країни застосовуються різні інструменти і методи регулювання інвестиційного процесу, сукупність яких є інвестиційним механізмом. Інвестиційний механізм є цілеспрямовано, взаємодіючою системою важелів впливу на інвестиційну діяльність на всіх її рівнях на користь розширення існуючих виробництв. Інвестиційний механізм складається з наступних структурних елементів: ресурсного, організаційного, правового, мотиваційного (рис. 2) [1,с. 22].

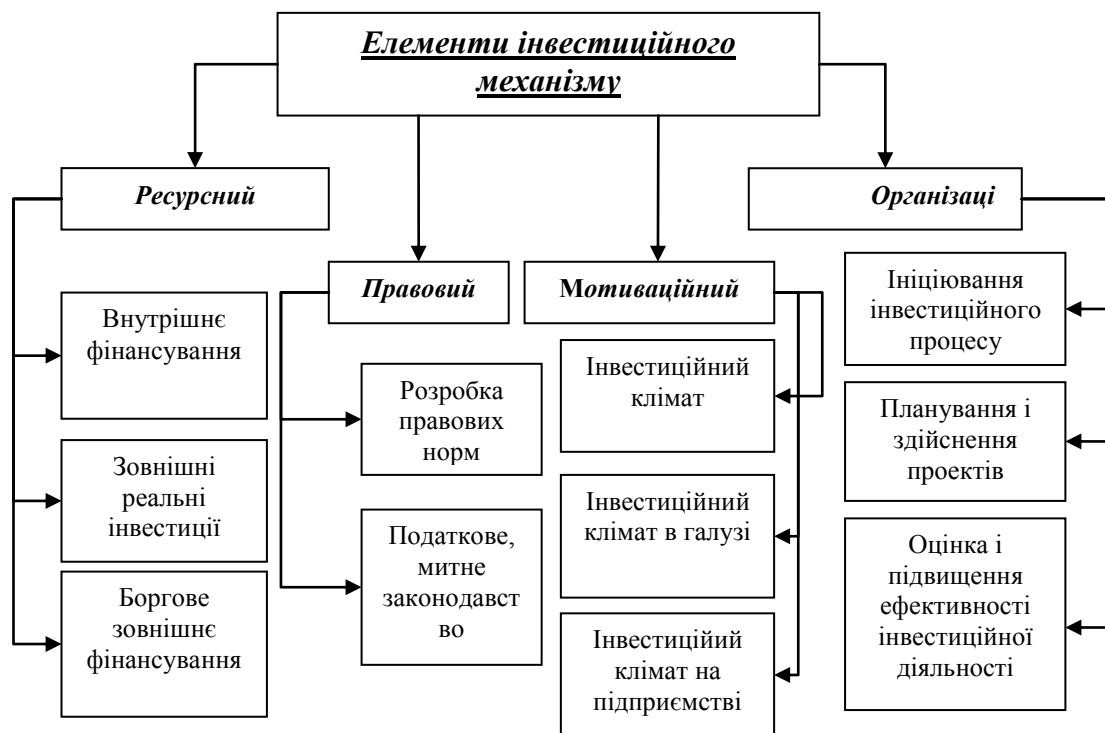


Рис. 2. Структурні елементи інвестиційного механізму

Ресурсне забезпечення фінансування інвестицій функціонує в трьох формах: внутрішнє фінансування (капітальні вкладення), зовнішні реальні інвестиції і боргове зовнішнє фінансування (кредити і позики). Джерелами внутрішніх інвестицій можуть бути: власний статутний фонд, відрахування від прибутку, амортизація, страхові відшкодування до основних фондів, фінансові кошти вищих холдингових компаній та ін. Зовнішні інвестиції також мають різні джерела: фінансові кошти з державного, регіональних і місцевих бюджетів; фондів розвитку підприємництва; іноземні інвестиції у вигляді фінансових коштів, матеріальних ресурсів, нематеріальних активів; прямі вкладення міжнародних фінансових інститутів і організацій; різні форми позикових коштів (кредити держави, фондів, банків, інших підприємств, облігаційні позики і векселі).

Організаційний блок інвестиційного механізму припускає створення структур і умов, які сприяють ініціації інвестиційного проекту, плануванню і здійсненню різних проектів, оцінці і реалізації заходів для підвищення ефективності інвестиційної діяльності.

Велике значення для інвестиційної діяльності мають правові норми і податкове законодавство, що сприяють ефективному розміщенню і руху

капіталу. Мотиваційний елемент інвестиційного механізму повинен забезпечити сприятливий інвестиційний клімат як в країні, так і в окремих регіонах, галузях і підприємствах.

Особлива роль в процесі регулювання інвестиційного розвитку відводиться державі. З погляду економічної теорії, державне регулювання інвестиційних процесів можна розглядати як непряме управління ринковою економікою, здійснюване з боку держави за допомогою використання передбачених законодавчими і іншими нормативними актами економічних важелів, що впливають на поведінку господарюючих суб'єктів [3, с. 45].

Державне регулювання інвестиційної діяльності включає управління державними інвестиціями, а також регулювання інвестиційної діяльності. Ступінь втручання держави і його органів в економічну діяльність підприємств визначає модель ринкових відносин в країні. В умовах ринку держава впливає на економіку за допомогою економічних, правових і адміністративних заходів. В той же час втручання держави носить відносну обмеженість, що зумовлена різновидом форм власності на засоби виробництва – приватною, акціонерною, колективною, включаючи право власності на землю.

Таким чином, інвестиційний механізм представляє собою систему інструментів та важелів дії на інвестиційну діяльність на всіх її рівнях для розширення виробництв діючих суб'єктів господарювання або авансування новостворюваних виробництв. Державне регулювання інвестиційних процесів є взаємопов'язаною і взаємообумовленою системою, основою якої є три етапи: економічне прогнозування; бюджетування економічного і інвестиційного розвитку; індикативне планування.

Список використаних джерел

1. Інвестиції та інновації в сільськогосподарському виробництві: стан, проблеми, перспективи розвитку: монографія / Ткаченко В.Г., Богачов В.І., Шашло Н.В. [та ін.]; за ред. В.Г. Ткаченко. – Київ: Видавничий дім «Вініченко», 2015. – 236 с.

2. Прокопьева Т.И., Ворожбит О.Ю. Инвестиции физических лиц в ценные бумаги // Современные проблемы науки и образования. – 2014. – №3. – с.401.

3. Предпринимательство: учеб. для вузов / под ред. В. Я. Горфинкеля, Г. Б. Полякова, В. А. Швандара. – М. : Банки и биржи : ЮНИТИ, 1999. – 475 с.

Секція № 2

Розвиток аграрної господарської структури: оцінка ефективності, управління, інвестування, інвестиційний клімат

УДК 347.278:330.322.4

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА В ПІДПРИЄМСТВІ

Білий В. І. магістрант, науковий керівник: Галич О. А. к.е.н., доцент, Полтавська державна аграрна академія

У сучасних умовах господарювання управління ефективністю виробництва продукції визначає зміст стратегії і тактики розвитку підприємства та вимагає наукового обґрунтування. В першу чергу, це розробка методології управління ефективністю виробництвом, яка має ґрунтуватися на її якісно-кількісній визначеності. При цьому планово-прогнозні, контрольні, оцінювальні та інформаційно-аналітичні функції управління повинні виступати у взаємозв'язку як єдиний інструмент універсальної технології обґрунтування управлінських рішень щодо підвищення ефективності виробництва продукції в умовах ризикового землеробства і кризових ситуацій. Вважаємо, що вміння оцінити ситуацію, розробити, реалізувати і контролювати комплекс заходів, які дозволяють знизити можливі втрати до безбиткового рівня та прорахувати наслідки прийнятих управлінських рішень, є необхідною умовою успішного функціонування сільськогосподарського підприємства.

Ефективність виробництва – це комплексне відображення кінцевих результатів використання засобів виробництва і робочої сили, вкладених у певний вид діяльності за певний проміжок часу. З одного боку, ефективним можна вважати таке виробництво, що забезпечує найоптимальніше поєднання і використання економічного потенціалу та дозволяє отримати максимальний натурально-виробничий і фінансовий результати. З іншого боку, ефективність виробництва досягається у разі застосування принципу мінімізації – в досягненні найвищих кінцевих результатів за найменших затрат ресурсів. Основний зміст процесу управління ефективністю виробництва полягає у здійсненні безпосереднього цілеспрямованого впливу суб'єкта управління на об'єкт за допомогою відповідного механізму. У процесі такого впливу реалізуються цілі, завдання, функції, принципи та методи, які і складають зміст механізму управління [1, с. 42].

Управління процесом виробництва сільськогосподарської продукції, де відбуваються кількісні та якісні зміни, починаючи із посівних робіт і закінчуючи збиранням урожаю, що означає створення для цього виду виробництва організаційних, технологічних, агробіологічних та інших умов. Окрім того, управління у цьому випадку передбачає вимір, оцінку та контроль

якісних і кількісних показників у виробництві зерна (затрат, видів одержаної продукції, доходів, витрат і фінансових результатів від її продажу і т.д.).

Ефективність виробництва сільськогосподарської продукції є комплексною економічною категорією, яка характеризується величиною отриманого ефекту в розрахунку на одиницю використаних сумарних ресурсів у галузі або в цілому по підприємству. Економічна ефективність, як форма прояву кінцевого результату використання засобів виробництва та живої праці у господарській діяльності на різних рівнях виробництва сприятиме цілеспрямованому управлінню процесом модернізації та інтенсифікації діяльності сільськогосподарських підприємств. З метою прийняття науково обґрунтованих управлінських рішень сільськогосподарськими підприємствами на першому рівні управління ефективністю виробництва сільськогосподарської продукції повинні формуватися показники для оперативного управління, на другому – тактичного і на третьому – стратегічного управління виробництвом у цілому по підприємству.

Список використаних джерел

1. Вернюк Н. О. Організаційно-економічні засади управління ефективністю виробництва продукції сільськогосподарськими підприємствами / Н. О. Вернюк // Економіка та управління АПК – №1 – 2014 – С. 118-123.

2. Онищенко с. В. Принципи та основні критерії побудови ефективної системи менеджменту на підприємстві / С. В. Онищенко // Економіка: проблеми теорії та практики. – Дніпропетровськ: ДНУ – 2006. – Вип. 156. – С. 120–126.

УДК 005.32:331.101.3.

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

*Блик О. О., магістрант, Березіна Л. М., д.е.н., професор,
Полтавська державна аграрна академія*

Глобальні тенденції економічного розвитку, стрімке зростання ролі інноваційних чинників, загострення міжнародної конкуренції вимагають пошуку принципово нових підходів до використання праці в Україні, здатних забезпечити інноваційні зрушення в економіці, її зростання, досягнення на цій основі високої якості життя населення. Досвід економічно розвинених країн доводить, що рушійною силою інноваційних змін стає, передусім, активізація людського фактора, яка досягається завдяки формуванню багатоаспектної системи мотивації до ефективної праці, постійного освітньо-професійного розвитку. Подолання відставання України за темпами інноваційного розвитку є неможливим без адаптації потреб, інтересів, ціннісних орієнтирів, світогляду економічно активного населення до інноваційних змін. З іншого боку, є очевидною гостра необхідність радикальних змін у системі мотивації праці, яка залишається неефективною та негнучкою, такою, що суперечить цілям інноваційного розвитку, підвищенню конкурентоспроможності підприємств і держави загалом [7]. Підґрунтя сучасних наукових уявлень про мотивацію

праці та її складові закладено працями всесвітньо відомих учених, таких як: Л. Брентаном, М. Вебером, Д. Врумом, Ф. Герцбергом, Д. Мак-Клеландом, К. Марксом, А. Маршаллом, М. Ведерніковою, В. Данюком, Г. Дмитренком, А. Колотою, Т. Костишиною, Г. Куліковою, В. Лагутіною та ін. Водночас, за умов інноваційних змін недостатньо розробленою залишається структура механізму мотивації, інноваційні заходи щодо підвищення рівня мотивації праці на засадах соціального партнерства, що обмежує можливості активізації трудової поведінки та її адаптації до завдань інноваційного розвитку.

Аналіз наукових поглядів засвідчив, що підходи до розуміння апарату мотивації праці трансформуються у тісному зв'язку із технологічними, соціальними, економічними змінами, які відбуваються в суспільстві. Разом з цим на сучасному етапі розвитку соціально-економічних відносин головну роль відіграють знання, інтелект, інновації [3]. Систему мотивації праці в умовах інноваційного розвитку економіки визначено як сукупність взаємопов'язаних методів мотивації (економічних, соціально-психологічних, організаційно-адміністративних, техніко-технологічних, інноваційних) та взаємодіючих між собою внутрішніх чинників (особистих і професійних характеристик індивіда), які формуються під впливом зовнішніх чинників, діючих на макро-, мезо-, мікроекономічному рівнях, відповідно до пріоритетів розвитку соціально-економічної системи, в результаті чого відбувається підвищення освітнього і професійно-кваліфікаційного рівня працівників, зростання їх зацікавленості у кваліфікованій інтелектуальній праці, її комерційної та інвестиційної привабливості за рахунок формування сучасної технологічної бази та інноваційної інфраструктури національної економіки (рис. 1).



Рис. 1. Концептуальна схема системи мотивації праці в умовах інноваційного розвитку економіки [5].

Доцільними є заходи щодо вдосконалення системи мотивації праці на всіх етапах життєвого циклу підприємства, розроблення соціально-економічного механізму мотивації праці в умовах становлення інноваційної моделі економіки та удосконалення методів мотивації праці на засадах використання потенціалу соціального партнерства [1]. Встановлено, що вдосконалення системи мотивації праці повинно здійснюватися на всіх етапах життєвого циклу з виділенням базових 14 елементів та критеріїв (показників) ефективності її використання. Це дасть можливість виявити важливі проблеми, сформулювати стратегічні напрями їх вирішення та уникнення в майбутньому (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристики системи мотивації праці на всіх етапах життєвого циклу підприємства

Етапи життєвого циклу	Роль працівника в системі мотивації праці	Методи мотивації праці	Критерії (показники) ефективності управління системою мотивації праці на підприємстві
Народження	Ентузіаст-послідовник	Застосування мотиваційних важелів впливу на використання залучених людських ресурсів	Середньоспикова чисельність персоналу, кількісна та якісна укомплектованість, коефіцієнт плинності кадрів, коефіцієнт використання фонду робочого часу.
Зростання (дитинство, юність)	Орієнтований на досягнення	Традиційні методи мотивації: зростання заробітної плати, премії, доплати, надбавки, бонуси за результатами праці, підвищення її продуктивності.	Продуктивність праці, розмір реальної і номінальної заробітної плати, коефіцієнт плинності кадрів, частка атестованих робочих місць, коефіцієнт використання інновації, сутупінь задоволеності працею, рівень соціальної напруженості та конфліктності.
	Орієнтований на розвиток		
Зрілість (рання зрілість, повна зрілість)	Орієнтований на вдосконалення роботи	Мотивація на загальний результат за допомогою участі в прибутках, індивідуалізації заробітної плати за рівнем освіти, кваліфікації, інтелектуалізації та інноваційності праці, застосування нових форм зайнятості, забезпечення карєрного та професійного зростання, розширення системи соціальних пільг.	Продуктивність праці, коефіцієнт кваліфікації кадрів, частка робітників, що беруть участь у власності, число раціоналізаторських пропозицій на одного робітника.
	Соціально відповідальні		
Відродження	Ентузіаст-інноватор	Мотивація праці до підвищення конкурентоспроможності, підвищення кваліфікації працівників та їх зацікавленні у реалізації сучасних знань в інноваційній діяльності, формування інноваційної корпоративної культури.	Продуктивність праці, коефіцієнт кваліфікації кадрів, частка працівників, що беруть участь у власності, частка впровадження новітніх технологій, кількість наукових розробок та випуску науковомістної продукції, частка використання інтелектуального потенціалу та творчо-активних працівників.

Джерело: розроблено автором

На стадіях «народження» та «зростання» особливий акцент має бути спрямований на працівника, його особистісні та професійні характеристики. На стадії «зрілості» високої значущості набувають методи мотивації праці задля досягнення визначених показників діяльності. Тому для цього етапу життєвого циклу підприємства характерно використання таких методів, як участь у прибутках, індивідуалізація заробітної плати, застосування нових форм

зайнятості, забезпечення кар'єрного та професійного росту та розширення системи соціальних пільг [4].

Стадія «відродження» характеризується прагненням до переорієнтації, омолодження, відновлення конкурентоспроможності підприємства. Внаслідок цього на перше місце виходять особистісні та професійні характеристики індивіда, як інноватора, та використання інноваційних методів мотивації праці, впровадження нових структур управління персоналом і формування інноваційної корпоративної культури. Таким чином, економічна ефективність виробництва залежить від системи мотивації праці, а вибір моделі цієї системи визначається стадією життєвого циклу підприємства [2]. Аргументовано, що підґрунтям для формування дієвої системи мотивації праці в Україні повинно стати впровадження соціально-економічного механізму мотивації праці, який включає низку важелів, стимулів, організаційних заходів та інших елементів зовнішнього економічного та адміністративного спонукання працівників, спрямованих на реалізацію управлінських функцій, пов'язаних з управлінням через мотивацію [6].

Отже, враховуючи цілі інноваційного розвитку економіки, механізм мотивації праці передбачає багатофункціональний характер взаємодії держави, роботодавців, профспілок щодо створення сприятливих умов праці; гідної заробітної плати, яка враховує складність, творчість, результативність праці; гарантії соціального захисту; високий престиж праці раціоналізаторів, винахідників, авторів нововведень; зростання попиту на інтелектуальну працю. Формування дієвих відносин соціального партнерства вимагає активної участі в процесі мотивації праці всіх зацікавлених сторін: органів державної влади, роботодавців та їх об'єднань, найманих працівників як активних суб'єктів інноваційних змін, громадських організацій. Для них першочерговим завданням виступає злагоджена співпраця у сфері формування нового сучасного підходу щодо диференціації в рівні оплати праці залежно від рівня її інтелектуалізації та інноваційності, створення умов для інноваційної діяльності та ін. Це дозволить спрямувати наявний вектор взаємовідносин між усіма суб'єктами системи мотивації праці у бік задоволення соціальних та економічних потреб працівників, сталого розвитку галузей та регіонів, що є основою для забезпечення інноваційного розвитку економіки країни в цілому.

Список використаних джерел

1. Ткаченко О.А. Мотивація суб'єктів праці в сучасній економіці / О.А. Ткаченко // Економіка : проблеми теорії та практики : Зб. наук. праць. — Дніпропетровськ : ДНУ, 2007. — С. 54-58
2. Скрипко Т.О. Інноваційний менеджмент : Підручник / Скрипко Т.О. — К. : Знання, 2011. — 423 с.
3. Ткаченко Е.А. Институционально-мотивационные механизмы трудовой и предпринимательской активности / Е.А. Ткаченко // Вектор науки Тольяттинского государственного университета. — Серия : Экономика и управление. — Касандра, 2011. — С. 42 – 45.

ІНВЕСТИВАННЯ ЯК НАПРЯМ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ ЗАЙНЯТОСТІ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ

*Бондаревська К.В., к.е.н., доцент,
Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ*

Динамічність змін зовнішнього середовища, а також нестабільність перебігу економічних процесів в умовах глобалізації зумовлює необхідність вирішення цілого ряду важливих соціальних питань, чільне місце серед яких посідає проблема зайнятості населення. При цьому відносини зайнятості мають свою специфіку та характерні особливості у сільській місцевості. Зокрема, це стосується сезонності сільськогосподарського виробництва, а також хронічного характеру безробіття на селі, який зумовлений низьким рівнем прибутковості аграрних підприємств, структурною невідповідністю попиту та пропозиції на ринку праці, занепадом соціальної інфраструктури. Серед характерних причин саме сільського безробіття – низький рівень рентабельності аграрного виробництва, що спричиняє скорочення робочих місць і звільнення працівників з економічних причин; сезонний характер праці, зокрема у рослинницькій галузі, через що звільнені у міжсезонний період працівники реєструються у державній службі зайнятості у якості безробітних. В свою чергу галузь тваринництва, що здатна забезпечити вивільнених працівників додатковими робочими місцями, наразі не набула свого розвитку. Причиною безробіття на селі також є недостатнє врахування професійно-кваліфікаційного складу звільнених в процесі створення та реалізації програм працевлаштування безробітних. Зокрема, роботу на сільськогосподарських підприємствах найчастіше втрачають трактористи (від 20 до 24 % осіб за останні п'ять років), підсобні робітники (від 15 до 22 %); водії (9-11 %), охоронники (3-4 %) [2]. Таким чином, доцільним є формування раціональної та обґрунтованої політики зайнятості в контексті удосконалення стану сучасного ринку праці.

За думкою вчених, саме сприятливий інвестиційний клімат уможливорює вирішення соціальних проблем, забезпечує високий рівень зайнятості населення, дозволяє оновлювати виробництво, проводити модернізацію й впроваджувати новітні технології [3, с. 502]. Крім того, теорія економічної думки і практика господарювання свідчать про наявність певного зв'язку між обсягами капітальних інвестицій та рівнем зайнятості населення, що виражається у прямій залежності між цими показниками.

Наявність прямої залежності рівня зайнятості від обсягів інвестування підтверджується теорією зайнятості Дж. Кейнса. Він вважав, що за певної величини показника схильності суспільства до споживання, рівноважний рівень зайнятості залежить від величини поточних інвестицій [1, с. 33].

Серед суттєвих проблем інвестиційної діяльності на сучасному етапі розвитку економічних відносин першочергового вирішення потребує посилення інвестиційної привабливості України для іноземних інвесторів. Це питання можна вирішити шляхом стабілізації економічної та політичної ситуації в країні, ліквідації корупції та тінізації економіки. Крім того,

доцільним є врахування галузевої структури, зокрема, пріоритетності розвитку АПК в сучасних умовах його функціонування, а також спрямованість інвестування саме на технологічне переоснащення, оновлення основних виробничих фондів та інноваційний розвиток підприємств. Це, в свою чергу, сприятиме нарощуванню обсягів виробництва та створенню додаткових робочих місць.

В той же час вирішення проблем зайнятості населення в контексті процесів інвестування доцільно розглядати значно ширше. Так, пріоритетними напрямками інвестування на селі, що мають на меті підвищення рівня зайнятості населення, є:

- залучення інвестицій у розвиток галузі тваринництва, що здатне забезпечити постійну зайнятість працівників протягом року, в тому числі у періоди міжсезоння;

- інвестування розвитку органічного землеробства, що надасть можливість створення додаткових робочих місць та виведення сільськогосподарської продукції на міжнародні ринки;

- спрямування інвестицій на формування вертикально інтегрованих агрокомплексів, що включають в себе сфери виробництва, переробки, складання, транспортування та реалізації сільськогосподарської продукції;

- інвестування розвитку самозайнятості та альтернативних форм зайнятості населення як сільськогосподарського (мисливство, рибальство, бджільництво, кролівництво, вирощування плодово-ягідних культур, квітів, лікарських рослин тощо), так і несільськогосподарського напрямку (ремісництво, народні промисли, агротуризм та рекреація тощо);

- залучення інвестицій у розвиток зеленого туризму та обслуговуючих видів діяльності (транспорт і зв'язок, торгівля і бізнес, аграрний маркетинг, дорадництво і консалтинг, будівництво, медичне та соціально-побутове обслуговування, аграрний маркетинг, розбудова сільської інфраструктури тощо).

Таким чином, інвестування є одним із важливих інструментів вирішення проблеми зайнятості, що здійснює значний позитивний вплив на ринок праці за рахунок розвитку традиційних та альтернативних галузей аграрного виробництва, впровадження інновацій, та створення на цій основі нових робочих місць.

Список використаних джерел

1. Кейнс Дж.М. Общая теория занятости, процента и денег / Дж.М. Кейнс. – М.: Гелиос АРВ, 1999. – 352 с.

2. Корж О.В. Проблеми зайнятості у сільськогосподарському виробництві: причини і наслідки / О.В. Корж // Інвестиційні процеси в Україні та зайнятість населення: Матеріали круглого столу (12 грудня 2014 року). Укладачі: Маршавін Ю.М., Федорченко В.Г., Приб К.А. – К.: ІПК ДСЗУ, 2015. – С. 57-61.

3. Швець В.Я. Аналіз інвестиційного клімату в економіці України та шляхи його покращання / В.Я. Швець // Економічний нобелівський вісник. – 2014. - № 1 (7). – С. 502-508.

ОСНОВНІ ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМТВА В РИНКОВИХ УМОВАХ

*Власенко А.О. магістрант, науковий керівник: Михайлова О. С. к.е.н.,
доцент, Полтавська державна аграрна академія*

В умовах сучасних складних виробничих і управлінських процесів, підвищеної нестабільності зовнішнього середовища, зростання і глобалізації особливого значення набуває стратегічне управління підприємством, яке передбачає формування обґрунтованої стратегії на основі глибокого осмислення визначальних економічних, технологічних, соціальних та інших перетворень. У зв'язку з цим, очевидною і актуальною є потреба розвитку науково-теоретичних досліджень в цій області, їх вивчення і обґрунтоване вживання на практиці.

Стратегія підприємства – це систематичний план його потенційної поведінки в умовах неповноти інформації про майбутній розвиток середовища та підприємства, що включає формування місії, довгострокових цілей, а також шляхів і правил прийняття рішень для найбільш ефективного використання стратегічних ресурсів, сильних сторін і можливостей, усунення слабких сторін та захист від загроз зовнішнього середовища задля майбутньої прибутковості [2].

Основними компонентами планування і реалізації стратегії підприємства є тактика, політика, процедури і правила.

Будь-яка модель управління організацією ґрунтується на відповідній концепції. Реалізація концепції стратегічного управління організацією можлива лише тоді, коли організація є стратегічно орієнтованою (рис. 1).



Рис. 1. Модель циклу стратегічного управління підприємством

Для розробки та реалізації власної стратегії суб'єкта економіки необхідно володіти достатньою економічною масою і високою економічною мобільністю [3]. Економічна маса повинна дозволити йому протистояти ударам динамічного і невизначеного зовнішнього середовища, неухильно дотримуватися стратегічного курсу. Економічна мобільність створює умови для ефективного маневрування в умовах змін, вміло ухиляючись від «дев'ятої хвилі» ринкової стихії, використовуючи приховані можливості зовнішнього середовища та швидкість пересування [1].

У сучасних умовах господарювання підприємство не зможе ефективно функціонувати без розроблення і впровадження стратегії економічного розвитку. Вона визначає напрям діяльності організації, формулює місію та цілі, забезпечує ефективне використання наявних ресурсів. Якщо стратегічний план містить техніко-економічне обґрунтування та програму діяльності підприємства, то стратегія розвитку є дієвим інструментом для досягнення поставлених цілей в умовах нестабільності зовнішнього середовища.

Список використаних джерел

1. Кашуба Я. М. Вибір методів та підходів стратегічного управління розвитком підприємництва/ Кашуба Я. М.// Економіка та держава. – 2011. - №9.– С.16.
2. Минцберг Г. Школи стратегий/ Минцберг Г., Альстрэнд Б., Лэмпел Дж. - СПб: Издательство «Питер », 2000. - С.16-20.
3. Подольчак Н.Ю. Стратегічний менеджмент: навч. посіб. / Н.Ю. Подольчак. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. – 400 с.

УДК 631.11:636:338.314

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ПРИБУТКУ У ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

*Головка Є.Ю., студент,
Науковий керівник: Дядик Т.В., к.е.н., доцент,
Полтавська державна аграрна академія*

Прибуток як економічна категорія відбиває чистий дохід, створений у сфері виробництва та послуг в процесі підприємницької діяльності. Результатом з'єднання факторів виробництва (праці, капіталу, природних ресурсів) і корисної продуктивної діяльності господарюючих суб'єктів, є готова продукція, що стає товаром за умови її реалізації споживачу. На стадії продажу виявляється вартість товару, що включає вартість минулої упредметненої, праці і живої праці [2].

Прибуток підприємства – це перевищення доходів від його діяльності над сумою видатків; він являє собою єдину форму його власних нагромаджень. Прибутковість та дохідність підприємства є одним з найголовніших показників, що відображають фінансовий стан підприємства. Вони визначають мету підприємницької діяльності [1].

Прибуток являє собою основне джерело розвитку підприємства, науково-

технічного вдосконалення його матеріальної бази і продукції, всіх форм інвестування. Уся діяльність підприємства спрямовується на те, щоб забезпечити зростання прибутку або, принаймні, стабілізацію його на певному рівні протягом визначеного періоду часу [1, 2].

Вагомий внесок у дослідження економічної сутності прибутку, визначення джерел його походження зробили такі вчені-економісти, як А. Бабо, К. Маркс, Ф. Найт, Д. Рікардо, П. Самуельсон, А. Сміт, Й. Шумпетер, Е. Чемберлен, Дж. Хікс та ін. В сучасних умовах даному питанню продовжує приділяти першочергову увагу значна частина вітчизняних та зарубіжних економістів. Зокрема серед них можна виділити В.Г. Андрійчука, О.В. Ареф'єва, Л.В. Балабанова, П.С. Березівського, І.А. Бланка, Е.А. Божко, Н.М. Бондара, Б.А. Будзан, А.В. Вакуленка, В.Н. Гавва, В.Г. Герасимчука, О.О. Гетьмана, А.А. Герасимова, М.І. Лагуна, Н.І. Михалюк, В.С. Марцина, В.В. Ровенської, С.Ф. Покропивного, А.М. Поддєрьогіна, В.М. Шаповала, Л.І. Шваб, Л.М. Царенка і т.д.

Фінансово-економічний стан підприємства характеризується ступенем його прибутковості та оборотності капіталу, фінансової стійкості та динаміки структури джерел фінансування, здатності розраховуватися із борговими зобов'язаннями. Показники виробничо-фінансової діяльності СТОВ «Андріївка» мають позитивну динаміку (табл. 1).

Таблиця 1

**Динаміка показників виробничо-фінансової діяльності
СТОВ «Андріївка» Диканського району, 2012-2014 рр., тис. грн**

Показники	Роки			2014 р. до 2012 р.	
	2012	2013	2014	+;-	%
Виручка від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	10927	11634	14603	3676	133,6
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	9108	10506	12914	3806	141,8
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	7295	9678	10198	2903	139,8
Валовий прибуток	1813	828	2716	903	149,8
Інші операційні доходи	950	1128	1052	102	110,7
Адміністративні витрати	547	617	660	113	120,7
Інші операційні витрати	59	69	97	20	133,9
Прибуток (збиток) від операційної діяльності	5721	2431	3029	872	140,4
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності	2171	1257	3049	878	140,4
Чистий прибуток (збиток)	1705	1257	3049	1344	178,8
Всього операційних витрат	11613,0	13418,0	16487,0	4874,0	142,0
у т. ч.:					
Матеріальні затрати	7657,0	9016,0	11232,0	3575,0	146,7
Витрати на оплату праці	1402,0	1637,0	1957,0	555,0	139,6
Відрахування на соціальні заходи	495,0	586,0	702,0	207,0	141,8
Амортизація	870,0	964,0	1035,0	165,0	119,0
Інші операційні витрати	1189,0	1215,0	1561,0	372,0	131,3

Як свідчать дані, виручка від реалізації продукції, робіт та послуг збільшилась за три останні роки на 3,6 млн. грн (33,6 %). Відповідно розмір чистої виручки збільшився на 41,8 %. Розмір операційних витрат підприємства за досліджуваний період збільшився на 42 %, проте всі вони покриті і у 2014 р. підприємство отримало 2716 тис. грн валового прибутку та 3,049 млн. грн чистого прибутку – більше ніж у 2012 р. на 1,34 млн. грн.

Проведені дослідження з аналізу прибутковості продукції СТОВ «Андріївка» свідчать, що в цілому спостерігається нестабільна динаміка в показниках прибутковості та рентабельності продукції. Найбільші розміри прибутку у господарстві за 2014 р. отримали по виробництву і реалізації пшениці – 1235,6 тис. грн, соняшнику – 1111,5 тис. грн та кукурудзи на зерно – 758,1 тис. грн. Найбільшу суму збитків у 2014 р. – 801,7 тис. грн та 586 тис. грн отримано по виробництву приросту великої рогатої худоби та молока відповідно (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка прибутковості та рівня рентабельності виробництва продукції СТОВ «Андріївка», 2011-2013 рр.

Показники	Роки			2014 р. до 2012 р., %	Роки			2014 р. до 2012 р., +/-
	2012	2013	2014		2012	2013	2014	
	Прибуток (збиток) – всього, тис. грн				Рівень рентабельності (збитковості), %			
Зернові та зернобобові	748,6	473,9	2103,7	281,0	6,3	18,0	61,7	35,5
Пшениця озима	310,4	150,4	1235,6	398,1	8,7	70,4	117,4	48,7
Гречка	91,5	0,0	86,6	94,6	9,3	-	70,5	31,2
Кукурудза на зерно	232,7	248,7	758,1	325,8	1,1	12,3	39,7	18,6
Ячмінь ярий	14,0	74,8	23,4	20,5	0,7	19,4	7,2	-3,5
Соняшник	836,5	930,0	1111,5	132,9	4,3	40,1	59,0	14,7
Інша продукція рослинництва	1,3	9,8	19,7	1515,4	1,9	105,4	386,3	344,3
Приріст великої рогатої худоби	-158,9	-606,2	-801,7	x	46,0	-77,1	-67,7	-21,7
Приріст свиней	-68,2	-432,9	-	x	12,3	-44,7	-	x
Молоко	2,4	-272,4	-586,0	x	0,7	-8,1	-13,8	-14,5
Інша продукція тваринництва	-7,9	-18,9	0,3	x	73,1	-20,7	75,0	148,1

На підставі проведених досліджень стає зрозумілим, що стратегія виробництва СТОВ «Андріївка» повинна бути зорієнтована насамперед на здійснення режиму економії витрат, недопущення зростання собівартості під дією суб'єктивних чинників. Для підприємства може бути економічно прийнятною і ситуація, за якої темпи зростання собівартості нижчі від темпів підвищення ціни. Тоді і досягатиметься зростання прибутковості виробництва продукції.

Список використаних джерел

1. Дерій В.А. Нормативно-правове забезпечення обліку і контролю витрат та доходів підприємства / В.А. Дерій // Міжнародний збірник наукових праць. – 2011. – № 2(17). – С. 77-83.

2. Юшко С.В. Категорії валового і чистого доходу; їх історія та майбутнє / С.В. Юшко // Економіка АПК. – 2010. – №1. – С. 40-44.

УДК 658.152.338.45:664

РЕСУРСНИЙ ПРОТЕНЦІАЛ ЯК ОСНОВА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

*Гриценко М.М., студент, Самойлик Ю.В., к.е.н., доцент,
Полтавська державна аграрна академія*

Важливою проблемою розвитку економіки України є пошук напрямків ефективнішого використання наявних виробничих ресурсів сільського господарства та формування потенціалу, необхідного для виробництва аграрної продукції, формування інвестиційної привабливості. В останні роки загальною тенденцією, що заважає розвитку галузей агропромислового комплексу, є випередження темпів збільшення матеріальних затрат в порівнянні з темпами підвищення виробництва продукції. Це зумовлює необхідність переходу на нові стандарти якості продукції, підвищення конкурентоспроможності.

На думку Н.Г. Міценко, ресурсний потенціал підприємства – це сукупність взаємопов'язаних ресурсів, які використовуються для виробництва продукції. Величина цього потенціалу визначається обсягом окремих видів ресурсів (земельних, матеріальних і трудових), які перебувають у розпорядженні підприємства [5, с. 193].

До ресурсного потенціалу належать природні, сировинні, матеріальні, трудові, фінансові цінності, які можуть бути використані в разі потреби на створення товарних ресурсів, надання послуг, одержання додаткової вартості і являють собою джерела і засоби забезпечення виробництва та поділяються на природні (сировинні, геофізичні), трудові (людський капітал), капітальні (фізичний капітал), оборотні засоби (матеріали), інформаційні ресурси, фінансові (грошовий капітал) [3].

Питання класифікації та формування ресурсного потенціалу сучасних підприємств широко досліджені науковцями, зокрема Н.С. Краснокутською, А.В. Македонським, Ю.Ф. Мельником, В.Я. Месель-Веселяком, Н.Г. Міценком, В.В. Россохою, В. Трегобчуком, О.С. Федоніним та ін. Однак, питання класифікації та систематизації виробничих ресурсів та визначення їх ролі у виробничому процесі залишається дискусійним. Проаналізуємо існуючі наукові концепції в межах даного питання (табл. 1). Отже, ресурсно-виробничий потенціал – це сукупність взаємозв'язаних складових: ресурсно-сировинного і виробничого потенціалу, що спрямовані на досягнення ефективного функціонування виробничо-господарської структури.

Наукові концепції щодо сутності та значення виробничих ресурсів підприємства

Автори концепції	Сутність концепції
В.М. Трегобчук [6, с. 107]	Виробничі ресурси аграрних підприємств – сукупність матеріальних умов виробництва й речовинних елементів продуктивних сил, що беруть участь прямо або опосередковано у виробництві сільськогосподарської продукції.
Т.П. Авраменко [1, с. 4]	Виробничі ресурси – це наявні можливості підприємства у використанні ресурсів, запасів, засобів, що можуть бути використані для здійснення господарської діяльності.
А.В. Македонський [4, с. 111]	Ресурсний потенціал підприємства – це сукупність виробничих ресурсів з урахуванням їх обсягу, структури, рівня та якості, потужності і рівень використання яких характеризується обсягом виробництва, при цьому складовими ресурсного потенціалу підприємств є не тільки земля, основні виробничі фонди, оборотні засоби, трудові ресурси, а також технологія виробництва, що застосовується.
К. Бурман [2, с. 22]	Ресурси – це всі активи, здібності, організаційні процеси, інформація, знання, які контролюються підприємством і надають можливості розробляти та реалізовувати стратегії, що забезпечують підвищення рівнів раціональності та ефективності підприємства.

Джерело: узагальнено автором на основі [1, 2, 4, 6]

Кількісні і якісні параметри цих потенціалів, а також їх інтеграція визначають виробничу здатність господарської одиниці. Однак ресурсно-виробничий потенціал, визначаючи можливість випуску матеріальних благ і послуг, не може служити виміром корисного ефекту.

Ресурсний потенціал доцільно оцінювати в його сукупності. На прикладі типового сільськогосподарського підприємства АПОП “Великобухівське” Миргородського району проведено грошову оцінку ресурсного потенціалу (табл. 2).

Грошова оцінка ресурсного потенціалу АПОП “Великобухівське”, 2012-2014 рр.

Показники	Роки			2014 р. у % до 2012р.
	2012	2013	2014	
1	2	3	4	5
Площа сільськогосподарських угідь, га	972,32	972,32	1137,91	117,0
Грошова оцінка 1 га сільськогосподарських угідь, грн	3864,3	3864,3	3864,3	100,0
Грошова оцінка земельних ресурсів, тис.грн	3757,34	3757,34	4397,23	117,0
Середньорічна вартість основних засобів, тис.грн	13565,5	15764,5	17694,5	130,4
Середньорічна вартість оборотних засобів, тис.грн	10278,5	15347	21685,5	211,0

1	2	3	4	5
Середньорічна чисельність працівників, осіб	25	27	27	108,0
Середньомісячна заробітна плата 1 працівника, грн	1708,3	1825,0	1891,7	110,7
Річний фонд оплати праці одного працівника, грн	20,5	21,9	22,7	110,7
Строк окупності основних засобів, років	10	10	10	100,0
Оцінка потенціалу одного працівника, тис.грн	205,0	219,0	227,0	110,7
Трудовий потенціал, тис.грн	5125	5913	6129	119,6
Оцінка ресурсного потенціалу, тис.грн	32726,3	40781,8	49906,2	152,5
Ресурсний потенціал в розрахунку на 1 га сільськогосподарських угідь, тис.грн	33,7	41,9	43,9	130,3
Структура ресурсного потенціалу, %: сільськогосподарські угіддя	11,5	9,2	8,8	76,7
основні засоби	41,5	38,7	35,5	85,5
оборотні засоби	31,4	37,6	43,5	138,4
трудові ресурси	15,7	14,5	12,3	78,4

Аналіз даних табл. 2 свідчать, що загальна вартість ресурсного потенціалу АПОП “Великобухівське” у 2014 р. становила 49906,2 тис. грн, що на 52,5 % більше, ніж у 2012 р. У розрахунку на 1 га сільськогосподарських угідь цей показник становить 43,9 тис. грн, що на 30,3 % більше, ніж у 2012 р. Структуру ресурсного потенціалу АПОП “Великобухівське” можна проаналізувати за даними рис. 1.

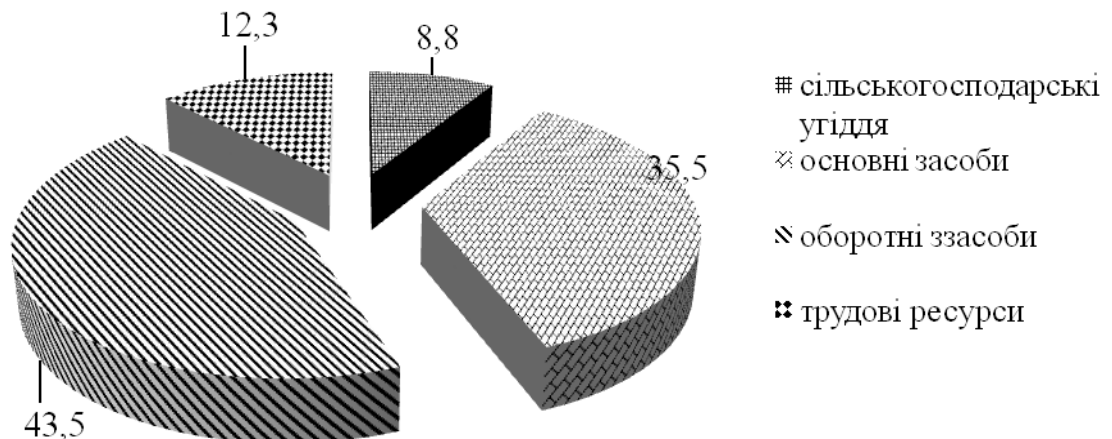


Рис. 1. Структура ресурсного потенціалу АПОП “Великобухівське” Миргородського району, 2014 р.

Щодо структури ресурсного потенціалу підприємства, то найбільшу питому вагу в ньому займають оборотні засоби – 43,5%, на другому місці знаходяться основні засоби – 35,5 %, трудові ресурси складають 12,3 %, сільськогосподарські угіддя – 8,8 %. У цілому можна зазначити, що ресурсний потенціал АПОП “Великобухівське” є незбалансованим, підприємству доцільно збільшити площу сільськогосподарських угідь та чисельність

працівників. У цілому АПОП “Великообухівське” має необхідні виробничі ресурси для ефективної діяльності, використовує їх на інтенсивній основі, прагне до отримання ефекту синергії. Однак, при цьому виявлено недоліки у системі ресурсовикористання, зокрема неефективне використання земельних ресурсів, основане на вирощуванні лише двох інтенсивних культур, а також низькі показники фондівдачі та тривалості обороту оборотних засобів. На ці недоліки необхідно звернути першочергову увагу при розробці ресурсної стратегії.

Список використаних джерел

4. Авраменко Т.П. Земельно-ресурсний потенціал та його раціональне використання: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.06 / Авраменко Т.П. – Національний аграрний ун-т. – К. : 2008. – 20 с.
5. Бурман К. Нематериальные организационные способности как компонент стоимости предприятия / К. Бурман // Проблемы теории и практики управления. – 2009. – № 3. – С. 21-25.
6. Крюкова І.О. Ресурсний потенціал аграрних підприємств та комплекс заходів з його відтворення і раціонального використання / І.О. Крюкова // Вісник ХНАУ. – 2011. – № 3. – С. 94-99.
7. Македонський А.В. Підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу в сільському господарстві / А.В. Македонський, О.Я. Петренко // Вісник ХНАУ – 2007. – № 2. – С. 111-115.
8. Міценко Н.Г. Ресурсний потенціал підприємства: сутність, структура, стратегія використання / Н.Г. Міценко, О.М. Кумечко // Науковий вісник ЛНТУ України. – 2011. – Вип. 20.9. – С.193-198.
9. Трегобчук В.М. Формування і вдосконалення ресурсного потенціалу національного АПК в умовах ринкової економіки / В.М. Трегобчук // Економіка АПК. – 2006. – № 1. – С. 54-58.

УДК 339.562

ІМПОРТОЗАМІЩЕННЯ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПРОДОВОЛЬЧОГО РИНКУ

*Губа М.І., к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»*

Сільське господарство є однією з найважливіших галузей економіки України, що становить майже 13% ВВП і 32% від загального обсягу експорту, посідає перше місце серед інших галузей економіки у товарній структурі експорту, генерує значні валютні доходи (\$ 17 млрд.), а також сприяє поліпшенню зовнішньоторговельного балансу (\$ 10,6 млрд.). Сьогодні в АПК зосереджено більше половини виробничих фондів, виробляється дві третини товарів народного споживання, працює майже 40% населення.

Вихід на світовий ринок вимагає більш жорсткі умови підтвердження якості, безпеки та походження товару, сертифікації не тільки продукції, а й виробництва, гарантії відповідних обсягів поставок та їх стабільність

(ритмічність), які можуть забезпечити поки не всі експортери. В той же час, завдяки лібералізації цін і вільному формуванню споживчих ринків, в тому числі за рахунок інтервенцій продовольчих товарів іноземного походження, розширився їх доступ на внутрішній ринок, збільшився асортимент та підвищилась якість продовольчих товарів, і, як наслідок, загострилася конкуренція постачальників товарів. Але в умовах девальвації гривні ціни на імпортовані продовольчі товари значно підвищились, що разом із падінням купівельної спроможності населення, загостренням конкуренції вплинуло на кон'юнктуру ринку.

Незважаючи на труднощі, за результатом проведених вдалих та невдалих реформ в Україні підтримується високий рівень забезпечення населення основними видами продовольчих товарів вітчизняного виробництва. Частка продажу продовольчих товарів, вироблених на території України, через торгову мережу в 2014 році складає понад 85,6 %, а по деяких позиціях вона сягає 95 %. Завдяки лібералізації цін і вільному формуванню споживчих ринків, в тому числі за рахунок інтервенцій товарів іноземного походження, зростає доступність продуктів харчування, розширився асортимент та підвищилась якість продовольчих товарів. Насичення споживчого ринку харчовими продуктами відбувається в тому числі за рахунок їх імпорту або за рахунок переробки значної кількості імпортованої сировини. Але, найбільш уразливими позиціями, з точки зору імпортозалежності стали товарні позиції: риба та рибопродукти, консерви, готові продукти рибні, вироби макаронні, плоди, ягоди та виноград, консерви овочеві, фруктово-ягідні, вина, окремі види овочів, насіннєвий матеріал сільськогосподарських культур.

Одним з підходів вирішення проблеми збалансованості попиту та пропозиції на окремих сегментах продовольчого ринку на основі стабільно розвиваючого агропромислового виробництва та зрівноваженої зовнішньоекономічної політики є формування стратегії імпортозаміщення, тобто орієнтації вітчизняного виробництва на заміщення імпортних споживчих товарів шляхом забезпечення процесу модернізації виробничих потужностей та створення конкурентоспроможного продукту для задоволення потреб споживачів. Стале нарощування імпорту продукції тваринництва, зокрема м'яса та м'ясопродуктів, створює загрозу продовольчій безпеці країни. Незважаючи на те, що торговельний баланс продукцією аграрного сектору є позитивним, спостерігається тенденція зростання питомої ваги експорту сировини, а в імпорті – продукції переробної промисловості. У структурі імпорту зростає частка аграрної продукції, яку Україна традиційно експортувала, що свідчить про те, що Україна не ефективно використовує аграрний потенціал, не реалізуючи при цьому свої економічні інтереси. Основними причинами зростання обсягів імпорту стали: високий ступінь зношеності основних виробничих фондів, необхідність модернізації та технічного переоснащення виробництва; низький рівень забезпеченості складськими потужностями та холодильним обладнанням; висока собівартість вітчизняної продукції порівняно з імпортними аналогами; недостатньо висока якість та обмеженість асортименту сезонної продукції.

В 2014 році на внутрішньому продовольчому ринку відбулися певні структурні зміни, а саме: скоротився імпорт окремих сільськогосподарських та продовольчих товарів: м'яса та субпродуктів - на 61,3%, риби та ракоподібних - на 28,4%, молока та молочних продуктів, пташиних яєць, меду — на 29,3%, овочів - на 7,3%, горіхів — на 30,8%, кави та чаю — на 22%, продукції борошномельної та круп'яної промисловості — на 3,4%, насіння олійних — на 20%, готових харчових продуктів — на 18,1%, в тому числі: продуктів з м'яса і риби — на 30,8%, цукру і кондитерських виробів — на 32,8%, готових продуктів із зерна — на 21,3%. Головною причиною зменшення імпорту стала девальвація гривні та загальні фактори впливу фінансової кризи, в першу чергу зниження платоспроможності споживача. Зміни відбулись як на оптовому ринку, так і в роздрібній торгівлі. Так, в 2014 році, незважаючи на зростання цін, загальний обсяг продажу продовольчих товарів скоротився на 25 % і досяг в 2014 році 194,7 млрд. грн., в тому числі серед продовольчих товарів порівняно з 2013р. зменшився оптовий продаж напоїв алкогольних дистильованих - на 51,9%, цукру - на 43%, фруктів та овочів, перероблених та консервованих, крім картоплі - на 39,5%, вин зі свіжого винограду; сусло виноградне на 38%, м'яса та м'ясних продуктів на 30%, продуктів молочних, масла та сирів на 25,8%, збільшився оптовий продаж маргарину і жирів харчових подібних, спирту етилового на 31,2%, шоколаду та виробів кондитерських цукрових на 15,8%, кави на 11,7% [1].

Агропромисловий сектор став локомотивом національної економіки і має значний виробничий потенціал, який має реалізуватися завдяки впровадженню імпортозаміщення сільськогосподарських та продовольчих товарів. Впровадження стратегії імпортозаміщення повинно тісно поєднуватись з активізацією процесів модернізації та диверсифікації економіки та підвищенням на цій основі її конкурентоспроможності. Україна може і повинна виробляти товари такої самої якості, як їхні імпортні аналоги. Запобігти ввезенню товарів необхідно в тих галузях, на яких наша країна традиційно спеціалізується, зокрема у овочівництві, або має умови для відтворення ресурсів та виробничих потужностей, зокрема для виробництва біоресурсів та аквакультури. Для стабілізації розвитку ринку овочевої продукції необхідне втілення, подальша розробка та доопрацювання проектів вдосконалення наявних систем зберігання, збуту продукції, в рибпромисловій галузі – вдосконалення природоохоронних заходів та відновлення біоресурсів. Це дозволить зменшити долю імпортних товарів.

Імпортозаміщення доцільно розглядати як процес нарощування внутрішнього сільськогосподарського та продовольчого виробництва конкурентоспроможних замінників імпорту через реалізацію державної політики структурних зрушень, що відповідають потребам національного ринку, та дозволяє збільшувати експорт товарів з високою доданою вартістю і збалансувати торговельний баланс країни. Імпортозаміщення виступає як чинник стійкого економічного зростання, забезпечує усунення загроз фінансових криз та сприяє зменшенню зовнішньої заборгованості країни. Важливою умовою реалізації програми імпортозаміщення в сфері

агропромислового сектору є спрямування заміщення імпорту не лише на наповнення вітчизняними товарами внутрішнього продовольчого ринку, але й на реалізацію експортного потенціалу з подальшим розвитком експортоорієнтованого виробництва.

Основою механізму стратегії імпортозаміщення в аграрному секторі є створення системи заходів із стимулювання імпортозамінного виробництва, що включають інструменти інноваційної, грошово-кредитної, фіскальної та зовнішньоторговельної політики [4]. До системи тактичних заходів слід включити: зниження ставок при наданні кредитів господарським суб'єктам, що виробляють імпортозамінну продукцію; пільгове оподаткування прибутку, що реінвестується в модернізацію основних фондів; запровадження тимчасового пільгового оподаткування виробництва інноваційної імпортозамінної продукції.

Список використаної літератури

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>.
2. Постанова Кабінету міністрів України від 12 вересня 2011 р. № 1130 «Про затвердження Державної програми розвитку внутрішнього виробництва» [Електронний ресурс].–Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/>.
3. Співак Р.В. Модель імпортозаміщення та стимулювання експорту: ефект синергії. / Співак Р.В. // Збірник наукових праць конференції «Стратегії розвитку постсоціалістичних країн в умовах європейської економічної інтеграції» Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. –Ч. 2 / за заг. ред. І. А. Ломачинської. - 2010. – С.40-42.
4. Пазізіна С. М. Концептуальні засади політики імпортозаміщення / С. М. Пазізіна // Збірник наукових праць молодих вчених Тернопільського національного економічного університету «Наука молода». – 2011. – № 15–16. – С. 122–125.

УДК 332.3

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМОУТВОРЮЮЧИХ ПАРАМЕТРІВ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ: МАТРИЧНИЙ ПІДХІД

*Дивнич А. В., здобувач,
Полтавська державна аграрна академія*

Науковий пошук визначення можливостей впливу на системоутворюючі параметри ефективного використання земельних ресурсів продовжує здійснюватися як закордонними, так і вітчизняними науковцями [1; 2]. Ступінь економічної ефективності використання земельних ресурсів є категорією, що тісно пов'язана з рівнем ефективності ведення агробізнесу в цілому. Останній показник як передумова успішного розвитку сільськогосподарського підприємства залежить від ступеня використання виробничого потенціалу, налагодження у підприємстві роботи з підвищення продуктивності праці та здатності оптимізувати виробничі і маркетингові витрати.

Нами розроблено матрицю забезпечення ефективності використання земельних ресурсів у сільськогосподарських підприємствах (табл. 1). Рівень ефективності землекористування визначається згідно напрямів зміни показників, що досліджуються, за умови збереження наявних загальних тенденцій. На основі тренду показників витрат і обсягу виробленої продукції з наявної у підприємстві площі землі встановлюється досягнутий рівень ефективності використання земельних ресурсів підприємства.

Результати виконання умов ефективності бізнес-процесів при землекористуванні можуть бути зведені до наступних: 1) найвищий рівень ефективності, коли витрати, що здійснюються у процесі землекористування, знижуються з одночасним приростом обсягів валової продукції; 2) достатня ефективність – відношення витрат і отриманого фінансового результату, що досягатиметься за існуючої динаміки показників господарського землекористування; 3) нульова ефективність – рівень ефективності, за якого забезпечується беззбитковість використання земельних ресурсів у підприємстві; 4) неефективне використання землі – спостерігається у разі стійких тенденцій до перевищення витрат над обсягами отриманої валової продукції.

Таблиця 1

Матриця рівнів ефективності використання земельних ресурсів у сільськогосподарських підприємствах

Зміна темпів приросту показників			
валової продукції (T_{Output})	витрат, що здійснюються у процесі землекористування (T_{Input})		
	збільшуються, $T_{Input} > 0$	без змін, $T_{Input} = 0$	зменшуються, $T_{Input} < 0$
$T_{Input} > T_{Output}$			
збільшуються, $T_{Output} > 0$	неефективне використання землі	достатня ефективність	достатня ефективність
без змін, $T_{Output} = 0$	неефективне використання землі	неефективне використання землі	достатня ефективність
зменшуються, $T_{Output} < 0$	неефективне використання землі	неефективне використання землі	неефективне використання землі
$T_{Input} = T_{Output}$			
збільшуються, $T_{Output} > 0$	нульова ефективність	достатня ефективність	достатня ефективність
без змін, $T_{Output} = 0$	неефективне використання землі	нульова ефективність	достатня ефективність
зменшуються, $T_{Output} < 0$	неефективне використання землі	неефективне використання землі	нульова ефективність
$T_{Input} < T_{Output}$			
збільшуються, $T_{Output} > 0$	достатня ефективність	достатня ефективність	найвища ефективність
без змін, $T_{Output} = 0$	неефективне використання землі	достатня ефективність	достатня ефективність
зменшуються, $T_{Output} < 0$	неефективне використання землі	достатня ефективність	достатня ефективність

Джерело: авторська розробка

Отже, загальна тенденція змін темпів росту валової продукції порівняно з темпами приросту витрат, що здійснюються у процесі землекористування, може свідчити про дієвість вжитих заходів з підвищення ефективності використання земельних ресурсів. При цьому фактичний показник витрат (“входу”) може перевищувати абсолютне значення отриманої валової продукції (“виходу”), і у вказаний момент часу використання земельних ресурсів у сільськогосподарському підприємстві буде економічно неефективним.

Список використаних джерел

1. Probeck, M. Land Use and Land Cover / M. Probeck, A. Colgan, T. Krimly et al. // Regional Assessment of Global Change Impacts: The Project GLOWA-Danube. – New York: Springer, 2015. – P. 83 – 89.

2. Ступень Н. Р. Напрями підвищення ефективності відтворення земельних ресурсів агросфери/ Н. Р. Ступень// Збалансоване природокористування. – 2015. – № 2. – С. 114 – 119.

УДК 330.322.001.13

ВИКОРИСТАННЯ ДИНАМІЧНОГО ПІДХОДУ ДО ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

*Дивнич О. Д., к.е.н., доцент,
Полтавська державна аграрна академія*

Створення сприятливого інвестиційного клімату в Україні є одним із пріоритетів розвитку національної економіки. Оцінка ефективності інвестиційного проекту – один із основних етапів його аналізу та розробки, на основі якого приймаються рішення про реалізацію або відхилення інвестиційного проекту.

Одним з найважливіших принципів оцінки інвестиційних проектів з тривалим життєвим циклом є врахування фактора часу. З цією метою здійснюють процес дисконтування, тобто процес визначення теперішньої вартості потоку готівки шляхом коригування майбутніх грошових надходжень за допомогою коефіцієнта дисконтування.

Ставка дисконтування – це норма дохідності на вкладений капітал, яку очікує одержати інвестор [2]. Для визначення ставки дисконтування використовують кумулятивний метод:

$$d = E + I + R, \quad (1)$$

де d – номінальна ставка дисконтування;

E – мінімальна альтернативна дохідність (наприклад, депозитна ставка);

I – відсоток інфляції;

R – ризикова премія.

При розрахунку ставки дисконтування найбільшу складність становить розрахунок ризикової премії. Чим більший відсоток, тим більша несхильність до ризику. Прив'язувати ці коефіцієнти до акцій великих компаній, акції яких котируються на фондовій біржі не має можливості, оскільки вторинний ринок цінних паперів в Україні нерозвинений.

Розглядаючи ризики слід зазначити їх велику кількість – політичні ризики, ризики, пов’язані з людським фактором, з економічною активністю, ризики неякісного корпоративного управління, неліквідність акцій.

Найбільш поширеним вартісним показником оцінки ефективності (доцільності) інвестиційного рішення є чистий дисконтований приведений дохід. Чистий дисконтований дохід інвестиційного проекту – це різниця між сумою теперішніх вартостей грошових потоків від інвестицій за кожен період часу і теперішньою вартістю самих інвестицій у проект. Це сума коштів, яку очікує одержати інвестор за період функціонування після того як чистий прибуток окупить вихідні інвестиції [1, с. 142; 3, с. 45]:

$$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+d)^t} - INV_0 \text{ або } NPV = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+d)^t} - \sum_{t=0}^m \frac{INV_t}{(1+d)^t}, \quad (2)$$

де CF_t – сума грошового потоку у t -му періоді, грн.;

INV_0 – початкові (вихідні) інвестиції, якщо капітальні витрати здійснюються протягом одного року, грн.;

INV_t – сума інвестиційних витрат у t -му періоді, грн.;

d – ставка дисконтування, коефіцієнт;

t – номер року реалізації проекту.

Чистий дисконтований дохід передбачає сумування операційного прибутку за весь термін реалізації проекту з урахуванням ставки дисконтування за мінусом вкладених коштів. Якщо $NPV > 0$, то проект має бути прибутковим, і, навпаки, якщо $NPV < 0$, то проект недоцільно реалізовувати.

Застосування даного показника можливе для проектів start-up, що передбачають одномоментне фінансування (протягом року). Однак, коли проекти передбачають стадійну реалізацію або коли наявне фінансування другої черги об’єкта, то NPV буде некоректним.

Другий недолік. При розрахунку NPV для дисконтування грошового потоку та інвестиційний витрат використовується однаковий коефіцієнт дисконтування, який враховує премію за ризик. Тобто премія за ризик впливає як на позитивні так і на від’ємні грошові потоки інвестиційного проекту. У результаті цього може виявитися, що при вищій ставці дисконтування NPV може набувати додатного значення, а якщо від коефіцієнта дисконтування відняти ризикову премію, то NPV може набути від’ємного значення, що зумовить відхилення проекту інвестором.

Третій недолік. NPV передбачає обов’язкову прив’язку до дисконтованого періоду окупності без якого вона втрачає будь-який сенс. Наприклад, по позиковим коштам банк цікавить виключно той факт, щоб кумулятивний прибуток погашав відсотки і тіло кредиту до того часу, доки позичальник не поверне всю заборгованість. Якщо згідно вимог кредитора тривалість кредиту на може перевищувати 5 років, а розрахунковий період окупності становить 5,7 років, то керівник проекту не одержить кредитних ресурсів.

Четвертий недолік. Не враховує ризики які можуть виникнути, якщо термін реалізації проекту досить тривалий. Отримавши в процесі аналізу

ефективності позитивний результат слід усвідомлювати, що в прогнозах можуть бути похибки або ситуація на ринку може кардинально змінитися за тривалий час, а це призведе до негативних результатів реалізації проекту.

Враховуючи зазначені недоліки, визначення чистого дисконтованого доходу інвестиційного проекту пропонується розраховувати даний показник з використанням різних ставок дисконтування для грошового потоку та інвестиційних витрат, а також коригувати розмір прогнозованого грошового потоку на ступінь імовірності його отримання:

$$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t \cdot P_t(CF_t)}{(1+d)^t} - \sum_{t=1}^n \frac{INV_t}{(1+T_{inf})^t}, \quad (3)$$

де CF_t – сума грошового потоку за період t , грн.;

$P_t(CF_t)$ – ймовірність одержання грошового потоку у t -му році, коефіцієнт;

d – ставка дисконтування, коефіцієнт;

INV_t – інвестиційні витрати у t -му році, грн.;

T_{inf} – прогнозований темп інфляції, коефіцієнт;

t – рік реалізації проекту.

Оскільки планові (майбутні) інвестиційні витрати є, зазвичай, безумовними і лише зростають з часом, тому некоректно їх дисконтувати на очікувану ставку дохідності. Для приведення інвестиційних витрат до теперішнього періоду доцільно їх дисконтувати на рівень інфляції.

На нашу думку, ставка дисконтування визначається для кожного інвестиційного проекту індивідуально в залежності від джерел інвестування. Якщо інвесторами виступають венчурні фонди, бізнес-ангели, то ставка дисконтування має включати безризикову ставку дохідності та ризикову премію за галузеві ризики. Якщо фінансування здійснюється за рахунок власних, позикових та залучених коштів, то ставку дисконтування слід розраховувати як суму середньозваженої вартості капіталу та ризикової премії за галузеві систематичні ризики. У разі використання кредитних ресурсів ставка дисконтування має включати вартість залучення кредиту та винагороду учасникам проекту.

Таким чином, ефективність інвестиційних проектів має визначатися не лише виходячи з показників позитивного грошового потоку, високих норм рентабельності, невеликих термінів окупності, а виходячи з нарощування активів, можливості ефективного виходу, можливості подальшої диверсифікації тощо.

Необхідно здійснювати комплексний підхід до формальної оцінки ефективності проектів з обґрунтованими ставками дисконтування. Будь-який проект є унікальним, а тому потребує особливого підходу до визначення фінансових показників та обґрунтування окремих факторів, що на нього впливають. Що стосується NPV та IRR, то залишаються невирішеними питання щодо доцільності розрахунку даних показників при обґрунтуванні прийняття рішення інвестиційними та кредитними експертами.

Список використаних джерел

1. Богоявленська Ю. В. Проектний аналіз: [навч. посіб] / Ю.В. Богоявленська. – К.: Кондор, 2004. – С. 142 – 143.
2. Стадник А. Танцы с бубнами вокруг оценки эффективности проектов: [Електронний ресурс] / А. Стадник. – Режим доступу: <http://www.bfm-ua.com>.
3. Тарасюк Г.М. Управління проектами: [навч. посібник] / Г.М. Тарасюк. – К.: Каравела, 2004. – С. 45 – 46.

УДК 339.562

УПРАВЛІННЯ КАНАЛАМИ РОЗПОДІЛУ ПРОДУКЦІЇ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ВИРОБНИЦТВА

*Жайворон Д.С., магістрант, Сосновська О.О., к.е.н., доцент,
Полтавська державна аграрна академія*

Трансформація економіки в ринкове середовище приводить до появи нових тенденцій, які повинні враховуватися сучасними учасниками вітчизняного ринку. Зокрема, такі зміни стосуються і концепції маркетингу: поступово зростає значущість елемента «місце». Це можна пояснити тим, що маркетингові канали розподілу є єдиним шляхом, що пов'язує підприємство зі споживачем його продукції, який перебуває в зовнішньому середовищі. Саме тому необхідною умовою забезпечення виживання підприємств у сучасній ринковій економіці є створення власних маркетингових каналів просування продукції. Виходячи з цього, усе більшої актуальності набуває проблема формування та ефективного управління каналами розподілу продукції, використання яких дозволить постачати споживачам продукцію відповідно до їхніх потреб і запитів у необхідній кількості, відповідної якості, у встановлене місце, вчасно та з мінімальними витратами.

Дослідженню питань, пов'язаних із підвищенням ефективності управління каналами розподілу, приділяли увагу такі вчені, як Бутенко Н.В., Джоббер Д., Котлер Ф., Кірюков С.І., Ларіна Я.С., Чеботар С.І., Нікіфорова С.В., Дзюменко І.М., Осман Л., Павленко А.Ф., Пилипчук В.П., Данніков О.В., Савіч О.П., Шкляєва Г.О. та ін.

Канали розподілу (збуту) - це сукупність фірм чи окремих осіб, які виконують посередницькі функції щодо фізичного переміщення товарів і перебирають на себе або сприяють переданню права власності на товари на шляху їх просування від виробника до споживача [1].

Маркетингові рішення щодо каналів розподілу - одні з найважливіших рішень, що визначають, яким чином кінцеві споживачі отримують доступ до товарів чи послуг підприємства, чи є система розподілу продукції цієї організації ефективною з погляду витрат на неї. За допомогою добре сформованого каналу розподілу підприємство може домогтися конкурентних переваг за рахунок гнучкості, близькості до споживача, швидкого реагування на потреби споживачів, максимального ступеня охоплення споживачів і мінімальних витрат [2].

Вибір каналу розподілу і його учасників - це стратегічне рішення. Приймаючи це рішення, виробник практично зумовлює свій успіх або поразку у просуванні товару на ринок. Таким чином, за допомогою оцінки й відбору потенційних партнерів можна знизити ризик збутової діяльності і підвищити ефективність управління каналами розподілу [3].

На основі спостережень науковців зроблено висновок, що раціональність та ефективність каналів розподілу забезпечить: надійну, достовірну і своєчасну інформацію про ринок, структуру і динаміку конкретного попиту, смак і переваги покупців, тобто інформацію про зовнішні умови функціонування фірми; створення максимально зручної системи розподілу збутової мережі; необхідний вплив на споживача, попит, ринок.

Проаналізуємо ефективність зміни існуючої структури реалізації продукції за ринками збуту в ДП «ДГ «Степне» шляхом визначення резерву збільшення виручки від реалізації продукції (табл. 1).

Таблиця 1

Планові канали розподілу продукції ДП «ДГ «Степне» Полтавського району, 2014- 2016 рр.

Канали реалізації	Види продукції	Ціна за 1 ц продукції, грн	Обсяг реалізації, ц		Резерв збільшення виручки від реалізації, тис. грн
			2014 р.	2016 р.	
За договорами	Озима пшениця	200	4493,0	17972,0	2695,8
	Гречка	350	1,2	5,1	1,4
	Соя	500	591,6	2366,4	887,4
	Соняшник	370	1414,6	2121,9	261,7
	Кукурудза	300	841,6	3366,4	757,4
	М'ясо ВРХ	1600	17,4	26,1	13,9
	М'ясо свиней	1800	213,4	320,1	192,1
Торговельним підприємствам	Молоко	500	5533,8	8300,7	1383,5
	М'ясо ВРХ	1700	17,4	17,4	0,0
	М'ясо свиней	1900	213,4	266,8	101,4
Ринок	Ячмінь	300	107,8	431,2	97,0
	Соняшник	400	1061,0	4243,8	1273,1
	Молоко	550	5533,8	16601,4	6087,2
	М'ясо ВРХ	1850	13,1	34,8	40,2
	М'ясо свиней	2000	160,1	693,6	1067,0
У рахунок оплати праці	Озима пшениця	150	1123,3	1123,3	0,0
Переробним підприємствам	Озима пшениця	140	16848,8	3369,8	-1887,1
	Гречка	330	4,8	0,9	-1,3
	Ячмінь	220	431,2	107,8	-71,1
	Кукурудза	250	2945,6	841,6	-526,0
	Соняшник	330	4597,5	707,3	-1283,7
	Соя	370	2366,4	591,6	-656,7
	Молоко	350	16601,4	2766,9	-4842,1
	М'ясо ВРХ	1500	39,2	8,7	-45,7
	М'ясо свиней	1600	693,6	106,7	-939,0
Всього:					4606,4

Проаналізувавши планову структуру каналів розподілу ми визначили, що зміна структури каналів розподілу дозволить збільшити доходи підприємства на 4606,4 тис. грн., що в свою чергу спричинить зростання рентабельності виробництва продукції на 26,7 % та дозволить підвищити цінову конкурентоспроможність продукції.

Проведені нами дослідження ринків збуту сільськогосподарської продукції за матеріалами ДП «ДГ «Степне» показали, що ринки збуту мають суттєвий вплив на формування доходів підприємства від реалізації продукції та рентабельність виробництва, які можна збільшити шляхом зміни існуючої структури реалізації продукції.

Тож, виникає нагальна потреба створення маркетингових служб, які б могли вивчати ситуацію на ринку й просувати сільськогосподарську продукцію до споживачів, тим самим забезпечуючи максимальну рентабельність виробництва продукції.

Список використаних джерел

1. Бутенко Н.В. Основи маркетингу : Підручник / Н.В. Бутенко. - К. : Атіка, 2008. - 300 с.
2. Кирюков С.И. Мотивация и управление лояльностью участников маркетингового канала [Електронний ресурс] / Сергей Игоревич Кирюков. - Режим доступу: http://www.elitarium.ru/2011/05/10/lojalnost_marketing.html.
3. Котлер Ф. Основы маркетинга / Ф. Котлер. - М. : Вильямс, 2000. - 468 с.

УДК 338.242

РАЗВИТИЕ МЕТОДИЧЕСКОГО ПОДХОДА К ОЦЕНКЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ

**Жахов Н.В., к.э.н., ст. преподаватель
ФГБОУ ВПО «Курская ГСХА», Россия**

Кризисные явления как в Российской, так и мировой экономике наблюдаются регулярно. Одним из ключевых путей выхода из сложной экономической ситуации и дальнейшего посткризисного стабильного развития российских предприятий, как сельскохозяйственных, так и нет - привлечение долгосрочных и краткосрочных инвестиций.

Инвестиции являются ключевым фактором обеспечения экономического развития сельского хозяйства, как региона, так и страны в целом, повышения качества жизни сельского населения, обновления технической и технологической базы в сельскохозяйственном производстве. Сказанное определяет инвестиционную привлекательность региона, как важнейший фактор активизации инвестиционной деятельности, в том числе и сельскохозяйственном производстве. При оценке инвестиционной привлекательности сельского хозяйства региона в первую очередь учитываются особенности сельскохозяйственного производства, экономическое положение в отрасли, а также уровень и эффективность государственной поддержки

сельскохозяйственного сектора экономики.

Удовлетворение потребности сельскохозяйственных предприятий в инвестиционных ресурсах является первоочередной задачей, от успешного решения которой зависит эффективность их функционирования и развития.

В декабре 2014 года ЦБ поднял ключевую ставку рефинансирования до 17 %, что привело к спаду инвестиционной привлекательности, сворачиванию ряда программ поддержки. Отечественное село значительно закредитованно. Общий объем выданных АПК кредитов составляет около 2 трлн руб., просроченная задолженность - 156 млрд. руб. Кредит для аграриев стал «дорогим» удовольствием, но без него обойтись не сможет ни одно предприятие, любое из них, находясь на различных стадиях жизненного цикла, нуждается в инвестициях.

Прогнозируемое сокращение инвестиций в сельское хозяйство России и Курской области, в частности, приведёт не только к стабильному снижению фондо- и ресурсоотдачи, но и других экономически важных показателей.

Для успешного взаимодействия хозяйствующих субъектов и всех типов внешних инвесторов необходима обоснованная, постоянно - обновляемая и объективная информация об экономическом состоянии, ресурсном и кадровом обеспечении, репутации менеджмента и других аспектах деятельности сельскохозяйственного предприятия.

Исследование методик анализа и оценки инвестиционной привлекательности, применяемых в зарубежной и отечественной практике, позволяет выделить следующие основные подходы к инвестиционному анализу:

- рыночный подход, основанный на анализе рыночных показателей;
- стоимостной подход, основанный на использовании концепций управления стоимостью предприятия;
- финансовый подход, основанный на анализе финансовых показателей функционирования исследуемых предприятий.

Необходимо отметить, что рыночный подход осуществляется на основе фундаментального и технического анализа исследуемого объекта инвестиций.

Фундаментальный анализ основывается на оценке эмитента: его доходов, положения на рынке, в основном через показатели объема продаж, активов и пассивов предприятия. При этом рассчитывается норма прибыли на собственный капитал и другие показатели, характеризующие эффективность деятельности предприятия: Базой анализа является изучение балансов, отчетов о прибылях и убытках, других материалах, публикуемых предприятием. Фундаментальный анализ обладает как признаками финансового, так и рыночного подходов.

При любом подходе к инвестиционному анализу важно обеспечить открытость информации о предприятии для инвестора. Исследование экономической литературы позволило выделить также подход к оценке инвестиционной привлекательности предприятий на основе анализа систематических инвестиционных рисков, одинаковых для всех участников инвестиционной деятельности и форм инвестирования. Инвестиционные риски

определяются факторами, на которые инвестор при выборе объектов инвестирования не может повлиять, и подразделяются на: внешнеэкономические риски, возникающие с изменением ситуации во внешнеэкономической деятельности; внутриэкономические, риски, связанные с изменением внутренней экономической среды. Особую значимость оценки инвестиционной привлекательности отрасли, региона, страны в целом для привлечения финансовых ресурсов в экономику, а также выбор первоочередных мер для улучшения инвестиционного климата региона.

Список использованных источников

1. Официальный сайт МИА «Россия сегодня» [Электронный ресурс] Режим доступа: <http://pressria.ru/pressclub/20141216/949797482.html> (дата обращения: 18.12.2014)
2. Буздалов И. Интенсификация сельского хозяйства необходима // АПК: экономика, управление. – 2013.- № 4. – С. 10.
3. Майоров Ю.И., Малахов А.В. Эволюция основных экономических законов и категорий (гипотеза и реальность) / Экономические науки. 2008. № 46. С. 95-98.
4. Асеева А.А. Экономическое обоснование предотвращения несостоятельности организаций в современных условиях В сборнике: Современные тенденции экономики, управления и образования Материалы Всероссийской конференции. Курский институт кооперации (филиал) БУКЭП. Курск, 2015. С. 14-18.
5. Ходыревская В.Н., Кривошлыков В.С. Формирование рыночного пространства региона: межрегиональная торговля и новая экономическая география / Современные тенденции в экономике и управлении: новый взгляд. 2010. № 5-1. С. 204-213.

УДК 338. 24: 338. 436. 33

СИСТЕМА МОТИВАЦІЇ ТА ОПЛАТИ ПРАЦІ В ГАЛУЗІ ТВАРИННИЦТВА

*Житченко М.В. магістрант,
Науковий керівник: Махмудов Х. З., д.е.н., професор,
Полтавська державна аграрна академія*

На сучасному етапі розвитку економічних відносин в аграрній сфері актуальним питанням залишається створення ефективної системи оплати і стимулювання праці в галузі сільського господарства. Недостатня мотивація у сучасних умовах часто негативно впливає на реалізацію сільськогосподарськими підприємствами своїх потенційних можливостей, призводить до масового відчуження людей від результатів трудової діяльності, до зниження продуктивності праці й ефективності використання персоналу [2]. Таким чином, зростання обсягів оплати сільськогосподарської праці та встановлення зв'язку заробітної плати з результатами виробництва сприятиме підвищенню рівня зацікавленості та трудової активності працівників, що

здійснюватиме безпосередній вплив на ефективність виробництва.

Згідно Закону України «Про оплату праці», заробітна плата являє собою винагороду, обчислену, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівникові за виконану ним роботу. При цьому розмір заробітної плати залежить від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства [1]. На рівень оплати праці в сільському господарстві впливає валовий прибуток як кінцевий результат діяльності підприємства. Однак заробітна плата складає лише частину доходу працівника, який може становити також дохід від власності, підприємницької діяльності, соціальні доходи (пенсії, стипендії, субсидії). Останні мають не всі працівники підприємства.

Норми виробництва продукції, встановлені в галузі тваринництва, розробляються, виходячи з конкретних умов виробництва з урахуванням рівня продуктивності тварин, досягнутого за останні три роки. При цьому вони розраховані таким чином, щоб не допустити випереджаючого росту оплати праці порівняно з її продуктивністю. Слід зазначити важливість додаткового стимулювання працівників-тваринників через низьку привабливість праці в цій галузі, а також її трудомісткості. Так, ТОВ «Савинці», що знаходиться у Миргородському районі Полтавської області, застосовує поквартальне преміювання робітників тваринницьких ферм за збереження та прирости поголів'я, а також додаткову натуральну оплату праці у вигляді зерна за планово виготовлену продукцію.

Таким чином, зростання заробітної плати та підвищення ефективності системи матеріального стимулювання праці є основним завданням на сучасному етапі розвитку аграрної галузі. Серед шляхів вдосконалення системи оплати та стимулювання праці слід визначити: забезпечення зв'язку заробітної плати з виробничими результатами; підвищення значимості премій, доплат і надбавок в структурі фонду оплати праці; зростання реальних доходів населення; вдосконалення соціального пакету тощо. Вирішення поставлених питань сприятиме не лише покращенню основних показників діяльності сільськогосподарських підприємств, зростанню продуктивності праці та рентабельності виробництва, але й зниженню рівня плинності кадрів, підвищенню привабливості аграрної праці та рівня життя і добробуту сільського населення.

Список використаних джерел

1. Бабенко А. Г. Мотивація праці як форма прояву соціально-трудових відносин: теоретичний аспект / А. Г. Бабенко // Науковий вісник полтавського університету споживчої кооперації України. – №2 (27). – 2008.– С. 143-146

2. Бондаревська К. В. Особливості оплати та стимулювання праці в аграрній сфері / К. В. Бондаревська // Вісник нту «хпї». – № 56 – 2012. – С. 20-27

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

*Калініченко О. В., к.е.н., доцент,
Полтавська державна аграрна академія*

Сучасне виробництво продукції рослинництва характеризується високим рівнем механізації. Це вимагає залучення переважно вичерпних матеріальних та енергетичних ресурсів, вартість яких постійно збільшується й, в свою чергу, потребує розробки нових підходів щодо практичних заходів із підвищення енергетичної ефективності продукції рослинництва.

Рослинництво є галуззю сільськогосподарського виробництва, в якій відбувається процес перетворення поновлюваної енергії (фотосинтетична сонячна радіація, енергопотенціал ґрунту, температура повітря і ґрунту), непоновлювальної енергії (енергетичні ресурси – бензин, дизельне паливо, електроенергія; енергія, уречевлена в мінеральних та органічних добривах, пестицидах; енергія, уречевлена в насінні; енергія, уречевлена в техніці та обладнанні; енергія, уречевлена в будівлях та спорудах) та енергії живої праці на потенційну енергію органічної речовини (білки, жири, вуглеводні).

Енергетична ефективність в рослинництві досягається шляхом оптимізації сукупних витрат енергії у розрахунку на одиницю продукції рослинництва без погіршення якості за найменшого негативного впливу на навколишнє середовище.

Показником енергетичної ефективності виробництва продукції рослинництва є енергомісткість, яка характеризує відношення сукупних витрат енергії на виробництво продукції рослинництва до валової продукції рослинництва. Тобто енергомісткість відображає раціональне використання сукупних витрат енергії у процесі створення валової продукції рослинництва.

Основними чинниками, що визначають енергетичну ефективність виробництва продукції рослинництва є: біокліматичні умови (фотосинтетична сонячна радіація, вміст гумусу в ґрунті, кількість опадів, температурний режим, властивості сортів та гібридів, що використовуються); технологічні чинники (система сівозмін, система обробітку ґрунту, система удобрення, система боротьби зі шкідниками та хворобами); рівень технічного забезпечення (система машин і обладнання, технічний стан засобів виробництва, матеріально-технічне забезпечення); організаційно-економічні чинники (рівень кваліфікації працівників, планування виробництва, організація виробництва, облік і контроль, мотивація працівників).

Основними напрямками підвищення енергетичної ефективності продукції рослинництва є: організаційно-економічні; організаційно-технологічні;

організаційно-технічні.

До організаційно-економічних напрямів підвищення енергетичної ефективності виробництва продукції рослинництва пропонуються наступні заходи: зниження трудо-, матеріало-, енерго- та фондомісткості; поглиблення спеціалізації і підвищення концентрації виробництва; удосконалення організації праці, морального та матеріального стимулювання працівників; удосконалення каналів реалізації сільськогосподарської продукції (рис. 1).



Рис. 1. Організаційно-економічні заходи підвищення енергетичної ефективності виробництва продукції рослинництва

Джерело: авторська розробка

До організаційно-технологічних напрямів підвищення енергетичної ефективності виробництва продукції рослинництва пропонуються наступні заходи: оптимізація технологічних регламентів на виробництво сільськогосподарських культур щодо умов, що склалися в аграрних підприємствах; мінімізація обробки ґрунту; оптимізація процесів внесення добрив, меліорантів та засобів захисту рослин (рис. 2).



Рис. 2. Організаційно-технологічні заходи підвищення енергетичної ефективності виробництва продукції рослинництва

Джерело: авторська розробка

З організаційно-технічних напрямів підвищення енергетичної ефективності виробництва продукції рослинництва пріоритетними є: вдосконалення структури парку тракторів та самохідних машин і оптимізація рівня їх енергонасиченості, більш широке застосування комбінованих машин і агрегатів, перехід від тягових до тягово-привідних машинно-тракторних агрегатів, застосування двигунів із малими питомими витратами пального та енергоекономічної техніки, зниження енергомісткості окремих технологічних процесів і операцій, застосування альтернативних джерел енергії (рис. 3).



Рис. 3. Організаційно-технічні заходи підвищення енергетичної ефективності виробництва продукції рослинництва

Джерело: авторська розробка

Таким чином, комплексне застосування заходів за зазначеними напрямками дає можливість зменшити енергомісткість виробництва продукції рослинництва.

УДК 338.432:631.11

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АГРОХОЛДИНГІВ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ

Карпишин Ю.А., аспірант,

Житомирський національний агроекологічний університет

Криза продовольства у світі через невпинне збільшення населення планети, початок економічних реформ в Україні 90-х років, які не оминули і сільське господарство, не забезпечений внутрішній попит на продукти АПК,

зростаюча конкуренція породжують перехід українського аграрного сектору до принципово нових методів організації виробництва та управління. Такою ситуацією скористалися великі підприємства агросфери. Шляхом акумулювання значних земельних ресурсів, залучення інвестицій, нарощення темпів виробництва, задоволення не лише внутрішнього попиту, а і вихід на зовнішні ринки з якісною продукцією частина підприємств формують агрохолдинги.

Як підкреслюють В. Андрійчук, С. Дем'яненко, В. Лапа, А. Поливодський, М. Федорченко, М. Хорунжий, Д. Ісакова, А. Кучер та інші вітчизняні вчені та економісти, формування агрохолдингів прискорює розробку і впровадження нових механізмів господарювання, які забезпечують сталий розвиток сільськогосподарського виробництва. Проте існують і розбіжності в окремих їх поглядах щодо розвитку холдингів агросфери, ролі вітчизняних вертикально інтегрованих структур у світовому господарстві та ряду інших питань. Це вказує про складність й актуальність цих проблем і необхідність подальших наукових досліджень.

У період реформування аграрного сектору економіки України відсутність належного законодавчого забезпечення регулювання земельних відносин призвела до розвитку тіньового сегмента та перерозподілу земель на користь великих інвесторів. Відсутність ринку землі в умовах розпаювання власності колективних господарств та, як наслідок, низький рівень орендної плати спричинили розвиток великого аграрного бізнесу агрохолдингів [1, с. 85].

Аграрні холдинги, за твердженням В. Г. Андрійчука, "... є результатом капіталізації та економічної концентрації, а їхньою особливою рисою є спосіб організації управління на основі виділення головної великої компанії і втрати права юридичної особи усіма іншими підприємствами, що увійшли до її складу, з подальшим їхнім перетворенням у структурні підрозділи" [2, с. 47]. Тобто агрохолдинги – це специфічна форма володіння акціонерним капіталом, за якої материнська компанія, маючи контрольний пакет акцій інших підприємств, управляє ними і контролює їх діяльність, завдяки чому об'єднує їх у єдину організаційно-правову структуру з відповідними місією та цілями.

Організаційно форма діяльності агрохолдингу передбачає об'єднання в єдиний процес усіх основних стадій виробництва: починаючи від наукових досліджень, проектування, налагодження матеріального виробництва до реалізації продукції. Головна мета створення такого вертикально інтегрованого формування полягає не стільки у формуванні прямих зв'язків між учасниками, усуненні посередницьких ланок, скороченні матеріальних витрат і збільшенні доходу, скільки у забезпеченні фінансової стійкості його структурних елементів, оптимізації процесу розподілу прибутку через взаємодію фінансово-кредитних установ з виробництвом, а також сприятливого інвестиційного й податкового клімату [3, с. 596].

Агрогосподарські товариства найбільше відповідають умовам створення

агрохолдингів. Використовуючи таку організаційно-правову форму ведення бізнесу, агрохолдинги активно залучають капітал через випуск і розміщення акцій на фондових біржах за кордоном, чого не можуть собі дозволити інші форми агробізнесу. Наприклад, агрохолдинг "Landkominternational PLC" розміщує свої акції на Лондонській фондовій біржі. У цілому біля десяти українських агрохолдингів розміщують свої акції на міжнародних фондових біржах [4, с. 54].

Таким чином, основним стимулом виникнення агрохолдингів є прагнення власників капіталу примножити його в довгостроковій перспективі. Вартість капіталу, інвестованого в агробізнес, в довгостроковій перспективі може зростати за рахунок:

- сприятливої ринкової кон'юнктури світових і внутрішніх ринків продукції сільського господарства і харчових продуктів;
- можливостей збільшувати прибутки від діяльності за рахунок отримання дешевої сировини через інтеграцію сільського господарства і переробки продукції галузі;
- низької вартості робочої сили;
- низької орендної плати за землю;
- мінімізації податкових платежів;
- отримання дотацій і субсидій з державного бюджету на розвиток аграрної галузі;
- можливості акумуляції значних земельних масивів через їх оренду, а в умовах функціонування ринку сільськогосподарської землі, придбання її у власність з можливістю перепродажу;
- можливості перепродажу бізнесу, вартість якого з урахуванням всіх вище зазначених чинників, може значно зрости через декілька років.

Всі перераховані чинники стали тим сприятливим фоном, на базі якого з'явилися і розвиваються агрохолдинги в Україні.

Сьогодні процес зосередження капіталу і агропромислового виробництва в одних руках відбувається спонтанно і без юридичного забезпечення та будь-якого втручання держави. З огляду на масштаби процесу концентрації його можна назвати «надконцентрацією виробництва» [5]. Протягом останніх років цей процес активізувався і нині в Україні налічується близько 100 агрохолдингів. Вони працюють у більшості областей України.

Можна зробити висновки, що через надконцентрацію земельних ресурсів в одних руках існує загроза розвитку монополізму на ринку оренди землі. У свою чергу, консолідація власності, перетворення сільськогосподарських підприємств у залежні асоційовані структури веде до монополізації ринку сільськогосподарської продукції. Вплив агрохолдингів на ринок оренди землі є безперечним. Загалом це позитивний вплив, адже агрохолдинги витісняючи фермерів з ринку оренди сільськогосподарської землі, змушують їх змінювати свою спеціалізацію, переходити від вирощування низько ефективних зернових і

технічних культур до вирощування овочів, фруктів, ягід. Вони також забирають землю у неефективних аграрних підприємств, змушуючи їх виходити з аграрного бізнесу. Результатом цього є підвищення загальної ефективності сільськогосподарського виробництва, агрохолдинги завдяки використанню кращих технологій на значних земельних площах отримують більше дешевої продукції, тоді як фермери заповнюють ринкову нішу трудомісткої продукції, виробництво якої в сучасних умовах вони забезпечують ефективніше. Крім цього, значна кількість сільськогосподарської землі в окремих районах країни взагалі не обробляється і використання цієї землі агрохолдингами є позитивним фактором [6]. Більшість вчених також підкреслюють, що агрохолдинги повинні нести відповідальність за соціальний і комунальний розвиток сільських територій, які входять до їх структур, мають великий потенціал для розвитку аграрного сектору країни; відновлюють виробничі зв'язки між сільськогосподарськими та переробними підприємствами тощо.

Визначаючи місце і роль агрохолдингів та проблеми, які сьогодні існують у сільському господарстві України, можна зробити висновок, що виникнення і розвиток агрохолдингів є результатом здійсненої аграрної реформи і, зокрема, земельної реформи. Їх вплив на підвищення ефективності використання виробничих ресурсів у сільському господарстві та інших сферах агробізнесу слід оцінювати позитивно. Діяльність агрохолдингів відповідає сучасним тенденціям розвитку аграрного виробництва, що характеризуються впровадженням новітніх технологій виробництва та управління, але для цього необхідно на законодавчому рівні визначити їх місце в аграрній сфері.

Список використаних джерел

1. Вплив торговельної політики на людський розвиток / UNDP. К., 2011.
2. Андрійчук В. Г. Капіталізація сільського господарства: стан та економічне регулювання розвитку: моногр. /В. Г. Андрійчук. Ніжин: ТОВ В-во “АспектПоліграф”, 2007, 216 с.
3. Точилін В. О. Агрохолдинги: інституційні засади, переваги та ризики / В.О. Точилін //Збірник матеріалів Всеукраїнського конгресу “інституціональні засади трансформації в аграрній сфері”. К.: ННЦ “ін-т аграр. екон. ”, 2011. – С. 595-599
4. С. Дем'яненко. Агрохолдинги в Україні: процес становлення та розвитку // Економіка України. – 2009. – № 12. – С.51-55.
5. А. Кучер. Специфіка конкуренції в контексті розвитку агрохолдингів http://www.confaiapv/at/ua/publ/konr24_25_cherven
6. 2010/10_specifika_konkyrrenciji_v_konteksti_rozvitku.
7. Арнім Кун, Сергій Дем'яненко. Забезпечення конкуренції на ринку оренди землі. Сільське господарство України: криза та відновлення/ За ред. Штефана фон Крамона-Таубаделя, Сергія Дем'яненка, Арніма Куна. – К.:КНЕУ, 2004. – С. 84-92.

СКЛАДОВІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ОВОЧЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ*Карташова О.Г., к.е.н., доцент,**ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»*

Ефективність функціонування овочево-продуктового підкомплексу як єдиної системи, значною мірою стримується порушенням партнерських відносин між сільськогосподарськими, переробними та торговельними підприємствами. Причому, прибутковість у ланцюгу виробництво – переробка – реалізація досягається за рахунок збитковості виробничої ланки. За нинішніх умов існуючі ціни реалізації не покривають понесених на виробництво витрат. Це відбувається внаслідок диспаритету цін між промисловістю та сільським господарством, що спричиняє стримування оновлення матеріально-технічної бази господарств, впровадження інноваційних розробок у виробництво і як наслідок – пряме зростання собівартості даного виду продукції на величину підвищення цін на матеріальні ресурси та послуги.

В овочівництві через диспаритет цін виручка від реалізації не відшкодовує витрати у розмірах, необхідних для розширеного відтворення. У результаті цього суб'єкти галузі втрачають купівельну спроможність. Це можна спостерігати майже кожен рік по різних культурах вирощування, де може бути виявлений дисбаланс у порівнянні із минулим роком. Через те, що в Україні до цього часу не створено крупнооптової торгівлі через організовані продовольчі ринки, де гарантується збут продукції на економічно вигідних умовах, у віддалених районах не функціонують закупівельно-заготівельні кооперативи, не забезпечено відповідної кількості овочесховищ з сучасним обладнанням, які б гарантували надходження овочевої продукції протягом року.

Картопле- та овочесховищ у країні залишилося не більше 998 одиниць, загальною місткістю до 1,3 млн. т одноразового зберігання при потребі 2,5 млн. т. Для підвищення конкурентоспроможності підприємства і галузі в цілому необхідно скоротити ланцюг надходження продукції від виробника до споживача шляхом удосконалення системи логістики та формування й функціонування ринкової інфраструктури: будівництво оптових ринків, реконструювання існуючих овочесховищ місткістю 1,3 млн. т та будівництво нових із сучасним обладнанням місткістю 1,2 млн. т овочевої продукції, створення у віддалених районах заготівельних кооперативів[1].

Як відомо, урядом було заплановано будівництво оптових ринків у кожній області України. Проте, на сьогоднішній день, цей план не є виконаним. Більше того, ініціатива частково згорнута і тепер великий оптовий ринок можуть собі дозволити лише міста-мільйонники. На конкурсній основі державою заплановане виділення бюджетних коштів для часткового відшкодування (до 50%) вартості будівництва нових тепличних комплексів (без урахування податку на додану вартість) з упровадженням енергозберігаючих технологій.

Для більшості дрібних і середніх товаровиробників, основною проблемою є не вирощування овочів, а їх реалізація. На жаль, до

сьогоднішнього дня зусилля влади спрямовані переважно на підтримку сільськогосподарського виробництва, а не на розвиток ринкової інфраструктури, яка забезпечувала б учасникам ринку, на конкурентній основі, збут продукції за вигідною ціною, швидке просування продукції до споживача, скорочення втрат сільгосппродукції, підвищення її якості і стабілізацію ринкових цін [2].

Удосконалення потребує також система стандартизації управлінської діяльності, удосконалення обліку і звітності. Безумовно, що відсутність хоча б одної складової, суттєво понижує загальну ефективність механізму, оскільки головна роль у побудові ефективної системи управління полягає у забезпеченні комплексного й гармонійного застосування всіх складових та інструментів організаційно-економічного механізму, з метою забезпечення розвитку плодоовочевого виробництва [3].

Процес розвитку економічних відносин між сільгоспвиробниками та організаційно-правовими формами ринкової інфраструктури стримується через: низький рівень закупівлі овочів за прямими угодами, заготівельними і переробними підприємствами, комерційними структурами через біржову торгівлю, торгові дома, відсутність інтервенційних закупівель державними структурами тощо.

Отже, для успішного завоювання позицій на світовому ринку необхідно вдосконалювати технології вирощування із запровадженням передового досвіду та використання усіх останніх досягнень науково-технічного прогресу. Розвивати організацію ринку овочів із запровадженням реформ та державного регулювання, особливо в частині приведення чинного законодавства України до міжнародних та європейських вимог. Відсутність державних інституцій створює негативний вплив на стан національної економіки, значно погіршує насичення споживчого ринку вітчизняними товарами і, як наслідок, європейського ринку власною продукцією

Список використаних джерел

1. Лесік І.М. Кластерний підхід у формуванні і функціонуванні ринку продукції овочівництва / І.М. Лесік. — М.: МНАУ, 2014, — 35 с.

2. Саблук П.Т., Амбросов В.Я., Мазнев Г.Є. Ринкова трансформація економіки АПК: Кол. монографія у чотирьох частинах. Ч.1. Соціально-економічні проблеми розвитку села / За ред. П.Т.Саблука, В.Я.Амбросова, Г.Є.Мазнева. — К.: ІАЕ, 2002. — 571 с.

3. Яснолоб І. Організаційно-економічний механізм функціонування плодоовочевого ринку [Електронний ресурс] / І. Яснолоб // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2013. — Вип. 1 (8). — С. 327-336. — Режим доступу до журн.: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2013/13yiofpr.pdf>.

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МОТИВАЦІЇ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ

Кобець Р.А., студентка, науковий керівник: Сосновська О.О., к.е.н., доцент, Полтавська державна аграрна академія

Одна з головних макроекономічних проблем нашої країни – низька продуктивність праці. Відставання темпів зростання продуктивності праці від темпів зростання заробітної плати призводить до інфляції.

Продуктивність праці є найважливішим економічним показником, який служить для визначення результативності трудової діяльності, як окремого працівника, так і колективу підприємства в цілому. Мотивація і стимулювання працівників є одними з основних чинників, що визначають ефективність трудової діяльності [3, с. 32]. Мотивація трудової діяльності – складний, відносно стійкий процес, обумовлений певними особистими характеристиками людини, а також необхідністю задоволення її потреб та їх відповідності зовнішнім умовам діяльності. Вона є сукупністю зовнішніх і внутрішніх сил, що спонукають людину до діяльності, надають цій діяльності спрямованості, яка орієнтована на досягнення цілей підприємства [2, с. 12]. Тому мотивація – це процес спонукання людей до вискооефективної праці з боку адміністрації чи органу управління виробництвом, пов'язаний із задоволенням потреб людей у матеріальних чи соціальних благах.

В умовах швидкого розвитку науково-технічного прогресу, зростання інтенсивності праці і посилення психологічного навантаження на людину зростає роль соціально-психологічних методів управління. Крім об'єктивних чинників (організація праці, рівень кваліфікації, матеріальне і моральне стимулювання тощо) на трудову активність людей впливають суб'єктивні фактори (соціальна і психологічна структура трудового колективу і взаємовідносини людей, індивідуальне ставлення до роботи, розуміння змісту і значення праці, а також особистий настрій, воля, бажання) [1, с. 47].

Для отримання уявлення про роль різних методів мотивації для працівників ТОВ «Агрофірма» ім. Довженка», нами було проведено опитування на тему: «Що важливіше на Ваш погляд?»: висока заробітна плата і премії; скорочений робочий день; збільшена відпустка; можливість відгулів за рахунок зекономленого часу; гнучкий графік роботи; участь у справах господарства; цікава творча робота; визнання, повага; критика і похвала; кар'єрний ріст; нова кваліфікація; самостійність; безпека праці; авторитет. Проаналізуємо результати даного опитування (табл. 1). Враховуючи особливу важливість матеріальних стимулів для підвищення продуктивності праці, за результатами анкетного обстеження (табл. 1), ми визначили основні матеріальні мотиви, які найбільш активно стимулюють робітників до праці в різних виробничих структурах сільського господарства. Серед них було виділено такі: можливість утримувати сім'ю на належному рівні (не нижче прожиткового мінімуму), поліпшення соціально-побутових і житлових умов, висока оплата праці, можливість збільшити свій дохід, трудові і соціальні пільги.

**Ієрархія мотивів різних категорій управлінського персоналу у
ТОВ «Агрофірма» ім. Довженка»**

Ранг	Менеджери	Спеціалісти (фахівці)	Службовці	Робітники
1	Оплата і премії	Просування по службі	Оплата і премії	Оплата і премії
2	Кар'єрний ріст	Оплата і премії	Просування по службі	Безпека праці
3	Авторитет	Складні завдання	Самостійність	Повага
4	Похвала	Нова кваліфікація	Повага	Можливість відгулів
5	Цікава творча робота	Самостійність	Безпека праці	Скорочений робочий день

Слід відзначити, що робота спеціалістів або служби з мотиваційного моніторингу трудової діяльності, як і будь-якої служби з дослідження, аналізу і планування, повинна базуватися на наступних принципах: системності, комплексності, аналітичності, періодичності.

Спонукальним мотивом високопродуктивної праці працівників є необхідність задоволення особистих потреб. А відтак правомірним є підвищення рівня оплати праці. У комплексі проблем, безпосередньо пов'язаних із формуванням якісно нових мотиваційних настанов працівників, винятково важлива роль належить удосконаленню систем заробітної плати, більшість з яких передбачає преміювання персоналу за досягнення певних кількісних і якісних результатів діяльності.

Таким чином, у ТОВ «Агрофірма» ім. Довженка» треба більш розширено застосовувати моральні стимули, які останнім часом втратили свою актуальність.

Список використаних джерел

1. Зеленько Г. І. Мотивація як чинник підвищення ефективності праці персоналу підприємства / Г. І. Зеленько, Л. Ю. Ганжурова // Економічні науки. – 2013. – № 7. – С. 47.
2. Травин В. В. Мотивационный менеджмент: модуль III: учеб.-практ. пособ. / В. В. Травин, М. И. Магура, М. Б. Курбатова. – М.: Дело, 2005. – 96 с.
3. Шапиро С. А. Мотивация / С. А. Шапиро. – М.: ГроссМедиа, 2010. – С. 224.

УДК 502.33:631.15

**ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ
РОСЛИННИЦТВА**

*Кобченко М. Г., магістрант,
науковий керівник: Махмудов Х. З., д.е.н., професор,
Полтавська державна аграрна академія*

Сільське господарство є одним з найактивніших природокористувачів, негативний вплив якого на навколишнє середовище разом з промисловістю,

видобуванням корисних копалин та іншими виробництвами постійно зростає. Наслідком цього є деградація сільськогосподарських угідь, що виявляється в зростанні площ забруднених земель, зниженні вмісту ґрунтового гумусу, погіршенні екологічної обстановки, що негативно впливає не тільки на землеробство, а й на здоров'я людини і її життєдіяльність в цілому.

Перехід аграрних підприємств до ринкових відносин і ринкової економіки висуває на перший план економічні критерії ефективності екобезпечного виробництва. Але при цьому слід враховувати аспекти виробничої та соціальної сфери, та перш за все – екологічної [3]. Діяльність сільськогосподарських підприємств – виробників екобезпечної продукції, їх технологічні особливості повинні піддаватися комплексній оцінці. При односторонньому підході до оцінки технологічного прийому порушується діалектична єдність взаємозв'язку і взаємозалежності різних процесів.

Для оцінки економічної ефективності сільського господарства необхідні конкретні показники, що відображають вплив різних факторів на процес виробництва. Тільки система показників дозволяє провести комплексний аналіз і зробити достовірні висновки про основні напрями підвищення економічної ефективності сільськогосподарського виробництва. У рослинництві є ряд ланок, що мають свою власну систему показників. Ланка показників використання виробничих ресурсів в сільському господарстві включає вартість основних виробничих фондів, чисельність виробничо-аграрного і промислового персоналу, площу ріллі, обсяг інвестицій, рівень використання технічного потенціалу та інші. У цій ланці відображається інформація про витрати уречевленої праці, рівні механізації, про застосування нових сортів, машин, про освоєння передових технологій.

При визначенні еколого-економічної ефективності виробництва продукції рослинництва необхідні наступні показники: –екологічні витрати на заходи з охорони повітряного балансу; –екологічні витрати на заходи з охорони водних ресурсів; –повні екологічні витрати з ведення систем землеробства; –додаткові обсяги продукції, отримані при проведенні комплексу екологічно спрямованих заходів; –попереджений екологічний збиток природному середовищу; –приріст вартості земельних угідь в результаті підвищення їх екологічної якості, родючості ґрунту [4, с. 28]. Економічний ефект в цілому по сільському господарству залежить від раціонального використання всіх ресурсів, від систематичної боротьби за ошадливість, зниження собівартості продукції і підвищення продуктивності праці.

Отже, діяльність сільськогосподарських підприємств – виробників екобезпечної продукції, їх технологічні особливості повинні піддаватися комплексній оцінці, що враховує особливості і принципи адаптивних систем землеробства. Таким чином при оцінці окремих галузей або виробництва певних видів продукції рослинництва в цілому можна використовувати комплексний показник – еколого-економічну ефективність, під якою розуміється сукупна оцінка органічного сільськогосподарського виробництва, що включає величину економічного ефекту, скоригованого з урахуванням екологічних наслідків, виражених у вартісній формі. Для розробки економічної

політики, прийняття правильних економічних рішень важливо знати економічну та екологічну цінність природних ресурсів і послуг.

Список використаних джерел

1. Гейдт О. П. Еколого-економічні проблеми аграрного виробництва в регіоні та напрями їх вирішення / О. П. Гейдт // Ефективна економіка. – 2011. – № 12. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/>
2. Шкуратов О. І. Організаційно-правовий механізм забезпечення еколого-економічної безпеки аграрного виробництва / О. І. Шкуратов // Агроекологічний журнал. – 2012. – № 1. – С. 10-14.

УДК 338.432(477.53)

ФОРМУВАННЯ ВИРОБНИЧО-ГАЛУЗЕВОЇ СТРУКТУРИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Корсун С. С., магістрант,
Махмудов Х. З., д.е.н., професор,
Полтавська державна аграрна академія*

Удосконалення виробничо-галузевої структури сільськогосподарських підприємств має велике економічне та соціальне значення, оскільки дає змогу ефективно використовувати агровиробничий потенціал території та сприяє підвищенню ефективності виробництва і водночас створює умови для поліпшення соціально-економічної ситуації в сільській місцевості, впливає на розселення і створення сприятливих умов для життя людей.

На більшості сільськогосподарських підприємств виробництво розвивається на основі поєднання декількох галузей. Щоб таке поєднання було раціональним, необхідно дотримувати дві організаційно-виробничі умови. По-перше, розміри всіх галузей повинні бути достатньо великими, щоб ефективно застосовувати сучасні техніку, технологію, організацію виробництва і праці та відповідні форми управління виробництвом. По-друге, галузі повинні сприяти взаємному розвитку, технологічно і організаційно-економічно доповнювати один одного.

Процедура добору конкуруючих галузей при формуванні галузевої структури підприємства полягає в тому, щоб підібрати такі рослинницькі галузі, на продукцію яких існує попит і які забезпечують у даних умовах найвищу прибутковість виробництва.

За умови, що підприємство вдосконалює свою галузеву структуру, виникає необхідність у поглибленому дослідженні впливу цього чинника на кінцеві результати виробництва. Оскільки структурні зрушення в співвідношенні галузей впливають на економічну ефективність виробництва в комплексі з дією на неї інших чинників – впровадження досягнень науково-технічного прогресу, удосконалення організаційної структури виробництва, здійснення режиму економії тощо, – виникає необхідність у застосуванні спеціальної методики, яка б дала змогу кількісно визначити дію кожного

чинника зокрема [2, с. 243].

Сільське господарство на рівні підприємств представлено комплексом взаємозв'язаних галузей – рослинництва і тваринництва. У 2014 р. в структурі валової продукції (у постійних цінах 2010 р.) сільськогосподарських підприємств України найбільшу питому вагу займають зернові культури – 37,9 %, технічні культури – 32,6 % та вирощування худоби та птиці (рис. 1).

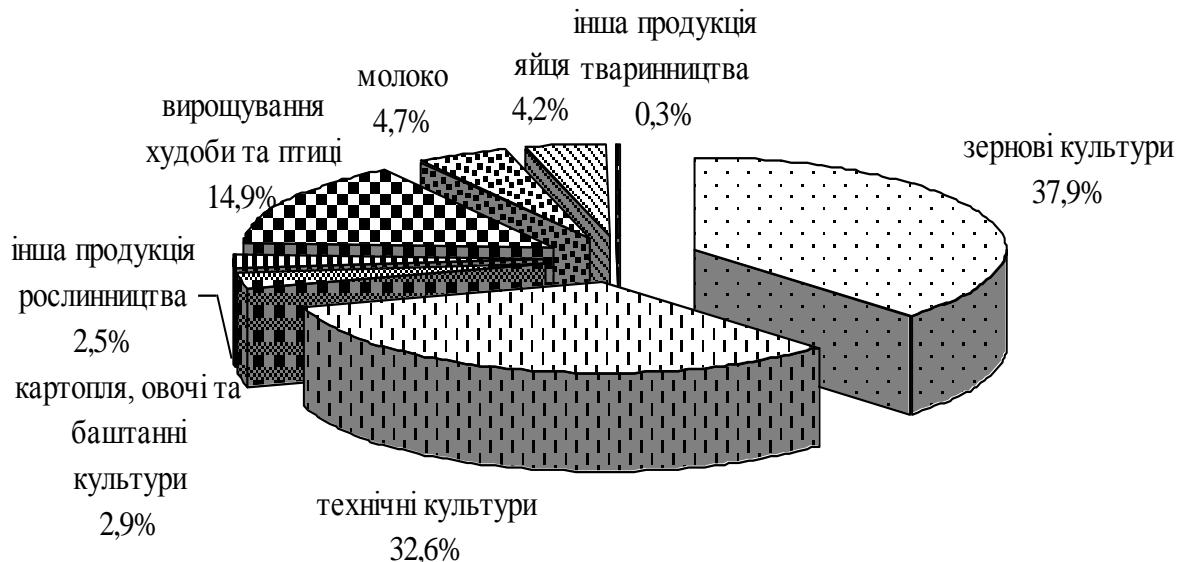


Рис. 1. Структура валової продукції сільськогосподарських підприємств України, 2014 р.

Джерело: розраховано автором за даними [1, с. 13]

На формування галузевої структури впливають зовнішні та внутрішні чинники. До зовнішніх чинників формування галузевої структури сільськогосподарських підприємств належать: світова та національна кон'юнктура на ринку продовольства; рівень впровадження досягнень науково-технічного прогресу; розвиток електрифікації, механізації і автоматизації виробництва; природні ресурси та корисні копалини; кліматичні умови держави; ріст матеріального добробуту і культурного рівня населення.

Внутрішні чинники формування галузевої структури: рівень спеціалізації і кооперування на виробництві; формування конкурентоспроможності підприємства; рівень інтенсивності виробництва; організація та управління виробництвом; умови реалізації продукції; оплата праці, умови праці та побут; забезпеченість робочою силою рівень та кваліфікація працівників.

Раціональне поєднання галузей у сільськогосподарському підприємстві базується на наступних принципах:

- виробництво конкурентоспроможної продукції при найменших витратах праці і коштів для отримання максимального прибутку;
- облік ґрунтово-кліматичних і економічних умов;
- переважний розвиток тих галузей, які технологічно і організаційно пов'язані між собою (економічно виправданим є поєднання садівництва і бджільництва, овочівництва на закритому та відкритому ґрунті, молочного і м'ясного скотарства, зернового виробництва і свинарства; не вигідно розвивати

свинарство і птахівництво, що вимагають подібної кормової бази, садівництво і овочівництво, оскільки обидві галузі досить трудомісткі);

– раціональне використання і підвищення родючості сільськогосподарських угідь;

– ефективне використання персоналу і технічних засобів;

– забезпечення зниження рівня сезонності виробництва та раціонального надходження грошових коштів протягом року.

В умовах нестабільного ринку збуту продукції багатогалузева модель є більш гнучкою та економічно стійкою. Особливо стабільно і ефективно працюють аграрні підприємства, що займаються не лише виробництвом сільськогосподарської продукції, але і її зберіганням, переробкою, тобто ті, що розвиваються за типом агропромислових.

Список використаних джерел

1. Валова продукція сільського господарства України у 2014 р. (у постійних цінах 2010 р.): [статистичний бюлетень] / Відповідальний за випуск О. М. Прокопенко. – К.: Державна служба статистики України, 2015. – 27 с.

2. Семенов Г. А. Організація і планування на підприємстві: [навчальний посібник] / Г. А. Семенов, В. К. Станчевський. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 527 с.

УДК 65.01.339.137.2

ОБҐРУНТУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕРНОВОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Кузубов О.О., к.е.н., доцент,

ФДБОУ ВО Владивостоцький державний університет економіки і сервісу

Виробництво зерна як складова частина зернопродуктового підкомплексу за суспільно-економічним значенням було і є пріоритетним напрямом на всіх етапах розвитку сільського господарства України. За рахунок власного виробництва забезпечується потреба держави в зерні продовольчого призначення, в насінневому матеріалі, сировині для пивоварної, спиртової, комбікормової галузей. Україна має значні потенціальні можливості для нарощування експорту зерна. Рослинництво є провідною галуззю сільського господарства, яка дає 60 % всієї валової сільськогосподарської продукції [2].

За умов світового росту цін на продукти харчування, збільшення кількості населення планети та експортоорієнтованість галузі, підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств зернопродуктового підкомплексу є однією з головних задач розвитку агропромислового виробництва.

Загалом конкурентоспроможність зернової продукції України на світовому ринку має переважно ціновий характер, що зумовлено відсутністю такої національної стратегії регулювання зерновиробництва, яка б орієнтувалась саме на державні інтереси та підтримку вітчизняних зерновиробників, контролювала б високі інфраструктурні витрати підприємств

АПК, а також здійснення організованих закупок зерна переважно посередницькими комерційними структурами, які за заниженими цінами вивозять з країни значні обсяги продовольчого зерна [3].

Зростання матеріальних витрат, обумовлене диспаритетом цін на сільськогосподарську продукцію та продукцію, споживану сільським господарством. Скорочення питомої ваги заробітної плати у структурі витрат негативно позначилося на соціальному стані працівників галузі. В прямій залежності від рівня економічної ефективності господарювання перебуває рівень конкурентоспроможності. Ми поділяємо точку зору П.Т. Саблука [4] про те, що конкурентоспроможність продукції – це сукупність властивостей продукції відповідати вимогам ринку у визначений момент часу. Конкурентоспроможність підприємства – здатність підприємства отримувати прибутки, достатні для простого або розширеного відтворення виробництва, мотивації праці та поліпшувати властивості товарів, які воно виробляє.

Конкурентоспроможність галузі – здатність певної галузі отримувати прибутки більші, ніж інші галузі народного господарства країни на одиницю витрачених ресурсів. У повній мірі це відноситься і до виробництва зерна.

„Виробництво сільськогосподарської продукції вважається ефективним, якщо усі технологічні, виробничі, соціальні, економічні процеси збалансовані в єдиному режимі розширеного відтворення. Організація розширеного відтворення залежить від рівня економічної ефективності, бо саме дохідність створює необхідні передумови для виробничих процесів” [1].

Причиною зниження прибутковості зернової галузі в останні роки є нерозвиненість аграрного ринку й інфраструктури збуту зерна, відсутність дієвого механізму державного регулювання ціноутворення на зернову продукцію в умовах як надвиробництва зерна, так і неврожаю, високий рівень кредитних ставок і недосконалість бюджетної підтримки галузі. Отже, державне регулювання ринку зерна в Україні в сучасних умовах не відіграє стимуляційної ролі щодо зерновиробництва і неефективно реагує на виклики глобальної економіки. Тому першочерговою необхідністю є сформувати на державному рівні та задіяти ефективні механізми регулювання ринку зерна.

На наш погляд, механізми державного регулювання розвитку зернового господарства повинні реалізовуватись на таких основних напрямках:

- створення системи моніторингу та прогнозування ринку;
- пошук та просування зерна на зовнішні ринки;
- стимулювання ринкового попиту на зерно як на внутрішньому, так і зовнішньому ринку;
- формування і розвиток інфраструктури зернового ринку, включаючи інформаційно-аналітичну систему, товарні біржі й оптові ринки, сільськогосподарські заготівельно-збутові та обслуговуючі кооперативи, ф'ючерсна торгівля тощо;
- захист інтересів вітчизняних виробників зерна на внутрішньому ринку та при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності;
- науково-технічне та інноваційне забезпечення розвитку ринку зерна;
- формування необхідної законодавчої та нормативно-правової бази та її

гармонізація з вимогами Світової організації торгівлі;

Виходячи з цього можна зробити висновок, що в Україні повинен працювати такий механізм державного регулювання розвитку зернового господарства та АПК зокрема, який би забезпечив стабільне нарощування виробництва продукції для потреб внутрішнього і зовнішнього ринку та підвищення ефективності галузі.

Список використаних джерел

1. Майстро С. В. Національний аграрний ринок в умовах глобалізації: механізм державного регулювання. Монографія / С. В. Майстро. – Х. : Вид-во ХарР І НАДУ «Магістр», 2009. – 240 с.

2. Макаренко М.П. Цінова політика як фактор підвищення дохідності аграрного виробництва в умовах Світової організації торгівлі / М.П. Макаренко // Економіка АПК. – 2008. – №5. – С.44-48.

3. Малік М.Й. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: методологія і механізми: Монографія / М.Й. Малік, О.А. Нужна. – К.: ННЦ ІАЕ, 2007. – 270 с.

4. Рябоконт В.П. Організаційно – економічний механізм ринкового виробництва (Проблеми ефективного функціонування АПК в умовах нових реформ власності та господарювання) – К.: ІАЕ, 2001, Т.2, с. 252.

УДК 005.32:331.101.3.

ОПЛАТА ПРАЦІ ЯК СТИМУЛЮЮЧИЙ ЧИННИКИ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*Лаврінченко В.М., студент, Самойлик Ю.В., к.е.н., доцент,
Полтавська державна аграрна академія*

Заробітна плата служить основним засобом задоволення особистих потреб працюючих, економічним важелем, що стимулює розвиток суспільного виробництва, ріст продуктивності праці, скорочення витрат на виробництво, є засобом перерозподілу кадрів по галузях. Саме від рівня заробітної плати залежить рівень інноваційної активності працівників, оскільки вона виступає стимулюючим засобом щодо покращення досягнутих результатів.

Заробітна плата працівника, незалежно від виду підприємства, залежить від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці і кінцевих результатів господарської діяльності підприємства, регулюється податками і максимальним розміром не обмежується. У відповідності зі СТ.1 Закону України “Про оплату праці” від 24.03.1995 р. № 108/95-ВР заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі яку згідно з трудовим договором власник або уповноважений ним орган сплачує працівнику за виконану роботу або зроблені послуги [2, с. 65]. Визначення поняття заробітної плати, що наводиться в першій частині ст. 94 КЗпП і ст. 1 Закону “Про оплату праці”, є найважливішим елементом правової основи організації заробітної плати [1, с. 3; 2, с. 45]. Втім, у сільському господарстві існують суттєві відмінності в системі оплати праці

залежно від спеціалізації та виробничого напрямку підприємства.

Особливістю організації оплати праці у Дослідній станції лікарських рослин ІАП НААН є наявність наукового-технічного персоналу, у тому числі з науковим ступенем. Оплата праці цих працівників здійснюється відповідно до Наказу Президента України від 10 березня 2000 р. №456 (456/2000) “Про додаткові заходи щодо державної підтримки Національної академії наук України” з наступними змінами і доповненнями. Згідно даного наказу у Дослідній станції лікарських рослин ІАП НААН встановлено, що посадові оклади заступників керівників установ, заступників керівників структурних підрозділів установ встановлюються на 5-15 %, головних бухгалтерів – на 10-30 %, помічників керівників – на 30-40 % нижче ніж посадовий оклад відповідного керівника. За наявності двох або більше звань посадові оклади працівників підвищуються за одним (вищим) званням. Посадові оклади працівників підвищуються, якщо діяльність працівників за профілем відповідає почесному званню.

У Дослідній станції лікарських рослин ІАП НААН встановлено низку доплат науковому персоналу (табл. 1).

Таблиця 1

Діюча система доплат науковому персоналу Дослідної станції лікарських рослин ІАП НААН, 2014 р.

Вид доплат	Розмір та характеристика доплат
за виконання обов’язків тимчасово відсутніх працівників	у розмірі до 50 % посадового окладу відсутнього працівника або за вакантною посадою: за суміщення професій (посад); за розширення зони обслуговування або збільшення обсягу виконуваних робіт. (зазначені види доплат не встановлюються керівнику установи, його заступникам, керівникам структурних підрозділів та їх заступникам)
за роботу в нічний час	за кожну годину роботи з 10 години вечора до 6 години ранку у розмірі до 40 відсотків годинної тарифної ставки (посадового окладу)
за вчене звання	професора – у розмірі 33 % посадового окладу; доцента, старшого наукового співробітника – у розмірі 25 % посадового окладу;
за науковий ступінь:	доктора наук – у розмірі 25 % посадового окладу; кандидата наук – у розмірі 15 % посадового окладу
надбавки працівникам установ у розмірі до 50 % посадового окладу	за високі досягнення у праці; за виконання особливо важливої роботи (на термін її виконання); за складність, напруженість роботи.

Граничний розмір зазначених надбавок для одного працівника не повинен перевищувати 100 % посадового окладу. У разі несвоєчасного виконання завдань, погіршення якості роботи і порушення трудової дисципліни зазначені

надбавки скасовуються або розмір їх зменшується:

- водіям автомобілів: надбавки за класність у таких розмірах: 2 класу – 10 %, 1 класу – 25 % установленої тарифної ставки за відпрацьований час;
- доплати за ненормований робочий день у розмірі 25 % тарифної ставки за відпрацьований час;

Також у Дослідній станції лікарських рослин ІАП НААН працівникам надається матеріальна допомога, в тому числі на оздоровлення, за винятком матеріальної допомоги на поховання, в сумі не більше ніж один посадовий оклад на рік. Крім того, здійснюється преміювання працівників відповідно до їх особистого внеску в загальні результати роботи у межах фонду преміювання, що враховується у розрахунках до кошторису, та економії фонду оплати праці.

У складі Дослідної станції лікарських рослин ІАП НААН є такі наукові відділи: екології, технології вирощування лікарських рослин, селекції та насінництва, фармакогнозії та інноваційної діяльності, впровадження наукових досліджень. У рамках механізації розробляються режими і умови висушування сировини, проводиться підбір параметрів для механізації процесу виробництва лікарської сировини, удосконалюються робочі органи механізмів і знарядь для використання в лікарському рослинництві. Розробляються новітні агротехнічні елементи екологобезпечних та енергозберігаючих технологій. Проведемо характеристику підрозділів Дослідної станції лікарських рослин ІАП НААН (табл. 2).

Таблиця 2

Характеристика напрямів діяльності підрозділів Дослідної станції лікарських рослин ІАП НААН, 2014 р.

Назва підрозділу	Напрямок діяльності підрозділу
1	2
Адміністрація	
Директор, Заступник з наукової роботи, Учений секретар, Головний бухгалтер	Управління діяльністю Дослідної станції, затвердження планів наукової роботи, співпраця з НААН
Наукові підрозділи	
Відділ екології	На базі даного підрозділу створено інтродукційно-карантинний розсадник, до завдань якого входить оздоровлення посівів і насаджень в цілому від масових шкідників і хвороб рослин, передача з розсаднику тільки здорового матеріалу. Крім перевірки проводиться вивчення морфологічних ознак і оцінюються зразки за основними морфологічно-господарськими ознаками. Особлива увага надається виявленню і вивченню зразків, стійких до небезпечних хвороб і шкідників.
Відділ технології вирощування лікарських рослин	У відділі технології вирішуються питання розробки та вдосконалення прийомів вирощування лікарських культур (основна і передпосівна підготовка ґрунту, норми висіву насіння, глибина загортання насіння, ширина міжрядь, строки висіву), досліджуються ґрунтове живлення та імунітет рослин в умовах культивування, розробляються системи сівозмін за участю лікарських видів, вдосконалюються методи захисту

рослин від бур'янів, шкідників і хвороб.

Продовження табл. 2

1	2
Відділ селекції та насінництва	На сьогодні селекціонери працюють над виконанням 13 проектів в розрізі яких проводиться селекційна робота з традиційними культурами (м'ята перцева, валеріана лікарська, нагідки лікарські) та новими лікарськими видами (собача кропива п'ятилопатева, маруна цінерарієлиста, розторопша плямиста).
Відділ фармакогнозії та інноваційної діяльності	Фітохімічні дослідження паралельно з агротехнічними, агрохімічними і селекційними були спрямовані на оцінку якості лікарської рослинної сировини, встановлення закономірностей утворення діючих речовин в рослинах. На сьогодні у відділі фітохімії дослідження спрямовані на оцінку якості лікарської рослинної сировини, удосконалення методів визначення біологічно-активних речовин, лабораторних методик отримання речовин і їх наробок для скринінгових досліджень та поглибленого фармакологічного, хімотерапевтичного і токсикологічного вивчення, розробку нормативно-технічної документації на лікарську рослинну сировину нових рослин, перегляд фармакопейних статей на сировину, яку отримують в дослідках по селекції, агротехніці та захисту рослин.
Відділ впровадження наукових досліджень	Основним його завданням є обслуговування дослідницького процесу, виробнича перевірка і впровадження наукових розробок. Більшість наукових розробок пройшли тут виробниче випробування і були широко впроваджені в реальне життя. Головним напрямком відділу є лікарське рослинництво. Щорічно вирощується до 70 ц. лікарської сировини та до 600 кг елітного та репродукційного насіння понад 10 видів лікарських культур. На перспективу в відділі заплановано виробнича перевірка 8 завершених наукових розробок.

У відділі технології вирощування лікарських культур розроблено: рекомендації та технологічні карти по вирощуванню більш ніж 90 видів лікарських культур, системи добрив для 50 культур, системи захисту від шкідників та хвороб для 60 культивованих лікарських видів. З ліквідацією відділу механізації напрямом ДКР зберігся, він включений до тематики по технології вирощування лікарських культур. Наукові здобутки по механізації досить вагомі, зокрема, розроблено вихідні вимоги на 10 машин для лікарського рослинництва, конструкторська документація на 5 машин для збирання сировини.

Щорічно в рамках Державного випробування оцінюються новостворені сорти, які знаходяться в випробуванні. Фахівці по насіннезнавству розробляють стандарти на насіння лікарських культур та удосконалюють методи аналізу посівного матеріалу. Широкий обсяг робіт проводиться по насінництву 30 сортів, які належать до 29 видів лікарських культур. В підтримуючому насінництві досліджується три види. Розробляються системи та схеми насінництва у відповідності з сучасним рівнем розвитку виробництва. Враховуючи сучасний рівень розвитку науки в даному напрямку робота по насіннезнавству спрямована на розвиток системи практичних та теоретичних знань стосовно насіння лікарських культур. Що в цілому забезпечить

одержання високоякісного посівного матеріалу всіх культивованих сортів, популяцій та видів.

Таким чином, у науково-дослідній установі стимулююча дія заробітної плати є знівельована, оскільки її розмір не відповідає складності наукових розробок. Втім, як показує аналіз діяльності Дослідної станції лікарських рослин ІАП НААН, рівень інноваційної-інвестиційної діяльності в установі є досить високий, про що свідчить наявність значної кількості наукомістких розробок.

Список використаних джерел

1. Кодекс законів про працю від 10 грудня 1971 № 50, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg>.

2. Про оплату праці / Закон України від 24.03. 1995 р. №108/95 // Відомості Верховної Ради України – 01/01/1999 – № 40. – К.: Парламентське видавництво. – 821 с.

УДК 631.151.2:636.034:631.11

ІНТЕНСИФІКАЦІЯ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА В ПІДПРИЄМСТВІ

*Миколенко І.Г., к.е.н., доцент,
Полтавська державна аграрна академія*

Інтенсифікація молочного скотарства передбачає впровадження нових способів утримання корів, оптимізацію кормового раціону, технічне оснащення ферм. Діючі у більшості господарств технології виробництва молока закладені у проекти корівників 30-40 років тому, давно вичерпали свої можливості і не дають змоги впроваджувати інтенсивні способи утримання корів, високопродуктивну техніку, зокрема сучасні зали, доїльні установки, системи приготування та роздавання кормів, прибирання та утилізацію відходів виробництва [2, с. 64].

Непридатність застарілих технологій виробництва молока потребують розробки нових ресурсозберігаючих технологій утримання корів на основі реконструкції існуючих ферм [4, с. 215].

За будь-якої технології утримання, впроваджуються нові елементи технології:

- на фермах збільшена площа приміщення на одну тварину, годівля тварин кормосумішами здійснюється з кормового столу;

- за прив'язної технології утримання устаткування стійл автоматизовано прив'язями типу ОСП-Ф-26, які забезпечують індивідуальне самоприв'язування і самовідв'язування групи корів, що істотно заощаджує і полегшує працю персоналу;

- за безприв'язної і комбінованої технології доїння корів відбувається на доїльних установках і майданчиках, змонтованих як у приміщеннях корівників, так і спеціалізованих доїльних залах;

- скребкові гноєприбиральні транспортери замінені на шнекові;

- укорочені стійла за прив'язного утримання; впроваджені сучасні

технології прибирання стіл та кормових столів за безприв'язного [3, с. 7].

Розрахунок спеціалістами економічної ефективності свідчить про те, що строк окупності затрат на реконструкцію корівників залежить від існуючих чинників: ціни продажу молока, рівня продуктивності стада на конкретній фермі та рентабельності виробництва. Так, за ціни 1700 грн. за тону молока, продуктивності корів 4 тис. кг та рентабельності виробництва 30-50%, термін окупності затрат становитиме 1,5-2,5 року. За підвищення продуктивності корів до 5-6 тис. кг строк окупності знизиться до 2,0-1,2 і 1,6-1,0 років відповідно.

Аналіз технологій та порівняльна їх характеристика дає підстави стверджувати, що інтенсифікація молочного скотарства для ПП «Комунар» з використанням інноваційних ресурсозберігаючих технологій є прогресивною та економічно вигідною.

Дана технологія дасть змогу знизити витрати на 28%, порівняно з традиційною (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльна характеристика технологій утримання основного стада корів (на 1 голову), 2016 р.

Традиційна технологія	Сума, грн.	Технологія з новими елементами	Сума, грн.	Зменшення витрат, %
Доїння в молокопровід	360	Доїння в доїльному залі	253	30
Триразова роздача кормів окремо по видах	1427	Годівля однотипним раціоном (раз на добу)	857	40
Видалення гною транспортерами	286	Видалення гною в гноесховище трактором	275	4
Водонапування ПА-1	110	Групові поїлки	95	14
Прив'язне утримання, годівниці	643	Утримання безприв'язне групове, кормові столи	518	19
Вентиляція притоково-витяжна, утеплення	134	Світові наддашки	122	9
Всього витрат	2960	Всього витрат	2120	28

Також одним із напрямів інтенсифікації галузі молочного скотарства є раціональне використання трудових ресурсів. Кількість робітників, які обслуговують певну статеву-вікову групу тварин повинна бути не меншою встановлених норм, а також і не перевищувати їх.

За умов, які склалися з ефективністю молочного скотарства потрібно привернути увагу на такі першочергові напрями зниження трудомісткості виробництва молока: диференціація те перегляд норм праці; зменшення витрат праці на основі підвищення продуктивності праці шляхом механізації трудомістких робіт та допоміжних операцій, покращення матеріального та морального стимулювання працівників галузі тваринництва; удосконалення організації виробничих процесів і управління тощо [1, с. 23].

Більшість науковців визначили і підтвердили дослідженнями зменшення трудомісткості виробництва молока за безприв'язного способу утримання корів, порівняно з прив'язним (табл. 2).

Затрати праці на фермах з різними способами утримання

Спосіб утримання корів	Затрати праці, люд.-год.		Припадає на 1 працівника	
	на 1 корову в рік	на 1 ц молока	корів	виробленого молока, ц
Прив'язний	254,4	4,64	6	191,9
Безприв'язний (на глибокій підстилці)	66	2,65	3	522,3
Безприв'язний (бокси)	69,6	2,74	4	506,7

За рахунок збільшення навантаження корів на 1 працівника, затрати праці у розрахунку на 1 корову та на 1 ц молока зменшуються у 3,6 рази, зростає окупність затрат праці – за безприв'язного способу утримання на 1 працівника виробляється у 2,5 рази більше молока.

Звичайно, впровадження сучасних технологій, що покращують якість продукції вимагає додаткових затрат – інтелектуальних і, насамперед, матеріально-грошових. Оскільки підвищення якості молока рівнозначна зростанню його обсягу, всі витрати слід розглядати як змінні. Проте, слід враховувати, що додаткові витрати, пов'язані з реалізацією комплексу чинників по підвищенню якості молока повинні бути економічно-доцільними, тобто попит на продукцію вищої якості, а також ціна мають зростати на більшу величину, ніж це потрібно для відшкодування витрат.

Список використаних джерел

1. Адмін Є.І. Технологічний проект енергозберігаючої технології годівлі, утримання і доїння корів для кооперативних та фермерських господарств / Є.І. Адмін, О.В. Борщ. – Біла Церква, 2005. – 48 с.
2. Амбросов В.Я. Головна умова інтенсифікації виробництва молока / В.Я. Амбросов // Економіка АПК. – 2006. – № 8. – С. 64-67.
3. Гноєвий В.І. Проблема кормів в Україні та шляхи її вирішення в сучасних умовах / В.І. Гноєвий, О.К. Трішин // Корми і кормовиробництво. – 2004. – Вип. 54. – С. 7-14.
4. Завадський Й. С. Управління сільськогосподарським виробництвом у системі АПК: [підручник] / Й.С. Завадський. – К.: Вища школа, 2005. – 367 с.

УДК 637.1.001(477)

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА В УМОВАХ СУЧАСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Михайлова О.С., к.е.н, доцент, Світлична А.В., к.е.н, доцент,
Полтавська державна аграрна академія*

Сучасна стратегія соціально-економічного розвитку України передбачає нарощування агропромислового потенціалу країни. Аналізуючи ринок молока і молокопродуктів вважаємо за необхідне зауважити одну тенденцію – протягом

останніх років внутрішнє виробництво молокопродукції зменшується і споживчий ринок все більше наповнюється імпортною продукцією, що змушує вітчизняних товаровиробників шукати нових шляхів для посилення своїх конкурентних позицій. За умови збереження зазначеного напрямку розвитку молочного тваринництва по шляху стійкого зменшення поголів'я дійного стада та незадовільної якості молока, актуалізується питання пошуку альтернативних джерел забезпечення молочної галузі сировиною. Такими джерелами можуть бути: зростання імпорту молочної сировини, консолідація з постачальниками сировини, інвестування в розвиток власної сировинної бази, зміни технології виробництва молочних продуктів тощо.

Найбільш оптимальним напрямом вирішення проблеми отримання сировини в достатній кількості та належної якості вітчизняні експерти та виробники вбачають у інвестування в розвиток власної сировинної бази шляхом створення сучасних молочних ферм, де прерогатива належатиме крупним холдингам та/або шляхом консолідації з постачальниками сировини [3]. Розширенню інтегрованих сільськогосподарських формувань з метою покращення показників молочного тваринництва як на національному, так і на регіональному рівнях, покликана Галузева програма розвитку молочного скотарства України до 2015 року [5].

У світі відпрацьовані різні механізми державної підтримки сільськогосподарського виробництва молока. Так, у США встановлені мінімальні ціни закупівлі державою молочної продукції (молока – \$ 0,099 за літр, масла – \$ 1,05 за фунт, сухого знежиреного молока – \$ 0,80 за фунт). В ЄС діє аналогічна система встановлення мінімальної ціни закупівлі молока з масовою часткою жиру 3,7 %, масла, сухого знежиреного молока та двох типів сирів, а також, за необхідністю, і інших продуктів. В кожній із країн є агентства, які викуповують вказану продукцію за встановленими цінами у товаровиробників і в подальшому реалізують поза межами ринку на умовах, які не впливають на ринкову ціну [4].

Сьогодні на ринку молочної продукції спостерігається активізація процесів консолідації активів, злиття, що сприяє зростанню ступеня концентрації: в червні 2010 року французька група Danone, відомий виробник молочної продукції у світі, оголосила про злиття свого бізнесу в СНД з виробником аналогічної продукції – компанією «Юнімілк», що дозволить Danone стати найбільшим в Україні та Росії молочним холдингом з річним оборотом 1,5 млрд. євро, доля об'єднаної компанії на ринку молочних продуктів в Україні складе 12,2%, в Росії – близько 21%; мають намір об'єднатися компанії «Галичина» та «Західна молочна група»; компанія «Милкиленд-Україна» придбала частки в п'яти вітчизняних підприємствах (Миргородський сироварний комбінат, Перший Київський молочний завод, «Молдом», «Іскра», «Реверс») та заявляє про намір продати Європейському банку реконструкції та розвитку 25% своїх акцій; розширити свою присутність на ринку шляхом придбання молочних заводів в Україні має намір російська компанія «Вімм-Білл-Данн» [6].

2010 рік позначився на молочній галузі стрибкоподібним розвитком. По-

перше, ринок пережив рекордне дорожчання молочної сировини, а український споживач – аналогічне зростання цін на молокопродукти. По-друге, знову «схудло» вітчизняне молочне стадо, а існуюча система підтримки тваринників завдяки реформаторству чиновників виявилася майже паралізованою. Все це не могло не позначитись на кількісних і якісних показниках сировинної бази галузі, але не настільки катастрофічно, щоб починати імпортувати молочну продукцію, як це зробив уряд [2].

Виробництво молока виявилось єдиною галуззю вітчизняного АПК, що продовжувала своє падіння в 2011 році, незважаючи на зростання цін на молочну продукцію. На думку Мінагропроду, при нинішньому рівні цін великі виробники і без того мають високу рентабельність, отже субсидувати закупівельні ціни безглуздо, інша справа – субсидування будівництва конкретних ферм і комбикормових комплексів, адже саме це є запорукою сталого розвитку галузі.

У свою чергу, виробники вважають, що проблема полягає в тому, що насправді прибутковість бізнесу зовсім не така висока. Рентабельність виробництва молока навіть у великих господарствах і навіть за нинішнього рівня закупівельних цін - близько 4грн (з ПДВ) за літр – становить 18–24 %, а вартість кредитування – 17–18 %. Великі молочні компанії теж розробляють програми розвитку. Так компанія «Данон» разом з міжнародною благодійною організацією «Добробут громад» у 2010 році розпочала реалізацію програми створення молочних кооперативів в Україні. Кожен кооператив, працюючий у рамках проекту, отримує інституціональну підтримку і є неприбутковою організацією. В усіх кооперативах встановлено нове устаткування. Головне завдання проекту – сприяти підвищенню якості і нарощуванню виробництва молока сільським населенням. Однією з головних переваг кооперації є схема після закупівлі і безкоштовного надання племінних молочних корів для членів кооперативів. Наразі створені компанією 24 молочних кооперативи в Херсонській, Запорізькій, Дніпропетровській, Кіровоградській, Полтавській областях і АР Крим забезпечують заводи корпорації натуральною молочною сировиною. Загальне фінансування проекту в усій Україні складає 1,1 млн. євро і розраховане на два роки [2].

Слід сказати, що у сучасних умовах господарювання розвиток вітчизняного ринку молокопродуктів значно загальмувався. За даними Держкомстату України обсяги виробництва молока протягом 2003-2015 рр. скоротилися більш ніж у два рази, тобто, якщо у 2003 році поголів'я становило 4745,6 тис. голів корів, то станом на 1.01.2015 р. 2262,7 голів, обсяг виробленого молока всіма категоріями господарств скоротився в два рази. Динаміка поголів'я тварин та середньої ціни реалізації в Україні зображено в таблиці 1. Дана негативна ситуація склалася через різке зменшення обсягів виробництва молока, які протягом вказаного періоду скоротили їх більш ніж у 8 разів. Аналізуючи обсяги виробництва молока господарствами населення, слід зазначити, що спостерігається дещо краща динаміка, обсяги виробництва то ростуть, то падають протягом аналізованого періоду, однак залишаються більшими порівняно з 1990 р.

Динаміка поголів'я та середні ціни реалізації тваринницької продукції в Україні за 2003-2015 рр. [1]

Роки	Поголів'я худоби та птиці на 1 січня, тис. голів					Середні ціни реалізації сільськогосподарської продукції грн за т		
	велика рогата худоба		свині	вівці та кози	птиця, млн. голів	Худоба та птиця (у живій вазі)	Молоко та молочні продукти	Яйця, за тис.шт.
	усього	у т. ч. корови						
2003	9108,4	4715,6	9203,7	1984,4	147,4	3480,7	696,9	193,2
2004	7712,1	4283,5	7321,5	1858,8	142,4	5092,7	835,3	238,3
2005	6902,9	3926,0	6466,1	1754,5	152,8	6909,9	1126,9	251,8
2006	6514,1	3635,1	7052,8	1629,5	162,0	6307,7	1070,2	192,7
2007	6175,4	3346,7	8055,0	1617,2	166,5	6466,5	1660,6	274,4
2008	5490,9	3095,9	7019,9	1678,6	169,3	10184,3	2065,1	377,4
2009	5079,0	2856,3	6526,0	1726,9	177,6	10362,9	1888,8	403,9
2010	4826,7	2736,5	7576,6	1832,5	191,4	10768,7	2936,3	470,2
2011	4494,4	2631,2	7960,4	1731,7	203,8	11952,8	3036,6	520,9
2012	4425,8	2582,2	7373,2	1739,4	200,8	13412,2	2657,3	628,5
2013	4645,9	2554,3	7576,7	1738,2	214,1	12901,3	3364,0	656,7
2014	4534,0	2508,8	7922,2	1735,2	230,3	15736,9	3588,4	782,4
2015 ^{1*}	3884,0	2262,7	7350,7	1371,1	213,3	21365,5	4215,9	1226,1

¹ Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції

* Ціна реалізації в середньому за січень-серпень

Вивчення сучасного стану і ключових тенденцій молоко продуктового підкомплексу АПК виявило що досліджуваний процес має усі ознаки процесу великого рівня складності, що вимагає застосування до нього процедур системного підходу; сучасний стан вітчизняного законодавства, впровадження інновацій, стандартизація та інформаційне забезпечення у більшій мірі притаманні їх індивідуальному застосуванню, тоді як у державних програмах, які визначають окремий режим фінансування згаданих блоків, їх зв'язок є недостатнім але ключовою проблемою поки що залишається проблема готовності суб'єктів господарювання щодо участі у власному високотехнологічному само інвестуванні та організація створення власного високого ресурсного потенціалу.

Список використаних джерел

1. Державний комітет статистики України Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2006/sg/sg_rik/sg_u/tvar_u.html.

2. Дідур С.В., Лозовик Д.Б. Молочная отрасль Украины: тенденции и перспективы развития // Вісник Економіка і управління підприємствами, галузями, національним господарством Режим доступу: <http://www.kdu>

.edu.ua/statti /2012-3-1(74)/148.pdf.

3. Лихолоб С. Как с эмбарго молока // Информационно-аналитический журнал «Food & Drinks». – 2008. – № 4-5. – С. 8–21.

4. Скопенко Н.С., Бовкун А.О. Сучасний стан та тенденції розвитку молочної галузі України Режим доступу: http://ipdo.kiev.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=259&Itemid=&lang=ru.

5. Про затвердження галузевої Програми розвитку молочного скотарства України до 2015 року: Наказ Міністерства аграрної політики України від 10.12.2007 р. №886/128. – Режим доступу: <http://www.ligazakon.ua>.

6. ТОП-100. Лидеры бизнеса Украины – десять лет развития экономики Украины. – 2010. – май. [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://gorizontmedia.com.ua/lang/ru/izdatelstvo/top-100-lidery-biznesa-ukrainy>.

УДК 631.16:658.155

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ГАЛУЗІ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА

*Місюренко О. М. магістрант,
науковий керівник: Махмудов Х.З., д.е.н., професор,
Полтавська державна аграрна академія*

В агропромисловому комплексі України однією з пріоритетних галузей сільськогосподарського виробництва є молочне тваринництво та молокопереробна промисловість. Значущість молока і молочних продуктів у забезпеченні продовольчої безпеки країни, роль і значення молочного скотарства в системі сільського господарства та вирішенні соціальних і економічних проблем на селі вимагає не тільки теоретичного обґрунтування подальшого їх розвитку, а й практичних кроків у реалізації стратегії формування ринку молочних продуктів з урахуванням світового досвіду та вітчизняних реалій. Нестабільність на продовольчому ринку України, значне підвищення цін на продукти харчування і матеріальні ресурси для села у виробництві сільськогосподарської продукції – ознаки економічної кризи. Нині більше половини населення споживає значно менше молокопродуктів від встановлених фізіологічних норм. Це пояснюється низьким рівнем купівельної спроможності та низькою ефективністю виробництва й переробки молока.

Ефективність виробництва молока характеризується тісним зв'язком з ефективністю переробки цього продукту. Низький рівень рентабельності знижує можливості сільськогосподарських підприємств у розширеному веденні молочного скотарства. Поряд з низькою продуктивністю корів зменшується і чисельність поголів'я, що призводить до зниження обсягів валового виробництва молока. Товаровиробники не спроможні змінити ситуацію й удосконалити виробництво без залучення інвестицій. Внаслідок низької ефективності виробництва суттєво зменшився рівень завантаження потужностей переробних підприємств [1].

Економічна ефективність молочного скотарства характеризується

системою таких показників: продуктивність корів, витрати праці і кормів на 1 ц молока, його собівартість і ціна реалізації, прибуток з розрахунку на 1 ц молока і на одну середньорічну корову, рівень рентабельності виробництва молока. Чинники, які впливають на формування ринку молока та молочної продукції, можна розділити на дві групи [2]:

I – чинники внутрішнього середовища (чисельність поголів'я корів, середньоденний надій молока, системи технологічного оснащення, персонал та ін.)

II – чинники зовнішнього середовища (політика держави – фіскальна, кредитно-грошова, аграрна, зовнішньоекономічна тощо, – стан економіки, розвиток конкуренції та ін.).

Нині молочна галузь перебуває у стані стагнації. Розвиток вітчизняного ринку молока та молочної продукції стримують такі чинники, як скорочення поголів'я корів, низька ефективність селекційної роботи, низька якість сировини, застарілі технології. Аналіз інформації про стан ринку молока і молочної продукції дозволяє зробити такі висновки:

– селекційно-племінна робота має бути спрямована на якісне поліпшення молочного стада, зокрема, збільшення молочної продуктивності, вмісту жиру і білку у молоці та збільшення живої маси корів, стійкості до маститів та підвищення плодючості тварин;

– державна підтримка крупнотоварного виробництва потребує значних капіталовкладень. Проте сектор відразу не зможе перейти на такі масштаби. Такі проекти будуть привабливими для інвесторів, які пов'язують майбутню діяльність з молочним бізнесом;

– створення сприятливого економічного середовища насамперед передбачає удосконалення цінового механізму на молочну сировину.

Список використаних джерел

1. Бурик А.Ф. Підвищення ефективності виробництва молока в сільськогосподарських підприємствах / А.Ф. Бурик // Економіка АПК. – 2011. – № 4. – С. 7-11.

2. Радько В.І. Тенденції розвитку виробництва молока в Україні / В.І. Радько // Економіка АПК. – 2010. – №11. – С. 24-29.

УДК 631.11:332.33:004.14

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Мухтаров М. Д., магістрант, Березіна Л. М., д.е.н., професор,
Полтавська державна аграрна академія*

Земля – основний і незамінний ресурс сільськогосподарського виробництва, одна з найважливіших складових ресурсного потенціалу аграрного формування. Наявний ресурсний потенціал, якісні його параметри та раціональне поєднання в процесі господарської діяльності є вихідною

передумовою виробництва конкурентоспроможної продукції.

Організація використання земель повинна бути такою, щоб темпи приросту врожайності сільськогосподарських культур і збільшення валового виробництва продукції значно випереджали темпи скорочення сільськогосподарських угідь (ріллі) на одного жителя [1, с. 36]. Така необхідність підсилюється і тим, що сільськогосподарська продукція для України є експортоорієнтованою галуззю економіки.

Станом на 01.11.2014 р. 85,6 % підприємств мали сільськогосподарські угіддя. Сільськогосподарські підприємства характеризуються розпорошеністю земельних ресурсів. Зокрема, 47,6 % підприємств мають у користуванні сільськогосподарські угіддя площею до 50 га, 6,8 % – від 1000 до 3000 га і лише 0,4 % підприємств використовують більше 10000 га землі.

Ефективність використання землі у підприємстві – складний синтетичний показник, величина якого акумулює використання природної родючості ґрунту, структури земельних угідь і структури посівних площ, освоєння сівозмін, віддачу живої праці, досягнення селекції тощо.

У сільському господарстві технічна ефективність визначається такими показниками, як урожайність, вихід валової продукції на одиницю площі тощо. За даними урожайності можна визначити відповідні числові співвідношення і забезпечити порівняльну оцінку якості земель (рис. 1).

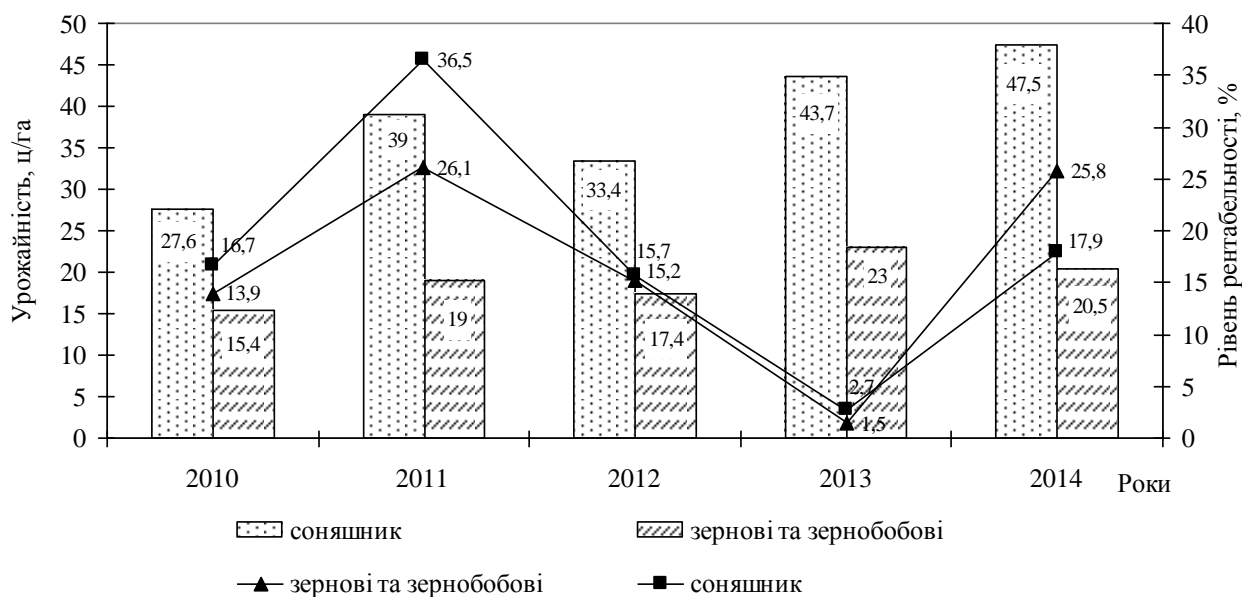


Рис. 1. Динаміка урожайності та рівня рентабельності виробництва продукції рослинництва у сільськогосподарських підприємствах України

Джерело: розраховано автором за даними [2; 3]

За 2010 – 2014 рр. урожайність зернових та зернобобових культур у сільськогосподарських підприємствах України збільшилася на 19,9 ц/га (72,1 %) і становить 47,5 ц/га. Середньорічний темп збільшення урожайності зернових та зернобобових культур за досліджуваний період становив 4,45 ц/га.

У той же час урожайність соняшнику збільшилася на 5,1 ц/га (33,1 %) і дорівнює 20,5 ц/га, урожайність сої – на 5,7 ц/га (35,2 %) до 21,9 ц/га, ріпаку –

на 8,6 ц/га (50,6 %) до 25,6 ц/га, цукрових буряків – на 208,7 ц/га (74,1%) до 490,2 ц/га. Середньорічний темп приросту соняшнику за 2010 – 2014 рр. становить 1,42 ц/га, ріпаку – 45,6 ц/га.

Таким чином, підвищення рівня урожайності по основних сільськогосподарських культурах свідчить про підвищення ефективності виробництва продукції рослинництва і, відповідно, зростання ефективності використання ріллі. При цьому слід відмітити, що спостерігається значне коливання вартісних показників, що обумовлено зміною низкою зовнішніх чинників (світова фінансова криза, кон'юнктурні коливання, бойові дії на сході країни, диспаритет цін на сільськогосподарську та промислову продукцію). Внаслідок цього показники рентабельності виробництва сільськогосподарських культур по роках відзначалися високою волатильністю. Так, рівень рентабельності виробництва зернових та зернобобових за досліджуваний період збільшився на 11,9 %, соняшнику – на 1,2 %, а цукрових буряків зменшилася на 28,2 % незважаючи на приріст урожайності.

Раціонального і ефективного використання земельних угідь у сільськогосподарському виробництві можна досягти за умови послідовного здійснення заходів з підвищення родючості ґрунту і охорони його від ерозії та інших руйнівних процесів. На стан і структуру ґрунту впливає велика насиченість сільського господарства технічними засобами, значна розораність земель, вирощування культур інтенсивного типу. Так, питома вага технічних культур у структурі посівних площ перевищувала 31 %, тоді як нормативне значення становить 20 – 25 %. Впровадження досягнень науково-технічного прогресу та інтенсивних технологій у сільському господарстві вимагає об'єктивного врахування не тільки їх позитивного впливу на земельні угіддя, а й можливих негативних наслідків, зумовлених специфічним проявом окремих засобів виробництва.

Таким чином, заходи, що сприяють більш повному і ефективному використанню земельних ресурсів можна об'єднати в наступні групи:

1. Включення у виробничий процес кожного гектара, закріпленої за господарством землі; не можна допускати, щоб земля випадала з господарського обігу.

2. Впровадження сучасних технологій обробітку та вирощування сільськогосподарських культур таких, як органічна система землеробства, strip-till, біологічна система землеробства. Дані технології не лише активізують біологічні процеси ґрунтоутворення та підвищують вміст гумусу, але і дозволяють виробляти екологічно чисту, безпечну продукцію.

3. Збереження родючості і охорона земель: полезахисне відведення, землезахисні технології і сівозміни, система заходів по боротьбі з водною та вітровою ерозією.

4. Раціональне використання економічної родючості ґрунтів і застосування найбільш урожайних сортів, покращення насінництва, удосконалення схем розміщення рослин, дотримання оптимальних строків проведення сільськогосподарських робіт і виконання їх з високою якістю, боротьба з хворобами рослин, шкідниками і бур'янами. Заходи цієї групи

безпосередньо не впливають на агрохімічні властивості ґрунтів, але сприяють кращому використанню рослинами поживних речовин ґрунту.

5. Організаційно-економічні заходи: удосконалення структури посівних площ з врахуванням кон'юнктури ринку, поглиблення спеціалізації, використання прогресивних форм організації і оплати праці, удосконалення форм господарювання.

Список використаних джерел

1. Ковальчук Т. О. Проблема ефективного землекористування в Україні / Т. О. Ковальчук, О. В. Розинка // Банківська справа. – 2006. – № 1. – С. 36 – 42.

2. Рослинництво України за 2014 рік: [статистичний збірник] / Відповідальний за випуск О. М. Прокопенко. – К.: Державна служба статистики України, 2015. – 180 с.

3. Сільське господарство України за 2014 р.: [статистичний збірник] / Відповідальний за випуск О. М. Прокопенко. – К.: Державна служба статистики України, 2015. – 379 с.

УДК 330.366:65.01

МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ

Ніценко В.С., д.е.н., доцент,

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Зміна моделі економічного розвитку в Україні та інших країнах пострадянського простору привела до корінних змін базисних умов функціонування підприємств реального сектора економіки і, в першу чергу, агропромислового комплексу. Ліквідація функцій державного планування, фінансування і контролю виробничої та інвестиційної діяльності агропромислових підприємств зумовила необхідність самостійного вибору ними стратегії розвитку в умовах трансформованої економіки.

Лібералізація товарно-сировинних і фінансових ринків значно збільшила ризики підриву фінансово-економічної стійкості агропромислових підприємств як суб'єктів ринкових відносин, оскільки для них значно ускладнилися проблеми виробництва і реалізації продукції через зростання невизначеності в оцінках попиту та пропозиції, загострення конкуренції, зниження платоспроможності споживачів і дії ряду інших чинників.

Важливим напрямком у вирішенні проблем підвищення ринкової стійкості агропромислових підприємств є розробка підходів, моделей і методів її кількісної оцінки та управління, адекватних ринкових умов господарювання.

Характерною рисою сучасного етапу ринкових відносин є прагнення господарюючих суб'єктів до досягнення стабільності свого функціонування і розвитку в нестабільних умовах. Концепція сталого розвитку суспільних систем здобула визнання в науковому середовищі з 1987 р. після опублікування доповіді «Наше спільне майбутнє» Міжнародної комісії ООН з навколишнього середовища і розвитку і була схвалена як громадська концепція на Всесвітній

конференції ООН «Навколишнє середовище та розвиток» (Ріо-де-Жанейро, 1992).

Зазначена концепція передбачає необхідність здійснення узгоджених дій на всіх рівнях організації світової суспільної системи, включаючи окремі регіони, країни, галузі економіки, території та окремі підприємства. При цьому стійкість виробничих систем розглядається як необхідна умова нарощування економічного потенціалу – матеріальної основи стійкості всієї суспільної системи.

Залежно від складу чинників дестабілізації економічна стійкість підприємства представлена як комплексне поняття, що характеризується тісними взаємозв'язками основних складових – виробничої, фінансової, соціальної, екологічної та інших видів стійкості. При цьому забезпечення фінансової стійкості розглядається як необхідна умова досягнення економічної стійкості, оскільки вона визначає здатність підприємства маневрувати коштами і шляхом їх ефективного використання забезпечувати безперебійний процес розширеного відтворення, вирішення соціальних конфліктів і т.п.

Нами запропоновано методи кількісної оцінки економічної стійкості підприємства АПК з використанням: а) середньозваженого принципу її розрахунку по групі показників, що характеризують ефективність діяльності підприємства за обраними напрямками; б) методів порівняльного аналізу результатів ринкової діяльності підприємства.

Відповідно до першого підходу узагальнююче вираз для оцінки рівня економічної стійкості підприємства має такий вигляд:

$$IPEC = \sum_{i=1}^K \sum_{j=1}^{N_i} a_i \cdot \beta_{ij} \cdot x_{ij}, \quad (1)$$

де: $IPEC$ – інтегральний показник економічної стійкості; x_{ij} – досягнутий рівень j -го показника в i -й групі, $i = \overline{1, K}$; $j = \overline{1, N}$; a_i – коефіцієнт відносної важливості показників i -ї групи; β_{ij} – коефіцієнт відносної важливості j -го показника i -ї групи.

$$\sum_{i=1}^I a_i = 1, \sum_{j=1}^{N_i} \beta_{ij} = 1 \quad (2)$$

В таблиці 1 представлена можлива інтерпретація значень $IPEC$.

Таблиця 1

Інтегральний показник економічної стійкості підприємства

Значення $IPEC$	Інтерпретація $IPEC$
$0,9 < IPEC \leq 1,0$	Зона високої ринкової стійкості
$0,6 < IPEC \leq 0,9$	Зона нормальної ринкової стійкості
$0,35 < IPEC \leq 0,6$	Зона нестійкого економічного становища
$IPEC \leq 0,35$	Зона кризового економічного становища

Даний підхід реально може бути реалізований для оцінки рівня

фінансової стійкості підприємства АПК, оскільки ефективність його фінансової діяльності традиційно вимірюється рядом показників, що характеризують ефективність структури капіталу, наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів, рентабельність, інвестиційну привабливість та інші результати ринкової діяльності підприємства. Разом з тим, на практиці використання цих показників в розрахунках рівня фінансової стійкості ускладнюється їх значною кількістю, розходженням в методах їх розрахунку на різних підприємствах, їх взаємним дублюванням та рядом інших обставин.

Критичний аналіз публікацій щодо коефіцієнтним методом оцінки фінансової стійкості агропромислових підприємств, показав, що повний і несуперечливий набір фінансових коефіцієнтів має включати:

- по групі «структура капіталу»: коефіцієнти фінансового ризику, боргу, довгострокових кредитів, маневреності власних коштів, забезпеченості оборотного капіталу власними джерелами фінансування;

- по групі «наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів»: абсолютні та відносні показники ліквідності та платоспроможності підприємства, вартості активів за групами ризику ліквідності, пасивів по терміновості оплати зобов'язань, показник платоспроможності, коефіцієнти абсолютної та поточної ліквідності;

- по групі «рентабельність»: рентабельність продажів; рентабельність власного капіталу, рентабельність активів;

- по групі «ділова активність»: коефіцієнти загальної оборотності активів, оборотності матеріальних запасів, власного капіталу, інвестиційної активності;

- по групі «інвестиційна привабливість»: рівень дивідендів на одну звичайну акцію, курсова вартість акції, показник матеріальної забезпеченості капіталу.

До методів порівняльного аналізу результатів ринкової діяльності підприємства, на підставі яких може бути оцінена його економічна стійкість, віднесені методи оцінки «точки беззбитковості», «порогу рентабельності», «критичного рівня ціни» та інші. У їх розвиток нами запропоновано умова збереження економічної стійкості, виражена у вигляді наступної нерівності:

$$\sum_{i=1}^T \sum_{j=1}^J \{(1 - \lambda_t) [C_{jt} X_{jt} - ВП_t - VO_t(X_{jt}) - BP_{jt} - BY_{jt}] - ВРАЗ(t)\} > ПП, \quad (3)$$

де: λ_t – рівень оподаткування прибутку в році t ;

X_{jt} – обсяг виробництва продукції j -го виду в періоді t ;

C_{jt} – ринкова ціна одиниці продукції j -го виду в періоді t ;

$ВП_t$ – постійні витрати виробництва в періоді t ;

$VO_t(X_{jt})$ – планові витрати виробництва і реалізації продукції j -го виду в періоді t , що залежать від обсягу X_{jt} ;

BY_{jt} – планові витрати управління підприємством у періоді t , пов'язані з випуском продукції j -го виду;

BP_{jt} – ризикові витрати підприємства при виробництві та реалізації продукції j -го виду в періоді t , ризики реалізації його інвестиційних проектів тощо;

$ВРАЗ(t)$ – планові витрати, пов’язані з реалізацією стратегії розвитку підприємства, тобто вкладення в інвестиції та інновації, в періоді t ;

$ПР$ – необхідний «запас ринкової стійкості» підприємства.

В цілому ліва частина нерівності (3), укладена в фігурних дужках, характеризує дохід підприємства за період t . Згідно з умовою (3) підприємство є стійким, якщо нерівність виконується при значеннях вхідних у нього складових, що залежать від зовнішніх і внутрішніх умов функціонування та розвитку, якості управління, наявних ресурсів та інших факторів.

Нерівність (3) дозволяє сформулювати комплекс можливих стратегій розвитку підприємства в мінливому ринковому середовищі, реалізація яких підвищує його економічну стійкість. В цілому ці стратегії мають на меті максимізацію лівої частини функціоналу (3), яка в загальному випадку може бути досягнута шляхом:

- збільшення доходу від реалізації продукції за рахунок зростання обсягів виробництва і послуг на ринку (за умови наявності відповідного попиту і сприятливої цінової кон’юнктури);

- зниження витрат, включаючи виробничі, управлінські, ринкового обігу, трансакційні і ризикові.

У ринкових умовах провідна роль у підвищенні економічної стійкості підприємства АПК належить стратегіям першої групи, реалізація яких передбачає збільшення цільових показників його діяльності. Нами запропоновано класифікацію моделей економічного розвитку підприємства АПК за секторами діяльності та факторів росту (табл. 2).

Таблиця 2

Моделі економічного розвитку підприємства агропродовольчої сфери

	І група моделей		ІІ група моделей
Стратегічна спрямованість	Підвищення конкурентоспроможності підприємства		Підвищення економічної безпеки підприємства
Фактори зростання	Екстенсивні	Інтенсивні	Екстенсивні + інтенсивні
Основні ефекти	Масштаб виробництва	Масштаб + ринкова ефективність	Синергічний ефект + зниження виробничого ризику
Цільова спрямованість і критерії	Ринковий ефект, тривалість циклу «виробництво + реалізація»	Сукупні витрати, унікальність продукції, престиж на ринку	Рівень диверсифікації основного виробництва, диверсифікація виробничо-комерційної діяльності

Підходи до розробки моделей першої групи мають на меті визначення раціонального варіанту розвитку виробничої системи підприємства на основі модернізації та нарощування його виробничого потенціалу з оновленням номенклатури продукції.

Використання моделей другої групи передбачає оптимальне поєднання наявних ресурсів і підприємницького потенціалу через диверсифікацію основного виду діяльності та отримання синергічного ефекту від переваг вертикальної інтеграції.

**ОСОБЛИВОСТІ ВИЯВУ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
АГРОБІЗНЕСУ В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ**

*Осадчук І.В., к.е.н., доцент, Ярмоленко В., магістрант,
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»*

Вітчизняний аграрний сектор формує продовольчу і частково економічну, екологічну та енергетичну безпеку нашої держави. Однак, побутує думка, що агробізнес в Україні здебільшого здійснюється саме задля виробництва товарів і послуг, а про необхідність брати на себе додаткові зобов'язання перед суспільством щодо виконання різного роду соціальних програм на безоплатній основі, тобто про соціально відповідальну поведінку більшість приватних осіб, керівників організацій, що здійснюють агробізнес не замислюються.

У науковій літературі зустрічаються різні підходи до визначення агробізнесу. Наприклад, Дж. Девіс розглядає його як сукупність підприємств, пов'язаних з постачанням ресурсів у сільськогосподарське виробництво, з виробництвом продуктів, з переробкою, зберіганням і розподілом вироблених продуктів [2], а А. Хоскінг – як діяльність, що здійснюється приватними особами, підприємствами або організаціями по залученню природних благ, виробництву або закупівлі та продажу товарів, або з надання послуг в обмін на інші товари, послуги або гроші до взаємної вигоди зацікавлених осіб або організацій у сільському господарстві [3]. По різному формулюють дослідники і основну мету соціальної відповідальності агробізнесу. Так, наприклад, Н. Гурьянова та Н. Бекренєва під нею розуміють «підвищення рівня науково-технічного розвитку виробничих сил, культурного та духовного життя суспільства шляхом використання найбільш ефективних важелів управління у сфері відтворення робочої сили, підвищення продуктивності праці, освітнього і кваліфікаційного рівня трудових ресурсів»[4].

Результати проведених досліджень дозволяють стверджувати, що в цілому агробізнес в Україні не можна назвати соціально відповідальним. Вузька орієнтація агробізнесу на отримання прибутку і ухилення від соціально відповідальної поведінки загострює соціальні проблеми, адже він, як і будь-який інший бізнес, реалізуючи свої економічні цілі, зачіпає інтереси місцевих спільнот і впливає на рівень розвитку регіону свого розташування і діяльності. Однак, є і яскраві приклади соціально відповідальної поведінки організацій агробізнесу.

Так, генеральний директор ТОВ СП «НІБУЛОН» Олексій Вадатурський на інвестиційному форумі «Миколаївщина – надійний партнер!», який відбувся 09 жовтня 2015 року, презентував масштабний інвестиційний проект, який наразі продовжує втілювати в життя компанія, і який включає поліпшення судноплавних умов водних шляхів річки Південний Буг, що означає її відродження, відкриття для інвесторів, зменшення вартості перевезення вантажів водним транспортом, зниження навантаження на залізничні шляхи та автомобільні магістралі, зниження техногенного впливу на навколишнє природне середовище, вирішення питання щодо створення та забезпечення

сучасних умов безпеки судноплавства, створення нових робочих місць, а головне - є черговим кроком до утвердження України як морської держави. Слід також зазначити, що вже у жовтні 2015 року було дано старт днопоглиблювальним роботам [5].

Генеральний директор агропромхолдингу «Астарта-Київ» Віктор Іванчик вважає, що соціальна відповідальність має бути невід'ємною частиною життя компанії. Наразі «Астарта-Київ» реалізує власну Стратегію із корпоративної соціальної відповідальності на 2014-2016 роки, спрямовану на підтримку сталого розвитку, покращення життя та умов праці як співробітників компанії, так і жителів регіонів, де «Астарта-Київ» веде свій бізнес. Для оцінки та постійного удосконалення реалізації корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) у компанії створено Комітет із КСВ [6].

Компанія «Монсанта Україна» вважає соціальну відповідальність природною частиною того, що вона робить. Напрямами соціально відповідальної діяльності компанії є: підтримка сталого розвитку та зростання сільськогосподарської галузі, а також поліпшення життя людей шляхом подолання прогалів між потребами людей і їхніми ресурсами. Наразі в Україні працює національна програма соціальних інвестицій «Україна – житниця майбутнього», у рамках якої на підтримку ініціатив сільських громад у 2015 році компанією буде виділено понад 600 тисяч гривень. Наприкінці вересня 2015 року було оголошено результати другого конкурсу. П'ять соціальних проектів, що перемогли у конкурсі й будуть реалізовані у Житомирській, Запорізькій, Рівненській та Черкаській областях, спрямовані на створення парку, доступного для людей з особливими потребами; розвиток читацьких навичок дошкільнят; покращення навичок ведення сільського господарства учнівської молоді; удосконалення вмінь з використання апаратів ультразвукової діагностики для сільських лікарів; а також встановлення енергоефективного освітлення вулиць у сільських громадах [7].

Компанія «Агро Інвест Україна» успішно використовує соціальні угоди з місцевою адміністрацією, за якими гарантує підтримку соціальної сфери. Вона бере участь та фінансує ті проекти, які дійсно необхідні в регіонах та результатами яких місцеві громади користуються з першого дня. Так, компанія вкладає кошти в реставрацію дитячих освітніх закладів, фельдшерсько-акушерських пунктів, фінансує дошкільні та навчальні заклади, купує автомобілі швидкої допомоги, організовує диспетчерські служби з координування роботи водіїв цих авто та лікарів, облаштовує інфраструктурні об'єкти – дороги, будинки відпочинку тощо. Компанія постійно підвищує кваліфікацію своїх фахівців [8].

Соціально відповідальна поведінка притаманна не лише агрохолдингам, а й агрофірмам, невеликим сільськогосподарським підприємствам, фермерським господарствам тощо. Так, в Городенківському районі, що на Івано-Франківщині, ПП АФ «Вільхівці» опікується інфраструктурою дев'яти сіл, де орендує земельні паї і вкладо мільйон гривень від початку року в їх розвиток. Так, наприклад, у с. Вільхівці є єдиний в районі сільський стадіон із критими трибунами, дуже гарна церква, відремонтовані дошкільний та навчальний

заклади, будинок культури і бібліотека. На тій же Франківщині, у Рашківському відділку філії «Перспектива» ПрАТ «Зернопродукт МХП» розроблено і реалізуються соціальні проекти для 14 сіл Городенківщини, які в основному скеровуються на підтримку навчальних і дошкільних закладів, культурно-масові заходи, допомогу футбольним командам, ремонт доріг, впорядкування сміттєзвалища та інше [9]. Інший приклад: базове сільськогосподарське підприємство Огіївської сільської ради Сахновщинського району Харківської області - СВК «Україна» активно приймає участь у розвитку соціальної сфери сільської громади. Останній проект – новозбудована церква Святого Миколая. Голова аграрного об'єднання Микола Моїсеєнко каже: «... для нас розвиток соціальної сфери – один із пріоритетів діяльності» [10].

З наведених прикладів видно, що частина українських аграрних холдингів, агрофірм, сільськогосподарських підприємств, фермерських господарств намагаються відповідати новим викликам сьогодення і турбуються не лише про фінансові цифри, а й про те, яким чином вони досягаються. Керівництво цих суб'єктів агробізнесу розуміє, що соціальна відповідальність має бути органічним доповненням до господарських операцій і тільки в такому разі організація розвиватиметься, а тому у своїй роботі намагається реалізувати всі п'ять елементів соціальної відповідальності агробізнесу, а саме: базовий елемент, вимоги якого полягають у добросовісному виконанні бізнесом своїх прямих зобов'язань; розвиток особистості людини та трудового колективу; соціальні інвестиції в території базування організації; семантичний елемент реалізації соціальної справедливості; етнокультурний елемент, який передбачає розвиток суспільства культурно-історичних типів, сім'ї, інновації [1].

Отже, не зважаючи на непрості українські реалії, вітчизняний агробізнес здатен виявляти і частина його уже демонструє соціально відповідальну поведінку. Тим суб'єктам агробізнесу, які лише починають рухатися в цьому напрямку слід пам'ятати про декілька основних моментів, а саме про те, що :будь-який суб'єкт агробізнесу повинен мати добросовісну ділову практику з виробництва якісних продуктів і послуг, використовувати ресурсозберігаючі технології, застосовувати інші заходи, що зменшують антропогенний вплив на довкілля, здійснювати розвиток власного персоналу, виділяти кошти на охорону здоров'я працівників і безпечні умови праці тощо; обов'язковою умовою подальшого розвитку агробізнесу в регіоні його присутності є розвинена місцева спільнота з усіма створеними для гідного життя і роботи умовами; соціальна відповідальність агробізнесу може бути впроваджена у життя шляхом реалізації на практиці наступних типів соціальних програм: власні програми організацій, програми партнерства організації з місцевими, регіональними органами державного управління, програми співпраці агробізнесу з громадськими організаціями і професійними об'єднаннями, програми інформаційного співробітництва зі ЗМІ; якісна реалізація соціальної відповідальності можлива лише за умови використання розроблених науково-практичними центрами Європи інструментів розвитку сільських територій, в число яких входять: стратегічне планування на регіональному рівні, регіональний маркетинг, диверсифікація сільської економіки, державно-

приватне партнерство, підтримка підприємництва; соціально відповідальна поведінка суб'єкта агробізнесу посилює його конкурентні позиції; така поведінка повинна мати дієву державну підтримку, а соціальна відповідальність у цілому має являти собою взаємовигідне партнерство агробізнесу, держави і суспільства.

Список використаних джерел

1. Алямкин С.Н. Социальная ответственность агробизнеса: дис. канд. филол. наук: 09.00.11 / Алямкин Сергей Николаевич. - Мордовия, 2011. – 155 с.
2. Дешковская Н.С. Эволюция теории агробизнеса // Н.С. Дешковская / Вестник Томского государственного университета. - № 292. II – Томск, 2006. – С. 18-25.
3. Костин В.Ю. Агробизнес как специфическая форма координации АПК: теоретические основы и практическая реализация: автореф. дис. на соискание канд. эконом. наук: 08.00.01 «Экономическая теория» / В.Ю. Костин. - Орел, 2005. - 15 с.
4. Гурьянова Н., Бекренева Н. Социальная ответственность агробизнеса и элементы ее реализации [электронный ресурс] / Н. Гурьянова, Н. Бекренева / Московский экономический журнал. №2. – 2015. Режим доступа: <http://qje.su/2/2015>.
5. <http://www.nibulon.com>
6. <http://agroconf.org>
7. <http://www.monsanto.com>
8. <http://www.agroinvest.com.ua>.
9. Сайт міста Івано-Франківськ. Режим доступу: <http://www.0342.ua>.
10. Польський слід в українському агробізнесі / Польсько-українська аграрна асоціація. [електронний ресурс]. 2015. - Режим доступу: <http://www.intprog.kh.ua/agro>.

УДК 338.1 : 636.2

ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Поліщук О.С., магістрант, науковий керівник: Дядик Т.В., к.е.н., доцент,
Полтавська державна аграрна академія*

Зараз в Україні відбувається процес переорієнтації системи виробництва на новий якісно-вищий рівень світових стандартів. Цей процес тривалий та складний, але його результатом повинно стати утворення високоефективної конкурентоспроможної фінансово-економічної системи нашої країни. Підвищення конкурентоспроможності підприємств є одним із самих актуальних питань у наш час. Відомо, що з усіх сфер агропромислового комплексу, аграрне виробництво знаходиться у скрутному становищі, зумовленому диспаритетом цін, відсутністю державного регулювання аграрного ринку, великою залежністю від природно-кліматичних умов [1].

Перший крок формування та реалізації стратегії забезпечення

конкурентоспроможності, який можна запропонувати ТОВ «Оріон молоко», повинен полягати у визначенні відповідних стратегічних зон господарювання, у їх дослідженні. Результатом подібного аналізу має стати оцінка перспектив, що відкриваються в цій галузі будь-якому достатньо досвідченому конкуренту з точки зору росту, норми прибутку, стабільності і технології (на наступному кроці ця інформація необхідна для того, щоб вирішити, як саме підприємство збирається конкурувати з іншими підприємствами у відповідній області).

Поширена помилка керівників – думати про те, що вони знають, яку продукцію потрібно виробляти, споживачів, їх потреби, смаки тощо. Насправді більшість суджень про ситуацію базуються на їхніх суб'єктивних уявленнях, найчастіше застарілих. Кожне підприємство повинне подолати цей недолік, ретельно вивчивши ринок, критично оцінивши своє положення [2].

У співпраці з керівним складом ТОВ «Оріон молоко» були визначені основні характеристики його сильних і слабких сторін (табл. 1).

Таблиця 1

Оцінка сильних і слабких сторін діяльності ТОВ «Оріон молоко» в порівнянні з найближчими господарствами конкурентами

Показники	ТОВ «Оріон молоко»	СТОВ «Мусіївське»	СВК «Багачанський»
1. Використання власних фінансових ресурсів	0,5	2,0	-0,3
2. Доступність сировини і енергії	1,0	1,0	1,0
3. Використання нової техніки	0,3	1,0	0,5
4. Попередження забруднення середовища	-0,3	0,2	0,3
5. Виробництво нового товару та насичення ним ринку	0,5	0,5	0,3
6. Якість продукції	0,8	1,0	1,5
7. Організація збуту	0,3	0,5	0,2
8. Рівень цін	1,0	1,1	1,0
9. Собівартість продукції	1,0	2,0	1,5
10. Реклама (маркетинг)	1,0	0,2	0,1
11. Ефективність використання виробничих потужностей	0,5	0,5	0,6
12. Кадровий потенціал	0,5	0,2	0,3
13. Продуктивність праці	1,0	1,2	0,1
14. Рівень рентабельності	0,3	0,8	0,2
15. Імідж як партнера	1,0	1,0	0,8
16. Рівень управління фінансовою діяльністю	1,2	1,8	0,6

Найбільш слабкими сторонами господарської діяльності ТОВ «Оріон молоко» є організація збуту та можливості використання нової техніки і впровадження новітніх технологій, використання провідних методів управління виробництвом. На цих основних питаннях зосередити увагу при прийнятті рішень.

Кожна із запропонованих цілей сприяє забезпеченню мети функціонування ТОВ «Оріон молоко», і може бути представлена за напрямками діяльності (табл. 2).

Фактори що забезпечують досягнення мети – забезпечення високої якості продукції та конкурентоспроможності досліджуваних підприємств

Фактор	Поточний потенціал підприємства	Бажаний потенціал підприємства
Організація управління	Лінійно-функціональна структура управління	Створення в організаційній структурі відділу маркетингу
Організація виробництва	Виробництво та реалізація сільськогосподарських культур з найбільшою питомою вагою кукурудзи, соняшнику та сої	Виробництво сільськогосподарської продукції за ресурсоощадними технологіями із застосуванням мінімального агрокомплексу. Переробка сільськогосподарської продукції
	Розведення на продаж української чорно-рябої молочної породи корів, виробництво та реалізація молока	Розведення корів української чорно- та червоно-рябої породи з поліпшеним генотипом
Фінансове управління	Висока платоспроможність та ліквідність підприємства	Акумуляування коштів для інвестування розширення, оновлення приміщень
Маркетинг	Робота з ринком відсутня або мінімальна	Проведення маркетингових досліджень та налагодження постійного контакту з покупцями продукції підприємства. Розширення області збуту
Персонал	Робота з персоналом недостатня	Проведення навчання та перепідготовка керівників

Представлені напрямки діяльності підприємства необхідно оцінити за пріоритетністю їх досягнення та вибрати з усієї множини альтернатив оптимальні шляхи. Отже мета ТОВ «Оріон молоко», з огляду на існуючі проблеми, перспективи їх вирішення та реалізації системи довгострокових цілей така: «Задоволення основних потреб господарств та населення в високих урожаєх сільськогосподарських культур, з найбільшою часткою кукурудзи, соняшнику та сої з максимізацією одержання прибутку та мінімізацією витрат за рахунок ресурсоощадних технологій».

Список використаних джерел

1. Ольховська Н. А. Методика оцінки конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції / Н.А. Ольховська // Економіка АПК. – 2008. – № 11. – С. 116 – 119.
2. Фатхутдінов Р.А. Управління конкурентоздатністю організації: [підруч. для студ. вищ. навч. закладів] / Р. А. Фатхутдінов, Г. В. Осовська. – К.: Кондор, 2009. – 468 с.

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА СВИНИНИ

*Савєлова Н. О., магістрант,
науковий керівник: Калініченко О. В., к.е.н, доцент
Полтавська державна аграрна академія*

Серед м'ясних галузей тваринництва України останніми роками переважає і продовжує нестримно розвиватися птахівництво. Перш за все, головною причиною цього розвитку є швидке виробництво і добра його окупність. Проте, стабільність у розвитку свинарства дає можливість казати, що цей ринок набиратиме темпи і надалі. Щоправда, кількість свиней впродовж останніх років не змінювалась. При цьому частка виробництва свинини від усього виробництва м'яса за останні роки залишається незмінною. Це свідчить про те, що попит на свинину не падає, а інвестиції в цю галузь вкладаються.

На думку посла Федеральної Республіки Німеччина в Україні Крістофа Вайля, Україна має всі передумови для розвитку цієї галузі. Свинарство для України – це галузь, що історично склалася і органічно вплітається в усю тваринницьку промисловість. Поки що доводиться говорити лише про відносну стабільність цього ринку. За останні роки загальне поголів'я свиней коливається в межах 7,5 млн. голів. Немає ні значного збільшення, ні падіння цього показник [2].

Ефективність виробництва свинини характеризується системою економічних показників, між якими має бути відповідність щодо змісту та методу обчислення. Найбільш поширеними й загальними показниками, що характеризують ефективність виробництва свинини, є виробництво продукції свинарства на 100 га ріллі в живій та забійній вазі, собівартість та ціна реалізації свинини, прибуток на одиницю продукції, собівартість 1 ц приросту продукції, рівень рентабельності, трудові витрати на виробництво одиниці продукції [3].

Європейський ринок диверсифікований за продуктовою лінійкою і знаходиться у жорстких конкурентних умовах. Там виробники підлаштовуються під потреби зовнішнього ринку та клієнтів, тому випускають вузькоспеціалізовану продукцію, яка реалізується і експортується у тій формі, на яку є попит. Ми ж знаходимось на стадії, коли більшість свинарських підприємств України не мають власної переробки і реалізують продукцію у напівтушах. Нам треба спрямовувати розвиток таким чином, щоб не просто виробляти продукцію і потім шукати, хто б її купив, а випускати її саме у тому вигляді, на який є максимальний попит. Українським виробникам, включаючи і приватний сектор, варто інвестувати кошти в якість харчових продуктів та ветеринарні стандарти країн Євросоюзу, також стандарти великих торгівельних мереж [1].

Однією з причин негативного стану свинарства є та обставина, що до 70 % свинини виробляється екстенсивно. При цьому собівартість свинини значно перевищує закупівельну ціну, що і обумовлює збитковість виробництва. Аналіз стану галузі свинарства показав, що для підвищення прибутковості та

конкурентоспроможності свинарства необхідно розробити шляхи розвитку галузі та концепції переходу до інтенсивного її ведення. Забезпечити підприємства з виробництва свинини збалансованими, біологічно повноцінними комбікормами щодо різноманітних статевовікових груп свиней; розвивати племінне свинарство; провести комплексну реконструкцію свинарських підприємств із впровадженням сучасних ресурсоефективних технологічних систем годівлі, навозовидалення і вентиляції виробничих приміщень.

Список використаних джерел

1. Гетья А. Структурні ефективного свинарства / А. Гетья // Пропозиція. – № 1. – 2012 р. – С. 53-54.
2. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / за ред. Ю.О. Лупенка, В.Я. Месель-Веселяка. – К. : ННЦ “ІАЕ”, 2012. – 182 с.
3. Талавира М.П. Проблеми підвищення ефективності виробництва свинини в умовах ринкової трансформації економіки / М.П. Талавира // Агроінком.- 1999.- №3-4. - С. 44-46.

УДК 658.152.338.45:664

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ПТАХОПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ АПК УКРАЇНИ

*Салькова І.Ю., к.е.н., доцент,
Вінницький національний аграрний університет*

Агропромисловий комплекс є складною соціально-економічною системою, яка сформувалась в залежності від внутрішнього та зовнішнього потенціалу держави та складається з сукупності галузей національного господарства, що об'єднані у комплекси продовольчих та непродовольчих товарів. У продовольчому комплексі особливе місце займає птахопродуктовий підкомплекс, що останніми роками стрімко розвивається та є експортноорієнтованою та інвестиційно привабливою сферою аграрного бізнесу.

Ряд українських вчених економістів, як Р. Буряк [2], М. Зубець [1], М. Ільчук [6], М. Присяжнюк, П. Саблук [1], С. Сендецька [4], І. Коновал, О. Кирилюк [6] та інші приділяли увагу в своїх працях функціонуванню птахопродуктового підкомплексу АПК. Проте незважаючи на значну кількість публікацій та їх наукову значущість, у сучасних динамічних умовах господарювання інвестування птахопродуктового підкомплексу АПК України потребує від науковців постійних та детальних досліджень.

В наших дослідженнях птахопродуктовий підкомплекс розглядається як комплекс взаємопов'язаних інститутів та механізмів, що взаємодіють та направлені на створення умов, які здатні забезпечити розширення виробництва та конкурентоспроможність підкомплексу загалом, а також господарюючих суб'єктів, що до нього входять. Підприємства комплексу виробляють м'ясо

птиці всіх видів: куряче, гусяче, качине, перепелине, індиче, яйця і яйцепродукти, а також на багатьох підприємствах функціонують свої переробні цехи з глибокою переробкою птиці, фірмова торгівлю, комбікормові заводи та цехи.

Основою птахопродуктового підкомплексу є птахівництво, що забезпечує добробут країни загалом та населення, шляхом постачання харчових продуктів. У свою чергу галузь птахівництва складається з підгалузей м'ясної та яйцевої, що займаються виробництвом м'яса та яєць відповідними сільськогосподарськими підприємствами та птахофабриками. Особливістю розвитку переробних галузей АПК є залежність від двох складових продуктів, що є різними у технології виробництва та споживчій цінності. Первинна переробка забезпечує трансформацію сільськогосподарської сировини (м'ясо, яйце) у напівфабрикати, що є сировиною для вторинної переробки та меншою мірою в товари для кінцевого споживання. Вторинна переробка продукції птахівництва з розвитком технологій глибокої переробки сировини, розширення використання різноманітних спецій, ароматизаторів, смакових добавок та інших інгредієнтів перетворюється у виробництво синтетичних продуктів, що гарантує помірну харчову цінність продуктів при використанні сировини будь-якої якості.

На інвестування у птахопродуктовий впливає декілька основних факторів. По-перше, потенціал до зростання внутрішнього ринку шляхом збільшення споживання населенням продукції птахівництва, що останніми роками становить в середньому 54 кг м'яса на одну особу в рік [3]. Для порівняння: рекомендована Міністерством охорони здоров'я норма споживання м'яса становить 80 кг/рік, а у країнах Євросоюзу цей показник досягає 86 кг. Тому український ринок далекий до повного насичення м'ясом та м'ясопродукцією [5].

Також привабливою для інвесторів є більш низька собівартість, порівняно з європейськими виробниками, завдяки доступу до дешевшої сировини для виробництва кормів. Сприяє цьому високий рівень виробництва зернових та олійних культур, враховуючи, що кормова база становить від 60 до 80% у структурі витрат з виробництва м'яса [5].

Разом з тим, є ризики, що стримують вкладення коштів у виробництво птиці. До них належить низька купівельна спроможність населення, яка обмежує темпи росту галузі та знижує рівень рентабельності виробництва. Так, внаслідок зниження платоспроможності населення відбулось зменшення внутрішнього попиту у 2014 році до 1,1 млн [5]

Щодо переробних підприємств птахопродуктового підкомплексу, то через зниження попиту вони намагатимуться зекономити на сировині та перейти на дешевшу та менш якісну продукцію. До того ж постійно збільшується собівартість виробництва продукції: невисокі відпускні ціни на м'ясопродукцію та відсутність умов для їхнього можливого суттєвого зростання негативно позначається на рентабельності виробництва.

Однак, внаслідок вдало проведеної модернізації і залучення інвестицій, а також кращих іноземних та вітчизняних технологій виробництво м'яса птиці

зросло протягом 2010-2014 рр. на 26 %. При цьому питома вага м'яса птиці в структурі виробництва всіх видів м'яса підвищилась із 46,3 % до 49,4 % [3] (рис. 1)

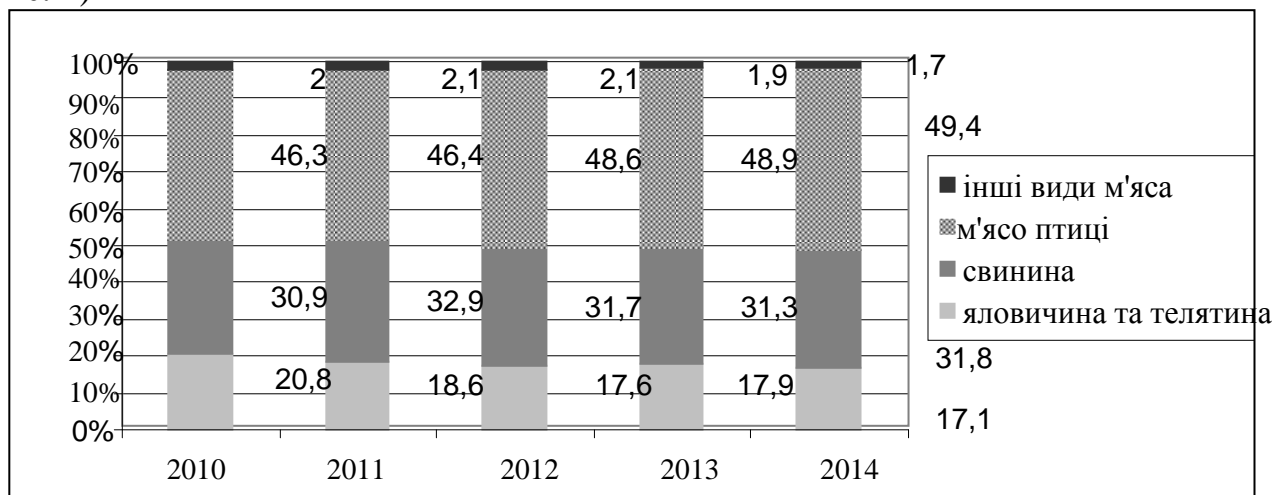


Рис .1. Динаміка структури виробництва м'яса в Україні, %

Джерело: Державна служба статистики України

Також, важливим та інвестиційно привабливим продуктом птахопродуктового комплексу є виробництво яєць. Протягом 2009-2014 рр. виробництво яєць в Україні зросло на 15,2 %, що дозволило в повному обсязі задовольнити науково обґрунтовані потреби споживання населенням у цьому продукті [5].

Однак, протягом 2013-2015 рр. підприємствам птахопродуктового комплексу заплановане придбання техніки та обладнання, будівництво та реконструкцію виробничих об'єктів довелося відложити до кращих часів. Разом з тим, альтернативою власним коштам у завершенні розпочатих інвестиційних проектів може стати банківське кредитування. В Україні понад сто банків надають підприємствам агропромислового комплексу коротко- та довгострокові кредити. Проте вартість кредитів залишається досить високою: відсоткові ставки становлять 20–24% річних. Підприємства, які мають стабільний фінансовий стан, але відчувають потребу в залученні додаткових фінансових ресурсів, можуть скористатися послугами фінансових установ.

Також поштовхом для інвестування може стати прийнятий у 2015 році закон спрямований щодо спрощення умов ведення бізнесу (дерегуляція) та на спрощення започаткування та ведення господарської діяльності, скорочення дозвільних і погоджувальних процедур, зменшення впливу державних органів на діяльність суб'єктів господарювання, зокрема стимулювання розвитку аграрного бізнесу [7].

Отже, жодна з галузей тваринництва за останні 10-15 років не мала такої позитивної динаміки росту, як птахівництво. Цей досвід необхідно узагальнити для подальшого відродження інших менш успішних галузей птахопродуктового підкомплексу. Водночас, можливості внутрішнього ринку щодо забезпечення стійких показників зростання виробництва об'єктивно обмежені через його

перенасичення продукцією галузі.

Відтак, розвиток птахопродуктового підкомплексу АПК України можливий за умов припливу інвестицій, що будуть спрямовуватись на технічне переоснащення та використання новітніх технологій, що потребує подальших досліджень і дозволить покращити об'єми виробництва та збільшити експорт як на традиційні світові ринки, так і нові.

Список використаних джерел

1. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку)/Присяжнюк М.В., Зубець М.В., Саблук П.Т. та ін. – К.: ННЦ ІАЕ, 2011 – 1008 с.

2. Буряк Р.І. Кон'юнктура ринку продукції птахівництва // Науковий вісник НАУ. – 2003. – Вип. 62. – С. 186–188

3. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: .

4. Сендецька С. В. Птахівництво в особистих селянських господарствах: проблеми і перспективи / С.В. Сендецька // Науковий вісник ЛНУВМБТ ім. С.З. Гжицького. – 2014. – № 1. – С. 130-134.

5. Союз птахівників України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.poultryukraine.com>.

6. Формування попиту та пропозиції на ринках основних видів тваринницької продукції / Ільчук М.М., Коновал І.А., Кирилюк О.Ф., Гурська І.С. К.: ЗАТ «Нічлава», 2012. – 363 с.

7. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення умов ведення бізнесу (дерегуляція): станом на 12.02.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/191-19>.

УДК 336.77

ВПЛИВ ТРАНСАКЦІЙНИХ ВИТРАТ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Шарана О.М.,

Український державний університет фінансів та міжнародної торгівлі

Ефективність збутової політики сільськогосподарських підприємств значною мірою визначається рівнем їх трансакційних витрат (витрати на організацію і обслуговування різних видів своєї діяльності, в т. ч. й збутової), які впливають на ціну продукції, обсяги реалізації, конкурентну позицію на ринку, рівень прибутку. Нехтування роллю трансакційних витрат може призвести до погіршення зазначених показників на підприємстві та зниження економічної ефективності діяльності. Нині спостерігається тенденція до зростання трансакційних витрат сільгосптоваровиробників (пошук ринків збуту, проведення переговорів, укладання контрактів тощо), тому завдання керівництва полягає у врахуванні трансакційних витрат на мікрорівні з метою виявлення додаткових резервів підвищення ефективності збутової діяльності

підприємств та пошуку оптимальних форм ділової практики, таких як торгівля в мережі Internet. Складники трансакційних витрат залежать від напряму діяльності підприємства, його розмірів і структури, спеціалізації, організаційно-правової форми господарювання, ступеня інтегрованості з іншими суб'єктами ринку, періодичності здійснення. За останнім критерієм трансакційні витрати поділяють на разові, умовно-постійні та умовно-змінні (табл. 1).

За даними статистичної, фінансової і податкової звітності підприємства неможливо дати об'єктивну оцінку структурі й рівню трансакційних витрат, тому визначення їх кількісного стану має забезпечувати спеціальна методика, яка повинна враховувати всі види відносин, що виникають при здійсненні сільськогосподарської діяльності, чинники впливу на зміну рівня трансакційних витрат (обсяг, спеціалізація, диверсифікація і технологія виробництва; організація маркетингу, пошук ринків збуту продукції; можливості внутрішньої логістики; організація договірних відносин з партнерами; участь підприємства в кооперативних, асоціативних, корпоративних та інших об'єднаннях тощо).

Таблиця 1

Види трансакційних витрат на збут продукції сільськогосподарських підприємств

Елементи економічних відносин сільськогосподарських підприємств	Трансакційні витрати з обслуговування діяльності сільськогосподарських підприємств		
	Разові	Умовно-постійні	Умовно-змінні
1	2	3	4
Виробничі	формування відділу збуту (маркетингу), придбання основних і оборотних засобів для збутової діяльності, створення сайту	дослідження ринку, формування портфеля замовлень, діяльність відділу маркетингу, інформаційне й транспортне забезпечення, технічне оснащення, підвищення кваліфікації персоналу, удосконалення діяльності служби збуту, демонстраційні заходи	сертифікація, стандартизація, підбір кваліфікованого персоналу, участь у спеціалізованих виставках і проектах, митні процедури, реструктуризація відділу збуту підприємства у зв'язку зі зміною кон'юнктури ринку
Відносини спільної діяльності	створення кооперативів, асоціацій товаровиробників	координація діяльності, узгодження інтересів, членські внески	розподіл ризиків від спільної діяльності
Грошово-розрахункові відносини	визначення маржі виробника, розміру передоплати за продукцію, можливості надання товарного кредиту	здійснення поточних розрахунків з контрагентами	накладення штрафних санкцій та стягнення збитків за невиконання контрактних зобов'язань

1	2	3	4
Договірні відносини	укладання контрактів	підтримання зв'язків з партнерами; рекламна діяльність	проведення переговорів з покупцями і постачальниками; представницькі витрати, післяпродажний супровід
Фінансові відносини	страхування експортних поставок продукції	облікове забезпечення	обслуговування договору страхування, розрахунок страхових, податкових і митних платежів
Цивільно-правові відносини	створення відділу правового забезпечення, розроблення типових договорів купівлі-продажу	юридичний супровід діяльності, запобігання і виявлення фактів невиконання договірних зобов'язань контрагентами	вирішення спірних питань у судовому порядку

Джерело: систематизовано автором.

Обслуговування виробничих відносин значною мірою здійснюється за рахунок інтелектуальної праці з вирішення організаційних питань працівниками і значних матеріальних витрат. Трансакційні витрати обслуговування виробничих відносин (TB_{BB}) формалізованою мовою можна виразити рівнянням

$$TB_{BB} = 3Ч \times ОП + V_{ПК} + V_C + Д + V_M, \quad (1)$$

де: $3Ч$ – затрати часу на дослідження ринку і формування портфеля замовлень, люд.-год.; $ОП$ – оплата однієї люд.-год., грн; $V_{ПК}$ – витрати на підвищення кваліфікації працівників відділу збуту, грн; V_C – витрати на створення і підтримання сайту, грн; $Д$ – витрати на проведення демонстраційних заходів, грн; V_M – матеріальні витрати, грн.

Трансакційні витрати на створення мережі фірмових магазинів, участь в кооперативах і асоціаціях та координацію їх діяльності з метою забезпечення оптимального розподілу ризику (TB_{CD}), що являють собою відносини спільної діяльності, можна визначити за формулою

$$TB_{CD} = V_{ФМ} + V_K, \quad (2)$$

де: $V_{ФМ}$ – витрати на створення фірмових магазинів, грн; V_K – витрати на участь і координацію діяльності кооперативів та асоціацій, грн.

Обслуговування грошово-розрахункових відносин ($TB_{ГРВ}$) передбачає трансакційні витрати на визначення маржі виробника, розміру передоплати за продукцію, можливості надання товарного кредиту, здійснення поточних розрахунків з контрагентами, в разі невиконання договірних зобов'язань розрахунок штрафних санкцій, що розраховуються за формулою

$$TB_{ГРВ} = (B_{ПТК} + B_{РПО} + B_{РО} + B_{ВМ} + B_{ШС}) \times ОП + B_M, \quad (3)$$

де: $B_{ПТК}$ – затрати часу на визначення розміру платежів по товарному кредиту, *люд.-год.*; $B_{РПО}$ – затрати часу на розрахунок суми попередньої оплати, *люд.-год.*; $B_{РО}$ – затрати часу на поточне розрахункове обслуговування клієнтів, *люд.-год.*; $B_{ВМ}$ – затрати часу на визначення маржі виробника, *люд.-год.*; $B_{ШС}$ – затрати часу на розрахунок штрафних санкцій, *люд.-год.*

Трансакційні витрати на укладення контрактів ($TB_{ВК}$) можна представити виразом виду

$$TB_{ВК} = \left(\sum_{i=1}^n ЗЧ \times ОП \right) + B_P + B_{П} + B_M, \quad (4)$$

де: $ЗЧ$ – затрати часу на укладення контракту, *люд.-год.*; B_P – витрати на рекламу, *грн*; $B_{П}$ – представницькі витрати, *грн*; B_M – матеріальні витрати, *грн*; B_C – витрати на створення та підтримання сайту, *грн*.

Трансакції стосовно обслуговування фінансових відносин ($TB_{ФВ}$), залежать від обсягів експортних поставок продукції, що підлягає страхуванню, визначаються за формулою

$$TB_{ФВ} = (ЗЧ_{СО} + ЗЧ_{ПО}) \times ОП + B_M, \quad (5)$$

де: $ЗЧ_{СО}$ – затрати часу на проведення операцій оформлення страхування, *люд.-год.*; $ЗЧ_{ПО}$ – затрати часу на ведення податкового обліку, *люд.-год.*

Цивільно-правові відносини характеризуються значним зростанням трансакційних витрат у разі виникнення спорів і застосування судових процедур. Трансакційні витрати обслуговування цивільно-правових відносин ($TB_{ЦПВ}$) розраховуються за формулою

$$TB_{ЦПВ} = B_{ТД} \times ОП + B_{СП} + B_{НП}, \quad (6)$$

де: $B_{ТД}$ – витрати на розроблення типових договорів купівлі-продажу, *люд.-год.*; $B_{СП}$ – витрати на судові процедури, *грн*; $B_{НП}$ – витрати по нагляду за партнерами, *грн*.

Трансакційні витрати ($TB_{ЗД}$) можна представити у вигляді виразу

$$TB_{ЗД} = C_{П} + K + П + Д + P + У_K + B_C + B_M, \quad (7)$$

де: $У_K$ – витрати на розроблення і укладання контрактів, *грн*; $П$ – витрати на оплату праці збутового персоналу, $C_{П}$ – витрати на сертифікацію продукції, *грн*; K – членські внески в кооператив, *грн*; $грн$; P – витрати на рекламу, *грн*.

Трансакційні витрати підприємства за кожним видом діяльності можна визначити як суму його разових, умовно-постійних й умовно-змінних витрат за відповідним видом діяльності. Звідси загальні трансакційні витрати на обслуговування діяльності сільськогосподарських підприємств розраховують як суму витрат за всіма видами діяльності.

Отже, трансакційні витрати збутової діяльності сільськогосподарських підприємств ($\sum_{i=1}^n TB_{СГП}$) можна визначити за формулою

$$\sum_{i=1}^n TB_{CPI} = TB_{BB} + TB_{CD} + TB_{ГРВ} + TB_{УК} + TB_{ФВ} + TB_{ЦПВ} + TB_{ЗД}, \quad (8)$$

Відповідно ефективність трансакційних витрат за поточний рік для побудови рядів динаміки визначається за формулою

$$ETB_{CPI} = \left(TB_{CPI} / \sum_{i=1}^n UK \right) \times 100 \rightarrow \min \quad (9)$$

Таким чином, трансакційні витрати мають безпосередній вплив на ефективність збутової діяльності сільськогосподарських підприємств. Для мінімізації трансакційних витрат підприємств недостатньо лише знати їх рівень, потрібно ще й визначити та проаналізувати їх структуру з використанням вищезазначених формул.

Основні засади розвитку виробничо-комерційної діяльності сільськогосподарських товаровиробників включають зниження частки трансакційних витрат сільськогосподарських підприємств у загальній їх структурі шляхом об'єднання зусиль дрібних товаровиробників на пошук покупців, інформаційне забезпечення, укладання угод тощо, тобто витрат, пов'язаних із забезпеченням процедур ринкової координації.

УДК 338.439.5:664.7

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИ ВИРОБНИЦТВІ ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ

Шиян Д.В., д.е.н., професор,

Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця

В сучасних умовах розвиток будь-якої країни світу неможливий без запровадження нових технологій. Однак, просте технологічне оновлення окремих підприємств чи навіть галузей може не створити економічної системи яка буде базувати свій розвиток саме на інноваціях. В основі подібної системи повинні бути інституціональні засади які б спонукали економічних суб'єктів відтворювати свою діяльність на основі сучасних технологій та нововведень.

В сільському господарстві інноваційний шлях є єдино можливим в сучасних умовах. Це в першу чергу пов'язано з тим, земельні ресурси вже не можуть збільшуватись, а трудові – мають стрімку тенденцію до скорочення. Відтак подальше зростання обсягів виробництва можливе лише на шляху інноваційно-інвестиційного розвитку.

Реальний аналіз рівня запровадження інноваційних технологій в аграрних підприємствах України сьогодні ускладнений через обмеженість статистичних даних. Але існують непрямі показники які в тій чи іншій мірі пов'язані з рівнем розвитку інноваційних запроваджень. Зокрема про рівень інновацій може свідчити величина загальних витрат на 1 га посівної площі та величина амортизаційних витрат. Це пов'язано з тим, що нові технології коштують недешево, а нові основні засоби збільшують величину амортизаційних відрахувань.

Нами була здійснено групування сільськогосподарських підприємств Харківської області по наведеним показника за даними 2014 року. Виявилось, що між величиною витрат та урожайністю сільськогосподарських культур існує досить чітка залежність. Так у підприємств з рівнем витрат до 3000 грн/га урожайність дорівнювала 38,1 ц/га, а з рівнем витрат понад 8000 грн/га – 63,2 ц/га. В цих групах також доволі чітко простежується зростання рівня витрат на амортизацію. Зокрема, в першій групі вона дорівнювала 210,1 грн/а, а в останній – 693,3 грн/га. В ой же саме час групування сільськогосподарських підприємств за рівнем витрат по величині амортизаційних відрахувань на 1 га посівної площі не дозволило встановити чітку залежність між зазначеними показниками.

Отримані результати дають можливість зробити висновок, що рівень інтенсивності виробництва озимої пшениці є фактором прямого впливу на її урожайність. По-друге, він пов'язаний як з інвестиціями в оборотний капітал підприємства, так і необоротний. Саме така їх комбінація і дає можливість отримати позитивні результати з точки зору ефективності виробництва.

УДК 631.11:332.33:004.14

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

*Березіна Л.М., д.е.н., професор, Шовкова Л.В., аспірант,
Полтавська державна аграрна академія*

Земля виступає основним національним багатством, слугує джерелом отримання соціальних благ. Традиційно земельні ресурси є основним засобом сільськогосподарського виробництва. Тому раціональне використання земельних ресурсів є важливою проблемою народногосподарського значення.

Земельний фонд України складає 5,7 % території всієї Європи й становить 60354,9 тис. га, а за площею сільськогосподарських угідь та ріллі Україна посідає перше місце в Європі. Станом на 1 січня 2015 р. площа сільськогосподарських угідь в Україні становить 42731,5 тис. га, в т.ч. ріллі – 33496,1 тис. га [4]. Водночас, володіючи масштабним земельним фондом найбагатших у світі чорноземів, які, за оцінками вчених Інституту проблем національної безпеки, за умови їх ефективного використання здатні забезпечити продовольством 150-180 млн. осіб, Україна не може гарантувати навіть власну продовольчу безпеку. Тому основним завданням нині є раціональне використання земельних ресурсів у сільськогосподарському виробництві.

У вітчизняній літературі проблемам формування та ефективного використання земельних ресурсів в аграрній сфері в сучасних умовах присвячені праці таких науковців, як: О.Ю. Єрмаков, В.Я. Месель-Веселяк, П.Т. Саблук, О.І. Гуторов, О.О. Шевелюк та інші.

Історично Полтавська область характеризується як область з достатньо

розвиненим сільськогосподарським виробництвом. Саме тому значна увага приділяється землям сільськогосподарського призначення як одному з основних і важливих ресурсів для економічного розвитку регіону. Земельний фонд області на початок 2015 р. становив 2875,0 тис. га або 4,8 % площі земельних угідь України. Значну частину в структурі земельних угідь Полтавської області займають сільськогосподарські угіддя. За період з 1990 р. по 2014 р. загальна площа сільськогосподарських угідь Полтавської області зменшилася на 11,2 тис. га, при цьому площа ріллі зменшилася на 58,2 тис. га. Такі зміни не викликали суттєвих змін у структурі сільськогосподарських угідь області. Але можна зазначити, що збільшення площі пасовищ та майже стала площа сіножатей свідчать про зростання потенціалу для розвитку тваринницької галузі.

Майже 70 % земельних ресурсів України використовується як головний засіб виробництва в сільському та лісовому господарствах. Сільськогосподарська освоєність земель перевищує екологічно обґрунтовані норми [2]. Ступінь сільськогосподарського освоєння земель Полтавської області та розораності її території були і залишаються дещо вищими, ніж значення аналогічних показників по Україні.

У результаті здійснення процесів роздержавлення і приватизації в Україні та внаслідок розвитку ринкової економіки змінилася структура земель за формами користування і власності. Так, до початку 90-х рр. минулого століття лише 5,9 % сільськогосподарських угідь використовувалися як присадибні ділянки. Решта землі перебувала у користуванні державного сектору економіки. У 1991 р. почався процес передачі земель сільськогосподарського призначення у користування фермерським господарствам та населенню.

Протягом 2000-2014 рр. площа сільськогосподарських угідь у користуванні всіх аграрних підприємств та громадян області зменшилася на 28,2 тис. га. Значно зменшилася площа сільськогосподарських угідь у використанні сільськогосподарських підприємств. При цьому в 2014 р. основними землекористувачами в Полтавській області залишаються сільськогосподарські підприємства.

Враховуючи сучасні умови, розвиток земельних відносин здійснюється під впливом різних форм власності на землю та господарювання. У Полтавській області, як і в Україні в цілому, чітко прослідковується тенденція до збільшення питомої ваги приватної власності на землю, та, відповідно, зменшення державної.

Встановлено, що при поступовому зростанні кількості фермерських господарств відбувається зменшення кількості підприємств інших організаційно-правових форм. Так, станом на 01.01.2015 р. виробництвом сільськогосподарської продукції в Полтавській області займається 2514 товаровиробників [5].

В результаті проведених досліджень виявлено тенденцію до поступового збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції господарюючими суб'єктами Полтавської області. Так, в 2014 р. було вироблено продукції сільського господарства на 15520,4 млн. грн. У структурі

сільськогосподарського виробництва Полтавської області в усіх категоріях господарств домінуючою залишається галузь рослинництва. При цьому найвищі темпи зростання виробництва продукції протягом 2000-2014 рр. спостерігаються у фермерських господарствах та сільськогосподарських підприємствах.

Ефективність використання земельних ресурсів у сільському господарстві оцінюють на основі економічних результатів виробництва продукції. За твердженням І.В. Кошкалда, економічна ефективність використання землі характеризується виробництвом продукції на 100 га сільськогосподарських угідь [3].

На нашу думку, більш точне визначення оцінки економічної ефективності дає В.Г. Андрійчук. Він вважає, що під час характеристики та оцінки використання земельних ресурсів сільськогосподарських підприємств доречним є застосування таких показників, як інтенсивність і ефективність їхнього використання [1].

Проведений аналіз ефективності використання сільськогосподарських угідь показав, що і в цілому по господарствах, і по галузях, зокрема, прослідковується позитивна тенденція до збільшення виробництва продукції на 100 га сільськогосподарських угідь. Так, наприклад, в 2014 р. на 100 га сільськогосподарських угідь всіма категоріями господарств області було вироблено 716,6 млн. грн. продукції, що на 395,8 млн. грн або на 123,4 % більше, ніж у 2000 р.

Таким чином, результати дослідження вказують на важливість ефективного використання земельних ресурсів, оскільки поступове зростання обсягів виробництва продукції на 100 га сільськогосподарських угідь дасть змогу підприємствам отримувати позитивний економічний ефект. Для досягнення такої мети суб'єктам господарювання слід зважати на такі шляхи підвищення ефективності використання земельних ресурсів, як вдосконалення земельних відносин, зниження розораності сільськогосподарських угідь, оптимізація структури посівних площ, використання новітніх технологій виробництва аграрної продукції, що потребує подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: підручник / В.Г. Андрійчук. – К.: КНЕУ, 2013. – 779 с.
2. Козловський С.В., Кошельник В.М. Земельно-ресурсний потенціал Вінничини: формування, використання та перспективи розвитку / С.В. Козловський, В.М. Кошельник // Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету. «Серія Економічні науки». – 2012. – № 1 (56). Том 2. С. 136-145.
3. Кошкалда І.В. Ефективність використання сільськогосподарських земель у контексті сучасного господарювання / І.В. Кошкалда // АгроІнКом. – 2011. – № 10. – С. 38-43.
4. Сільське господарство України за 2013 рік. Статистичний збірник / [за ред. Н.С. Власенко]. – К.: Держкомстат України, 2014. – 399 с.

Секція № 3

Інвестиції та їх ефективність в малому бізнесі у сільських територіальних громадах

HISTORIĘ OŚRODKA GARNCARSKIEGO W MEDYNI GŁOGOWSKIEJ NIEOPODAL RZESZOWA W WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM (POLSKA)

Krystyna Gawron, Wydział Sztuki, Uniwersytet Rzeszowski

W prezentacji przedstawię historię ośrodka garncarskiego w Medyni Głogowskiej nieopodal Rzeszowa w Województwie Podkarpackim (Polska). Omówione zostaną produkowane przedmioty z miejscowej gliny od poł. XIX w. po czasy współczesne. Obecnie miejscowość korzysta z wielu projektów unijnych, które pozwalają zdobywać fundusze na realizację przedsięwzięć mających na celu rozpropagowanie ośrodka garncarskiego, zachowanie tradycji a także szukanie współczesnych rozwiązań, poszukiwanie nowych form wyrazowych dla miejscowego tworzywa – czerwonej gliny.

Historia Ośrodka Garncarskiego

1. Powstanie i rozkwit

Medynia Głogowska wraz z sąsiednimi miejscowościami: Medynią Łańcucką, Pogwizdowem i Zalesiem była w XIX w. prężnym ośrodkiem garncarskim, jednym z największych w Polsce. Rozwój tego rzemiosła umożliwiły występujące tu bogate pokłady glin garncarskich. Złoża tłustego iłu i kruchej piecówki dały tutejszym garncarzom możliwości produkcji szerokiego asortymentu wyrobów ceramicznych – od dachówek i cegieł, poprzez naczynia użytkowe różnego przeznaczenia, naczynia ozdobne, zabawki, gwizdki, figurki, aż po rzeźby. Ubogie piaszczyste gleby nie sprzyjały rozwojowi rolnictwa na tym terenie i zmuszały mieszkańców tych ziem do poszukiwania alternatywnych źródeł dochodu. Najbardziej powszechnym stało się garncarstwo ze względu na dostępność surowca, który można było wydobywać niemal na każdym polu czy podwórku. Rozkwit garncarstwa w Medyni przypada na II poł. wieku XIX, kiedy upadły ośrodki garncarskie w pobliskich miasteczkach, m.in. w Łańcucie i Sokołowie Małopolskim, a w gospodarstwach chłopskich przechodzących po uwłaszczeniu na gospodarke towarową wzrosło zapotrzebowanie również na ceramikę. Wielu medyńskich garncarzy wyjechało wówczas i wzmocniło rozwój innych ośrodków garncarskich, takich jak Dzikowiec, Łążek czy Biedaczów. W okresie największego rozkwitu Ośrodka Medyńskiego na terenie czterech miejscowości wchodzących w jego skład działało ok. 120 warsztatów garncarskich, których głównymi produktami były naczynia użytkowe potrzebne w gospodarstwach, jak różnej wielkości i przeznaczenia garnki, dzbany, misy, donice, a także ziarniaki, cedzaki, miodowniki, rondle nazywane tu oksynkami czy dwojaki, w których noszono w pole obiad. Wyroby te sprzedawano nie tylko w okolicznych wioskach, ale w najodleglejszych zakątkach regionu, dokąd wyprawiano się wozami wyładowanymi ceramiką. Medyńscy garncarze docierali nie tylko Przeworska, Jarosławia czy Kańczugi, ale też

do Przemyśla czy nawet do Lwowa. W okresie międzywojennym garncarstwo zaczęło tracić na znaczeniu, powoli wyroby gliniane były wypierane przez trwalsze i coraz szerzej dostępne naczynia blaszane i fajansowe. Wielu garncarzy wobec rosnącej konkurencji porzuciło pracę przy kole garncarskim.

2. Odrodzenie pod patronatem „Cepelii”

Ponowne odrodzenie się garncarskiego rzemiosła na tym terenie nastąpiło w latach 50., kiedy za sprawą leżajskiej spółdzielni „Cepelia”, która objęła swym patronatem większość garncarzy i zapewniła zbyt tradycyjnej ceramiki, na nowo wielu powróciło do tego zajęcia. Moda na sztukę ludową, jaka zapanowała w latach 60., przyczyniła się do ponownego rozkwitu garncarstwa w Ośrodku Medyńskim, jednak już w zupełnie innym stylu. Inny odbiorca oraz nadzór „Cepelii” wpłynęły na wzrost poziomu artystycznego wytwarzanej tu ceramiki. Nie były to już wyłącznie naczynia użytkowe, ale głównie ozdobne – bogato zdobione talerze, misy, karafki, dzbany, wazony i donice, zestawy do kawy i herbaty. I tylko technologia produkcji pozostała niezmienna od stu lat. Wciąż w ten sam sposób przygotowywano i mieszano ze sobą dwa rodzaje gliny, choć część prac wykonywanych wcześniej ręcznie przejęły maszyny, a koła garncarskie zaczęły napędzać silniki elektryczne. Techniki barwienia, szkliwienia i wypału pozostały te same. Do zdobienia wyrobów ceramicznych wciąż używano barwników na bazie tlenków metali, a do szkliwienia – tzw. glejty, której głównymi składnikami były tlenek ołowiu i drobno mielony piasek. Nie zmienił się też sposób wypalania, bo choć pojawiły się już piece elektryczne, to wypalanie w tradycyjnych piecach opalanych drewnem wciąż było tańsze. W Ośrodku Medyńskim produkowano trzy rodzaje ceramiki – glazurowaną, wypalaną na biskwit i tzw. siwaki wypalane metodą beztlenową. Medyńska ceramika zyskała sobie renomę nie tylko w kraju, ale i poza granicami, ceniona za jakość i oryginalność wzorów. Doceniano ją na licznych wystawach, kiermaszach i konkursach sztuki ludowej, co przyczyniło się do wzrostu poziomu życia ludzi zajmujących się tym rzemiosłem.

Po wojnie w Medyni zrodziła się również rzeźba w glinie dzięki wdowie po garncarzu – Emilii Chmiel. Jej następczynią została Władysława Prucnal, dziś uznana w świecie artystka, której rzeźby można podziwiać w wielu muzeach w Polsce i za granicą. Bogatą kolekcję prac artystka zgromadziła też w galerii utworzonej w jej domu rodzinnym.

Przemiany polityczne i gospodarcze po 1989 r. nie pozostały bez wpływu na funkcjonowanie Ośrodka Garncarskiego w Medyni. W 1993 r. upadła spółdzielnia „Cepelia” i garncarze utracili główny rynek zbytu na swoje wyroby. Coraz mniejsze zainteresowanie społeczne tą formą twórczości spowodowało niemalże całkowity upadek rzemiosła w Medyni. Po dawnej świetności ośrodka pozostały jedynie puste warsztaty i wygaszone piece.

3. Powstanie produktu turystycznego w Medyni Głogowskiej na bazie tradycji garncarskich.

Zagroda Garncarska

W 2000 r. Gmina Czarna rozpoczęła realizację projektu „Medynia – gliniane złoża” mającego na celu przywrócenie garncarstwa w Ośrodku Medyńskim. Utworzono Zagrodę Garncarską z tradycyjnym warsztatem garncarskim i piecem do wypalania ceramiki. Najtrudniejszym jednak zadaniem okazało się przekonanie do tej

inicjatywy ludzi – mieszkańców Medyni i okolicznych wiosek, którzy kiedyś zajmowali się garncarstwem. Nawiązanie z nimi kontaktu, zintegrowanie tej grupy i zachęcenie do współpracy było tym trudniejsze, że garncarze zniechęceni blisko 20-letnią stagnacją nie wierzyli w powodzenie tego przedsięwzięcia. Dodatkową trudność stanowił fakt, że aby przygotować ceramikę nawet na niewielki kiermasz, należało wypalić cały piec wyrobów, tj. ok. 500 sztuk średniej wielkości naczyń, nie mając żadnej gwarancji, że uda się je sprzedać. Mimo tych trudności w roku 2000 odbyły się pierwsze w Medyni warsztaty garncarskie, wzięło w nich udział zaledwie dziesięć osób z pobliskich miast. Pod opieką jednego instruktora i przy jednym kole garncarskim poznawali oni tajniki pracy w glinie. W 2003 r. zorganizowano już dwa turnusy warsztatów wakacyjnych, zatrudniono siedmiu garncarzy, uruchomiono 11 kół, a w każdym turnusie uczestniczyło ok. 30 osób z Polski i zza granicy. Z czasem zaczęto sobie uświadamiać, że to nie ilość sprzedanej ceramiki może przyczynić się do odrodzenia ośrodka garncarskiego, ale sami garncarze, którzy okazali się najcenniejszym kapitałem w budowaniu nowego produktu turystycznego Medyni. Stali się oni cierpliwymi nauczycielami rzemiosła dla uczestników warsztatów ceramicznych, gawędziarzami wspominającymi dawne wyprawy na jarmarki, bezcennym źródłem wiedzy o tradycjach i kulturze ludowej tego regionu.

Dzisiaj podczas warsztatów zatrudnienie znajdują nie tylko garncarze, są one także dodatkowym źródłem dochodów dla gospodarzy oferujących noclegi, produkty żywnościowe, właścicieli zaprzęgów konnych, sklepikarzy. Przy Zagrodzie Garncarskiej funkcjonuje sklep z produktami regionalnymi oraz Karczma Regionalna „U Garncarzy”.

Dziedzictwo Medyni ożyło na nowo, ale oferowane jest w inny sposób i dla odbiorcy o innych potrzebach, odbiorcy, który nie tylko chce kupić czy obejrzeć produkty rękodzielnicze, ale sam pragnie uczestniczyć we wszystkich etapach ich tworzenia. Oczekuje ponadto kontaktu z naturą i mieszkańcami wioski, dzięki czemu może poznać tutejszą kulturę, zwyczaje i styl życia, poznać smaki regionalnych potraw.

Ścieżka turystyczna „Garncarski Szlak”

W 2004 r. Gmina Czarna zrealizowała kolejny projekt, w ramach którego wytyczono i oznakowano ścieżkę turystyczną „Garncarski Szlak” prowadzącą do wszystkich obiektów związanych z dawnym ośrodkiem garncarskim na terenie czterech miejscowości. Poza Zagrodą Garncarską, stanowiącą bazę całej trasy, można odwiedzić Galerię Rzeźby Ceramicznej Władysławy Prucnal, kościół parafialny p.w. Nawiedzenia NMP, w którym znajdują się zabytkowe ceramiczne mozaiki, tradycyjne pracownie garncarskie, wolno stojące duże garncarskie piece, Izbę Pamięci Jana Kota w ZS w Medyni Głogowskiej.

Na trasie szlaku znajdują się także pracownie artystyczne, stary cmentarz z zabytkowymi nagrobkami, charakterystyczne dla tego regionu przydrożne kapliczki, Park Matki Boskiej Jagodnej w Medyni Łańcuckiej z glinianą figurą MB Jagodnej autorstwa Władysławy Prucnal, a także miejsca atrakcyjne przyrodniczo, jak bobrowiska, leśne stawy, punkty widokowe.

Na koniec prezentacji przedstawię listę projektów unijnych zrealizowanych w Medyni, które pozwoliły na prężny rozwój ośrodka.

ІНВЕСТИЦІЇ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

*Галич Ю. А., аспірант,
Полтавська державна аграрна академія*

Для забезпечення інвестиційної активності сільських територій розроблено відповідну стратегію, мета якої полягає в підвищенні рівня життя та соціального захисту населення сільських територій на основі інвестиційної активності та раціонального використання економічного потенціалу.

Інвестиційна ситуація в Україні достатньо нестійка адже, аналізуючи сільські громади, спостерігається наявність низки проблем: нестійкий фінансовий стан багатьох підприємств, низький рівень доходів жителів та низька конкурентоспроможність вітчизняної сільськогосподарської продукції, зношеність основних виробничих фондів, структурні деформації економіки.

Інвестиційна активність є найвагомим чинником економічного зростання, покращення добробуту населення. В аграрній сфері вона є засобом гарантування продовольчої безпеки сільських територій, гарантом розвитку їх сфер та екологічного захисту довкілля [1]. Інвестиційна сфера сільських територій є відкритою інвестиційною системою, внутрішня структура якої складається з сукупності взаємопов'язаних об'єктів інвестування та суб'єктів інвестиційної діяльності (інвесторів і користувачів), що здійснюють інвестиційну діяльність на даній території [3].

Основним джерелом формування фінансової бази реалізації соціально важливих проектів і програм є сільський бюджет. Основним завданням сільської влади має бути пошук резервів зростання доходної частини бюджету яка складається, як відомо, з податкових і неподаткових надходжень. Основним джерелом формування неподаткових надходжень є доходи від власності, що належить сільській громаді. До основних з них можна віднести вибір найефективніших схем розпорядження рухомим і нерухомим майном громади на основі економічно обґрунтованих розрахунків, підвищення ефективності функціонування підприємств з часткою громади в статутному капіталі, вдосконалення системи орендних взаємовідносин, вибір найраціональніших механізмів комерційної реалізації об'єктів громадської власності і т.д. Збільшення доходів від розпорядження власністю, що належить сільським громадам – найважливіше завдання сільських рад на найближчу перспективу [2].

Значення державних інвестицій визначається не тільки їх обсягом, але і державними гарантіями, страхуванням, а також тим, що вони є орієнтирами для приватних інвесторів. Характерною особливістю сучасного етапу розвитку вітчизняної економіки є інвестування більшості галузей соціальної інфраструктури за рахунок власних та державних коштів. Приватні інвестиції не йдуть в соціальну сферу у зв'язку з великими ризиками і низькою прибутковістю. А деякі галузі соціальної інфраструктури взагалі є неприбутковими. Тому саме держава за наявності відносно вільних бюджетних ресурсів повинна вкладати їх в галузі (конкретні підприємства) соціальної

інфраструктури села, що забезпечують розвиток сільських територій країни в цілому. У зв'язку з цим необхідно відзначити, що хронічний бюджетний дефіцит всіх рівнів навряд чи дозволить здійснювати такі державні інвестиції у відчутних розмірах в найближчій перспективі.

До пріоритетних завдань щодо підвищення інвестиційної привабливості сільських територій України ми відносимо: удосконалення державної інвестиційної політики орієнтованої на повне забезпечення інвестиційних потреб села, позитивний динамічний розвиток соціальної сфери на основі забезпечення зайнятості та зростання доходів селян, оптимальне використання бюджетних інвестицій та удосконалення механізмів державної інвестиційної підтримки сільського розвитку, удосконалення інституційної бази, яка сприяє розвитку інвестиційної діяльності, стимулювання інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання на селі та іноземних інвесторів.

Список використаних джерел

1. Важинський Ф. А. Стратегія інвестиційної активності розвитку соціально-економічного потенціалу сільських територій / Ф. А. Важинський, П. П. Гаврилко, М. Ю. Лалакулич // Науковий вісник НЛТУ України. – Вип. 24.9 – 2014. С.192-198

2. Важинський Ф. А. Інвестиції як фактор розвитку сільських територій / Ф. А. Важинський, Р. І. Галаз, Р. П. Підлипна // Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe

3. Трегобчук В. М. Інноваційно-інвестиційний розвиток національного АПК: проблеми, напрями і механізми / В. М. Трегобчук // Економіка України. – 2006. – № 2. – С. 4-12.

УДК 338.432:631.11

ВПЛИВ ДІЯЛЬНОСТІ АГРОХОЛДИНГІВ НА ПРОБЛЕМИ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ

*Дем'яненко Н.В., к.е.н., доцент; Стратулат В.Г., аспірант,
Полтавська державна аграрна академія*

Розвиток сільських територій значною мірою залежить від діяльності місцевих сільськогосподарських підприємств. Важливу роль в ідіграє розвиток агрохолдингових структур. У них зосереджено значну частину земельних та інвестиційних ресурсів. Агрохолдинги збагачуючись, динамічно нарощують обсяги виробництва сільськогосподарської продукції та задовольняють попит внутрішнього і зовнішнього агропродовольчих ринків України, але в той же час їх розвиток не сприяє соціальному благополуччю сільських територій.

Виникнення агрохолдингів внесло певні корективи в існуючу ситуацію на селі. Агрохолдинги, як правило, – це чисто бізнесові проекти, основною метою яких є примноження капіталу їхніх засновників.

Холдингова компанія – це акціонерне товариство, яке володіє, користується та розпоряджається холдинговими корпоративними пакетами акцій (часток, паїв) двох або більше корпоративних підприємств [1].

Дослідження економічних аспектів діяльності агрохолдингів розкривають такі притаманні їм характеристики:

- значна інвестиційна привабливість більшості агрохолдингів (майже всі компанії є активними гравцями на основних фондових біржах світу);

- висока привабливість агрохолдингів в плані їх кредитування комерційними банками порівняно з сільськогосподарськими товаровиробниками інших організаційно-правових форм господарювання завдяки наявності ліквідного заставного майна;

- можливість для дочірніх компаній отримувати від материнської компанії пільгове кредитування;

- замкнутий цикл виробництва та переробки сільськогосподарської продукції у більшості агрохолдингів, що дозволяє отримувати додану вартість, створювану в продуктивній ланцюжку;

- доступність для агрохолдингів зарубіжних ринків збуту сільськогосподарської продукції та монополізація ними всієї інфраструктури аграрного ринку.

- «великий аграрний бізнес» розуміє, що молоді менеджери мають свої, здається, навіть фантастичні і незрозумілі, але водночас дієві і ефективні погляди на розвиток підприємства. Звичайно, вони працюють з певним ризиком, але ризиком виправданим. І збільшення відбувається за рахунок того, що власники «аграрного бізнесу» хочуть нових ідей, нового поштовху в розвитку сільськогосподарського сектору, підвищення продуктивності функціонування аграрного підприємства, а у свою чергу поліпшення життя на села.

Тому, до негативних наслідків діяльності агрохолдингів в сільській місцевості можна віднести:

- підтримка і розвиток сільської інфраструктури не є функцією агрохолдингів. Часто, засновники агрохолдингів проживають зовсім в іншому місці і ні вони, ні члени їх сімей не користуються сільською інфраструктурою, що не сприяє розвитку соціальної інфраструктури села. Хоча деякі агрохолдинги і здійснюють політику соціальної відповідальності, мають Положення про соціальне партнерство, Соціальну програму тощо, але в більшості випадків це відбувається як Піар-акції;

- гіперкапіталізація земельних банків агрохолдингів, може призвести до того, що сільські мешканці втратять контроль над більшістю родючих земель сільськогосподарського призначення. Крім того спостерігається низький відсоток плати орендодавцям за використання земельних паїв;

- зростання рівня безробіття серед сільських жителів у зв'язку з витісненням трудомістких видів сільськогосподарської продукції, переходом на моновиробництва і використання вузькопрофільної сільськогосподарської техніки. Для обслуговування сучасної техніки іноземних фірм агрохолдингу потрібні кваліфіковані спеціалісти. Проте наявна в сільській місцевості робоча сила за рівнем освоєння новітніх технологій і техніки не відповідає вимогам. З метою економії агрохолдинги не мають наміру інвестувати кошти в підготовку

фахівців із сільського населення за місцем оренди земельних угідь, а наймають працівників з інших регіонів, які здобули професійну освіту за власний або державний кошт.

Слід зазначити, що окремі агрохолдинги несуть витрати, пов'язані з підтримкою соціальної інфраструктури села. Однак у зв'язку з тим, що агрохолдинги зареєстровані у містах, вони рідко сплачують податки до місцевих бюджетів. Колишні колективні сільськогосподарські підприємства, які втратили статус юридичної особи, перетворилися у філії або підрозділи агрохолдингів (Держкомстат обліковує їх в категорії «підприємства інших форм власності»). Це звичайно є недоліком для сільських територій. Тому потрібно запровадити механізм, який би забезпечував сплату податків підприємствами і організаціями, що ведуть агробізнес не за місцем реєстрації їх головної компанії, а за місцем діяльності їх аграрних підрозділів, тобто у сільській місцевості. Це дозволить сільським радам акумулювати кошти місцевих бюджетів для розвитку соціальної інфраструктури села [2].

Відтак, об'єднавши свої зусилля малий і середній агробізнес зможе стати альтернативою агрохолдингам. Це відбудеться за рахунок розвитку кооперативного руху в сфері переробки продукції та її збуту, спільного придбання і використання засобів виробництва та здійснення меліоративних заходів.

Список використаних джерел

1. Про холдингові компанії в Україні. Закон України [N 3528-IV за станом на 15 березня 2006 р. зі змінами і доповненнями від 8 квітня 2012 р.]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
2. Агрохолдинги в Україні : добре чи погано? Серія консультаційних робіт AgPP No 21, Київ 2008. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://latifundist.com/rating/top100>.

УДК 330.341:336.71.

МОЖЛИВОСТІ РОЗШИРЕННЯ ФІНАНСУВАННЯ МАЛОГО АГРАРНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Г.В. Єкель, к.е.н., старший науковий співробітник відділу економіки, ННЦ «Інститут землеробства НААН»

В умовах ринкової економіки більшу половину сільськогосподарської продукції в Україні виробляють малі та середні аграрні підприємства. Сьогодні суб'єкти господарювання в агропромисловому комплексі змушені працювати в кризових умовах, спричинених воєнними діями в країні, серед яких: відсутність державної підтримки, збільшення суми фіксованого сільськогосподарського податку, не повернення сум податку на додану вартість, 0 % банківського кредитування, девальвація національної валюти. Міжнародний досвід показує, що успішний розвиток малих підприємств суттєво залежить від стабільної державної підтримки. Оскільки Україна сьогодні не може забезпечити навіть

часткове фінансування бізнесу, підприємцям необхідно шукати інші джерела залучення інвестицій.

Серед зовнішніх форм фінансування можна виділити:

- кредити комерційних банків;
- засоби, що виручаються від розміщення на біржових або позабіржових фондових ринках облігацій підприємства;
- грантова допомога;
- безповоротна фінансова допомога або кредити неурядових закордонних організацій;
- комерційний кредит постачальників матеріальних ресурсів (запасів сировини, напівфабрикатів, комплектуючих виробів, послуг контрагентів і ін.) при купівлі їх в розстрочку або з відстроченим платежем;
- лізинг;
- форфейтинг.

Нині європейська спільнота активно налаштована на співпрацю з українськими товаровиробниками. Існує ряд програм, які направлені на допомогу аграрному бізнесу: Горизонт-2020, спільні програми розвитку регіонів країн Європейського Союзу та України. Серед організацій, які уже фінансують українських товаровиробників можна назвати: Європейський банк реконструкції та розвитку, Регіональний Екологічний Центр для Центральної та Східної Європи (REC), Швейцарська Конфедерація (SECO), Північна екологічна фінансова корпорація (NEFCO), Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР), Центральноєвропейська ініціатива (ЦЄІ), та ін.

Серед пріоритетів, яким надають перевагу закордонні інвестори є:

- малий та середній бізнес;
- інноваційно-орієнтований розвиток виробництва;
- інноваційні технологічних процесів;
- заходи, направлені на підвищення рівня доступу до інформаційних технологій, конкурентоздатності підприємств;
- людський капітал;
- енерго-ефективні проекти;
- екологічнобезпечна та якісна продукція;
- органічне виробництво.

Однією з важливих умов, на які звертають увагу закордонні інвестори виступає чітка стратегія розвитку самого суб'єкта господарювання, в основі якої має лежати планування витрат, система договірних відносин між конкурентами, експортна орієнтація.

Таким чином, з огляду на сучасну економічну ситуацію в країні малим товаровиробникам необхідно орієнтуватися на залучення інвестицій з закордону. Для цього необхідно певним чином переорієнтувати виробництво та підвищувати конкурентоспроможність продукції.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КАДРОВОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА

*Лісовий В. М. магістрант,
науковий керівник: Даниленко І. В., к.е.н., доцент,
Полтавська державна аграрна академія*

Сучасний стан розвитку України свідчить про неефективність національної стратегії у соціальній політиці, яка б забезпечувала формування гармонійних відносин між різними соціальними прошарками та зростання якості життя населення. Відсутність системного підходу до формування державної соціальної політики, достатнього рівня державних соціальних гарантій, сучасного інструментарію вибору пріоритетів соціальної політики та механізмів її реалізації призвела до фрагментарності вирішення загальних соціальних проблем.

Соціальна політика підприємства має як внутрішнє, так і зовнішнє середовище. У внутрішньому середовищі на перший план виступає соціальна організація трудової діяльності людей та їх груп на підприємствах, а у зовнішньому середовищі – це, у першу чергу, задоволення суспільних потреб у певних товарах і послугах, а також взаємодія з місцевими та регіональними громадами з питань розвитку соціальної інфраструктури, участь у реалізації територіальних соціальних програм. При цьому виявляється протиріччя між підприємством і територіальним (місцевим) розвитком: чим більше підприємство вкладає в соціальну політику території, тим менше у нього коштів для внутрішнього соціального розвитку. У рамках цієї проблеми особливо проявляються питання видів та обсягів соціальної відповідальності підприємства у зовнішньому середовищі.

У межах нашого дослідження більшою мірою зупинимось на проблемах формування внутрішньо фірмової соціальної політики. Досліджуючи спонукальні причини і функції надання підприємствами добровільних соціальних послуг, можна зустріти безліч різних точок зору. З одного боку вважається, що спонукають керівників до соціального захисту робітників своїх підприємств традиції, що залишилися в спадок від планової економіки. У той час, на фоні недостатньої забезпеченості усього населення держави низкою матеріальних і соціальних благ, керівники намагалися за рахунок підприємства забезпечити працівникам необхідний рівень соціального захисту.

З такою традицією і сьогодні пов'язані різноманітні види соціальної підтримки, які роботодавці готові надати окремим працівникам в особливо важких обставинах. Така система соціального забезпечення на підприємстві діяла і продовжує діяти як система субсидій, коли немає відповідної необхідної допомоги.

З другого боку, соціальний захист працівників підприємств пов'язаний з ефектами інтеграції. Відповідно до них заходи соціального забезпечення покликані об'єднувати працівників даної фірми на соціальній основі. Особливо, у зв'язку з цим, велике значення мають культурні, спортивні та громадські

заходи (наприклад, виробничі свята).

Успішне просування вітчизняних підприємств на шляху соціального розвитку можливе при органічному поєднанні універсальних принципів економічної політики, соціально орієнтованої ринкової економіки і соціальної політики підприємства. Тому важливим суб'єктом в реалізації соціальної політики підприємства повинна стати держава, яка покликана ефективно здійснювати регулюючу роль. Тільки вона, використовуючи властиві їй засоби (законодавчу базу, оподаткування, соціальну політику тощо), в змозі протистояти ринковій стихії, бути гарантом гідного життя працівників підприємств і їх соціального захисту.

Список використаних джерел

1. Балтачєєва Н. Сучасні проблеми формування соціальної політики на підприємствах Донецької області / Н. Балтачєєва // Україна: аспекти праці. – 2010. – № 1. – С. 16–22.

2. Колот А. Корпоративна соціальна відповідальність, соціальна звітність та аудит, як сучасні інститути і технології соціального розвитку // А.Колот // Україна: аспекти праці. – 2010. – № 3. – С. 3–9

УДК 314:711.13:316.3:33

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ НА МІКРОРІВНІ

*Осадчук І.В., к.с.-г.н., доцент, Дашковська А., магістрантка,
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»*

Сільські території покликані виконувати ряд функцій: виробничу, природоохоронну, відтворювальну, активізуючу, виховну і т.д. Для того, щоб ці функції виконувалися якісно, потрібно щоб сільські території розвивалися, що можливо лише при умові грамотного управління ними.

Розвиток сільських територій, на думку Бородіна О. є процесом, «при якому забезпечується гармонійний соціоекономічний прогрес сільської місцевості на основі самоорганізації сільських громад із максимально можливим використанням чинників ендогенного розвитку (місцевих активів) при їх поєднанні із зовнішніми можливостями», а на думку Губені Ю. - специфічним способом «реалізації суспільно-економічних відносин, за якого товари і блага, що їх продукує аграрний сектор і сільська економіка, розподіляються між суб'єктами цих відносин з врахуванням інтересів сільського населення з метою кращого забезпечення його добробуту» [1].

Управління сільськими територіями здійснюється як на макро-, так і на мікрорівні. І у кожному випадку є свої проблеми управління, які потребують негайного вирішення. Доказом тому є те, що сучасний стан розвитку цих територій в Україні в цілому знаходиться у глибокій кризі, що призводить до поступового обезлюднення сільських поселень. За демографічними прогнозами, якщо така ситуація збережеться до 2020 р., частка сільських районів гострої демографічної й поселенської кризи може перевищити 50%

загальної кількості сільських районів [2].

Розвиток сільських територій у нашій країні досліджувався в наукових працях О. Булавки, П. Гайдуцького, З. Герасимчук, В. Горкавого, М. Кропивка, М. Маліка, В. Месель-Веселяка, П. Саблука, В. Трегобчука, В. Юрчишина та багатьох інших українських вчених. Однак, наразі важливого теоретичного та практичного значення набуває дослідження проблем управління розвитком сільських територій на мікрорівні.

У ході дослідження було встановлено, що значна частина голів сільських громад у Херсонській області працює в умовах загрози поступового перетворення сільської території в депресивний район внаслідок посилення міграції населення, забруднення навколишнього середовища, відсутності необхідної інфраструктури чи економічної недоцільності здійснення сільськогосподарської діяльності мешканцями цієї території.

Основними проблемами управління розвитком сільської території на мікрорівні, зазвичай, є:

- низька зацікавленість місцевої влади у виявленні реальних, а не надуманих, джерел проблем розвитку сільської території, до яких, насамперед, можна віднести низькі стандарти життя селян на ній, що може виражатися у: незадовільному забезпеченні централізованим водопостачанням сільських населених пунктів, розташованих на цій території, або повній відсутності централізованого водопостачання; низькому рівні благоустрою та комунального обслуговування сільської території, низькому рівні інженерного облаштування сел, неналежному облаштуванні вулиць і доріг; відсутності уваги держави до соціального розвитку села та повній відсутності або низькій мотивації до соціальної відповідальності підприємств, які здійснюють бізнес на цій території; поганому транспортному сполученні сільських населених пунктів даної сільської території з найближчими містами; відсутності регулярного і безоплатного перевезення дітей та педагогічних працівників до місця навчання, роботи і дому або неналежній організації такого перевезення; відсутності збалансованої інфраструктури об'єктів торгівлі та закладів побуту на сільській території; неналежних житлових та соціально-побутових умовах певної частини населення;

- невміння частини керівників на місцях формулювати проблеми управління сільською територією і, як наслідок, нездатність визначати шляхи їх вирішення;

- відсутність продуманої, реалістичної, дієвої стратегії та програм розвитку сільської території, а також дієвих механізмів та інструментів їх реалізації;

- недостатність фінансових надходжень до місцевого бюджету через високий середній вік населення, через низький рівень життя селян, зумовлений несприятливими кліматичними умовами конкретної сільської території і відсутністю альтернативних сільському господарству джерел заробітку тощо;

- відсутність у штаті більшості сільських рад економістів, які знають іноземні мови (у першу чергу, англійську), що дозволило б розробляти соціальні проекти і приймати участь у різноманітних конкурсах на отримання грантів;

- відсутність дорадників, які б дійсно хотіли і могли надавати селянам необхідні консультації щодо розвитку альтернативних видів економічної діяльності на даній сільській території;

- небажання частини селян розвивати альтернативні види економічної діяльності на сільських територіях (часто через банальну лінь);

- недостатність у місцевої влади дієвих важелів для покарання за неналежне використання природних ресурсів сільської території;

- низький рівень державної підтримки сільської території, спрямованої на підвищення рівня її облаштування як сфери життя, діяльності та побуту селян і відсутність сприятливих та стабільних умов для вкладення інвестицій у її сільське господарство на взаємовигідних засадах для інвестора та орендодавця.

Отже, в Україні є ряд проблем управління розвитком сільських територій на мікрорівні, які потребують негайного вирішення. Зробити це можна через застосування кардинальної зміни підходів до цього управління, що вимагає розробки та практичного провадження низки заходів, спрямованих зокрема на виховання справжніх патріотів своєї малої Батьківщини, навчання їх економіці, менеджменту та особливостям управління сільськими громадами. Саме цьому ми плануємо присвятити свої подальші наукові розвідки.

Список використаних джерел

1. Корінець Р. Аспекти сільського розвитку // Р. Корінець / Міжнародний форум Регіональний розвиток та державна регіональна політика в Україні. [електронний ресурс]. - Режим доступу:

http://surdp.eu/uploads/files/KORINETS_UA.pdf.

2. Розпорядження Кабінету Міністрів України. Проект. “Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми сталого розвитку сільських територій до 2020 року” [електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://www.minagro.gov.ua/page/?8781>

УДК 314:711.13:316.3:33

СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ТРАНСФОРМАЦИИ СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ: МОТИВЫ ВОЗНИКНОВЕНИЯ И РЕЗУЛЬТАТЫ

Плотникова М.Ф., к. э. н., доцент,

Житомирский национальный агроэкологический университет

Города являются ведущей формой территориальной и социально-экономической организации современного общества. В крупных промышленных городах и административных центрах степень техногенной нагрузки особенно велика, – с наибольшей остротой проявляются проблемы изменения всех элементов природной среды, активизируется ряд негативных процессов. Изменения экологической ситуации неизбежно приводит к ухудшению качества жизни городского населения, затрагивая практически все стороны их жизнедеятельности. Серьезные социальные проблемы, к числу которых относятся снижение продолжительности жизни и периода активной деятельности городских жителей, ухудшение психического и социального

здоровья, что выражается в широком распространении наркомании, алкоголизма и других вредных привычек, росте правонарушений и т.д. становятся проблемой не только национального, но и глобального масштаба.

Цель данной работы – выявление причин, которые стали предпосылкой для процесса «исхода» людей из урбанизированных городов в сельскую местность, на Природу с желанием создать родовые поместья и родовые поселения. В качестве объектов исследования взяты урбанизированные города, которые рассматриваются как комплекс антропогенных экономических систем, а так же, с другой стороны, родовые поместья и родовые поселения, как альтернатива процессам урбанизации общества.

Город рассматривается нами в качестве сложной социально-экологической системы, все связи между элементами которой должны быть ориентированы на человека, но фактически наблюдается обратный результат. Очевидно, сказывается действие «золотого» правила рыночной системы – получение максимальной прибыли, по возможности пренебрегая и интересами населения городов. Значительная трансформация микроклиматических условий в пределах городской территории сопровождается целым рядом негативных последствий, в числе которых следует, прежде всего, выделить ухудшение самочувствия и состояния здоровья горожан.

Одной из наиболее острых экологических проблем в большинстве крупных городов страны продолжает оставаться ухудшение качества атмосферного воздуха. Основные источники загрязнения атмосферного воздуха в городах – автомобильный транспорт, электроэнергетика и промышленные предприятия. Анализ деятельности отдельных предприятий показывает, что многие из них стали уделять значительно меньше внимания экологическим вопросам. Важными факторами, определяющими высокий уровень загрязнения атмосферы в крупных городах являются: значительное, в течение последних двадцати лет, увеличение автотранспорта; уменьшение площади, относительно размеров городов, зеленых насаждений, а то и их сокращение (использование под застройку); неудовлетворительное состояние дорожного покрытия; другие факторы. Загрязнение атмосферного воздуха вносит значительный вклад в экологически обусловленную заболеваемость городского населения. Связанно это с тем, что приземный слой атмосферы представляет собой один из немногих природных компонентов используемых человеком, который не может каким-либо образом быть ограничен в использовании или заменён «качественным аналогом». Этим, главным образом, и определяется ведущее значение качества атмосферного воздуха в ряду природных факторов, с которыми традиционно связывают негативные тенденции в изменении медико-демографической ситуации в современном городе.

Другим значимым фактором в жизни человека является вода. В больших городах она поставляется централизованно через водопроводную сеть. Качество воды в системе водоснабжения таково, что, как правило, воду из крана, неочищенную, население в пищу практически не употребляет. На качество воды, поставляемой жителям городов, влияет как состояние самой системы водоснабжения, так и технологии очистки. Кроме того, на качество

влияет экологическая ситуация в бассейне водозабора и вверх по течению от него. Большое количество применяемых человечеством химических реагентов, в частности, гербицидов и пестицидов, лакокрасочных и ГСМ и других, проникают в грунтовые воды, дренажируют их, перенося остатки веществ в реки, из которых производится забор воды в города. При этом следует учитывать, что если физическое загрязнение можно, при желании, очистить фильтрами, то химические загрязнения очистить практически невозможно и кроме Природы с этим никто не борется. Крупные агрохолдинги, как правило, скупая земли, только увеличивают количество применяемых средств защиты растений. Тем самым угроза подземным водоносным слоям и рекам, от этого, только увеличивается.

Следующая экологическая ловушка для жителей городов кроется в продуктах питания. Необходимость обеспечить организм продуктами питания заставляет городского жителя обращаться в торговую сеть. Учитывая, что при всем многообразии форм торговли продуктами питания их производители одни и те же. С целью получения максимальной прибыли практически во всех продуктах питания применяются: консерванты; заменители; красители; имитаторы; другие формы и методы удешевления продуктов питания. Массовое применение получила продукция с использованием ГМО. Влияние ГМО на человека еще до конца не изучено, но первые негативные последствия можно проследить в странах, где продажа и потребление указанных продуктов разрешена, в частности в США и ряде стран Западной Европы. В силу потребления фастфуда, в основном содержащего ГМО компоненты деятельность американских полицейских уже стала притчею во языцех (лишний вес не может снизить даже программа оздоровления с помощью бесплатных тренажеров и систем тренировок). Схожая ситуация прослеживается среди бедного населения европейских государств. В противовес описанному КНР запрещает продажу и потребление продуктов с ГМО на своей территории и стимулирует активные виды деятельности и спорт в рамках рабочего времени на предприятиях страны, что позволяет в целом сохранять здоровье населению.

Кроме приведенных трех основных факторов, влияющих на качество жизни человека в современном городе, есть еще много других: экологических, экономических, социальных, техногенных. Очевидно, под влиянием на людей проживающих в городе такого негативного давления перечисленных выше факторов, в обществе более 10 лет назад зародился и имеет тенденцию положительного роста процесс «исхода» людей из урбанизированных городов и переселения в сельскую местность. Движение развития родовых поселений и родовых поместий, вырастая как следствие решения социально-экономических проблем, по тенденциям развития фактически перерастает в социально-экологическую «зеленую волну». В первую очередь это касается экологии сознания в направлении процесса общественного развития. Имеет место организация новых и возрождение вымирающих населенных пунктов на сельских территориях. Таких новых образований (поселений) в Украине уже около 100. Ширится их география и количество. Так, если шесть лет назад в

Житомирской области было одно поселение, то в 2015 г. их насчитывается уже 12. Их деятельность способствует привлечению свыше 75 млн. грн частных инвестиций на протяжении 10 лет реализации программы планомерного возрождения населенных пунктов на сельских территориях. Поселениями на площади 250 га насчитывающий 100 дворов (средний населенный пункт, который исчез с карты Украины после 1991 г.) позволяет произвести органической продукции на сумму 10 тыс. грн в расчете на гектар площади.

Как показывает практика проведения круглых столов и общественных слушаний на разных уровнях (общегосударственных, областных, районных, в сельских общинах) члены новых поселений мотивируют свой исход из города, в первую очередь, желанием обеспечить свою семью чистым воздухом, водой, качественными самостоятельно выращенными продуктами питания и, как следствие, здоровым образом жизни с возможностью познавать мир непосредственно при общении с ним, что способствует положительному развитию самого человека и его потомков. Одновременно реализуется система инвестиционного самообеспечения территорий при повышении роли территориальных общин, продовольственной и экономической безопасности в условиях децентрализации управления страны.

Список использованных источников

1. Екологічне поселення в Латвії. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.amatciems.lv/rus/ideja.html>
2. Christian D. L. *Creating a Life Together: Practical Tools to Grow Ecovillages and Intentional Communities* / D. L. Christian. – Paperback: New Society Publishers, 2003. – 273 p. – [Электронный ресурс]. – Режим доступу: https://archive.org/details/fa_Creating_a_Life_Together-Practical_Tools_to_Grow_Ecovillages_and_Intentional_Communities
3. GEN (Global Ecovillage Network). – [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://gen.ecovillage.org>
4. Gilman R. *The Eco-village Challenge. The challenge of developing a community living in balanced harmony - with itself as well as nature - is tough, but attainable* / R. Gilman // Context Institute. *Catalyzing a graceful transition to the Planetary Era*, 2013. – [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://www.context.org/iclib/ic29/gilman1/>
5. *Living in harmony: inspiring stories from ecovillages*. Editor: Dalia Vidickiene. Vilnius: BMK Leidykla, 2013 – 124 p.
6. *Inspiring Stories from Ecovillages: Experiences with Ecological Technologies and Practices*. Editors: Ansa Palojarvi, Jarkko Pyysiainen, Mia Saloranta. Vilnius: BMK Leidykla, 2013. – 120 p.
7. Plotnikova, M. *Innovational investment development vector of rural territories* / M. Plotnikova, Y. Bogoyavlenska // *Management Theory And Studies For Rural Business And Infrastructure Development*. – 2014. – №36. – №2. – P. 382-393
8. Plotnikova, M. (2014) *Innovative character of rural territories social potential realization* / M. Plotnikova // *Management Theory And Studies For Rural Business And Infrastructure Development*. – №36. – №4. – P. 956-958.

Секція №4

Ресурсне, маркетингове, логістичне та інформаційне забезпечення інвестиційної діяльності

УДК 330.15:338.432:631.11

ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Авраменко О.І., магістрант,
науковий керівник: Сосновська О.О., к.е.н., доцент,
Полтавська державна аграрна академія*

Забезпечення рентабельного сільськогосподарського виробництва та підвищення рівня продовольчої безпеки країни залежать від наявності, ефективності використання і відтворення ресурсного потенціалу аграрних підприємств.

Однією з особливостей функціонування сучасних агроформувань є кількісна, якісна та структурна недосконалість їх ресурсних потенціалів, зумовлена великими втратами ресурсів у процесі здійснення аграрної та земельної реформ і складним фінансовим становищем господарств. У сучасних умовах, коли значна частина господарств знаходиться у кризовому фінансовому стані, їх важливим завданням є одержання максимальних прибутків при мінімальних витратах ресурсів.

Проблема формування в кожному підприємстві раціонального за своїм розміром та складом ресурсного потенціалу і ефективного його використання належить до числа найбільш актуальних. Тому вона досліджується значною частиною науковців, серед яких С.Б. Алексєєв, В.Г. Андрійчук, О.М. Вишнеvsька, Т.Г. Вяткіна, В.А. Анічін, О.В. Березін, О.А. Бугуцький, Ю.В. Василенко, М.А. Горшков, О.Ю. Єрмаков, М.І. Кісіль, І.І. Лукінов, П.М. Макаренко, Л.Ю. Мельник, П.Т. Саблук, С.І. Терещенко, В.М. Яценко та ін. Проте необхідно визнати, що незважаючи на значну кількість наукових досліджень низка питань потребує подальшого відповідного опрацювання.

Практика господарювання свідчить, що становлення та розвиток сільськогосподарських підприємств різних типів тісно пов'язані з розв'язанням організаційно-економічних завдань щодо підвищення віддачі з кожної затраченої одиниці ресурсного потенціалу, його розширеного відтворення, удосконалення структури, покращання результативності діяльності агроформувань. Разом з тим, ефективне використання ресурсного потенціалу агроформувань є об'єктивною необхідністю і важливою передумовою розвитку аграрного сектора економіки.

Реформаційні перетворення в сільському господарстві не дали очікуваної соціально-економічної віддачі, підприємства знаходяться у важкому становищі, руйнується ресурсний потенціал галузі. Важливою передумовою ефективного використання ресурсів підприємств є їх збалансоване формування.

Ресурсовіддача залежить від низки інших чинників, головними з яких є:

раціональне співвідношення елементів у структурі ресурсного потенціалу, система управління виробництвом, впровадження ресурсоощадних технологій, врахування природнокліматичних умов. Тому при формуванні ресурсного потенціалу агроформувань слід більше уваги приділяти не кількісному його нарощуванню, а якісному вдосконаленню та дотриманню раціональних пропорцій між окремими його складовими.

Ресурсне забезпечення стратегічної діяльності підприємства має здійснюватись у відповідній формі на основі розроблення ресурсних стратегій, які сприяють вирішенню завдань і досягненню цілей підприємства. Формування ресурсного потенціалу підприємства – це виявлення стратегічних можливостей та ресурсів, здатних підвищити конкурентоспроможність підприємства; визначення резервів потенціалу. Майбутнє завжди невизначене, тому витрачання ресурсів завжди супроводжується тим чи іншим рівнем ризику. Розробляючи ресурсні стратегії, треба обґрунтовувати можливий та допустимий рівні ризику, що його бере на себе керівництво за використання ресурсів із максимально можливою віддачею.

Реалізація стратегій відновлення і збереження ресурсного потенціалу галузі повинна базуватися на можливості активізації заходів щодо екологізації виробництв з метою забезпечення самоочищення територій та зниження негативного впливу на екосистеми. Результатом екологізації в галузі є забезпечення економічних, соціальних і екологічних вигод для подальшого розвитку аграрного сектору та забезпечення продовольчої безпеки країни, формування експортних можливостей з урахуванням вимог Світової організації торгівлі, стійкості розвитку суб'єктів господарювання.

Таким чином, під ресурсним потенціалом слід розуміти систему взаємопов'язаних різних видів ресурсів, які є у розпорядженні підприємства або можуть бути залучені до його господарської діяльності, їх оптимальне співвідношення, відповідність їхньої величини і складу потребам вирішуваних завдань. В складі ресурсного потенціалу виділяють матеріальні, нематеріальні, трудові, земельні, інноваційні, фінансові ресурси підприємства, а також методи управління ними та організації їх ефективного використання. А розроблення стратегії розвитку підприємства потребує передусім ресурсного обґрунтування можливостей його подальшого розвитку.

Список використаних джерел

1. Алексеев С.Б., Жебокритський Є.І. Визначення поняття «ресурсний потенціал підприємства» // Держава та регіони. Сер.: Економіка та підприємництво. – 2014. – № 2. – С. 53-56.
2. Вяткіна Т. Г. Методологія розроблення стратегії управління ресурсним потенціалом с.-г. підприємств // Економіка та держава. – 2014. – № 6. – С. 68-73.
3. Горшков М.А. Сучасні зміни в структурі ресурсного потенціалу аграрного сектору економіки // Агросвіт. – 2015. – № 1. – С. 44-47.
4. Терещенко С.І. Ефективність використання ресурсного потенціалу за рахунок обґрунтування параметрів діяльності аграрного формування [Електронний ресурс] // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2014. – груд. (Вип. 2). – С. 725-729.

ЛОГІСТИКА ПРОВІДНИХ АГРОПРОДОВОЛЬЧИХ КОМПАНІЙ УКРАЇНИ

Болдирєва Л.М., к.е.н., доцент,

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

За нинішніх умов найважливішу роль в економіці України відіграють агропродовольчі компанії. Оскільки саме агропродовольчий сектор вітчизняної економіки зарекомендував себе як один із самих стійких.

Світові експерти переконані, що продукція українського аграрного сектору в найближчі 30-50 років буде найзатребуванішою у світі, бо його потенціал виробництва значно перевищує потреби внутрішнього ринку [1].

За сучасних умов господарювання вітчизняні агропродовольчі компанії, які орієнтовані на зовнішні ринки мають максимальні темпи збільшення доходу. Адже, собівартість сільськогосподарської продукції таких компаній формується в основному в національній валюті (гривнях), а виручка – в іноземній (доларах, євро).

Активи провідних агропродовольчих компаній України включають чорноземні сільгоспугіддя і підприємства (олійноекстракційні, цукрові, агрохімії тощо), а логістика будується на базі найбільшої логістичної інфраструктури до якої входять: мережі елеваторів, експортні портові термінали, логістичні центри, сучасні автопарки.

Деякі агропродовольчі компанії застосовують систему управління ланцюгами поставок. Так, наприклад, ТОВ «Нібулон» запровадило логістичний ланцюг поставки: «рух збіжжя від поля до порту» [4], а ПАТ «Миронівський завод по виготовленню круп і комбікормів» – «від поля до столу» [9].

Застосування логістики провідними агропродовольчими компаніями України наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Застосування логістики провідними агропродовольчими компаніями України

Аграрні компанії	Види діяльності	Логістична інфраструктура
1	2	3
ПАТ «Кернел-Трейд»	експорт зернових, соняшникової олії, шроту	найбільша сільськогосподарська інфраструктура (мережа зернових елеваторів і глибоководні експортні термінали); лідер у сфері надання послуг з перевалки та експорту зерна, рослинного масла і шроту через термінал «Трансбалктермінал» (Іллічівськ) загальною потужністю одноразового зберігання 2,8 млн т
ТОВ «АТ Каргілл»	експорт зернових	постачання якісних засобів захисту рослин, насіння та добрив; закупівля у виробників сільськогосподарської продукції зернових та олійних культур; постачання сільськогосподарської продукції на переробні підприємства України та на експорт

1	2	3
ТОВ «Нібулон»	виробництво та експорт зернових	лінійні елеватори, пункти зберігання, приватний морський термінал з причалом, перевантажувальний термінал для перевалки зернових та олійних культур в м. Миколаїв, використовується як для відвантаження власної сільськогосподарської продукції на експорт, так і для надання послуг іншим експортерам по Україні (потужність терміналу 5 млн т зерна щорічно).
ПАТ «Миронівський Хлібопродукт» (МХП)	виробництво кормів і курятини	модель бізнесу: вертикальна інтеграція; самостійний контроль за доставкою продукції в торгові точки (продукція розподіляється по 14 логістичним центрам, після чого потрапляє під франчайзингові точки, яких у товариства більше 2100).
ТОВ «Альфред С. Топфер Інтернешенал»	зберігання і торгівля зерном	11 елеваторів для зберігання зерна, включаючи 2 портових елеватора)
ТОВ «Луї Дрейфус Еомодітіз Україна»	експорт зернових і масляних культур	4 елеватора в Вінницькій і Черкаській областях
«Мрія Агрохолдинг»	виробництво та експорт зернових	власна інфраструктура з сучасним парком автотранспортна і сільгосптехніки; власна потужність зберігання зерна – 820 000 т, картоплі – 116 000 т
ПАТ «Миронівський завод по виготовленню круп і комбікормів»	виробництво тваринних кормів	повний контроль за якістю і собівартістю – від поля до столу; потужності зберігання зерна (елеватори) близько 248 000 м ³ , з них елеватор зернових культур – 120 000 м ³ , елеватор олійних культур – 128 800 м ³

Джерело: узагальнено автором на основі аналізу літературних джерел [2-9]

Проведені дослідження таких провідних диверсифікованих агропромислових компаній в Україні як ПАТ «Кернел-Трейд», ТОВ «АТ Каргілл», ТОВ «Нібулон», ТОВ «Альфред С. Топфер Інтернешенал» свідчать, що вони мають у своєму розпорядженні дуже розвинену логістичну інфраструктуру, яка дозволяє зберігати не тільки власну сільськогосподарську сировину і продукцію, а ще й надавати послуги з перевалки та експорту. В результаті логістичної діяльності в цих компаніях переважає складська логістика. Застосування логістичної діяльності агропродовольчими компаніями України наведено в табл. 2. Практика показує, що незважаючи на падіння купівельної спроможності населення, на внутрішньому ринку залишається досить високим попит на молочну продукцію; соняшникову олію і продукцію м'ясопереробної галузі.

Як позитивне варто відмітити, що український агропродовольчий ринок поступово розширюється. Тому навіть займаючи на ньому домінуючу позицію, вітчизняним агропродовольчим компаніям варто прагнути до збільшення його по сегментах. Для цього треба постійно розширювати асортимент безпечної, високоякісної продукції, зокрема збільшувати обсяги продукції з доданою вартістю, наприклад, страв швидкого приготування та напівфабрикатів.

Логістична діяльність провідних агропродовольчих компаній України

Аграрні компанії	Види діяльності	Логістична діяльність
Підприємство з іноземними інвестиціями «Серна»	торгівля зерном, насінням, тютюном, кормами для тварин	оптова торгівля
ТД «Креатив-Розлив»	торгівля молочними виробами, яйцями, жирами	оптова торгівля
ПрАТ «Райз-Максимко»	виробництво зернових і бобових	дистрибуція, сервісне обслуговування

Джерело: узагальнено автором на основі аналізу літературних джерел [10-12]

Також збільшення частки присутності на ринку можна за рахунок розширення системи збуту продукції, зокрема створення франчайзингової мережі, яка дозволить охопити більшу частину країни, а також підтримування балансу роздрібних продажів між франчайзинговими магазинами та супермаркетами.

Унікальною бізнес-моделлю залишається процес інтенсивного капіталовкладення у розвиток і будівництво нових виробничих об'єктів з високим рівнем ефективності. Саме інвестування у сучасні виробничі потужності та обладнання дозволить агропродовольчим компаніям України підтримати статус надсучасного і надпотужного європейського виробника.

Список використаних джерел

1. Щирий І. Який потенціал мають сільське господарство та легка промисловість України? (інфографіка) [Електронний ресурс] / І. Щирий // Факти. – Режим доступу : fakty.ictv.ua.
2. Офіційний сайт ПАТ «Кернел-Трейд» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kernel.ua/ru/>.
3. Офіційний сайт ТОВ «АТ Каргілл» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://latifundist.com/kompanii/424-kargill>.
4. Офіційний сайт ТОВ «Нібулон» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nibulon.com/data/pro-kompaniyu/napryamki-diyalnosti/zberigannya-ta-dovedennya-produkcii-do-tovarnoi-kondicii.html>.
5. Офіційний сайт ПАТ «Миронівський Хлібопродукт» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bp.ubr.ua/uk/profile/mironivskii-hliboprodukt>
6. Офіційний сайт ТОВ «Альфред С. Топфер Інтернешенал» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://latifundist.com/kompanii/256-topfer>.
7. Офіційний сайт ТОВ «Луї Дрейфус Еомодітіз Україна» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://latifundist.com/kompanii/272-lui-drejfus-ukraina>.
8. Офіційний сайт «Мрія Агрохолдинг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://latifundist.com/kompanii/134-mriya-agroholding>.
9. Офіційний сайт ПАТ «Миронівський завод по виготовленню круп і комбікормів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mhp.com.ua/uk/about/strategy>.
10. Офіційний сайт Підприємства з іноземними інвестиціями «Серна»

[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://srna.business-guide.com.ua/>.

11. Офіційний сайт ТД «Креатив-Розлив» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ua-region.info/32694902>.

12. Офіційний сайт ПрАТ «Райз-Максимко» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.securities.com/php/company-profile/A2__Raiz-Maksimko_PAT__ru_2176074.html.

УДК 658.5:658.64

МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ СПОЖИВЧИХ УПОДОБАНЬ НА РИНКУ ЙОГУРТІВ М. ХЕРСОНА

*Боліла С.Ю., к.с.-г.н, доцент,
ДВНЗ Херсонський державний аграрний університет*

Йогуртові на вітчизняному ринку є однією з найпоширеніших видів кисломолочних виробів молочної промисловості. З'явившись не так давно, цей продукт завоював прихильність споживача внаслідок його харчових цінностей та вмісту корисних речовин, що забезпечують ефективне функціонування людського організму. Цей сегмент ринку є одним з найбільш перспективних для виробників молочної продукції, зважаючи на темпи його зростання (місткість внутрішнього ринку в середньому збільшилася на 10%) [1]. В той же час конкуренція є значною (на ринку представлені біля 15 великих компаній, торговельних марок більше 25, найменування йогуртів перевищує 150), внаслідок чого товаровиробники намагаються знайти шляхи підвищення конкурентоспроможності з метою збільшити міру присутності на споживчому ринку [2, 3]. При залученні інвестиційних ресурсів для підвищення конкурентоспроможності, виробнику слід враховувати маркетинговий підхід та враховувати смаки, уподобання та реклаमाції клієнтів, що дасть змогу отримати прибуток шляхом більш ефективного, порівняно з конкурентом, задоволення потреб споживача.

З метою з'ясувати ставлення споживачів до йогуртів і визначити споживчі переваги та попит були проведені польові маркетингові дослідження на ринку міста Херсона на протязі вересня - жовтня 2015 року. З метою висунення гіпотези та окреслення пошукових завдань нами було побудоване мотиваційне поле та здійснений аналіз потреби за матрицею Д. Баркана. У ході пошукових досліджень були використані кількісні (опитування кінцевих споживачів) та якісні методи (власні спостереження, що проводилося у місцях продажу йогуртів). Для збору первинної інформації була сформована без повторна, одноступінчаста, пропорційна вибірка за методикою Е.П. Голубкова [4]. Розмір вибірки при опитуванні споживачів склав 100 респондентів ($e=14\%$, $P=0,95$). Інструментом дослідження виступила структурована закрита анкета (закритих запитань 95 %). При спостереженні за поведінкою споживачів були обрані магазини, супермаркети, в якості інструмента використали лист спостережень.

В процесі дослідження були виявлені основні фактори мотивації покупців, що найбільше впливають на вибір йогуртів: корисність (38%), смак,

(26%), ціна (20%). З опитаних споживачів більша частка споживачів (72%) надає перевагу промислового виробництва йогуртів над домашніми, хоча сприймає останні як альтернативу у випадку значного дорожчання продукції. В процесі дослідження виявилось, що переваги споживачів відносно питних та густих йогуртів склалися у співвідношенні 60 % до 40 %. Аналіз асортиментних уподобань поціновувачів йогуртів показав, що найбільшим попитом у споживачів користується йогурт з шматочками фруктів - його вживають 60%, потім вершкові йогурти (20%). Меншою популярністю користуються ароматизовані (18%) і йогурти без наповнювачів (12%).

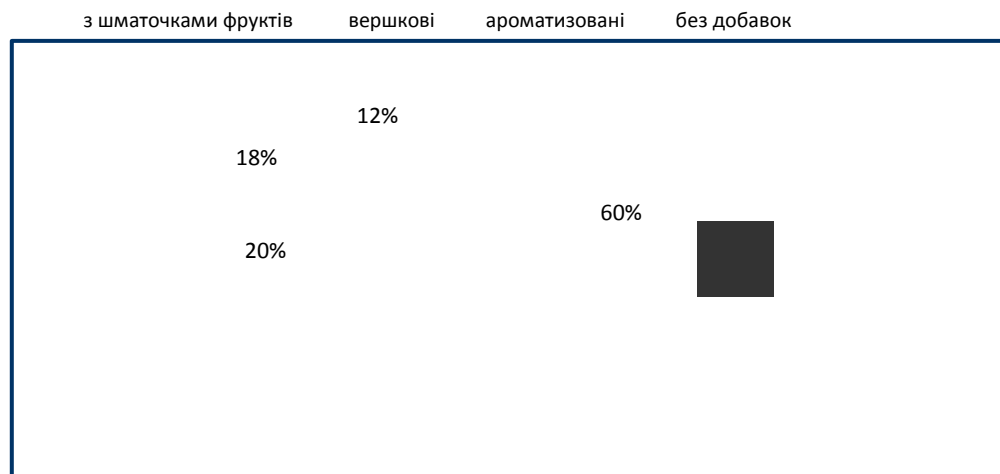


Рис. 1. Асортимент йогуртів, якому віддається найбільша перевага споживачами м. Херсона

Рейтинг асортиментних позицій склався таким чином: йогурту ТМ «DANONE» віддають перевагу 30% опитаних споживачів; йогурту ТМ «Чудо» - 20%; йогурту ТМ «Лактел»- 15%, йогурту ТМ «Простоквашино» - 10%, йогурту ТМ «Галичина»- 8 %, йогурту ТМ «Фанні»- 6%, йогурту ТМ «Дольче» - 3 %, а інші уподобання з незначними частками споживачів (до 1- го %) розподілилися між іншими ТМ, що представлені на ринку м. Херсона, такими, як «Біла Лінія», «Славія», «Злагода», «Весела ферма», «Власна лінія» та ін. Дані компанії вибрали вірну політику позиціонування свої брендів та ведуть активну політику просування на ринку м. Херсона.

Місце здійснення покупки також має значний вплив на споживача. Проведені дослідження показали, що найбільш поширеним місцем для придбання йогуртів є супермаркети (65% опитаних), потім продуктові магазини (28% опитаних), популярність яких серед покупців зростає внаслідок їх розташування поблизу місць мешкання споживача. Найменша кількість покупок здійснюється на ринках (5%). Відносно торговельних мереж, де купуються йогуртові, дослідження показали, що найбільш популярними для споживачів виявилися: «АТБ» (21% опитаних), «Еко-маркет» (16% опитаних), «Сільпо» (12% опитаних), «Green» (7%). Лояльність до цих торговельних мереж пояснюється їх асортиментною, ціновою політикою та заходами з комунікаційної підтримки продукції на місці її продажу.

На поведінку споживача в процесі здійснення покупки впливають

чинники індивідуальних відмінностей: стать, вік, доходи, мотивація, рівень знань, стиль життя та психологічний процес, що характеризує поведінкові реакції покупця. Як показали результати опитування, фактори що найбільше впливають на вибір торгівельної марки йогурту, це: порада рідних та знайомих (21% респондентів), реклама на телебаченні (18 % респондентів), інформація на місцях продажу (13% респондентів), консультація продавців (12% респондентів), власний досвід (12% респондентів), Інтернет (10% респондентів).

Любителями йогуртів найчастіше є чоловіки і жінки, які мають дітей віком до 6 років (79% опитаних, які мають дітей такого віку, вживають йогурти). Найбільш активними споживачами йогуртів є молодь віком від 18 до 24 років - 87% опитаних цієї вікової групи вживає йогурти з частотою від «практично кожен день» до «кілька разів на місяць або рідше». Серед представників жіночої статі число споживачів йогуртів в 1,2 рази більше, ніж серед чоловічої, до того ж вони в більшості (75 % опитаних) надають перевагу йогуртам з низьким вмістом жиру(0,05-1%). що пов'язане з переважанням у них мотивів краси, здоров'я, безпеки, насолоди. Улюбленою упаковкою активних споживачів є «європейські» стаканчики по 125 гр. (їх купують 48% споживачів) і пластикові коробочки по 250 гр. (18%). За один раз 38% представників цієї групи купують по 4 упаковки і 27% по 2 упаковки.

До пасивних споживачів йогуртів ми відносимо тих, хто купує йогурти з періодичністю від 1 разу на тиждень до 1 разу на місяць. Найбільшу частину з них становлять люди у віці 35-54 роки (44% від числа всіх пасивних споживачів). Найбільшою популярністю у «пасивних» споживачів користуються йогурти з шматочками фруктів (75%) і молочні - їх вживає 61% представників цієї групи. Вершкові вживає 55% опитаних, ароматизовані - трохи менше число - 34%, а йогурти без наповнювачів користуються найменшою популярністю - всього 18%. Такі споживачі воліють купувати йогурти в невеликих продуктових магазинах і в супермаркетах.

У залежності від доходу родини найбільшим попитом також користуються йогурти зі шматочками фруктів (65% опитаних), серед яких переважає за смаком: полуниця, персик, курага, малина, чорниця, банан, яблуко та груша, вишня та черешня. Споживачі з більшим доходом купують йогурти в скляних, або пластикових пляшках ПЕТ обсягом 580 – 900 гр. та в пластикових стаканах обсягом 330- 400 гр. Споживачі, що мають менший дохід обирають йогурти у плівці обсягом 450- 900 гр., або у пюр-паках переважно обсягом 450 гр.

Відносно ж ціни на йогурти, то більша частина опитаних (85 %) відзначила свою вразливість від цього фактору, що зумовлює їх звертати увагу на знижки на товар, акції тощо.

Значний відсоток опитаних респондентів (75 %) виявив себе позитивно налаштованими відносно товарів-новинок, це стосується ставлення їх до десертних йогуртових дитячого харчування, які збагачені корисними речовинами, кальцієм, Омегою та вітаміном Д 3, з додаванням гарбуза, моркви, злаків, висівок, бісквіту та ін.; а для дорослих – з курагою та льоном,

мандарином та імбиром, грушею та лаймом, полуницею та лактулозою та ін.

Таким чином проведені дослідження на ринку йогуртів виявили, що ця продукція користується попитом покупців, а основними факторами вибору для споживачів є користь для здоров'я, смакові якості та ціна. В той же час, зростаюча конкуренція змушує товаровиробників шукати шляхи зміцнення конкурентних позицій на основі маркетингового та інноваційного підходів.

Для того, щоб активізувати увагу інвесторів до ринку йогуртів товаровиробникам необхідно обґрунтувати перспективність вкладання коштів в нову продукцію, що буде користуватися підвищеним попитом у споживача та забезпечить отримання прибутку. А для цього потрібно проводити маркетингові дослідження смаків та уподобань покупців, попиту на продукцію для своєчасного оновлення і доповнення асортименту йогуртів, враховувати необхідність постійного оновлення техніки та удосконалення технології виробництва, підвищення якості продукції, покращення її зовнішнього вигляду, вдалого позиціонування ТМ та збільшення активності комунікаційної підтримки йогуртових на ринку шляхом підсилення ефекту від впливу реклами та заходів зі стимулювання збуту в місцях продажу товарів.

Список використаних джерел

1. Бондаренко В.М. Розвиток ефективного виробництва молока та його промислової переробки в Україні / В.М. Бондаренко // Економіка АПК.- 2005.- № 5 .- С.139-146.

2. Шубравська О.В., Сокольська Т.В., Розвиток ринку молока і молочної продукції : світові тенденції і вітчизняні перспективи / О.В. Шубравська, Т.В. Сокольська // Економіка і прогнозування. – 2008. - №2 – с. 80-93.

3. Лосев А. Перспективний ринок йогуртів /А. Лосев // Продукти харчування. - 2008.- № 17.- С. 10-14.

4. Голубков Е.П. Маркетинговые исследования: теория, методология и практика. / Голубков Е П. – М.: Финпресс. – С. 219.

УДК 338.46 : 636.5

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА З ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ПТАХІВНИЦТВА

Вольнова О.М., здобувач,

Полтавська державна аграрна академія

Птахівництво – найбільш наукоємна і динамічна галузь агропромислового комплексу, що характеризується швидкими темпами відтворення поголів'я, інтенсивним зростанням, високою продуктивністю і життєздатністю, найменшими витратами живої праці і матеріальних засобів на одиницю продукції. Птахівництво дає м'ясо, яйця, пух, перо, органічні добрива (пташиний послід) [2].

Біологічні характеристики птиці дозволяють їй пристосовуватися до умов промислових технологій – утримання в одному приміщенні (у кліткових батареях або на підлозі), зоні лише одновікової птиці, яка різниться за

показниками живої маси і фізіологічного розвитку; важливою умовою є повна механізація та автоматизація виробничих процесів, що дозволить рівномірно та безперервно протягом року отримувати високоякісну продукцію птахівництва; можливість штучного регулювання життєвих процесів розвитку птиці тощо.

Діяльність підприємства з виробництва продукції птахівництва супроводжується певною кількістю ресурсних потоків, що переміщуються під час закупівлі сировини й матеріалів, виробничого процесу, а також збуту готової продукції або надання послуг.

В логістиці основна увага зосереджена на основних видах потоків – матеріальних та супутніх їм інформаційних і фінансових.

На нашу думку, логістична система підприємства з виробництва продукції птахівництва – це адаптивна, складна, динамічна система, що складається з багатьох взаємозалежних і взаємопов'язаних ієрархічних елементів (підрозділів підприємства), функціонування якої повинно забезпечити своєчасне та якісне проходження матеріального та супровідних йому потоків від моменту придбання матеріально-технічних ресурсів до етапу реалізації виробленої продукції птахівництва або внутрішньо-організаційного її споживання (в птахівництві – це супутня та побічна продукція) задля максимізації ефективності виробничо-збутової діяльності підприємства з виробництва продукції птахівництва з урахуванням біологічних особливостей розвитку сільськогосподарської птиці.

Метою існування логістичної системи підприємства з виробництва продукції птахівництва є виконання правил логістики [1] – забезпечення наявності необхідного товару в необхідній кількості та заданої якості в потрібному місці та у потрібний час для потрібного споживача із заданими витратами.

Таким чином, управління логістичними системами повинно передбачати вирішення як внутрівиробничих, так і не пов'язаних з виробництвом завдань. В процесі виробництва логістична система повинна вирішувати завдання ефективного використання ресурсного потенціалу, доведення рівня запасів ресурсів і готової продукції до оптимального, прискорення показників оборотності капіталу, зменшення часу виробництва, оптимізацію роботи транспорту. Позавиробнича система повинна вирішувати завдання з управління матеріальними і супутніми ним інформаційними та фінансовими потоками (рис. 1). Отже, на етапі “входу” системи, підрозділом маркетингу повинні проводитися маркетингові дослідження – вивчення ринку, його кон'юнктури, тенденції на найближчі місяці, аналіз існуючих постачальників ресурсів. За сприяння підрозділу постачання здійснюється закупівля необхідної підприємству сировини. Підрозділ бухгалтерського обліку на даному етапі реєструє операції і відмічає всі зміни у документації. Відповідно до логістичної концепції, на стадії постачання повинно здійснюватись не лише оптимізація управління фізичною основою поточкових процесів, що формуються в результаті процесу закупівлі ресурсів, а і аналіз даних, що утворюються супутніми матеріальному потоку інформаційними та фінансовими потоками підприємства.

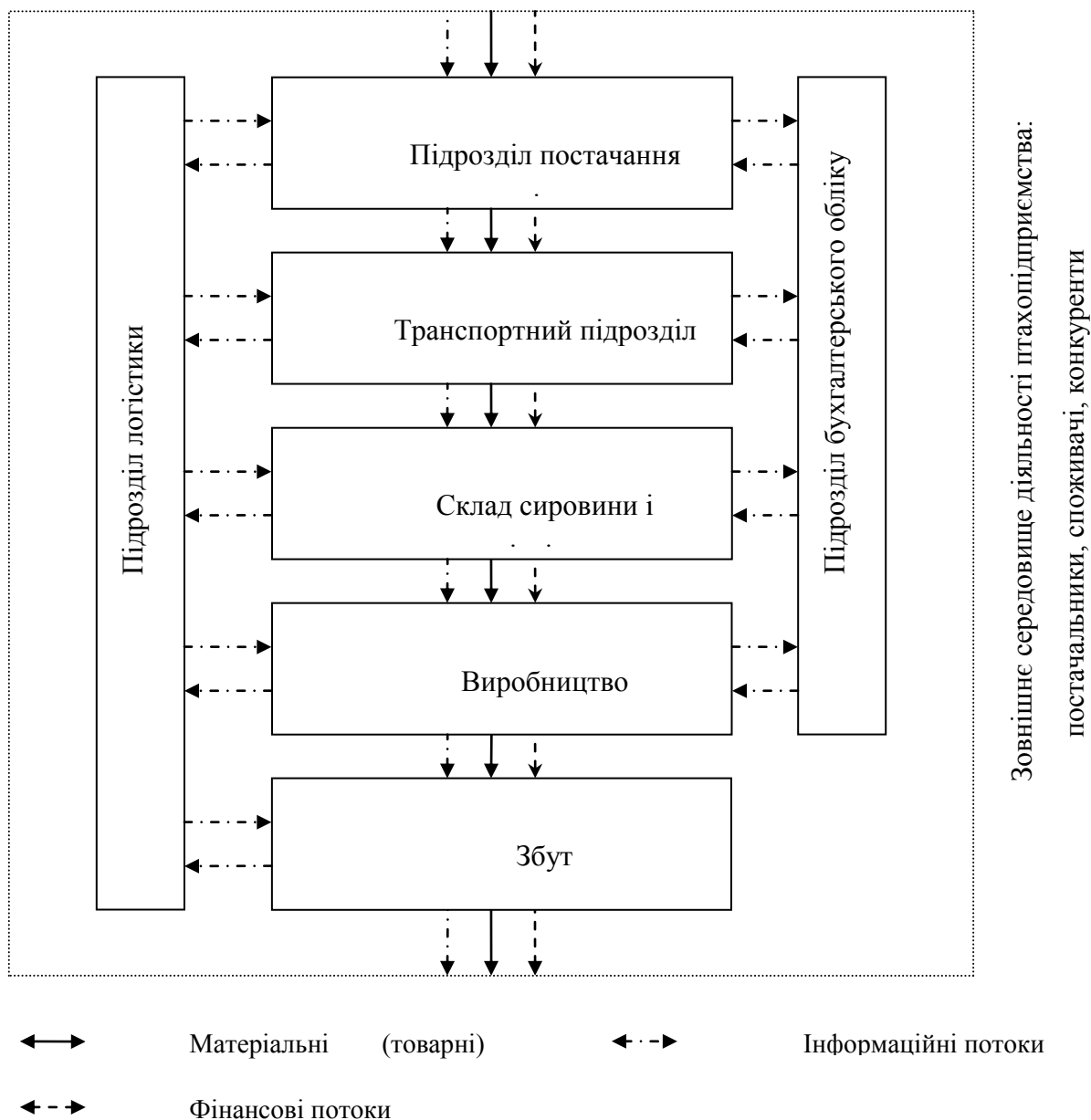


Рис. 1. Логістична система підприємства з виробництва продукції птахівництва

Джерело: авторська розробка

Наступним етапом повинно стати підготовка транспортним підрозділом вантажів до їх фізичного переміщення, відвантаження сировини. На даному етапі логістична система підприємства повинна виконувати координацію цих робіт.

Доставка сировини на склад, наступні складування і управління запасами – другий етап. Контролю та координації на даному етапі вимагають ведення розвантажувальних робіт, вибір оптимальних маршрутів переміщення вантажів на складських об'єктах.

Наступним є здійснення внутрівиробничих перевезень. Необхідною умовою здійснення виробничого процесу є ведення обліку витрат підприємства та їх відображення у звітах підприємства. Це, в свою чергу, безпосередньо

впливає на визначення виробничої собівартості продукції підприємства, а потім і на можливість внесення коректив до технології виробництва. Отже, можна відмітити, що на даному етапі функціями логістичної системи повинні бути: приймання продукції, зберігання, облік, контроль і координація, підготовка до виробничого споживання, сам процес виробничого споживання. Характерним для птахівництва є те, що частина виробленої продукції споживається підприємством. Основну увагу необхідно зосередити на роботі підрозділів постачання і бухгалтерського обліку, їх співпраці, оскільки на даному етапі, на основі відповідної інформації підрозділів про витрати, формується повна собівартість виробленої продукції.

На етапі “виходу” логістичної системи підприємства з виробництва продукції птахівництва здійснюється безпосередній збут виробленої продукції птахівництва та отримання підприємством виручки від її реалізації. Даний етап характеризується поєднанням функцій логістики та маркетингу – відбувається вибір елементів збутової політики: системи збуту, форми, шляхів збуту – ефективно використання яких сприятиме реалізації цілей політики розподілу. При чому в результаті взаємодії із зовнішнім середовищем, підрозділ отримує необхідну інформацію про обсяг реального попиту на продукцію підприємства, смаки і вподобання споживачів, продукцію конкурентів і на її основі коригує стратегічні напрямки діяльності самого підприємства.

Отже, логістичну систему доцільно розглядати як систему поточкових процесів, що дозволить здійснювати ефективно управління складною, динамічною системою, з урахуванням особливостей її ієрархічних елементів і визначати чинники логістичного характеру, які впливають на ефективність діяльності підприємства з виробництва продукції птахівництва в цілому.

Список використаних джерел

1. Пономарьова Ю. В. Логістика: Навчальний посібник. / Ю. В. Пономарьова – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 192 с.
2. Малыш М.Н. Аграрная экономика : Учебник / М. Н. Малыш, Т. Н. Волкова, В. Т. Громов, В. Г. Еникеев, Ю. К. Кирбятъев; Под общ. ред. М. Н. Малыш.– 2-е изд.– СПб. : Лань, 2002.– 688 с.

УДК 658.7:63 (477)

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРАЦІ МЕНЕДЖЕРА (УПРАВИТЕЛЯ) З ЛОГІСТИКИ

*Гринько О.В., к.е.н., доцент кафедри менеджменту і логістики,
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка*

До кінця 1990-х про професію «логістик» в країнах СНД практично ніхто не чув, у вищих навчальних закладах навіть не було такої навчальної дисципліни як «Логістика». Наразі логістик – професія відома і поважна, зокрема в Україні ВНЗ вперше розпочали здійснювати підготовку фахівців з логістики у 2000 році. Сама спеціальність «Логістика» швидко набула популярності серед абітурієнтів.

У класифікаторі професій станом на 1.03.2015 р. зазначаються такі

професійні назви робіт: менеджер (управитель) з логістики; менеджер (управитель) з маркетингу; менеджер (управитель) з організації ефективного використання енергії (енергоменеджер); менеджер (управитель) з організації консультативних послуг; менеджер (управитель) з постачання; менеджер (управитель) з транспортно-експедиторської діяльності; менеджер (управитель) із збуту; менеджер (управитель) на автомобільному транспорті; менеджер (управитель) на водному транспорті; менеджер (управитель) систем якості; менеджер (управитель) у сфері аренди машин та устаткування [1].

Сучасна логістика визначається як наука про організацію спільної діяльності менеджерів різних підрозділів підприємства, групи підприємств з метою ефективного просування продукції за ланцюгом «закупівля сировини – виробництво продукції – розподіл», а також цілеспрямованих транспортно-людських потоків на основі інтеграції і координації операцій, процедур і функцій, що виконуються у рамках даного процесу з метою мінімізації загальних витрат ресурсів [2, с. 21].

Показники розвитку кадрового забезпечення управління логістикою підприємств відображають рівень ефективності використання кадрів, рівень їх кваліфікації та професійної підготовки. Різноманітність інтересів призводить до так званого «конфлікту цілей», прерогативою розв'язання якого є діяльність логіста, або менеджера (управителя) з логістики. Логіст виконує роль координатора функціональних підрозділів задля головної мети – оптимізації потокових процесів.

Ефективність праці менеджера (управителя) з логістики може характеризуватися зарахуванням витрат на утримання апарату управління логістикою до чистих (умовно чистих) результатів виконання завдань логістики. Цей показник характеризує можливість з виконання завдань логістики в розрахунку на одиницю витрат на управління.

Масштаби професійного навчання кадрів з управління логістикою підприємства можна оцінювати за показниками [3, с. 163]: 1) кількість фахівців (топ-менеджерів), які підлягають навчанню в системі підвищення кваліфікації; 2) кількість фахівців апарату управління логістикою, що підлягають атестації (переатестації).

Взагалі правлінський персонал за своїм місцем в управлінській ієрархії фірми й організаційних рівнях логістичних систем згідно вертикального поділу праці можна розділити на: «Top management» – вищий управлінський персонал; «Middle management (Supervisors)» – середній управлінський персонал; «Lower management» – нижчі ланки логістичного персоналу фірми.

Сам термін «менеджер» з англійської мови перекладається як «управлінець», тобто це керівник, який наділений владою згідно своїх посадових інструкцій і здійснює керування великим колективом людей.

Отже, опис професії менеджер з логістики включає в себе таке поняття, як три ланки кар'єрного зростання:

- рівень «верхня (вища) ланка» включає керівників верхнього рівня середніх і великих організацій, які концентрують увагу на плануванні майбутнього, постановці мети, визначенні курсу дій, правил і процедур їх

виконання, відповідають за процвітання організації і тому повинні планувати, спрямовувати та контролювати її діяльність. До цього рівня відносяться такі посади: генеральний директор торгівельної фірми чи виробничого підприємства; директор митного ліцензійного складу тимчасового зберігання товарів; директор департаменту (в апараті органів державної влади); комерційний директор;

- рівень «середня ланка» – керівників, які очолюють відділення та відділи і які повинні так організувати їхню роботу, щоб цілі організації були досягнуті, а її політика втілювалася в життя; повинні добирати та зберігати кваліфікованих працівників. Вони відповідають за керівництво повсякденною діяльністю своїх підрозділів. До середньої ланки керівників належать: керівники відділів продажів; старші менеджери компанії, начальники цехів, складів. Якщо розпочати кар'єру на посаді звичайного менеджера, то з часом можна «піднятися» до старшого. У більшості випадків «середня ланка» є головним рівнем в тій чи іншій компанії, оскільки її фахівці приділяють керівництву та контролю більше часу, ніж керівник верхнього рівня;

- рівень «нижча ланка», якщо відверто, то саме з цього рівня і розпочали свою блискучу кар'єру більша частина насьогодні успішних людей. Нижній рівень керівництва – це рівень посадових осіб, які безпосередньо керують роботою своїх підлеглих. До цього рівня варто віднести посади: бригадир, керівник групи, менеджери з продажу; продавці в магазинах і супермаркетах; торгові представники; менчендайзери торгових центрів; вантажники; агенти з питань постачання; експедитори; працівники кафе швидкого харчування і так далі (зарплати таких співробітників не дуже високі, проте дуже висока відповідальність і великий обсяг роботи). Менеджер нижнього рівня витрачає більшу частину свого часу на мотивацію та контроль. Саме тому функції контролю та мотивації стають першочерговими, а роль функцій планування та організації автоматично зменшується.

Таким чином, керівники кожного рівня виконують однакові функції. Різниця лише в тому, якого значення вони надають тій чи іншій функції. Керівники верхнього рівня приділяють плануванню та організації більше часу, ніж керівники нижчих рівнів.

Функціональні обов'язки менеджера (управителя) з логістики залежать від того, в якій сфері (транспортній, збуту, закупівельній, складській, виробничій) та / або компанії він працює. До типових обов'язків менеджера (управителя) з логістики у невеликій компанії входять:

- робота з постачальниками і клієнтами (оптимізація процесів доставки, зберігання і відвантаження товару);
- оформлення вантажів на митних терміналах;
- інформаційний супровід вантажу, контроль за оформленням документації відповідно до вимог замовника;
- отримання необхідних дозволів, сертифікатів, ліцензій на ввезення (вивезення) товарів;
- оформлення та тимчасове зберігання вантажу на митних та інших складах;

- контроль і координація роботи складу, транспортної служби;
- страхування вантажів в страхових компаніях;
- прогнозування оптимальних закупівель;
- маршрутизація вантажів;
- проведення маркетингових досліджень.

У число основних обов'язків топ-менеджера з логістики великої компанії входять більш складні завдання:

- розробка та узгодження логістичної стратегії з маркетинговою та виробничою;
- розподіл повноважень з управління матеріальними і пов'язаними з ними інформаційними і фінансовими потоками між підрозділами;
- планування і бюджетування діяльності логістичного спрямування;
- узгодження інтересів постачальників продукції, транспортних та інших логістичних посередників;
- планування інвестицій у розвиток логістичної інфраструктури (транспорт, інформаційна система, складське господарство);
- визначення структури інформаційної підтримки логістики, вибір оптимальних технологічних і програмних рішень;
- встановлення політики управління персоналом логістичної служби, програм навчання та підвищення кваліфікації персоналу;
- управління системою запасів, складування, транспортування і т. п.

До навичок і вмінь менеджера з логістики варто віднести: управління ризиками (страхування); організація постачання; управління закупівлями; організація і управління поставками; організація митного оформлення товарів і матеріалів; планування перевезення; організація технологічного процесу перевезення; управління запасами товарів (сировини, матеріалів); організація складської діяльності; управління складським технологічним процесом; організація приймання товарів; управління розподілом; організація, контроль і управління якістю.

Таким чином, менеджер (управитель) з логістики: 1) сприяє зниженню витрат, скорочуючи при цьому торговельні та виробничі витрати, оптимізуючи ланцюжок поставок, витрати на зберігання та дистрибуцію товарів (процес заощадження в кризові часи є ключовим показником ефективності роботи будь-якої організації. Наприклад, для виробничих компаній скорочення логістичних витрат приблизно на 1% може на 10% збільшити прибуток від продажу); 2) розраховує: куди, як, в яких кількостях, коли і за якою ціною потрібно постачати товари, щоб мінімізувати витрати.

Список використаних джерел

1. Класифікатор професій (КП) станом на 01.03.2015 р. [Електронний ресурс] / Бухгалтер 911. – Режим доступу : <http://buhgalter911.com>.
2. Основы логистики / под ред. Л.Б. Миротина, В.И. Сергеева. – М. : ИНФРА-М, 1999. – 200 с.
3. Бутов А. Формування ефективної системи управління логістикою на підприємствах / А.Бутов // Галицький економічний вісник. – 2012. – № 3(36). — С. 161-166.

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Демиденко Л. М., к.е.н, доцент,
Полтавська державна аграрна академія*

Ефективне і конкурентоспроможне функціонування кожного окремого сільськогосподарського підприємства є практично неможливим без якісного і економічно обґрунтованого розвитку його ресурсного потенціалу.

На сьогоднішній день не існує чіткого визначення сутності та складових ресурсного потенціалу сільськогосподарського підприємства. Так, деякі автори вважають, що ресурсний потенціал – це сукупність всіх ресурсів (як природних, так і трудових та промислових), необхідних йому для забезпечення ефективної діяльності [1, с. 8].

На погляд Н. С. Краснокутської [2, с. 14–15], ресурсний потенціал підприємства повинен включати такі складові: технічні, кадрові, фінансові, організаційні, технологічні, просторові, інформаційні та ділову репутацію.

На думку Н. О. Піняги, ресурсний потенціал підприємств сільськогосподарського виробництва потрібно розглядати як сукупність взаємопов'язаних ресурсів (матеріальних, технічних, земельних), що можуть використовуватись як у виробничому процесі, так і у соціальній, фінансовій та інших сферах діяльності господарства [3].

На наш погляд, ресурсний потенціал сільськогосподарського підприємства – це сукупність нагромаджених ресурсів господарюючого суб'єкта, що характеризують його можливості здійснювати цілеспрямовану діяльність з врахуванням впливу чинників зовнішнього та внутрішнього середовища.

Оцінку ресурсного потенціалу сільськогосподарського підприємства ми пропонуємо здійснювати за трьома етапами.

Перший етап повинен починатися зі збору фінансово-економічної інформації про стан сільськогосподарського підприємства, визначення мети підприємства, початкові та кінцеві результати фінансово-господарської діяльності. При цьому доцільно використовувати тільки ті показники, що містяться у всіх формах звітності сільськогосподарських підприємств, з метою порівняння їх з аналогічними підприємствами галузі.

Другий етап полягає в оцінці фактичного рівня складових ресурсного потенціалу підприємства.

Для цього необхідно вирішити наступні задачі:

–обрати комплекс показників для кожного елемента ресурсного потенціалу сільськогосподарського підприємства, що дозволять найбільш повно відобразити їх поточний стан;

–визначити систему контрольних показників;

–установити рекомендоване значення контрольних показників (максимально та мінімально допустиме), для кожного елемента потенціалу підприємства;

–провести розрахунки заданих показників.

Третій етап оцінки ресурсного потенціалу підприємства дозволить:

–проаналізувати рівень використання ресурсного потенціалу підприємства;
–виявити втрати ресурсного потенціалу та резерви підвищення ефективності його використання;

–оцінити ефективність системи управління ресурсним потенціалом підприємства;

–розробити стратегію підвищення конкурентоспроможності для збиткових складових ресурсного потенціалу підприємства.

У зв'язку з тим, що не завжди розраховані окремі показники самі по собі несуть значне змістове навантаження, виникає необхідність їх порівняння зі значеннями «зовнішніх показників».

Тому, враховуючи дослідження С. Ю. Стексової [4], для цього є доцільним побудова умовної еталонної моделі, що передбачає вибір еталонного підприємства, використовуючи метод таксономічного аналізу.

Використання цього методу дозволить здійснювати оцінку потенціалу підприємства за допомогою часткових показників (окремих показників, що входять у групу) або синтезуючого (таксономічного) показника.

Метою розрахунку таксономічного коефіцієнта оцінки різних складових потенціалу є порівняння підприємства з умовним еталонним підприємством, що має найкращі результати за аналізованими показниками. Істотною перевагою розрахунку такого таксономічного показника є використання для його розрахунку не суб'єктивної експертної оцінки, а найбільш високих результатів показників із всієї досліджуваної сукупності підприємств.

Отже, здійснення оцінки потенціалу підприємства на підставі запропонованих досліджень буде сприяти отриманню достовірної та об'єктивної інформації про ефективність його використання, що в свою чергу дозволить підвищити результативність діяльності підприємства та сформуванати якісно новий рівень його потенціалу.

Список використаних джерел

1. Зміцнення та ефективне використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств: монографія / [Шебанін В.С., Червен І.І., Шебаніна О.В., Кареба М.І.]; за ред. чл.-кор. НААН України, проф. В.С. Шебаніна та д.е.н., проф. І.І. Червена. – Миколаїв, МДАУ, 2010. – 205 с.

2. Краснокутська Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: [навч. посіб.] / Н. С. Краснокутська. – К. : Центр навч. л-ри, 2005. – 352 с.

3. Піняга Н. О. Вивчення потреби ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств системним підходом [Електронний ресурс] / Н. О. Піняга // Вісник ХНТУСГ : Економічні науки. – Вип. 126. – Режим доступу: http://khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_126/34.pdf.

4. Стексова С. Ю. Ресурсный потенциал как фактор оценки состояния и развития строительного предприятия [Електронний ресурс] / С. Ю. Стексова // Вестник ТОГУ. – 2009. – № 4(15). – С. 141 – 150.

**ПРОБЛЕМИ ТЕХНІКО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПЕРЕОСНАЩЕННЯ
АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА**

Артеменко Д.Г., магістрант,

*Науковий керівник: Коваленко М.В., к.е.н., доцент кафедри економіки
підприємства, Полтавська державна аграрна академія*

На сучасному етапі розвитку вітчизняне сільськогосподарське виробництво потребує техніко-технологічного переоснащення відповідно до рівня інноваційного та матеріально-технічного забезпечення розвинутих країн світу. Такі процеси здійснюються в межах розширеного відтворення аграрного капіталу, яке передбачає кількісне зростання, якісне оновлення та структурну збалансованість усіх його складових: земельних і трудових ресурсів, основних та оборотних засобів, нематеріальних активів.

Нині порушено структурну комплексність усіх факторів вітчизняного сільськогосподарського виробництва. Якщо земле- та працезабезпеченість є конкурентними перевагами сільського господарства України, то рівень його техніко-технологічного оснащення істотно поступається розвинутим країнам. Структура функціонуючого аграрного капіталу характеризується певними диспропорціями не на користь основних виробничих засобів і нематеріальної складової (технологій, сортів рослин та ін.), частка яких залишається стабільно низькою, що не відповідає збалансованості всіх факторів сільськогосподарського виробництва.

Між тим відомо, що за структурної комплексності основних факторів сільськогосподарського виробництва, частка основних засобів має становити 40 %, земельних ресурсів – 40, оборотних засобів – 20 %. За розрахунками П.Т. Саблука та М.М. Могилової, вартість основних засобів у структурі спожитого аграрного капіталу сільськогосподарських підприємств на сучасному етапі розвитку не перевищує 28 % (у межах 19-28 %) [2].

Характер і тенденції відтворення основного капіталу формуються під впливом різних інституціональних зовнішніх і внутрішніх чинників, які можуть відігравати роль як стимуляторів, так і депресантів. Одним з основних факторів простого та розширеного відтворення матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств є ціновий паритет в агропромисловому комплексі. Його суть полягає в такому співвідношенні цін на сільськогосподарську продукцію та галузеві засоби виробництва, за якого купівельна спроможність сільськогосподарських товаровиробників щодо засобів виробництва зберігається на рівні, що склався в умовно-паритетний період [2].

Цінова кон'юнктура в різних сферах агропромислового комплексу України й тенденції зростання цін на сільськогосподарську продукцію та галузеві матеріально-технічні ресурси стримують процеси техніко-технологічного переоснащення аграрного виробництва. Акумуляований диспаритет цін негативно позначився на матеріально-технічному забезпеченні сільськогосподарських товаровиробників

Проблему диспаритету цін на сільськогосподарську продукцію рельєфно характеризують «обмінні ціни» галузевих технічних засобів. У 2014 р. придбання трактора Т-150К для сільськогосподарських виробників коштувало 249 т зерна пшениці, тоді як у 1990 р. – 38 т. Аналогічна тенденція характерна для «обмінної» ціни зернозбирального комбайна Нива «Ефект», яка в 1990 р. становила 34, а в 2014 р. – 310 т зерна (табл. 1).

Таблиця 1

Натуральні показники обміну сільськогосподарської продукції та галузевих технічних засобів [1, 2]

тонн зерна пшениці за одиницю техніки

Найменування техніки	Рік		
	1990	2002	2014
Зернозбиральний комбайн СК-5 «Нива» (СК-5МЕ-1 «Нива – Ефект»)	34,2	556,8	309,7
Трактор Т-150 К	37,8	440,0	249,0

Як свідчать дані табл. 1, сільськогосподарські товаровиробники змушені виробляти і реалізовувати дедалі більші обсяги продукції для придбання засобів виробництва, перш за все, машин та обладнання.

Рівень паритетності в системі міжгалузевого обміну є одним із найвпливовіших стимуляторів (депресантів) відтворювальних процесів у сільському господарстві, передусім, в частині кількісного нарощування та якісного оновлення машинно-тракторного парку.

Досягти паритетності цін на сільськогосподарську продукцію та технічні засоби можливо шляхом державного регулювання процесів відтворення через дотування і субсидування аграріїв, пільгове кредитування та пряме бюджетне фінансування придбання сільськогосподарської техніки. Вагомого значення набуває удосконалення механізмів збільшення обсягів державної підтримки техніко-технологічного переоснащення аграрного виробництва з її переорієнтацією на малі та середні форми господарювання. У комплексі з вищезазначеними напрямками державної технічної політики слід забезпечити розвиток машинобудування для АПК шляхом реалізації спільних проектів вітчизняних та іноземних виробників сільськогосподарської техніки на території України з урахуванням потреб різних категорій сільськогосподарських виробників та інвестиційного потенціалу відповідних сегментів ринку техніки.

Список використаних джерел

1. Іванишин В.В. Організаційно-економічні засади відтворення і ефективного використання технічного потенціалу аграрного виробництва: монографія / Іванишин В.В. – К.: ННЦ ІАЕ, 2011. – 350 с.

2. Саблук П.Т. Ціновий паритет в АПК як економічна основа техніко-технологічного переоснащення сільськогосподарського виробництва / П.Т. Саблук, М.М. Могилова // Техніко-технологічні аспекти розвитку та випробування нової техніки і технологій для сільського господарства України: збірник наук. пр. ДНУ УкрНДІПВТ ім. Л. Погорілого, 2014. – Вип. 18 (32), кн. 1. – С. 29-39.

ПІДТРИМКА УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ЩОДО ОПТИМАЛЬНОГО РОЗПОДІЛУ ІНВЕСТИЦІЙ МІЖ ПІДПРИЄМСТВАМИ МЕТОДАМИ МАШИННОГО МОДЕЛЮВАННЯ

*Копішинська О. П., к.ф.-м.н., доцент, Уткін Ю. В., к.т.н., доцент,
Полтавська державна аграрна академія*

Інвестування є одним із найбільш важливих аспектів діяльності будь-якого підприємства (організації), що динамічно розвивається, та дозволяє вирішувати такі завдання: розширення власної підприємницької діяльності за рахунок накопичення фінансових і матеріальних ресурсів; придбання нових підприємств; диверсифікація (освоєння нових областей бізнесу, стратегічна орієнтація на створення багатопрофільного виробництва) [1, с. 25].

Головним суб'єктом інвестиційної діяльності є інвестор, який вкладає власні, позичені або залучені кошти в об'єкти інвестування, приймає рішення щодо форм і способів їх використання, несе повну майнову та фінансову відповідальність за результати використання інвестованих коштів.

Об'єктом інвестиційної діяльності можуть бути фінансові, матеріальні та нематеріальні активи, у які трансформується інвестований капітал і які забезпечують зростання його вартості [2, с. 71]. Тому інвестиційний процес починається з визначення інвестиційної стратегії підприємства, вибір якої залежить від наступних факторів:

- стадії життєвого циклу підприємства;
- стратегії розвитку в цілому;
- стану зовнішнього і внутрішнього ринків інвестиційних ресурсів;
- інвестиційної привабливості підприємства як об'єкта вкладення засобів [1, с. 95].

Формування інвестиційної стратегії підприємства здійснюється в полі перетину взаємних інтересів як самого підприємства, так і його потенційного стратегічного інвестора, а інвестиція виступає в ролі особливого товару, що має обіг на ринку. Ось чому можливість її одержання часто залежить від розуміння і врахування взаємних інтересів партнерів, від уміння бачити об'єкт інвестування з позицій стратегічного інвестора й оцінювати його інвестиційну привабливість.

Для планування і здійснення інвестиційної діяльності особливу важливість має попередній аналіз, який проводиться на стадії розробки інвестиційних проектів, маючи на меті прорахувати всі можливі варіанти та обрати найоптимальніший для інвестора, та сприяє прийняттю розумних і обґрунтованих управлінських рішень.

Ефективним інструментом аналізу й дослідження як виробничих, так і фінансово-господарських процесів і явищ в економіці є економіко-математичне моделювання [3, с. 160]. Одним із найбільш важливих етапів моделювання економічного зростання підприємства є вибір його подальшої стратегії шляхом розробки альтернативних стратегічних рішень, застосування найбільш

оптимального з яких повинне призвести до ефективного її впровадження.

Сформульовану математично задачу економічного аналізу можна розв'язати одним із відомих математичних методів: математичного програмування, математичної статистики тощо. У випадку, коли при пошуку розв'язку використовується стохастична інформація і розв'язок задачі можна одержати з будь-яким ступенем точності, то метод відносять до групи наближених, як і такі, що не гарантують одержання єдиного розв'язку за заданим критерієм оптимальності [4, с. 91].

Більшість соціальних та виробничих процесів значною мірою відбуваються під впливом випадкових факторів, які не підлягають контролю з боку осіб, відповідальних за прийняття і реалізацію рішень у контексті забезпечення оптимального функціонування систем. Проте, з позицій системного аналізу врахування невизначеностей обов'язковим елементом є процедури вироблення планово-управлінських рішень. Тому задача полягає в тому, щоб якомога повніше врахувати вплив неконтрольованих випадкових факторів і зробити в таких умовах аргументований висновок щодо можливих напрямів розвитку системи та оптимальної стратегії управління нею. Такі задачі розв'язують за допомогою одного з методів імітаційного моделювання Монте-Карло (Monte-Carlo Simulation), який застосовується в розрахунках для складних комплексів, де використання класичних методів практично неможливе. Він набув поширення у розв'язанні економічних задач, дослідженні функціонування складних систем, наприклад в теорії масового обслуговування, управлінні та нормуванні запасів та ін.

У роботі показано, що імітаційне моделювання за методом Монте-Карло може застосовуватись для побудови математичної моделі інвестиційного проекту з важкопрогнозованими показниками [5, с. 311]. Його метою є визначення розподілу результатів реалізації проекту на основі ймовірнісного розподілу його ключових змінних і кореляційної залежності між ними.

Особливістю та однією з основних вимог імітаційного моделювання за методом Монте-Карло є застосування спеціальних комп'ютерних програм. Це, зокрема, пояснюється тим, що генерування випадкових сценаріїв реалізації проекту повторюються 500–1000 або й більше разів.

Головна мета моделювання – наблизити гіпотетичні ситуації до реальних. Оскільки справжні майбутні грошові потоки або ставки дисконту невідомі, грошовим потокам і дисконтним ставкам надаються різні припустимі значення, а потім розглядаються результати. Ці випадки, що базуються на припущенні, називаються імітованими подіями. Імітовані події в оцінці доцільності інвестицій використовуються для дослідження проектів з різними грошовими потоками.

Імітаційне моделювання по методу Монте-Карло дозволяє побудувати математичну модель для проекту з невизначеними значеннями параметрів, і, знаючи ймовірнісні розподіли параметрів проекту, а також зв'язок між змінами параметрів (кореляцію) отримати розподіл прибутковості проекту.

Незважаючи на свої переваги, метод Монте-Карло більш відомий у наукових колах і не використовується дуже широко серед управлінців-

практиків. Ряд дослідників уникає використання даного методу в зв'язку зі складністю побудови ймовірнісної моделі і множини обчислень, однак при коректності моделі метод дає вельми надійні результати, що дозволяють судити як про прибутковість проекту, так і про його стійкість (чутливість).

У роботі розглянуто приклад застосування імітаційного моделювання за методом Монте-Карло для оптимального розподілу інвестиційного фонду між декількома підприємствами. В опису моделі застосовуються характеристики, отримані на базі вивчення емпіричних даних про досліджувані об'єкти, їх імовірнісну поведінку або дібраних на основі наявних звітних матеріалів.

При проведенні моделювання зроблено низку припущень, які не впливають на особливості процесу моделювання, але дають змогу оцінити його дієвість без зайвої деталізації початкових та проміжних умов.

Для досягнення мети моделювання складено покроковий алгоритм у словесно-формульному вигляді. Сама модель розміщена на аркуші Excel, а алгоритм моделювання прописаний на мові Visual Basic for Applications (VBA), який інтегрований у програмний пакет Microsoft Office та дає можливість звертатися до генератора випадкових чисел. Результати роботи програми виводяться на робочий аркуш, а також у вигляді віко-повідомлень для зручності. Фрагмент робочої таблиці представлено на рис. 1.

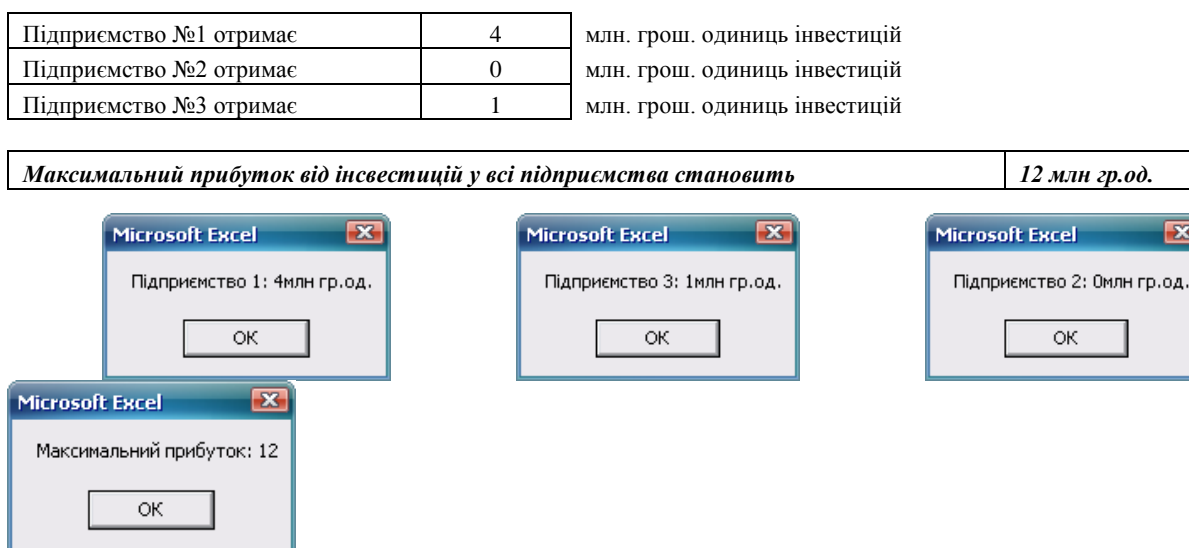


Рис. 1. Вигляд представлення результатів моделювання задачі про розподіл інвестицій методом Монте-Карло на робочому аркуші Excel

З метою порівняння проводилось альтернативне моделювання шляхом знаходження оптимального розв'язку засобом «Поиск решения».

Обидва методи моделювання дають досить вірогідний результат і можуть бути застосовані при прийнятті управлінських рішень щодо оптимального розподілу інвестиційного фонду між підприємствами-претендентами.

Варто відзначити, що при розв'язанні задачі методом Монте-Карло завдяки можливості проведення великої кількості (до 100000 повторів) випробувань отримані результати мають вищу точність та пояснюють

розбіжність при порівнянні результатів інших методик. Головною ж перевагою застосування методів економіко-математичного моделювання є те, що у розпорядженні менеджерів для прийняття рішень є можливість оцінити ризики та вигідність різних варіантів інвестування коштів та провести попередні розрахунки на моделі, не вдаючись до натурних експериментів.

Список використаних джерел

1. Гушчін В. В. Інвестиційне право / В. В. Гушчін, А. А. Овчинніков. – М.: МГУ, 2009. – 624с.
2. Ендовицький Д. А. Аналіз інвестиційної привабливості організації / Д. А. Ендовицький. – М.: Видавничий дім «КноРус», 2010. – 374 с.
3. Макаренко Т. І. Моделювання та прогнозування у маркетингу : навч. посібник. – К.: «Центр навчальної літератури», 2005. – 160 с.
4. Жаров В.С. Моделирование и прогнозирование финансовой сбалансированности предприятий и отраслей региональной экономики / В.С. Жаров. – Петрозаводск : «ПетрГУ», 2000. – 49 с.
5. Коробова М. В. Основи математичного моделювання економічних, екологічних та соціальних процесів / М. В. Коробова, І. М. Ляшенко, А. М. Столяр. – Тернопіль : «Навчальна книга – Богдан», 2006. – 304 с.

УДК 338.138

ИНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГ В СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЯХ

Мокляк М.В., к.э.н., доцент кафедры международной экономики и маркетинга, Полтавский национальный технический университет имени Юрия Кондратюка

Существующие и развивающиеся социальные сети в сети Интернет становятся весьма привлекательными объектами для применения инструментов маркетинговых коммуникаций.

Уровень развития зарубежных и отечественных социальных сетей практически достиг своего пика. Наблюдается тенденция появления нишевых социальных сетей: для предпринимателей и топ-менеджеров, для владельцев домашних животных, для инвалидов или для специалистов в разных сферах деятельности. Это нормальная тенденция, которая была вызвана насыщением рынка общими сетями «для всех». Другими словами, пользователи сети Интернет самостоятельно делятся на группы по определённым признакам, что безусловно, резко повышает эффективность маркетинговых коммуникаций. В качестве примера можно представить исследования аналитической компании Appleton Mayer на тему популярности социальных сетей среди студентов Восточной Европы (рис. 1).

Данные исследования свидетельствуют, что лишь 8% учащихся не зарегистрированы ни в одной социальной сети. 50% опрошенных имеют учетную запись 1-3 сетях, а у 42% такая есть в более чем трех социальных сетях (количество опрошенных 2000 чел. в каждой стране). В других странах, например, в Польше, Чехии, Румынии и Венгрии, результаты похожи.

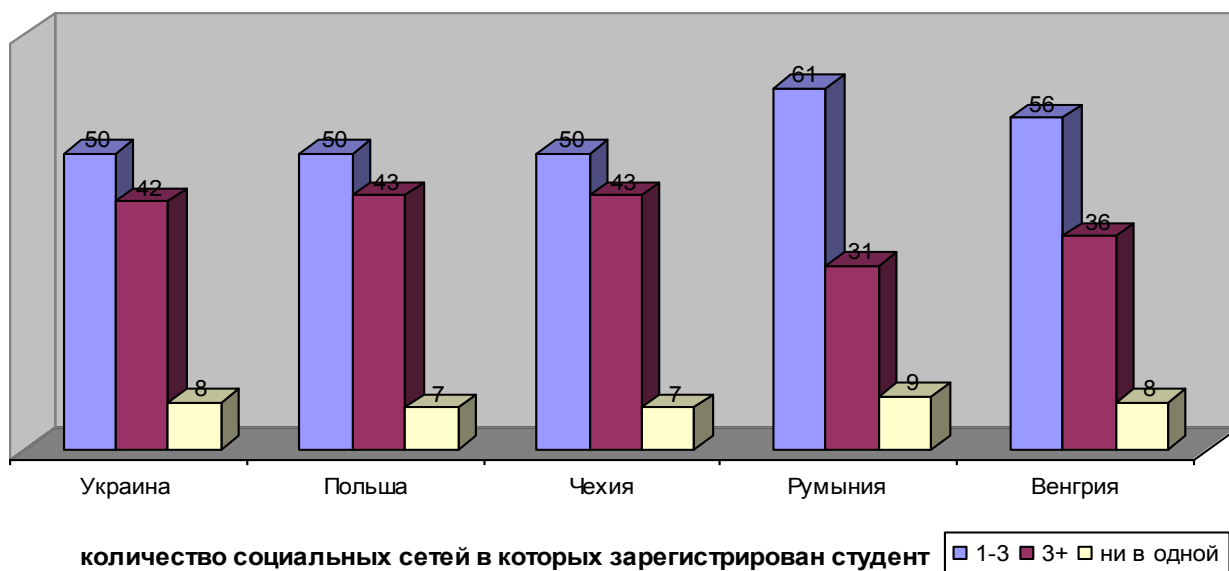


Рис. 1 – Популярность социальных сетей среди студентов Восточной Европы (сентябрь-октябрь 2014) [1]

Если рассматривать возможности, предоставляемые социальными сетями для маркетолога, то необходимо отметить следующие:

- построение сообществ;
- работа с блогами;
- репутационный менеджмент;
- персональный брендинг;
- нестандартное SMM-продвижение.

PR-реклама в социальных сетях – это, прежде всего размещение в блогах, на форумах и социальных сетях PR-материалов и скрытой рекламы. Делается это для того, чтобы создать о компании-заказчике позитивное мнение, придать ей привлекательный образ.

Наиболее распространенными социальными сетями для данного вида продвижения являются: «В контакте» и реклама на сайте «Одноклассники». Возможно использование метода открытой дискуссии с потенциальными потребителями. Данный подход позволит фирме занять позицию скрытого лидера мнений и оперативно подстроиться под мнение целевой аудитории.

Контекстная реклама в социальных сетях имеет определённые преимущества. Демонстрация рекламы только для определённой целевой аудитории, выбираемой из всех участников социальной сети по заранее определённым характеристикам (возрасту, роду занятий, месту проживания, семейному положению и т.д.).

Возможно точное определение количества посетителей сайта фирмы, перешедших по ссылке контекстной рекламы, размещённой в социальной сети. Подобная информация позволяет достаточно точно определить эффективность проводимой рекламной кампании, поможет при прогнозировании уровня будущих продаж.

Ведение и раскрутка групп в социальных сетях заключается в создании специальной группы в социальной сети для обсуждения и обмена мнениями

потенціальних клієнтів, згодом призначається модератор, в обов'язки якого входить контроль над інформацією, обговорюваною в групі. Модератор повинен вміти незаметно для публіки направити повідомлення в потрібну фірму. При цьому можливо за допомогою розсилки поширити повідомлення відвідувачам комерційної інформації та повідомлень. Цінність даного каналу полягає в тому, що учасники групи сприймають його як канал «з рота в рот», а отримана інформація заслуговує більшого довіри, ніж пряма реклама.

Серед тенденцій в розвитку соціальних мереж необхідно відзначити потребу в обміні інформацією між користувачами різних мереж, тобто неминуче об'єднання соціальних мереж. Ця тенденція надає ще більше можливостей сучасному маркетологу в мережі Інтернет.

Список використаних джерел

1. Статистичні дані аналітичної компанії Appleton Mayer - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [http:// www.comscore.com](http://www.comscore.com).

УДК 685.27:631.11

РЕЗЕРВИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

*Писаренко С.В., к.с.-г.н., доцент,
Полтавська державна аграрна академія*

Величина робочого часу використання основних виробничих засобів підприємства залежить від їх технічного стану на протязі року, забезпеченості підприємства матеріально-технічними та трудовими ресурсами, організації виробництва, від попиту на продукцію тощо. Ефективність використання основними виробничими засобами робочого часу характеризує коефіцієнт використання річного робочого часу [3, с. 16].

Щоб підвищити його рівень і, відповідно, зробити можливим підвищення ефективності використання основних виробничих засобів, необхідно в першу чергу здійснити комплекс заходів, спрямованих на підвищення їх технічного стану, особливо активної частини (технічне обслуговування, ремонт, тощо) та поліпшити забезпеченість підприємства матеріально-технічними та трудовими ресурсами за умови, що буде у відповідній кількості реалізовуватись продукція нашого підприємства. Такі заходи дозволять збільшити терміни роботи та використання основних виробничих засобів (в межах 5 %-30 %), а це, відповідно, обов'язково вплине на рівень ефективності виробництва [2, с. 33].

Співвідношення різних груп основних засобів у загальній їх вартості становить виробничу структуру основних засобів.

Прогресивною є така структура основних засобів, де активна частина їх зростає.

Чинники впливу на виробничу структуру основних засобів:

– виробничі та матеріально-технічні особливості галузі;

- форми суспільної організації виробництва;
- форми відтворення основних засобів;
- технічний рівень виробництва;
- рівень організації будівельних робіт;
- розміщення підприємства.

Для поліпшення виробничої структури основних засобів можливе впровадження таких заходів:

- оновлення та модернізація устаткування;
- механізація та автоматизація виробництва;
- правильна розробка проектів будівництва та високоякісне виконання планів будівництва підприємств;
- ліквідація обладнання, яке не використовується та встановлення обладнання, що забезпечить правильніші пропорції між його окремими групами [1, с. 109].

Провівши аналіз видової структури основних засобів у ВСК «Злагода», Полтавського району, полтавської області, слід відмітити, що в господарстві спостерігається їх неефективне використання, тому доречно було б запропонувати удосконалену їх видову структуру.

Порівняльний аналіз фактичної та удосконаленої видової структури основних засобів представлений в таблиці 1.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз фактичної та удосконаленої видової структури основних засобів

Групи основних засобів	Фактична структура, 2014 р.		Удосконалена структура, 2016 р.		Відхилення удосконаленої структури від фактичної		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	+, - тис. грн.	+, - в.п.	%
Будинки, споруди та передавальні пристрої	2244,0	19,2	5250,6	45,0	3006,6	25,8	234,0
Машини та обладнання	8208,0	70,3	4433,8	38,0	-3774	-32,0	54,0
Транспортні засоби	700,0	5,9	1400,2	12,0	700,2	6,1	200,0
Інструменти, прилади, інвентар	499,0	4,2	466,7	4,0	-32,3	-0,2	93,5
Інші основні засоби	17,0	0,1	116,7	1,0	99,7	0,9	686,4
Всього	11668,0	100,0	11668,0	100,0	0,0	0,6	100,0
Прибуток, тис. грн	2164,0	x	3371,5	x	1207,5	x	155,8

Прослідивши порівняльний аналіз фактичної та удосконаленої видової структури основних засобів, слід зробити наступні висновки про те, що в підприємстві слід застосовувати удосконалену їх структуру, оскільки підвищується ефективність їх використання та зростає прибуток на 1207,5 тис. грн., або 55,8 %, що є досить позитивним для досліджуваного господарства.

Список використаних джерел

1. Гилка М. Ефективність використання основних фондів сільськогосподарських підприємств / М. Гилка // Економіка АПК. – 2008. - № 1.

– С. 109-111.

2. Дацій О. І. Особливості відтворення основних фондів у сільському господарстві // Економіка: проблеми теорії та практики. – 2000. – №12. – С. 33-38.

3. Наконечний С. До питання математичного моделювання техніко-економічних процесів АПК / С. Наконечний, С. Савіна, Т. Наконечний // Економіка АПК. – 2009. - № 1. – С.16-21.

УДК 656.078 : 636.2 : 636.082

ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ АГРОЛОГІСТИКИ НА РИНКУ М'ЯСА ТА М'ЯСОПРОДУКЦІЇ

*Самойлик Ю.В., к.е.н., доцент,
Полтавська державна аграрна академія*

Система управління на всіх рівнях нині має розгалужену структуру. З розвитком ринкових відносин з'являються нові напрямки та пріоритети менеджменту, які, будучи складовою керуючої ланки, визначають ефективність функціонування об'єкта управління та сприяють оптимізації виробничих процесів. Ринкова економіка вимагає від товаровиробників нових підходів до управління усіма аспектами господарської діяльності. На передній план нині виходить не стільки ресурсозабезпеченість на засадах привласнення, а система міжгосподарських зв'язків, їх інтегрованості та тісноти. У зв'язку з цим все більшої актуальності набуває такий напрям діяльності, як логістика. Ринкова система включає в себе низку складних механізмів, які динамічно змінюються та розвиваються.

Складні системи – це динамічні системи, що мають потенціал саморозвитку (на відміну від статичних); належать до класу неупорядкованих систем, тобто складність, в даному випадку, відображається мірою інформації, яка про систему невідома, але яку необхідна для детального дослідження системи; характеризують не тільки динаміку, але й перехідний етап динамічного розвитку, тобто складна система здатна здійснювати перехід з одного стану в інший; реалізують можливості переходу з одного стану в інший через механізми біфуркації та хаосу; складні системи мають можливість зворотного зв'язку та базуються на принципах незворотності процесів; є нелінійними, що реалізується через принципи ймовірності та нестійкості [2, с 327].

Головними критеріями побудови сучасних систем управління суб'єктів господарювання виступає мінімізація трансакційних витрат, які включають витрати на укладання договорів, транспортування, збір інформації, обслуговування основних та допоміжних процесів. Провідною складовою такої системи управління виступає логістика.

Логістика як наука пройшла у своєму розвитку кілька етапів: I етап – (50-ті роки ХХ ст.) – виразне виокремлення самостійних, фрагментарних дій у

сферах закупівлі (прогнозування попиту, планування потреб, вибір джерел поставки, організація закупівлі, запаси), складування (транспортні маніпуляції, складування, упакування), дистрибуції (обслуговування замовлень споживачів, запаси готових виробів, транспортування, обслуговування клієнтів); II етап – (60-ті роки – початок 70-х років ХХ ст.) визначається двома основними напрямками: фізична дистрибуція – потрапляння продукту до споживача та управління матеріалами, тобто закупівлі, маніпуляції і складування “на вході” до підприємства; III етап – (кінець 70-х років і 80-ті роки ХХ ст.) – ітерація логістичних дій в підприємстві; IV етап – (90-ті роки ХХ ст.) – розвиток логістики на мікро-, мезо-, макро-, євро- та глобальному рівнях [1, с.76].

Не зважаючи на динамічний розвиток логістики і як науки, і як системи управління, в Україні логістичні підходи в менеджменті не набули широкого застосування у всіх сферах діяльності. Як зазначає М.С. Шкода, необхідність застосування логістичних підходів на сучасному промисловому підприємстві пояснюється низкою причин: розвиток конкуренції, викликаний переходом українських підприємств від ринку продавця до ринку покупця; забезпечення конкурентних переваг логістично-організованих систем товароруку за рахунок зниження собівартості продукції і поліпшення якості оливок; енергетична криза; науково-технічний прогрес, насамперед, комп’ютеризація управління [4, с. 32]. Основним причинами повільної інтеграції системи логістики в управління сучасним підприємством, на думку Т.В. Майорової, є такі: по-перше, це відсутність державного підходу до проблем логістики, що виявляється у відсутності правової юридичної бази, спеціалістів і центрів їх підготовки; по-друге, загальна економічна криза з невирішеними питаннями власності та зниженням обсягів виробництва, інфляція, стагнація гальмують будь-яке починання; по-третє, логістика передбачає комплексний облік витрат, за якого зростання витрат у транспортно-складському господарстві перебивається ефектом, отриманим за межами цієї галузі, разом з тим існуюча система бухгалтерського обліку, методики внутрішньовиробничого госпрозрахунку, що використовуються на практиці, поки не дають змоги повністю оцінювати витрати й результати діяльності підрозділів і служб підприємства; по-четверте, логістичний підхід передбачає кардинальні зміни в структурі підприємства, перехід до більш гнучких організаційних структур, створення спеціалізованих цехів і служб транспортно-складського господарства; по-п’яте, розвиток ідей логістики гальмується недоліками професійної підготовки кадрів [3, с 143].

Досить складним є процес розвитку ринкових відносин на м’ясному сегменті ринку, що підкреслює актуальність оптимізації господарських процесів та міжгосподарських зв’язків у цій сфері. Ринок м’яса та м’ясопродукції у сучасних умовах характеризується здебільшого функціонуванням незалежних виробників та агрохолдингів, тобто в цьому сегменті ринку переважає логістика вертикально інтегрованих структур та незалежна логістика. Кооперативний рух у м’ясній галузі нині перебуває на стадії розвитку, у більшій мірі створюються молочарські кооперативи, оскільки ця галузь має вищий рівень конкурентоспроможності, а кооперація виробників

цієї продукції простішою, порівняно з м'ясним напрямком. На ринку м'яса та м'ясопродукції розвиток логістики характеризується наявністю сукупності проблем та специфічних чинників, зокрема, недосконалою системи міжгосподарських зв'язків між виробниками, переробними підприємствами, збутовими та заготівельними організаціями у м'ясній галузі; специфічними вимогами до якості м'ясної продукції, умовами її зберігання і транспортування; наявністю великих підприємств м'ясної галузі та диверсифікованих агрохолдингів, які займають домінуюче положення на ринку і диктують свої умови конкуренції, монополізуючи товарорух в агрологістичному ланцюгу; нерозвинутими управлінськими та логістичними механізмами в системі сільськогосподарської обслуговуючої кооперації виробників м'ясної продукції; значною роллю держави в логістичному ланцюзі (державні закупівлі, формування держрезерву м'ясної продукції, фінансове регулювання).

Таким чином, логістика – це важливий напрям управління в ринкових умовах. Її роль в системі управління недооцінюється, особливо на ринку м'яса та м'ясопродукції. Однак широкомасштабне перепрофілювання систем менеджменту на логістично орієнтовані підходи сприятиме суттєвій оптимізації виробничо-комерційних процесів, ресурсоощадженню, підвищенню ефективності господарювання та розвитку ринкових партнерських зв'язків.

Список використаних джерел

1. Васелевський М. Економіка логістичних систем : монографія / М. Васелевський та ін.; за наук. ред. Є. Крикавського та С. Кубіва. – Львів : В-во Національного університету “Львівська політехніка”, 2008. – 596 с.
2. Гальчинський А. С. Економічна методологія. Логіка оновлення : [курс лекцій] / А.С. Гальчинський . – К. : АДЕФ-Україна, 2010. – 571 с.
3. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність / Т.В. Майорова. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 376 с.
4. Шкода М.С. світовий досвід використання логістичних підходів для ефективного управління розвитком підприємства й адаптація їх до вітчизняних реалій / М.С. Шкода // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 10 (136). – С. 31-36.

УДК 339.138

НОВИЙ НАПРЯМ МАРКЕТИНГУ - МАРКЕТИНГ ІНВЕСТИЦІЙ *Хурдей В.Д., к.е.н., доцент; Воронько-Невіднича Т.В., к.е.н., доцент,* *Полтавська державна аграрна академія*

На перший погляд інвестиційний менеджмент здається простим бізнесом, але без грамотного поєднання з маркетингом інвестицій його ефективність у край низька.

Маркетинг інвестицій – порівняно новий напрям, що відрізняється певною відокремленістю від звичного маркетингу в стандартній інтерпретації. Завдання інвестиційного маркетингу – забезпечення керівників підприємств найбільш повною, достовірною і надійною інформацією про динаміку та

структуру попиту, смаки приватних і корпоративних інвесторів, а також перспективи тієї чи іншої інвестиційної діяльності.

Незважаючи на свою «молодість», інвестиційний маркетинг вже добре розвинений в світі. Його поява пов'язана з низькою ефективністю стандартних прийомів маркетингу в інвестиційній сфері. Суспільство потребувало більш потужних і продуманих інноваційних технологій бізнес-маркетингу.

Основне призначення маркетингу інвестицій – більш якісне управління організацією, грамотне фінансування інвестицій в економіку.

Основна мета інвестиційного маркетингу – надання фахівцям з інвестицій необхідних практичних, інформаційних та теоретичних навичок в області інвестицій, а також запуск інвестиційних процесів, спрямованих на втілення найбільш ефективних прибуткових і безпечних форм інвестування.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішувати наступні завдання: проведення грамотної інформаційної політики; реалізація маркетингових досліджень; формування правильних і продуманих інвестиційних рішень; проведення інноваційної та іміджевої політики; взаємодія з державними органами.

Новий напрям маркетингу (маркетинг інвестицій) дозволяє підприємству реалізовувати найбільш важливі стратегічні цілі за допомогою створення нового типу мислення. Для маркетингу інвестицій формуються свої цілі, принципи, завдання і методи функціонування. У зв'язку з цим, підприємства досягають максимальних результатів у розвитку ринкових процесів.

Ефективність інвестиційного маркетингу обумовлено реалізацією декількох основних принципів:

1. Принцип повної забезпеченості. Тут мова йде про підтримку повного забезпечення підприємства ресурсами, які необхідні для нормального функціонування і вільного «маневрування» в процесі діяльності. Крім цього, маркетинг інвестицій спрямований на формування нормального інвестиційного процесу та створення якісного механізму перетворення інвестицій в реальні об'єкти інвестиційної діяльності.

2. Принцип оптимальності та багатоваріантності у маркетинговій сфері. Тут мова йде про прагнення до розширення існуючої номенклатури для прийняття найбільш оптимальних рішень.

3. Принцип цільової орієнтації і комплексного підходу. По своїй суті маркетинг інвестицій перетворюється у загальний інвестиційний процес, тобто працює комплексно. Це означає, що певні маркетингові дії не можуть ефективно працювати окремо один від одного. Якщо ж застосовувати інвестиційний маркетинг, як систему, то можна об'єднати: - сфери інвестиційного і традиційного ринку товарів і послуг; - чотири елементи класичного маркетингу (збутову, цінову, товарну і комунікативну політику); - інтереси різних учасників ринкових відносин, а також формування якісних умов роботи для всіх сторін, що беруть участь в інвестиційному процесі. 4. Принцип своєчасності.

Основний напрямок - облік тимчасового фактора при реалізації різних інвестиційних проектів. Такий принцип показує, наскільки великий шанс

практичного втілення інвестиційних задумів. Така готовність обумовлена високим рівнем конкретизації кожної конкретної розробки, а також всебічним і повним урахуванням зовнішніх факторів [2].

У свою чергу, до функцій маркетингу інвестицій можна віднести:

1. Комплексне дослідження інвестиційної сфери, засноване на повноцінному аналізі внутрішнього та глобального ринків, їх динаміки, тенденцій і стану. В цьому відношенні проводиться наступна робота: - позиціонування ринку і його поділ на кілька інвестиційних програм чи проектів; - складання прогнозів щодо інвестиційної кон'юнктури; - аналіз стратегічних позицій і діяльності конкурентів.

2. Створення нових інвестиційних проектів, що мають більшу ефективність за рахунок реалізації покрової стратегії. Також у процесі розробки приділяється увагу порядку інвестицій, введення додаткових потужностей, поточній оцінці доцільності, оцінки результатів діяльності і так далі.

3. Залучення та утримування. В даному випадку суть функції полягає в грамотному розподілі прибутку компанії щодо довгострокових інвестицій, як основної бази для стабільного зростання прибутковості в майбутньому.

4. Комунікація. На сучасному етапі більшість компаній відчуває гострий дефіцит ресурсів. У зв'язку з цим керівники вимушені використовувати диференційований підхід, який дозволяє вибирати найбільш якісні продукти, проекти та рішення.

5. Планування. Всі інвестиційні рішення, пов'язані з короткостроковими і довгостроковими інвестиціями, повинні продумуватися заздалегідь. При цьому маркетинг інвестицій в останній час стає складовою частиною стратегічного планування. Завдання складання планів – забезпечити узгодженість цілей підприємства і використання ними різних ресурсів для досягнення цілей.

6. Контроль. Інвестиційний маркетинг, як і будь-яке інше напрям, повинен суворо контролюватися з боку відповідних відділів компанії та керівництва. Такий підхід дозволяє своєчасно визначати слабкі місця проекту, вносити відповідні поправки та коригування. У процесі контролю можуть прийматися рішення з приводу того, який з варіантів краще всього використовувати для вирішення своїх завдань [1].

На основі викладеного, можна зробити висновок про те, що використання методів інвестиційного маркетингу дозволить стабілізувати інвестиційну сферу в Україні, зокрема в агропромисловому комплексі, надати їй необхідний імпульс до зростання інвестиційної активності й досягнення кращих кінцевих результатів.

Список використаних джерел

1. А.Н. Гранин Стратегия инвестиционного маркетинга / А.Н. Гранин // Труд. профсоюзы. Общество. – 2013. - №3. – С. 17-20

2. Томилов В. В. Организация маркетинг-менеджмента инвестиций в системе государственного регулирования / В.В. Томилов, Е.В. Песоцкая // Рос. журн. СПб. Ун-та экономики и финансов. – 2012. - №1. – С. 116-119

УДК 330.131.5:658.27:631.11

ЧИННИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Черкасов О.О., здобувач,
Полтавська державна аграрна академія*

Ефективність господарської діяльності підприємства залежить від параметричних значень економічної системи на макро- та мікрорівнях, їх динаміки та від ступеня відхилення підприємства від цих значень. У різних випадках вказані відхилення можуть мати як позитивні, так і негативні характеристики. Тому на ефективність функціонування механізму відтворення основних засобів сільськогосподарського підприємства здійснюють одночасний вплив відповідні чинники, що визначають можливості до їх відновлення (рис. 1).

Ступінь ресурсного забезпечення сільськогосподарського підприємства, законодавчо-нормативні обмеження та регіональні особливості їх дотримання, визнані неформальні галузеві стандарти господарювання, регуляторне середовище, системоутворюючі показники створення вартості підприємства (середньогалузева норма рентабельності у регіоні, розвиненість логістичного комплексу та ефективність каналів збуту продукції, інституційне забезпечення ринку тощо) приводять у дію механізм відтворення основних засобів підприємства.

Відповідно до сили впливу зазначених чинників, що відносяться до зовнішнього середовища, та ступеня опору (протидії) чи гнучкого використання за рахунок сили впливу чинників внутрішнього середовища визначаються параметри (режим) роботи механізму відтворення основних засобів. Результатом є перевищення вартості основних засобів порівняно з показником попереднього періоду (розширений тип відтворення), зменшення вказаної вартості (звужений тип) чи рівність показника вартості основних засобів як у попередньому, так і в аналізованому періоду (просте відтворення). Суттєву роль у даному процесі відіграють пропорції розподілу вартості реалізованої продукції на мікрорівні, тобто між обсягами споживання (відрахування відсотків на вкладений капітал (дивіденди), винагорода для вищого керівництва тощо) та інвестиціями в основні засоби підприємства [1, 10]. Тобто суб'єктивний чинник бізнес-очікувань, що характеризує ступінь раціональності рішень особи, що приймає рішення (як правило, власника), також відноситься до визначальних умов функціонування механізму відтворення основних засобів підприємства. Так, у процесі дослідження впливу зазначених чинників автором встановлено, що характерною закономірністю динаміки темпів приросту вартості основних засобів, що використовуються у сільськогосподарському виробництві, був їх перманентний спад до 2006 р. Вказане скорочення припинилося, починаючи з 2007 р. При цьому стабілізація показника фондозабезпеченості спостерігалася навіть у період світової фінансової кризи 2008 р. та подолання її наслідків. На нашу думку, ця особливість режиму роботи економічного механізму відтворення основних

засобів пов'язана з чинником різкого стрибка світових цін на продовольство у 2005–2006 рр. [3]. Саме в цей період середньозважений індекс світових цін на продовольство зростав на 18,0 процентних пунктів у 2005 р. та на 27,2 процентних пунктів у 2006 р., а в подальшому – подвоївся.

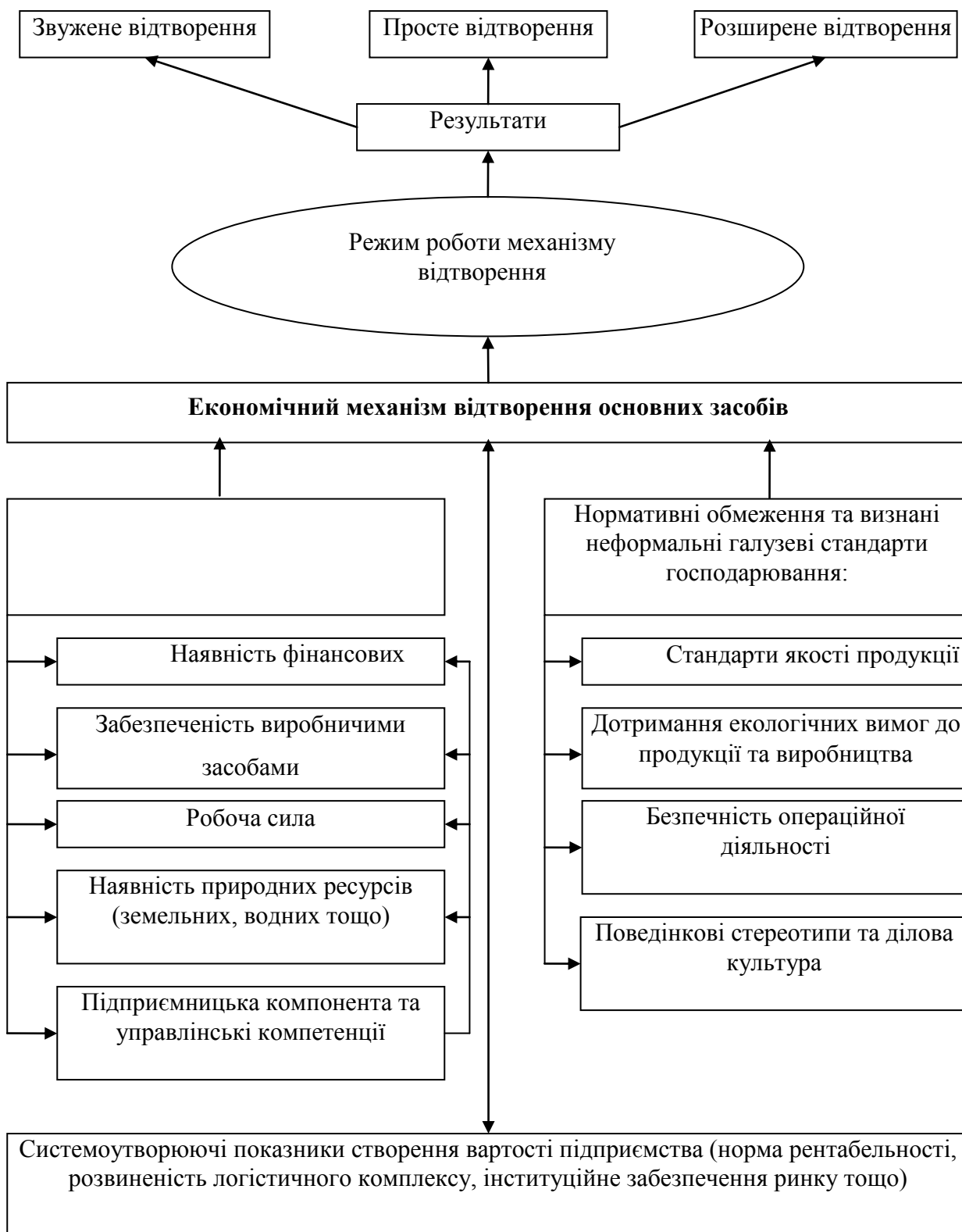


Рис. 1. Чинники ефективності економічного механізму відтворення основних засобів сільськогосподарського підприємства

Джерело: авторська розробка

Таким чином, тип відтворення основних засобів визначається режимом

роботи відповідного економічного механізму. Параметри функціонування останнього залежать від динаміки чинників зовнішнього та внутрішнього середовищ, а також суб'єктивного чинника здатності особи, що приймає рішення щодо розподілу створеної вартості, об'єктивно оцінювати можливості та загрози майбутній діяльності.

Список використаних джерел

1. Левицька І. В. Управління відтворенням основних засобів в корпораціях: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / І. В. Левицька; Нац. ун-т харч. технологій. – К., 2011. – 40 с.

2. Олійник О. В. Економічний механізм розширеного відтворення в сільському господарстві: [навч. посібник]. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 288 с.

3. Індекс продовольчих цін ФАО [Електронний ресурс] // Веб-сайт Продовольчої і сільськогосподарської організації Об'єднаних націй. – Режим доступу: <http://www.fao.org/worldfoodsituation/foodpricesindex/ru/>.

УДК 656.078 : 636.2 : 636.082

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ АГРАРНОЇ ЛОГІСТИКИ У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

*Яснолоб І.О., асистент кафедри маркетингу,
Полтавська державна аграрна академія*

Агрологістика – новий прикладний напрямок логістики, пов'язаний із застосуванням її положень і методів у сфері аграрного виробництва. Аграрна логістика як наука розробляє наукові принципи, методи, математичні моделі, що дають змогу планувати, контролювати й управляти транспортуванням, складуванням та іншими матеріальними і нематеріальними операціями, що виникають у процесі доведення сировини та матеріалів до аграрного підприємства, організації виробничого процесу, доведення аграрної продукції до споживачів відповідно до його вимог.

Необхідність та доцільність впровадження логістики в агропродовольчому комплексі України вбачає і Д.Ф. Крисанов. Зокрема, він стверджує, що створення гнучких логістичних систем сприятиме прискоренню процесів формування товарних партій сільськогосподарської продукції, їх доставки в потрібне місце з найменшими втратами, забезпечення конкурентних переваг [1]. При цьому конкурентоспроможність підприємств, які на практиці застосовують логістичний підхід, забезпечується за рахунок зниження собівартості продукції, підвищення надійності й якості поставок.

Аграрна логістика знаходиться на етапі становлення, а її подальший розвиток вбачається нам у виокремленні з неї логістичних сфер, що впливають з особливостей сільськогосподарської продукції. Зокрема, в логістиці вітчизняного сільського господарства доцільно виокремлювати логістику рослинництва, тваринництва, рибництва та бджільництва з подальшою деталізацією галузей за основними видами продукції (рис. 1).

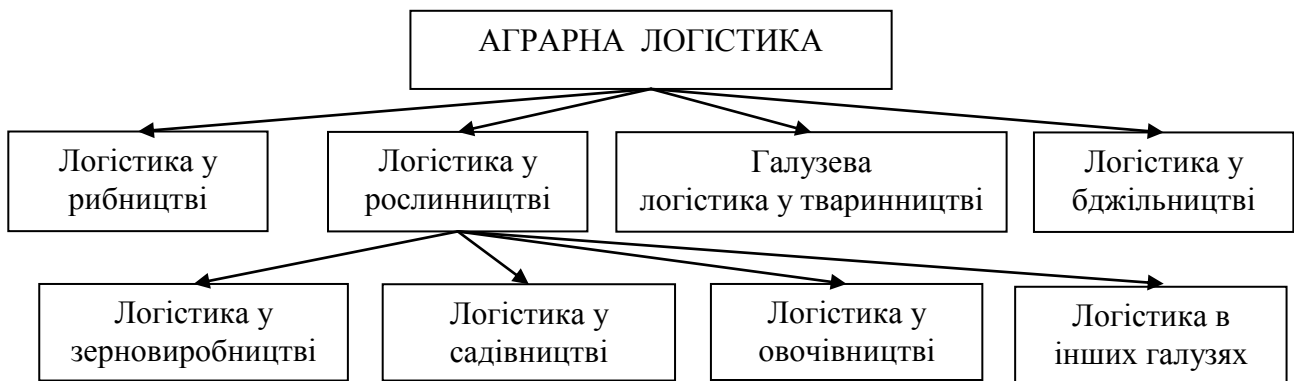


Рис. 1. Система аграрної логістики

Джерело: розробка автора

Разом з тим, дана система може доповнюватись іншими видами логістики, що розвиватимуться на базі вітчизняного сільського господарства та матимуть суттєві особливості, що визначатимуть специфіку управління ними. При створенні системи логістики процесу реалізації на підприємстві необхідно враховувати низку внутрішніх і зовнішніх факторів, які допомагають адаптувати її відповідно до специфіки самого підприємства, продукції, яку воно виробляє, кон'юнктури ринку та потреб споживачів (рис. 2).

Економічним вираженням сукупності отриманих ефектів від раціонально організованої на підприємстві системи логістики процесу реалізації є: зниження собівартості продукції; прискорення оборотності капіталу; зниження витрат на збут; максимізація прибутку, отримуваного за одиницю часу при більш повному задоволенні попиту.

Застосування механізмів дистрибуційної логістики дає змогу не лише оптимізувати процес реалізації на підприємстві та підвищити його ефективність, а і спрощує процес зайняття ніші на ринку та вихід на нові ринки збуту. Як свідчать дослідження А.А. Корсакова, все більша кількість підприємців застосовує логістичний сервіс як засіб підвищення конкурентоспроможності. Споживач надасть перевагу тому постачальнику, який забезпечить вищий рівень сервісного обслуговування, наприклад, вчасно доставлятиме необхідний товар у зручній тарі оптимальними партіями в необхідному асортименті тощо [3].

У свою чергу, дослідження, проведене М.М. Макаренком, засвідчило, що споживачі навіть готові платити за високоякісне надання послуг дистрибуційної логістики. При цьому, найважливішими серед них респонденти визначали дотримання строків постачання, бездефектну доставку, поставку в потрібне місце, швидку реакцію на зміну бажань клієнтів та високу готовність до поставки [4]. З огляду на це, можемо стверджувати, що в сучасній економіці на перше місце виступають часовий та організаційний фактори, тому підприємства, які спрямовуватимуть свою увагу саме на них, будуть більш успішними. Однак, дослідження, проведене Н.М. Сіренко, дало змогу визначити, що інновації, спрямовані на отримання часового та організаційного ефектів, не є пріоритетними на аграрних підприємствах [5].

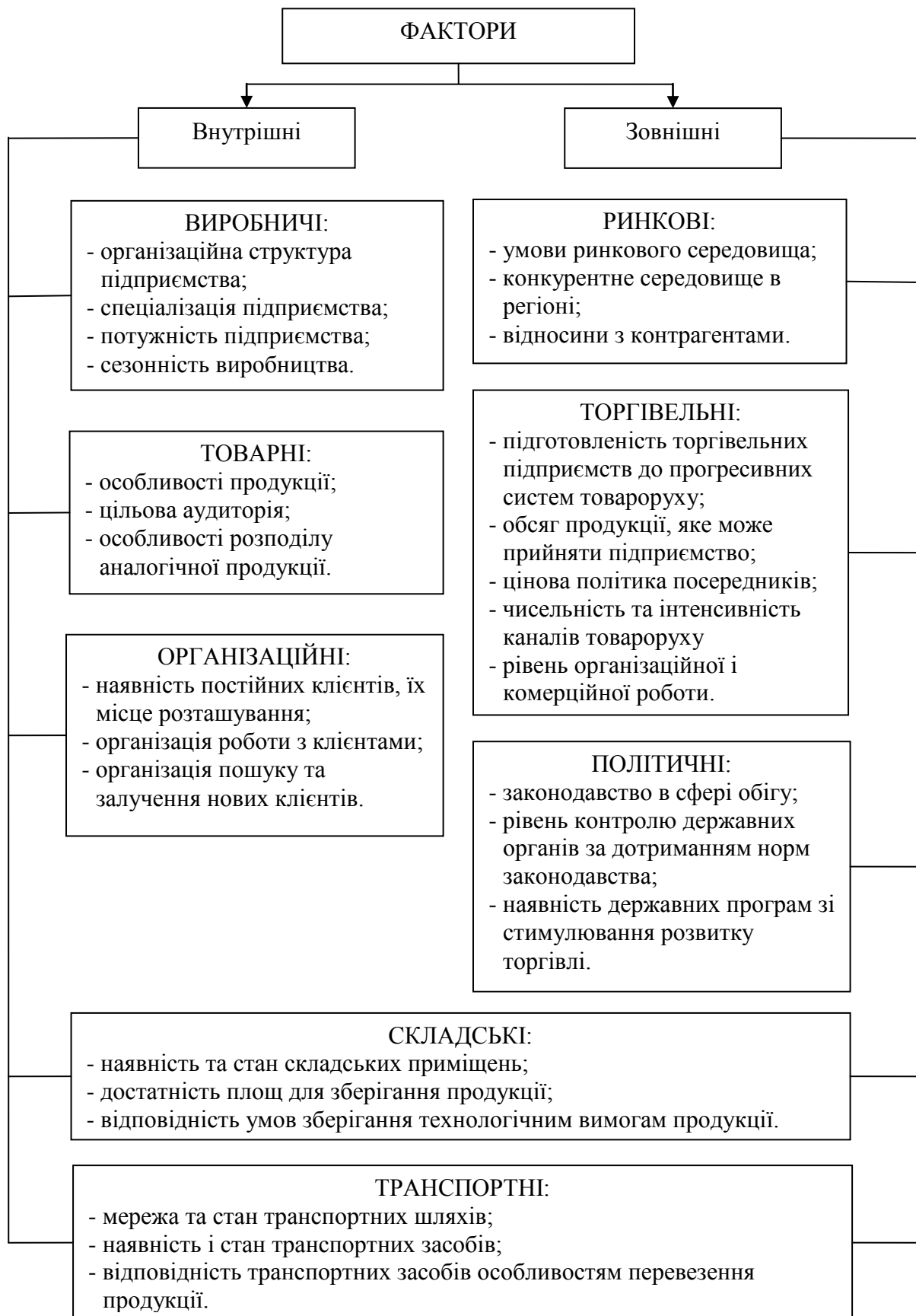


Рис. 2. Фактори впливу на систему логістики процесу реалізації в аграрному секторі
Джерело: складено автором на основі [1, 2]

Таким чином, простежується нерозуміння менеджерами сільсько-господарських підприємств необхідності впровадження логістики в збутову

діяльність, яку, деякою мірою, можна розглядати як управлінські інновації в цій сфері.

Отже, застосування логістики містить значний невикористаний потенціал в оптимізації збуту, активізації інноваційної діяльності та підвищенні конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств. Виходячи з цих умов, вважаємо, що логістика має стати основою організації процесу реалізації на аграрних підприємствах даної спеціалізації. При цьому відмітимо, що успішне виконання логістикою покладених а неї функцій та завдань неможливе при відсутності налагодженої системи збору та опрацювання інформації, що дозволить виокремлювати логістичні витрати на кожному етапі логістичного ланцюга. Таким чином, лише комплексний підхід дозволить оптимізувати збутову діяльність сільськогосподарських підприємств та успішно використовувати механізми логістики в їх господарській практиці.

Список використаних джерел

1. Крисанов Д.Ф. Передумови та чиники впровадження логістичних інновацій в агропродовольчому комплексі України / Д.Ф. Крисанов // Економіст. – 2010. – № 12. – С. 39–41.

2. Косарева Т.В. Логістична система: сутність дефініцій / Т.В. Косарева // Економіка АПК. – 2008. – № 11. – С.12–19.

3. Корсаков А.А. Логистика [Електронний ресурс] / А.А. Корсаков. – М. : Московская финансово-промышленная академия, 2005. – 37 с. – Режим доступу : www.site64.narod.ru/management/men16.pdf.

4. Макаренко М. В. Підвищення конкурентоспроможності промислової продукції шляхом застосування ефективної маркетингової концепції збуту / М. В. Макаренко // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 1 (79). – С.26–34.

5. Сіренко Н.М. Управління стратегією інноваційного розвитку аграрного сектора економіки України : монографія / Н.М. Сіренко. – Миколаїв, 2010. – 416 с.

Секція № 5

Фінансово-кредитні, обліково-аналітичні та нормативно-правові аспекти інвестиційної діяльності

УДК 631.162

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Аранчій В. І. к.е.н., професор, Лесюк А. С., магістрант,
Полтавська державна аграрна академія*

Сучасна економічна ситуація в Україні характеризується порушенням закономірних умов функціонування підприємств, що погіршує фінансовий стан, збільшує кредиторську та дебіторську заборгованість, що, в кінцевому підсумку, може призвести до банкрутства. На сьогодні не існує єдиного підходу до комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарських підприємств, який дозволяє здійснити розрахунок з урахуванням системи показників кризового стану підприємства. Тому визначення методичних засад комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарських підприємств набуває особливої актуальності.

На даний час можна виділити наступні групи методик оцінювання фінансового стану підприємства: 1) трансформаційні, що направлені на перетворення звітності в більш зручний для сприйняття вигляд. Блок трансформаційних методик носить дескриптивний характер; 2) якісні методики, які підрозділяються на методики вертикального, горизонтального аналізу, аналізу ліквідності балансу та формалізовані анкетні схеми; 3) коефіцієнтний аналіз, який базується на розрахунку відносних показників на основі даних статистичної фінансової звітності; 4) інтегральні методики оцінки фінансового стану підприємства, що передбачають синтезування фінансових індикаторів в комплексні конструкції [3, с. 6; 5, с. 144; 6, с. 243].

Перші три групи методик відносять до традиційних. Найбільш поширеним та застосовуваним на практиці є коефіцієнтний метод, який ґрунтується на розрахунку системи показників, які висвітлюють різні аспекти діяльності підприємства і враховують чинники внутрішнього і зовнішнього впливу на фінансовий стан підприємства.

До складу елементів оцінювання фінансового стану підприємства коефіцієнтним методом належать (рис. 1).

За допомогою коефіцієнтного методу досліджують діяльність підприємства за визначений період. Потреба об'єднання фінансових коефіцієнтів у групи визначається тим, що жоден фінансовий показник не несе достатньої інформації, необхідної для ухвалення певних управлінських рішень. Істотним недоліком цього методу є відсутність нормативних значень більшості коефіцієнтів, що використовуються.

Методики інтегральної оцінки фінансового стану підприємства передбачають розрахунок інтегрального показника на базі узагальнюючих показників. Слід зауважити, що переваги застосування такої методики аналізу полягають у його методологічній прозорості. Перелік показників є цінним для оперативного управління та контролю, оскільки регулярний та послідовний розгляд усіх характеристик дасть змогу виявити слабкі місця в діяльності підприємства і вчасно вжити необхідних заходів.

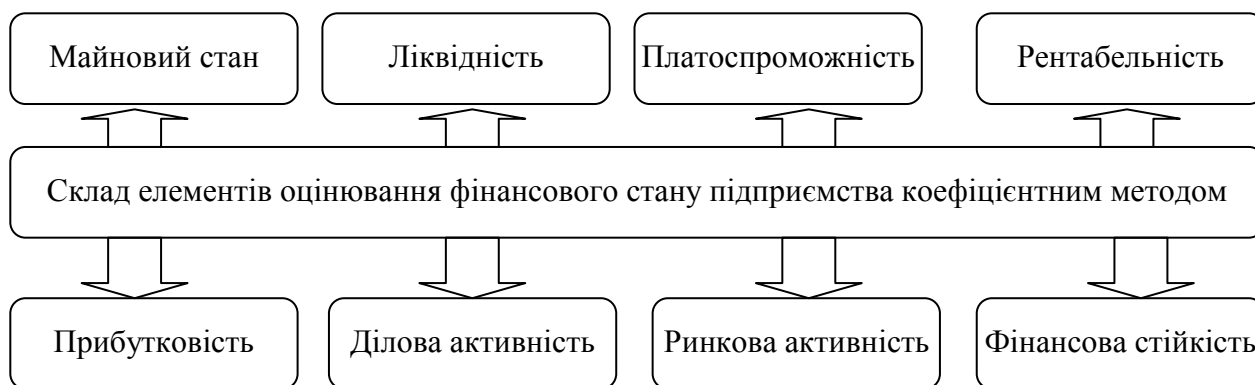


Рис. 1. Оцінювання фінансового стану підприємства коефіцієнтним методом

Джерело: узагальнено авторами за даними [1, с. 87; 2, с. 192]

Специфіка обробки вхідної інформації на основі формування ранжированого ряду фінансових показників і коефіцієнтів дає можливість рекомендувати його для застосування у разі потреби вирішення специфічних задач, які виникають перед виконавцями і користувачами фінансового аналізу. Такими задачами можуть бути: деталізоване відстежування ситуації щодо окремих фінансових індикаторів, які використовуються під час дослідження; формування потенційних напрямів впливу на фінансово-господарську діяльність підприємства з метою реалізації його економічного потенціалу; ідентифікація «слабких» місць підприємства, які виявляються у формі незадовільного рівня значень цільових показників, які є індикаторами щодо відповідних напрямів фінансово-господарської діяльності [4, с. 84].

У практичній діяльності перед фінансовими аналітиками сільськогосподарських підприємств постає складна задача вибору методики проведення комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарського підприємства, яка б об'єктивно відображала його господарську діяльність. Це вимагає систематизації існуючих підходів до комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарських підприємств (рис. 2).

Якщо проаналізувати існуючі методики оцінки фінансового стану підприємства, можна зробити висновок, що основними перевагами комплексного оцінювання є:

- загальна оцінка фінансового стану підприємства;
- можливість визначення ймовірності банкрутства й порівняння фінансового стану різних підприємств.

Водночас, із зазначеними перевагами слід вказати на існуючі недоліки цієї методики:

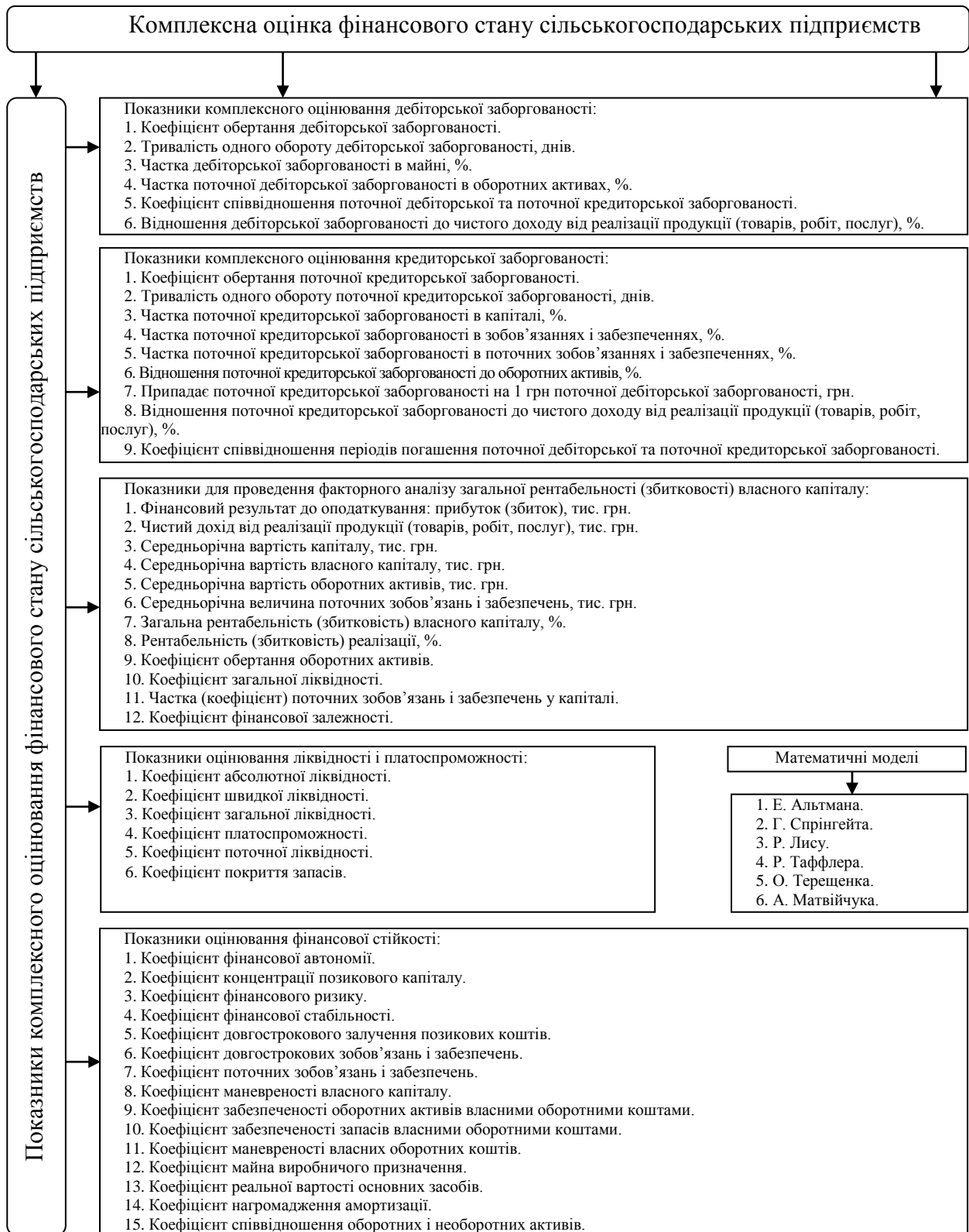


Рис. 2. Методичні підходи до комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарських підприємств

Джерело: авторська розробка

– не враховуються регіональні, галузеві та інші особливості діяльності підприємств;

– вплив інфляції на деякі показники;

– оцінка досліджуваного підприємства та виявлення становища, що створилося, не є всебічною, тобто має місце обмеженість результатів такого аналізу;

– можливі суперечності щодо результатів, отриманих за допомогою різних моделей [7, с. 72].

Таким чином, комплексна економічна оцінка є характеристикою, яку отримують за одночасного та узгодженого вивчення сукупності параметрів, які відображають все або більшість аспектів зміни і розвитку економічних явищ і процесів. Вона вміщає загальні висновки за наслідками діяльності досліджуваного об'єкту. Оскільки на основі такої оцінки можна здійснювати ранжирування об'єктів аналізу, її називають ще й рейтинговою.

Комплексний фінансовий аналіз використовується власниками для обґрунтування рішень стратегічного характеру та інформаційного забезпечення потреб оперативного фінансового планування.

Комплексний фінансовий аналіз повинен дати повну, всебічну та об'єктивну оцінку стану сільськогосподарських підприємств. Він спрямований на підтримання фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства і забезпечення ефективності господарювання у довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел

1. Гнеушева І. Сучасні підходи до визначення та оцінки фінансової стійкості підприємства / І. Гнеушева, Д. Русских // Економічний аналіз. – 2011. – № 8 – С. 86 – 90.

2. Жидяк О. Т. Фінансовий стан та вдосконалення контролю за фінансовими показниками аграрного підприємства / О. Т. Жидяк // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – № 11. – С. 192 – 199.

3. Мельникова М. О. Аналіз пристосованості існуючих методів оцінки фінансового стану підприємства до прогнозування на формальному рівні / М. О. Мельникова // Теорія та практика державного управління. – 2010. – № 2. – С. 2 – 9.

4. Піскунов О. Г. Еволюція підходів до комплексної оцінки фінансового стану підприємства / О. Г. Піскунов, Н. Г. Метеленко, Т. П. Лободзинська // Економічний вісник НТУУ «КПІ». – 2009. – № 6. – С. 80 – 88.

5. Черниш С. С. Проблеми застосування методик аналізу фінансового стану на вітчизняних підприємствах / С. С. Черниш // Інноваційна економіка. – 2012. – № 5. – С. 142 – 146.

6. Шифріна Н. І. Класифікація методів комплексної оцінки фінансового стану / Н. І. Шифріна // Науково-техн. збірник. – 2012. – № 102. – С. 241 – 246.

7. Юр'єва Г. В. Оцінка фінансового стану промислових підприємств – багатомірний підхід: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.04.01 / Одес. держ. екон. ун-т. – Одеса, 2006. – 19 с.

ІНВЕСТИЦІЙНІ ВИТРАТИ ЯК СКЛАДОВА СОБІВАРТОСТІ

*Бабенко А.М., студент, науковий керівник: Демиденко Л.М., к.е.н., доцент,
Полтавська державна аграрна академія*

Собівартість продукції – це грошова форма витрат на підготовку виробництва, виготовлення і збут. Відображаючи рівень витрат на виробництво, собівартість комплексно характеризує ступінь використання усіх ресурсів підприємства, а значить, і рівень техніки, технології та організації виробництва. Чим краще працює підприємство, інтенсивніше використовує виробничі ресурси, успішніше удосконалює техніку, технологію і організацію виробництва, тим нижча собівартість продукції. Тому собівартість є одним з важливих показників ефективності виробництва. Собівартість продукції має тісний зв'язок з ціною. Це проявляється в тому, що собівартість слугує базою ціни товару та її нижньою межею для виробника.

На думку П.Т. Саблука, поняття витрат формують використані у процесі виробництва різні речовини на виготовлення нового продукту праці. Грошовий вираз суми витрат на виробництво конкретного продукту визначає поняття собівартість. Зміст термінів витрати і собівартість поєднується в понятті витрати виробництва [3, с. 4].

У Типовому положенні з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції у промисловості витрати також ототожнюються з собівартістю “Собівартість промислової продукції (робіт, послуг) – це виражені в грошовій формі поточні витрати підприємства на її виробництво, які утворюють виробничу собівартість, а витрати на виробництво і збут – повну собівартість промислової продукції” [6].

Як економічна категорія “собівартість” з'явилась у 1912 р. у працях А.П. Рудановського, М.П. Тер-Давидова і М.Ф. фон Дітмара. До цього використовували терміни: “своя вартість”, “загальна вартість”, “власна вартість”, “вартість виробництва”, “фабрична вартість”, “вартість”, “дійсна вартість”, “продуктивна вартість”, “заводська вартість”, “фактична вартість”, “повна ціна”, “істинна ціна” [5, с. 3].

Витрати розглядалися різними економістами з різних боків і з різною метою. К. Маркс пов'язував дослідження витрат з намаганням дослідити особливості експлуатації найманої праці, які відображаються у вартості і, зрозуміло, у витратах. Витрати праці він тлумачить як витрати суспільства.

Витрати виробництва, за К. Марксом, менше за суспільні витрати на неоплачену додаткову працю, яка є джерелом прибутку. Тобто, у Маркса прибуток знаходиться за межами витрат. На відміну від позиції К Маркса, західні економісти включають прибуток підприємця у витрати, розцінюючи його як плату за ризик. В їх теорії витрати виробництва, які включають в себе нормальний середній прибуток, називаються економічними витратами.

На думку Б.С. Гузар, собівартість – це грошовий вираз частини вартості продукції. На відміну від ціни, яка є грошовим виразом вартості продукції, у собівартість не входить та частина продукції, яку створює додаткова праця

(жива праця), а у грошовій формі вона виступає у вигляді чистого доходу [1, с. 106]. Міценко Н.Г. стверджує, що собівартість продукції – це грошовий вираз витрат підприємства на виробництво і реалізацію продукції. Собівартість продукції характеризує ефективність всього процесу виробництва на підприємстві, оскільки в ній відображають: рівень організації виробничого процесу; технічний рівень; продуктивність праці та інше [39, с. 129]. Чумаченко М.В. вважає, що виробництво та реалізація продукції потребують трудових, матеріальних і грошових витрат [7, с. 114].

На думку С.В. Степаненка, собівартість – це один з основних показників роботи підприємства, що використовують для визначення потреби в обігових коштах, планування прибутку, визначення економічної ефективності окремих організаційно-технічних заходів і виробництва загалом, для внутрішньозаводського планування, а також для формування цін [4, с. 201].

Згідно Типовому положенню витрати на виробництво класифікуються за низкою ознак (табл. 1).

Таблиця 1

Класифікація витрат підприємства [6, с. 18]

Класифікаційна ознака	Види витрат
За місцем виникнення витрат	Витрати виробництва, цеху, дільниці, службові витрати на виробу, типові представники виробів, групи однорідних виробів, одноразові замовлення, валову, товарну, реалізовану продукцію
За видами продукції, робіт, послуг	Витрати на виробу, типові представники виробів, групи однорідних виробів, одноразові замовлення, валову, товарну, реалізовану продукцію
За видами витрат	Витрати за економічними елементами, витрати за статтями калькуляції
За способами перенесення вартості на продукцію	Витрати прямі, непрямі
За ступенем впливу обсягу виробництва на рівень витрат	Витрати умовно-змінні, умовно-постійні
За календарними періодами	Витрати поточні, одноразові

Таким чином, інвестиційні витрати, тобто витрати спрямовані на фінансування інвестиційних проектів, технічного переоснащення, оновлення основних засобів, у структурі собівартості доцільно розглядати як амортизаційні відрахування. Саме амортизаційний фонд має спрямовуватись на інвестування в техніко-технологічну базу.

Список використаних джерел

1. Гузар Б.С. Особливості обліку поточних біологічних активів тваринництва / Б. С. Гузар, Н.І. Загребельна, Л.Л. Головка, Г.Ю. Аніщенко // Економіка АПК. – 2008. – № 3. – С. – 106–110.

2. Міценко Н.Г. Собівартість продукції як економічна категорія та її місце серед витрат підприємства / Н.Г. Міценко // Науковий вісник НТЛУ України. – 2009. – Вип. 19.4 – С. 129-132.

3. Саблук П.Т. Вартість і ціноутворення в розвитку аграрної економіки / П.Т. Саблук // Вісник ХНТУСГ: Економічні науки. Вип. 52. – Харків: ХНТУСГ, 2007 р. – С.3-9.

4. Степаненко С.В. Економіка : [навч. посібник] / С.В. Степаненко – 2-ге вид. доп. переробл. – К. : КНЕУ. – 2010. – 306 с.

5. Сук Л.К Калькуляція в бухгалтерському обліку / Л.К. Сук, П.Л. Сук // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2008. – №4. – С.2-4.

6. Типове положення з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції у промисловості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gska2.rada.gov.ua/pls>.

7. Чумаченко М.В. Методологія формування виробничих витрат підприємства / М.В. Чумаченко // Економіка АПК. – 2009 – № 6. – С. 114–121.

УДК 361.158:658.310.16 (477.54)

ЕФЕКТИВНІСТЬ ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

*Курманов Є.К., магістрант,
Науковий керівник: Самойлик Ю.В., к.е.н., доцент,
Полтавська державна аграрна академія*

Одним важливим показником, що характеризує роботу підприємства, є собівартість продукції, робіт, послуг. Від її рівня залежать фінансові результати діяльності підприємства, темпи розширеного відтворення, фінансовий стан суб'єктів господарювання. Аналіз собівартості продукції, робіт і послуг має важливе значення. Він дозволяє з'ясувати тенденції зміни даного показника, виконання плану по його рівню, визначити вплив чинників на його приріст, встановити резерви і дати оцінку роботи підприємства по використанню можливостей зниження собівартості продукції.

Проведемо факторний аналіз собівартості основних видів продукції підприємства. Факторний аналіз – це аналіз впливу окремих факторів (причин) на результативний показник за допомогою детермінованих чи стохастичних прийомів дослідження. Визначимо, які чинники суттєво впливають на собівартість продукції рослинництва (табл. 1).

Проаналізувавши дані таблиці 1 можна зробити висновок, що собівартість 1 ц озимої пшениці у СТОВ “АФ “Оржицька” Оржицького району за рахунок збільшення виробничих витрат в розрахунку на 1 га зросла на 34,34 грн, а за рахунок зниження урожайності – на 13,09 грн, у цілому зростання собівартості озимої пшениці у 2014 р. порівняно з 2010 р. становило 47,43 грн. Собівартість гречки зросла за рахунок збільшення виробничих витрат на 65,99 грн, а за рахунок підвищення урожайності – на 19,62 грн. Собівартість кукурудзи на зерно зросла у 2014 р. порівняно з 2010 р. за рахунок виробничих витрат на 57,25 грн, але за рахунок зростання урожайності зменшилася на 32,02 грн. Собівартість цукрових буряків за рахунок виробничих витрат зросла на -20,24 грн, а за рахунок урожайності знизилась на 10,24 грн.

Таблиця 1

**Вплив факторів на зміну собівартості продукції рослинництва у
СТОВ “АФ “Оржицька” Оржицького району, 2010, 2014 рр.**

Продукція	Виробничі витрати на 1 га, грн		Урожайність ц/га,		Собівартість 1 ц, грн			Зміна (+,-) собівартості 1 ц, грн		
	2010 р.	2014 р.	2010 р.	2014 р.	2010р.	2014 р.	умовна	загальна	У т.ч. за рахунок	
									виробничих витрат на 1 га	урожайності
Пшениця озима	1592,24	2996,69	40,9	34,7	38,93	86,36	73,27	47,43	34,34	13,09
Гречка	949,455	1721,52	11,7	13,5	81,15	127,52	147,14	46,37	65,99	-19,62
Кукурудза на зерно	1791,8	5060,93	57,1	89,4	31,38	56,61	88,63	25,23	57,25	-32,02
Цукрові буряки	5055,06	11028,3	295,1	406,5	17,13	27,13	37,37	10	20,24	-10,24
Соняшник	1395,87	3673,81	23,8	29,9	58,65	122,87	154,36	64,22	95,71	-31,49

Проведемо факторний аналіз собівартості у тваринництва Собівартість 1 ц молока у СТОВ “АФ “Оржицька” Оржицького району за рахунок збільшення виробничих витрат в розрахунку на 1 корову зростає на 147,41 грн, а за рахунок підвищення продуктивності корів – знизилася на 26,74 грн. Собівартість приросту живої маси великої рогатої худоби зростає за рахунок збільшення виробничих витрат на одну голову на 1014,63 грн, а за рахунок підвищення продуктивності знизилася на 151,84 грн, собівартість приросту живої маси свиней підвищилася за рахунок збільшення виробничих витрат на 702,5 грн, а за рахунок підвищення продуктивності знизилася на 3,68 грн (табл. 2).

Таблиця 2

**Вплив факторів на зміну собівартості продукції тваринництва у
СТОВ “АФ “Оржицька” Оржицького району, 2010, 2014 рр.**

Продукція	Виробничі витрати на 1 гол, грн		Продуктивність, ц/гол.		Собівартість 1 ц, грн			Зміна (+,-) собівартості 1 ц, грн		
	2010 р.	2014р.	2010 р.	2014 р.	2010 р.	2014 р.	умовна	загальна	У т.ч. за рахунок	
									виробничих витрат на 1 га	урожайності
Молоко	4246,8	12251	54,3	61,6	78,21	198,88	225,62	120,67	147,41	-26,74
Приріст живої маси великої рогатої худоби	1773,25	3584,22	1,78	1,9	993,5	1856,29	2008,13	862,79	1014,63	-151,84
свиней	1058,6	2061,18	1,4	1,4	741,76	1440,58	1444,26	698,82	702,50	-3,68

Таким чином, досягнутий рівень витрат підприємства забезпечує його прибутковість та цінову конкурентоспроможність.

Список використаних джерел

1. Типове положення з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції у промисловості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gska2.rada.gov.ua/pls>.
2. Міценко Н.Г. Собівартість продукції як економічна категорія та її місце серед витрат підприємства / Н.Г. Міценко // Науковий вісник НТЛЮ України. – 2009. – Вип. 19.4 – С. 129-132.
3. Саблук П.Т. Вартість і ціноутворення в розвитку аграрної економіки / П.Т. Саблук // Вісник ХНТУСГ: Економічні науки. Вип. 52. – Харків: ХНТУСГ, 2007 р. – С.3–9.
4. Сук Л.К. Калькуляція в бухгалтерському обліку / Л.К. Сук, П.Л. Сук // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2008. – №4. – С.2-4.

UDC [631.16:658.14]:504.53.06

FINANCIAL ASPECTS OF SOIL PROTECTION

Kucher A. V., PhD,

*Corresponding member of the Academy of Economic Sciences of Ukraine,
NSC «Institute for Soil Science and Agrochemistry named after O. N. Sokolovsky»*

The new version of the World Charter of Soils, which was adopted on the 39-th session of the FAO Conference (13 June 2015) by countries – members unanimously as a tool to promote and institutionalize sustainable use of soil resources at all levels indicated that soils play a major role for life in the Earth, but human pressure on soil resources is coming to a critical level. Careful use of soils is one of the essential elements of sustainable agriculture, as well as a valuable instrument for regulating the climate and way of conservation of ecosystem services and biodiversity [1]. Final document of the United Nations Conference on Sustainable Development, held in Rio de Janeiro (Brazil) in June 2012, «The future we want», recognizes the economic and social importance of rational land use, including soil use in particular its contribution to economic growth, biodiversity, sustainable agriculture and food security, poverty eradication, climate change [1].

Given the current state of the soil cover of Ukraine (Figure 1), to rectify any negative situation, a change of land use strategies is necessary, including through the adoption and implementation of the National Program of Soil Protection of Ukraine. Considering this in the NSC «Institute for Soil Sciences and Agrochemistry Research named after O. N. Sokolovsky» with the author of this publication it was prepared a draft of the revised and improved National Program of Soil Protection of Ukraine (hereinafter – the Program) as attempt to harmonize the strategy of using soil cover of Ukraine with the European Soil Policy [2].

It considers the basic positions of the Program, proves its scope, estimated costs and funding sources, organizational, technological and legal measures and mechanisms and stages of implementation and state control and the expected results of its implementation. Financial and economic aspects of the Program, certainly, are among the most urgent, so we consider them in detail.

The total cost of total work complex for 10 years on prices of 2015 is 603.128 bln UAH, of which 11.099 bln UAH – the state budget and local budgets, the average total funding of 60.313 bln UAH. Without the cost of mineral fertilizers the total amount of financing of the Program for 10 years equals 53.128 bln UAH

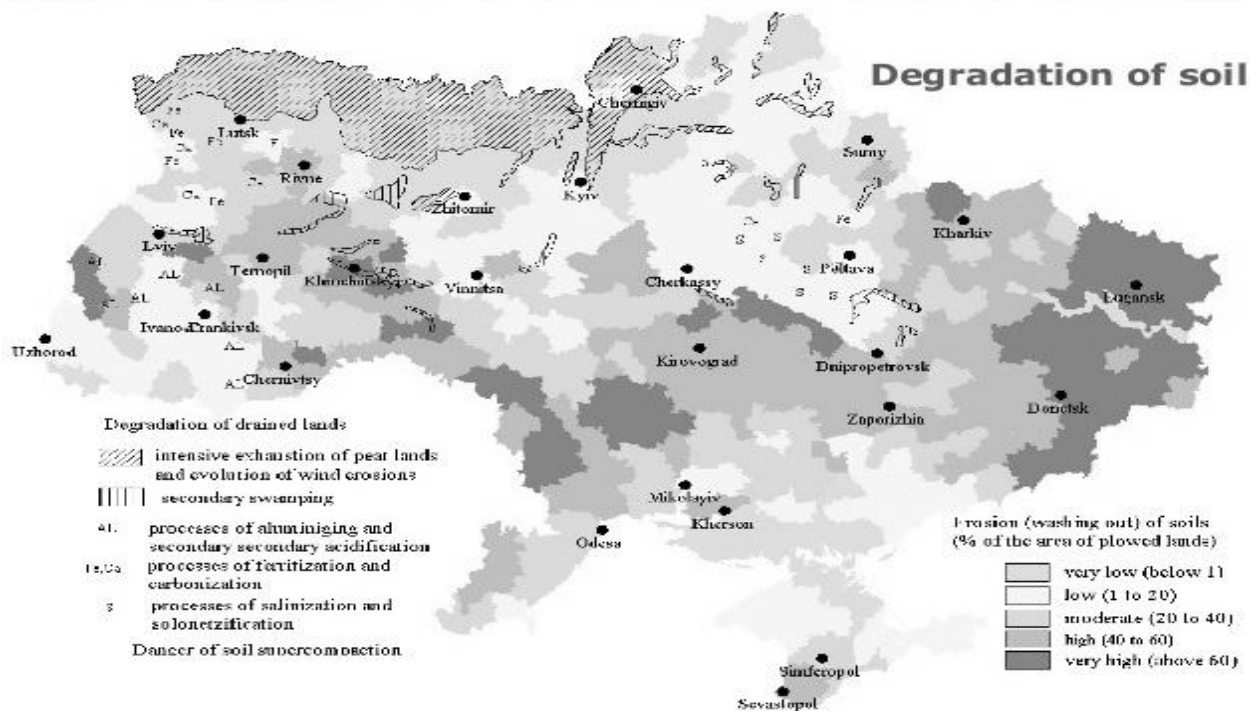


Figure 1. Map of soil degradation in Ukraine (The World Bank) (average – 5.313 bln UAH), including funds (Table. 1): state and local budgets – 11.099 bln UAH, representing 20.9 % (average – 1109.9 million UAH); at the expense of landowners and land users – 42.029 bln UAH, accounting for 79.1 % (average – 4202.9 million UAH).

1. Projected amount of expenditures by Program according to funding sources

Funding sources	Projected amount of expenditures, mln UAH					
	2016–2020		2021–2025		2016–2025	
	Total	Average per year	Total	Average per year	Total	Average per year
Budget funds (State and local budgets)	5570.6	1114.1	5528.6	1105.7	11099.2	1109.9
Costs of land users and landowners and other sources	240701.9	48140.4	351326.9	70265.4	592028.8	59202.9
including without mineral fertilizers	20701.9	4140.4	21326.9	4265.4	42028.8	4202.9
Total	246272.5	49254.5	356855.5	71371.1	603128.0	60312.8
including without mineral fertilizers	26272.5	5254.5	26855.5	5371.1	53128.0	5312.8

Source: author’s calculations.

Expenditures for the implementation of Programme’s activities are determined by the Cabinet of Ministers of Ukraine and local authorities during the drafting of state and local budgets for the year. Potential funding sources of soil-protective activities under the Programme could be [3]: channeling funds (30 %) of the single tax that replaces the fixed agricultural tax, the estimated amount of annual revenues –

813.9 million UAH; the introduction of tax on soil protection in the amount of 0.5 % of the normative monetary value of agricultural land, the approximate amount of annual revenues – 2474.8 million UAH; channeling of funds (30 %) of the land tax, provided the increase of its stake to 1 % of regulatory monetary value of arable land, estimated amount of annual revenues – 703.5 million UAH.

It is possible simultaneous use of several versions. Depending on which version of the budget funding for reproduction of soil fertility will be selected, it will be formed appropriate relationship between different sources of funding priorities soil-protective measures. Additional potential sources of funding priorities soil-protective measures in agriculture of Ukraine could be: fines on violations of soil-protective law and the funds received as compensation for losses of agricultural and forestry production. funds of international currency investments of the World Bank, International Monetary Fund, European Bank for Reconstruction and Development and other international financial organizations; funds of private equity funds, international grants; funds allocated under the sector budget support from the European Union and international technical assistance; other sources that are not prohibited by law.

Calculation of economic efficiency of Programme was conducted taking into account ecological and socio-economic results of its implementation. According to preliminary calculations, the projected annual total economic effect of increasing crop yields by 40–50 %, which can be reached in case of implementing the anticipated measures for rational use of soil resources in agricultural enterprises of Ukraine equals 110.3 bln UAH of additional income for 2016–2020 and about 137.8 bln UAH per year for the 2021–2025. (Table. 2).

2. Projected calculation of economic benefits from the use of agricultural enterprises in Ukraine measures for rational use and protection of soil resources, projected by the Program

Indicators	Actual data by 2014		Price realization in the 2015 UAH/t	Calculated data on average per year					
				Increase of productivity, c/ha		Additional gross yield, ths. tons		Additional income, million UAH	
	Gathering area, ths. hectares	Yield, c/ha		2016–2020	2021–2025	2016–2020	2021–2025	2016–2020	2021–2025
Cereals and legumes	10507.2	47.5	2905.1	19.0	23.8	19963.7	24954.6	57996.5	72495.6
Sugar beets	297.8	490.2	633.7	196.1	245.1	5839.3	7299.1	3700.3	4625.4
Sunflower	4226.0	20.5	7633.3	8.2	10.3	3465.3	4331.7	26451.8	33064.8
Flax	1.3	6.3	7256	2.5	3.2	0.3	0.4	2.4	3.0
Soybean	1677.8	21.9	7626.9	8.8	11.0	1469.8	1837.2	11209.7	14012.1
Raps	839.5	25.6	7303	10.2	12.8	859.6	1074.6	6278.0	7847.5
Potato	29.6	256.4	2095.6	102.6	128.2	303.6	379.5	636.2	795.2
Vegetables	38.7	346.4	4622.6	138.6	173.2	536.2	670.3	2478.8	3098.5
Food melons	6.8	65.4	1081.5	26.2	32.7	17.8	22.2	19.2	24.0
Fruits and berries	61.7	53.7	7396.7	21.5	26.9	132.5	165.7	980.3	1225.4
Grapes	31.6	76.4	5157.6	30.6	38.2	96.6	120.7	498.1	622.6
Total								110251.2	137814.1
Projected annual additional profit by achieved in 2014 profitability of crop production (29.2 %), million UAH								24917.5	31146.8

Source: author's calculations.

By achieved in 2014 profitability of crop production (29.2 %) annual additional profit in 2016–2020 can reach 24.9 bln UAH, during the 2021–2025 – 31.1 bln UAH, ie profitability program activities is about 51 %. Ratio payback of 1 UAH costs of Programme activities by cost growth yield (income) depending on the crops is 1,9–2,2 UAH.

But perhaps the most important environmental and economic impact is suspension of the main types of soil degradation and achieving simple reproduction of soil fertility, prevent (minimize) the ecological and economic losses each year worth about 40 bln UAH, including: a) by providing a balance of humus and nutrients – 23 bln UAH; b) reducing the environmental and economic impact of production shortfall and loss of soil through erosion – 17 bln UAH [4, p. 31].

Social efficiency will be achieved through guaranteeing the food security of the population, maintaining complete living environment and the preservation of existing and creation of new jobs. In addition, social efficiency will lie in the fact that the formation of additional payroll will serve as an additional source of filling the state social funds.

Budget efficiency is in that fact the formation of additional income and profit will allow providing additional income taxes and duties to the state and local budgets.

Thus, it is necessary to adopt a National Program of Soil Protection of Ukraine to attract specialized scientific institutions to its implementation and to find appropriate sources of funding (through the land of taxes and the expense of land users).

We need to restore funding from the state and local budget for land protection programs (national, regional, district), give them priority status. Considering the basic provisions of the Concept of reforming local self-government and territorial organization in Ukraine should develop and translate into practice of Regional programs of land protection and reproduction of soil fertility. Kharkiv region could be interesting to introduce appropriate pilot project for the protection and reproduction of soil fertility.

References

1. Всемирная хартия почв [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.fao.org/3/a-mn442r.pdf>.

2. Національна програма охорони ґрунтів України / за наук. ред. С. А. Балюка, В. В. Медведєва, М. М. Мірошніченка. – Х. : Смуґаста типографія, 2015. – 58 с.

3. Kucher A. V. Potential sources of measures financing for reproduction of soil fertility / A. V. Kucher // *Economika APK*. – 2015. – # 9. – pp. 55–59.

4. Рациональне використання ґрунтових ресурсів і відтворення родючості ґрунтів : організаційно-економічні, екологічні й нормативно-правові аспекти : кол. моногр. / за ред. акад. НААН С. А. Балюка, чл.-кор. АЕНУ А. В. Кучера. – Х. : Смуґаста типографія, 2015. – 432 с.

СУТНІСТЬ ТА РЕЗЕРВИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ВИРОБНИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Льовин А.С., магістрант,

Науковий керівник: Дивнич О.Д., к.е.н., доцент,

Полтавська державна аграрна академія

Ефективність використання обмежених економічних ресурсів визначає перспективи продовження і прогресивного розвитку господарської діяльності підприємства. Узагальненим її показником, який широко застосовується в економічному аналізі та є безпосередньо інструментом управління, вважається рентабельність. Цей показник більш повно, аніж прибуток відображає остаточні результати господарської діяльності підприємства. Саме поняття «рентабельність» походить від слова «рента», що в загальному вигляді означає дохід.

Рентабельність – поняття, що характеризує економічну ефективність виробництва, за якої підприємство за рахунок грошової виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) повністю відшкодовує витрати на її виробництво й одержує прибуток. На відміну від прибутку, він характеризує ефективність фінансової діяльності будь-якого конкретного економічного суб'єкта, щодо всіх інших, незалежно від розмірів і характеру економічної діяльності.

У працях американського вченого – економіста П. Самуельсона рентабельність є безумовним доходом від чинників виробництва, як винагорода за підприємницьку діяльність, технічні нововведення та удосконалення, за вміння ризикувати в умовах невизначеності, як монопольний дохід, як етичну категорію.

В. Г. Андрійчук у своїх працях розглядає рентабельність як поняття, що характеризує економічну ефективність виробництва, за якої підприємство за рахунок грошової виручки від реалізації продукції повністю відшкодовує витрати на її виробництво й одержує прибуток для розширеного відтворення.

Сільське господарство є однією з найбільш важливих галузей національної економіки. Воно виробляє продукти харчування для населення, сировину для переробної промисловості, забезпечує й інші потреби суспільства. Тому, актуальною проблемою в даний час є проблема подальшого підвищення рівня ефективності галузі.

В період з 1996 – 2000 рр. рівень рентабельності в підприємствах України є загалом збитковим, а починаючи з 2001 р. сільськогосподарські підприємства розпочинають отримувати прибутки (табл. 1).

Загалом за досліджуваний період з 2010 р. по 2014 р. динаміка рівня рентабельності є нестабільною.

У 2014 р. порівняно з 2010 р. загальний рівень рентабельності виробництва сільськогосподарської продукції збільшився на 4,7 %, і становить 25,8 %, що свідчить про середній рівень ефективності галузі.

Динаміка рівня рентабельності виробництва сільськогосподарської продукції у підприємствах України, 2010 – 2014 рр., %

Показники	Роки					Абсолютне відхилення (+;-) 2014 р.	
	2010	2011	2012	2013	2014	2010 р.	2012 р.
Рівень рентабельності – всього	21,1	27	20,5	11,2	25,8	4,7	5,3
у т. ч. продукції рослинництва	26,7	32,2	22,3	11,1	29,2	2,5	6,9
зернові та зернобобові	13,9	26,1	15,2	1,5	25,8	11,9	10,6
насіння соняшнику	64,7	57	45,8	28,5	26,5	-38,2	-19,3
цукрові буряки	16,7	36,5	15,7	2,7	17,9	1,2	2,2
продукції тваринництва	7,8	13	14,3	11,3	13,4	5,6	-0,9
молоко	17,9	18,5	2,3	13,6	11,0	-6,9	8,7
м'ясо великої рогатої худоби	-35,9	-24,8	29,5	-43,3	-35,9	0	-65,4
м'ясо свиней	-7,8	-3,7	2,0	0,2	5,6	13,4	3,6
м'ясо птиці	-4,4	-16,8	-7,2	-10,0	-15,4	-11	-8,2
яйця	18,6	38,8	52,6	47,6	58,8	40,2	6,2

При цьому рівень рентабельності продукції рослинництва за досліджуваний період зріс на 2,5 %. Серед продукції рослинництва найбільш прибутковими є вирощування соняшнику та зернових.

В період з 2010 – 2014 рр. виробництво продукції тваринництва було прибутковим і у 2014 р. становить 13,4 %. М'ясо великої рогатої худоби за даний період було здебільшого збитковим, прибутковим воно було лише у 2012 р. М'ясо свиней з 2011 р. і по 2014 р. було прибутковим і становить 5,6 % що на 13,4 більше ніж у 2011 р. Рівень рентабельності виробництва молока у 2014 р. зменшився на 6,9 % і становить 11 %. Серед продукції тваринництва найбільш прибутковим є виробництво яєць, рентабельність яких за досліджуваний період зросла на 40,2 % і становить у 2014 р. – 58,8 %.

Можна виділити такі шляхи підвищення рівня рентабельності у сільському господарстві:

- налагодженні сучасної інфраструктури аграрного ринку за допомогою створення інфраструктури для консалтингу, навчання та підвищення кваліфікації фермерів і сільськогосподарських спеціалістів;
- поліпшенні доступу до ринків збуту та посиленні конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва шляхом зростання обсягів вітчизняних та іноземних інвестицій в агропромисловий комплекс;
- створенні спеціалізованих банків для кредитування сільськогосподарських підприємств на пільгових засадах;
- формуванні сприятливого фінансово-кредитного клімату за активної

участі держави на ринку фінансів для забезпечення розширеного відтворення та інноваційного розвитку сільського господарства;

- оптимізація посівної площі сільськогосподарських культур;
- техніко-технологічній модернізації матеріально-технічної бази агропромислового виробництва, спрямована на високотехнічне і технологічне переоснащення сільськогосподарського виробництва;
- впровадження нових районованих сортів;
- удосконалювання взаємин між сільськогосподарськими, промисловими й заготівельними підприємствами всіх галузей, що входять до складу АПК, підвищення їхньої взаємної відповідальності за збільшення виходу кінцевої продукції й зниженню витрат на її виробництво;
- зростання продуктивності тварин при ощадливому витрачанні матеріально-грошових коштів на вирощуванні тварин (збалансування раціону годівлі тварин, належний догляд за тваринами).

Список використаних джерел:

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств : [підручник] / В. Г. Андрійчук. – 2-ге вид., допов. і перероб. – К. : КНЕУ, 2002. – 624 с.
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Самуельсон П. Э. Микроэкономика / пер. с англ. О. Л. Пелявского. – М. : Вильямс, 2009. – 752 с.

УДК 361.158:658.310.16 (477.54)

ВИТРАТНА ОРІЄНТАЦІЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Мирна О. В., к.е.н., доцент,
Полтавська державна аграрна академія*

Рентабельність як лакмусовий папірець економічного успіху, до якого прагне будь-яке сільськогосподарське підприємство, потребує систематичного контролю витрат виробництва.

Витрати як економічна категорія відображає грошово-матеріальні ресурси, які використовуються сільськогосподарським підприємством для циклічного здійснення його виробничо-господарської та фінансово-збутової діяльності з метою досягнення стратегічних, тактичних та оперативних цілей за умови використання оптимального варіанту їх використання. В царині менеджменту важливими також є витрати інформаційних ресурсів (опрацювання інформаційних даних в межах вербальних та невербальних комунікаційних потоків) та часу як ресурсу. Останній виступає чинником виживання сільськогосподарських підприємств в сенсі випередження конкурентів при виході на нові ринки збуту сільськогосподарської продукції, при впровадженні нових технологій, інших новацій та стандартів якості, без яких видається неможливим просування вітчизняних підприємств на глобальні ринки, в тому числі й інвестиційних ресурсів.

На жаль, дані, відображені у затверджених на державному рівні формах статистичної звітності, дозволяють аналізувати лише витрати грошово-матеріальних ресурсів, які в усіх галузях калькують за такими елементами: матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизаційні відрахування, інші витрати.

В сільському господарстві планування, формування і облік витрат здійснюється за окремими видами діяльності. Наприклад, в рослинництві виділяють: зернові, зернобобові, кормові, олійні, технічні культури; у тваринництві – скотарство, свинарство, вівчарство, птахівництво, бджолярство тощо.

Матеріальні витрати в сільському господарстві представлені насінням і посадковим матеріалом, добривами, засобами захисту рослин і тварин, кормами, сировиною і матеріалами. Матеріальні цінності власного виробництва, які формують собівартість сільськогосподарської продукції, відносяться на витрати за фактичною собівартістю. Товарно-матеріальні цінності придбані враховуються за фактичною вартістю придбання.

У зв'язку з тим, що сільське господарство, особливо тваринництво, - галузь з високими трудовитратами, суттєвим елементом витрат на виробництво продукції є заробітна плата та пов'язані з нею відрахування до фондів соціального страхування.

Планування виробничих витрат розподіляється за видами діяльності: рослинництво; тваринництво; допоміжні та підсобні господарства, які зазвичай виконують первинну переробку сировини. Собівартість окремих видів продукції визначається виходячи з витрат на даний вид культур або тварин. Витрати, понесені в поточному періоді під урожай майбутнього року, включаються до незавершеного виробництва за паралельного обрахунку собівартості цих сільськогосподарських робіт [2, с. 269].

У системі управління витратами важливе практичне значення має їх структура, тому в даному дослідженні будемо аналізувати співвідношення окремих економічних елементів витрат, що показує відсоток окремих видів спожитих у процесі виробництва ресурсів чи факторів виробництва (табл. 1). Залежно від частки витрат за економічними елементами дещо умовно сільськогосподарське виробництво можна поділити на матеріаломістке, трудомістке і капіталомістке.

У матеріаломісткому виробництві у загальній сумі витрат переважають матеріальні. Тоді основними резервами зниження собівартості продукції стають економія матеріальних ресурсів, оптимізація використання сировини і матеріалів та організації матеріально-технічного забезпечення.

Трудомістке виробництво характеризується значними витратами на оплату праці та соціальні відрахування. За такого пріоритету саме цим витратам повинна приділятися особлива увага в процесі формування собівартості продукції.

Для капіталомісткого виробництва властиві високі питомі інвестиції в основні засоби, про що опосередковано свідчить частка амортизаційних відрахувань у сукупних витратах підприємства.

Проведений аналіз дозволив виявити, що в структурі операційних витрат найбільшу питому вагу займають матеріальні витрати. Так, у 2014 році їх

питома вага в обох досліджуваних підприємствах перевищила 54 %. На другому місці в структурі витрат ПрАТ «АПК-ІНВЕСТ» [1] розташувалися інші витрати – понад 23 %.

Таблиця 1

**Структура операційних витрат сільськогосподарських підприємств,
2014 р.**

Показники	ПрАТ «АПК-ІНВЕСТ»		ДП «СП Машівської ВК УДПтСУ в Полтавській області (№ 9)»		Відхилення, %
	тис. грн		тис. грн		
Операційні витрати – всього	1161208	00,0	156941,1	00,0	
Матеріальні витрати	630266	54,3	85460,6	54,5	0,2
Витрати на оплату праці	134878	11,6	44150,3	28,1	16,5
Відрахування на соціальні заходи	46824	4,0	8890,1	5,7	1,7
Амортизація	81245	7,0	7360,0	4,7	-2,3
Інші операційні витрати	267995	23,1	11080,1	7,0	-16,1

Джерело: розраховано за даними звітів «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» підприємств за 2014 р.

Як вже зазначалося раніше, достатньо суттєвим елементом витрат в сільському господарстві є заробітна плата. В державному сільськогосподарському підприємстві її питома вага перевищила 28 %. Величина витрат на соціальні заходи корелює з розміром фонду оплати праці та коливається від 4 до майже 6 відсотків.

Слід звернути увагу на перевищення ваги амортизаційних витрат в акціонерному товаристві порівняно з державним підприємством, що опосередковано свідчить про більш потужні питомі інвестиції в основні засоби, загальний обсяг яких склав 3,5 млрд. грн.

Проведений парний аналіз дозволив виявити певні закономірності: питома вага матеріальних витрат в сільському господарстві не залежить від розміру підприємства; значне (в десятки разів) зростання виробничих потужностей та, як наслідок, обсягів виробництва та реалізації продукції сприяють економії трудових ресурсів; економія прямих витрат на оплату праці супроводжується зростанням частки витрат на управління, організацію, інформатизацію виробництва та реалізацію продукції.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт компанії ПрАТ «АПК-ІНВЕСТ» [Електронне джерело] – Режим доступу: <http://apk-invest.com.ua/uk/about> (дата звернення 19.10.2015 р.). – Назва з екрана.

2. Ростовская А. В. Управление затратами на предприятиях отрасли растениеводства [Текст] / А. В. Ростовская, Я. Н. Науменко // Вісник ЖДТУ. – 2012. – № 2 (60). – С. 269-271. – (серія «Економічні науки»)

**ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ**
*Мічурова В.В., магістрант, Дивнич О.Д., к.е.н., доцент,
Полтавська державна аграрна академія*

Господарська діяльність підприємства нерозривно пов'язана з його фінансовою діяльністю. Підприємство самостійно фінансує всі напрямки своїх витрат відповідно до виробничих планів, розпоряджається наявними фінансовими ресурсами, вкладаючи їх у виробництво продукції з метою одержання прибутку.

В економічній енциклопедії прибуток розглядається як перетворена, похідна форма додаткової вартості, яка з кількісного аспекту є різницею між ціною продажу товару і витратами капіталу на її виробництво. Чистий прибуток – прибуток, що залишається у підприємця після сплати податків, відрахувань, обов'язкових платежів. Проте, доцільніше розглядати прибуток як частину доходу [1, с. 137].

Відповідно до національних стандартів в основі яких є Міжнародні стандарти фінансової звітності, прибуток – це сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати. Залежно від формування і розподілу розрізняють наступні види прибутку: прибуток від операційної діяльності, прибуток від звичайної діяльності до оподаткування, чистий прибуток (збиток) розраховується як алгебраїчна сума прибутку (збитку) від звичайної діяльності та надзвичайного прибутку, надзвичайного збитку та податків з надзвичайного прибутку [2]. Окрім того прибуток розраховують від інвестиційної, фінансової та надзвичайної діяльності.

На прибуток підприємства впливають різноманітні фактори, які можна розподілити на дві великі групи: зовнішні та внутрішні. До основних зовнішніх факторів належать природні умови, державне регулювання цін, тарифів, відсотків, податкових та кредитних ставок, вартість послуг інших галузей національної економіки (електроенергії, паливо-мастильних матеріалів, транспортні послуги, послуги зв'язку). Ці фактори не залежать від діяльності підприємства, але суттєво впливають на його прибуток. До основних внутрішніх факторів відносять рівень витрат, матеріально-технічна база, продуктивність праці, поточні зобов'язання, капіталозабезпеченість, виробничі запаси та капіталоозброєність.

Проаналізувавши основні показники сільськогосподарських підприємств України протягом 2010 – 2014 рр. слід відмітити, що частка підприємств, які одержали чистий прибуток збільшилася на 15,2 % і знаходиться на рівні 84,8 %. Відповідно частка збиткових підприємств зменшилася до 15,2 %. Загальний фінансовий результат сільськогосподарських підприємств у вигляді чистого прибутку за досліджуваний період збільшився на 3009,3 млн. грн. або 17,4 % (табл. 1).

**Фінансові результати діяльності сільськогосподарських підприємств
України, 2010 – 2014 рр.**

Показники	Роки					2014 р. у % до 2010 р.
	2010	2011	2012	2013	2014	
Чистий прибуток (збиток), млн. грн.	17253,6	25267,0	26728,4	14925,7	20262,9	117,4
Підприємства, які одержали чистий прибуток:						
у відсотках до загальної кількості	69,6	83,5	78,6	80,3	84,8	х
фінансовий результат, млн. грн.	22094,9	30182,3	33570,1	26186,6	50949,8	230,6
Прибуток від реалізації сільськогосподарської продукції, млн. грн.	12750,5	19926,0	20199,4	11804,3	33283,7	261,0
у т. ч. продукції рослинництва	11375,9	17322,7	17029,8	8977,8	29527,5	259,6
продукції тваринництва	1374,6	2603,3	3169,6	2826,5	3756,2	273,3
Рівень рентабельності виробництва продукції, %:	21,1	27,0	20,5	11,2	25,8	х
продукції рослинництва	26,7	32,3	22,3	11,1	29,2	х
продукції тваринництва	7,8	13,0	14,3	11,3	13,4	х
Рівень рентабельності всієї діяльності, %	17,5	19,3	16,3	8,3	8,8	х

Джерело: розраховано автором за даними [3, с. 53]

Прибуток від реалізації сільськогосподарської продукції за 2010 – 2014 рр. зріс у 2,6 рази, у тому числі від реалізації продукції рослинництва – у 2,6 рази і становить 29527,5 млн. грн., продукції тваринництва – у 2,7 рази до 3756,2 млн. грн. Таким чином, сільськогосподарські підприємства отримали 88,7 % прибутку від реалізації саме продукції рослинництва.

У той же час рівень рентабельності виробництва сільськогосподарської продукції збільшився на 4,7 % і знаходився на рівні 25,8 %, у тому числі продукції рослинництва – 29,2 %, продукції тваринництва – 13,4 %. Загальна рентабельність господарської діяльності сільськогосподарських підприємств України зменшилася з 17,5 % у 2010 р. до 8,8 % у 2014 р., що свідчить про низьку ефективність фінансової та інвестиційної діяльності підприємств.

Список використаних джерел

1. Байрак О. М. Прибуток як джерело формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств / О. М. Байрак // Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. – 2012. – Вип. 81(2). – С. 136 – 142.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати» від 31.03.1999 № 87 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0397-99>.

3. Сільське господарство України за 2014 р.: [статистичний збірник] / Відповідальний за випуск О. М. Прокопенко. – К.: Державна служба статистики України, 2015. – 379 с.

ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ ТОРГОВОГО ПІДПРИЄМСТВА*Міщенко С., магістр,**Таврійський державний агротехнологічний університет*

Проблема організації аудиту на торгівельних підприємствах полягає у виробленні комплексного підходу, який би забезпечив умови для створення і ефективного функціонування служб аудиту на українських підприємствах. Створення служби аудиту приймається власниками та вищим керівництвом і є особливо актуальним, як правило, для великих та середніх торгівельних підприємств, де розмежовано функції володіння та управління, де наявні відокремлені структурні підрозділи. Провідною проблемою формування та функціонування служби аудиту є відсутність чіткої бази регламентування організації та розвитку аудиту на українських підприємствах [1]. Також необхідність створення служби аудиту може бути зумовлена неналежним розумінням ризиків діяльності торгівельних підприємств в сучасних умовах. Методика аудиту з урахуванням особливостей торгівельних операцій потребує дослідження та розробки основних напрямків її вдосконалення.

Питання організації аудиту всебічно висвітлювали відомі вітчизняні та зарубіжні вчені. Важливими є значення фундаментальних досліджень, результати яких висвітлено у працях Ф. Бутинця, В. Рудницького, Л. Стельмаха, А. Ткаченко, В. Сопко, Б. Усач та ін. Але в основному розкриваються теоретичні аспекти напрямків проведення аудиту без урахування особливостей підприємств різних галузей.

Основними принципами побудови методики, дотримання яких забезпечує її ефективність, є: – відповідність вимогам і рекомендаціям Міжнародних стандартів аудиту; – використання в якості основ и методики практичного досвіду проведення аудиторських перевірок, а також наукових і методичних розробок з конкретних питань аудиту [2]. Висвітлення надзвичайно актуальних питань аудиту торгівельних підприємств є підґрунтям для подальшого теоретичного та прикладного вивчення проблемних питань аудиту підприємств різних галузей національної економіки.

Торгівля є однією з основних галузей економічної діяльності держави, це найрозвиненіша форма підприємництва, оскільки вона забезпечує оборот товарів, їх рух з сфери виробництва в сферу споживання. Відповідно до Порядку заняття торговою діяльністю і правилами торгового обслуговування населення, торгова діяльність — це ініціативна, самостійна діяльність юридичних, фізичних осіб, спрямована на здійснення купівлі-продажу товарів з метою отримання прибутку [3]. Наразі - це найбільш поширений вид діяльності.

Торгова організація здійснює безліч господарських операцій, пов'язаних з оборотом товарів: придбання, транспортування до місця продажу, приймання, розвантаження, зберігання, продаж, доставку покупцям, зниження ціни, списання та ін. Торговим підприємствам щодня доводиться стикатися з проблемою повернення товару. Причинами повернення можуть бути виявлені

дефекти, закінчення терміну реалізації товару. З поверненням товару пов'язана і можливість використання цього товару для подальшої реалізації, а також його списання. Фахівцями детально розглядається документальне оформлення і методика обліку руху товарів, їх надходження, реалізації, інвентаризації, списання. Особлива увага приділяється перевірці заповнення уніфікованих форм по оформленню торгових і касових операцій.

Проведення аудиту торгового підприємства включає аналіз:

- методології бухгалтерського обліку взаєморозрахунків з моменту виникнення заборгованостей до моменту їх повного погашення;
- особливостей оптової і роздрібної торгівлі, зокрема правил укладення договорів купівлі-продажу, комісії, доручення;
- документального оформлення фактів фінансово-господарської діяльності і віддзеркалення на рахунках і в регістрах бухгалтерського обліку;
- раціональної організації господарської діяльності торгових підприємств;
- питань оподаткування і основних елементів бухгалтерської звітності: документація, інвентаризація, калькуляція [4].

Фінансово-економічний аналіз дозволяє визначити потреби у фінансуванні і залученні інвестицій, планування діяльності підприємства і ціноутворення по товарах, що реалізуються, організація збуту і вибір оптимального режиму оподаткування, постановка роботи бухгалтерії і фінансової служби. Аудит торгових підприємств - складний процес, оскільки діяльність торгових підприємств найчастіше містить велику кількість правопорушень, типові з яких наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Типові порушення в діяльності торгових підприємств

н/п	Зміст порушення	Методи виявлення	Наслідки порушення
	2	3	4
	Неправильне оформлення статутних документів	Аналіз	Перекручення уявлення про торгову фірму
	Порушення в обліку витрат продукції	Перевірка та аналіз виробничого звіту	Збільшення витрат на продукцію та завищення собівартості
	Порушення правил надходження товарів	Аналіз, арифметичний перерахунок	Зниження даних про загальну кількість товарів, перекручення даних звітності
	Відсутність окремих ліцензій	Фактична перевірка	Незаконний продаж товарів споживачам
	Несвоєчасне документальне оформлення операцій	Аналіз	Викривлення обліку продукції, втрата прибутку, застосування штрафних санкцій
	Порушення порядку ведення касових операцій	Аналіз	Перекручення даних обліку та звітності

Суб'єкти торгової діяльності мають певні особливості функціонування,

певною мірою це стосується й специфічних ознак бухгалтерського обліку в торгових організаціях:

1) специфічна система обліку руху товарів: облік роздрібного товарообороту ведуть тільки у вартісному вираженні за цінами продажу;

2) великі запаси товарно-матеріальних цінностей, тому дуже важливо організувати правильний контроль за їх збереженням;

3) специфічна система обліку витрат: видатки утворюють витрати обігу, які обліковують за статтями і покривають за рахунок доходів підприємства. У торгівлі не застосовують такі поняття, як "калькуляція", "собівартість";

4) специфічна система визначення валового доходу. Валовий дохід формується за рахунок торгових націнок на реалізовані товари. За рахунок валового доходу покриваються витрати обігу й утворюється чистий дохід.

Торгові підприємства на сьогодні здебільшого є приватизованими, тому майже завжди на них здійснюється фінансово-господарський контроль у формі незалежного аудиту та формі податкового контролю.

Висновки. Аудит правових аспектів введення торговельної діяльності, аудит товарних операцій, аудит посередницьких операцій в торгівлі слід здійснюватися комплексно, так як спеціальне завдання. На основі тверджень адміністрації підприємства та вивчення бізнесу суб'єкта господарювання аудитор повинен визначити основні етапи перевірки, результати яких дозволять зробити висновки про достовірність інформації, що відображена в обліку та фінансовій звітності. У цій статті поглиблено уявлення про методіку аудиту підприємств торгівлі, подано перелік типових порушень. Водночас, методичне забезпечення зовнішнього аудиту потребує свого подальшого теоретичного та прикладного вивчення. Так, зокрема, методіку аудиту слід розробляти для кожного виду діяльності підприємств, враховуючи специфіку кожної окремої галузі. Перспективами подальших досліджень у даному напрямку є розробка конкретних пропозицій стосовно методичного забезпечення аудиту в Україні, який розкривається у розробці методіки аудиту підприємств різних галузей, тестів внутрішнього контролю та робочих документів.

Список використаних джерел:

1. Білуха М.Т. Аудиторські послуги в Україні: перші кроки до ринку / М.Т. Білуха // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – №11. – С. 49–55.

2. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2014 р. – Частина 1. – // Аудиторська палата України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.apu.com.ua.

3. Редько О. Перспективи розвитку системно-орієнтованого аудиту в Україні. / Редько О., Дмитренко І. // Бухгалтерський облік і аудит. — 2011. — № 9. — С. 50–54. 8.

4. Юр'єв О.В. Особливості аудиту ефективності торговельних підприємств / О.В. Юр'єв // Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». – Випуск 9 (33). – Ч. 3. – 2012.

СТАНДАРТИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІНСЬКОГО КОНТРОЛЮ

*Савченко Р.О., к.е.н., доцент, докторант кафедри бухгалтерського обліку,
оподаткування та аудиту,*

Житомирський національний агроекологічний університет

Постановка проблеми. Конкурентоспроможність підприємств однієї країни можна розглядати як символ всеосяжної національної сили. З розвитком економічних відносин, особливо із вступом України до СОТ, вітчизняні підприємства поступово почали інтегруватися до світової економіки. Для того щоб вижити, підприємства змушені конкурувати з транснаціональними корпораціями, які реалізують глобальну стратегію бізнесу. Отже, тільки підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на глобальному рівні, може зміцнити національну економіку. Так як індекс глобальної конкурентоспроможності включає в себе такі елементи, як розмір і ефективність, управління і практика, навчання та інновації, маркетинг, вплив на довкілля, то для досягнення вищезазначених цілей, вітчизняні підприємства повинні підвищити ефективність та результативність своєї діяльності, поступово адаптуючись до глобальних економік, шляхом запровадження сучасної системи управлінського контролю на основі розробленої системи стандартів.

Аналіз проведених досліджень та публікацій. У продовж останніх років в науковій літературі активізувалась увага до проблем пов'язаних із створенням та функціонуванням системи управлінського контролю. Зокрема над обґрунтуванням теоретичних, методологічних та практичних аспектів працювали вчені: Є. Аренс, А. Файоль, Ф. Бутинець, О. Селезньов, Н. Виговська, Л. Дікань, М. Корінько, Дж. Лоббек, Н. Малюга, Л. Нападовська, Х. Херманс, В. Шевчук, М. Штейнман, Ю. Цаль-Цалко, В. Каннунікова та інші. Однак чимало питань щодо оцінки функціонування системи управлінського контролю в Україні на основі використання системи його стандартів й досі залишаються невисвітленими і потребують теоретичного, методологічного та практичного вирішення.

Метою дослідження є розгляд теоретичних та практичних аспектів запровадження системи стандартів управлінського контролю в суб'єктах господарювання та висловлення автором своїх думок і пропозицій.

Викладення основного матеріалу. Реалії сьогодення збільшують попит на стандарти управлінського контролю в господарській діяльності підприємств. Стандарти стають не тільки необхідним, але і цілком реальним атрибутом системи контролю будь-якого суб'єкта господарювання. Значення запровадження стандартів управлінського контролю в підприємстві відображається у двох аспектах: теоретичному і практичному.

З теоретичної точки зору стандарти управлінського контролю слід розглядати не тільки, як важливу частину теорії управління, але також як і суттєве доповнення до існуючої системи нормативно-правового забезпечення. Саме такий підхід буде сприяти вивченню та розвитку обох аспектів. Слід

зазначити, що теорія - це свого роду систематичне вираження в правилах і принципах серії явищ, які можна розглядати в певних рамках для розуміння концепції та пояснення пов'язаних з нею явищ [1]. Відповідно до цього визначення, основні поняття пов'язані з правилами та принципами в основному відносяться до теоретичних питань, у той час як пояснення явищ відповідно до цих правил відносяться до прикладних теоретичних питань. Тому система повинна включати щонайменше дві частини: базової теорії та прикладної теорії.

Деякі теоретичні основи управлінського контролю було розроблено вітчизняними науковцями і з часом інтерес до розробок в частині теоретичних питань перманентно зростає. Тим не менш, дослідження з прикладної теорії потребують подальших досліджень. Розробка та впровадження стандартів управлінського контролю дозволить не тільки посилити теоретичну частину системи управлінських стандартів, а й сприятиме розвитку прикладної теорії шляхом імплементації цих стандартів. В той же час, втілення стандартів, буде сприяти підвищенню інформативності, сублімації та розуміння системи контролю заінтересованими сторонами, забезпечуватиме перевірку дії цих стандартів в практичній діяльності, що в свою чергу має величезне значення для розвитку теоретичних досліджень з управлінського контролю в Україні. Крім того, це також сприятиме розвитку внутрішнього контролю, управлінського обліку, корпоративних фінансів, корпоративного управління, внутрішнього аудиту тощо.

На даний час в Україні немає спеціалізованого правового забезпечення системи управлінського контролю. Лише деякі положення, норми та правила можна знайти в нормативно-правовому забезпеченні суміжних сфер. Існуючі чинні нормативні акти підкреслюють важливість для підприємств дій по створенню та функціонуванню ефективної системи управлінського контролю, а деякі з них навіть безпосередньо наголошують на необхідності її створення. Тим не менш, до цих пір відсутні розробки незалежних стандартів системи контролю. Це порушує цілісність систем управлінського контролю і управління зокрема. Тому, розробка та використання стандартів управлінського контролю буде відігравати важливу роль у доповненні чинного нормативно-правового забезпечення та сприятиме створенню правової основи для системи контролю.

Відсутність конкретних рекомендацій стосовно норм контролю, регулювання, управління та стимулювання не сприяє розвитку системи контролю. Введення стандартів управлінського контролю в дію дозволить виправити ці недоліки, а також дасть змогу використовувати їх в якості важливого доповнення до чинного нормативно-правового забезпечення з питань контролю. Стандарти не тільки сприятимуть поліпшенню функціонування підприємства, а і спонукатимуть до подальшого розвитку макроекономіки, будуть відігравати важливу роль в системі управління сучасного підприємства та суспільства.

Як показує практика зарубіжних підприємств стандарти допомагають сформувати міцну систему контролю в підприємстві, поліпшують механізм його функціонування, забезпечують надійність корпоративної стратегії,

достовірність фінансової звітності, відповідність чинному законодавству, збереження активів. Проте у вітчизняних підприємствах контроль все ж таки в більшості випадків розглядається і функціонує у якості інструменту підтвердження достовірності фінансової звітності та зводиться до процесу стандартизації обліку та поліпшення якості звітності. Слід зазначити, що тільки контролю достовірності фінансової звітності недостатньо, так як ігноруються досягнення інших бажаних результатів, а система контролю має бути гарантом досягнення задекларованих цілей підприємства.

Стандарти з управлінського контролю мають бути свого роду практичним керівництвом для досягнення місії суб'єкта господарювання, сприяти їх реалізації. На основі використання різного набору методів, вони мають забезпечувати різні режими функціонування системи контролю. За таких умов, менеджери повинні не тільки зосередитися на внутрішній перевірці, внутрішньому аудиті, але також приділяти більше уваги підвищенню ефективності операційної діяльності, що в свою чергу буде сприяти зміцненню усвідомлення запобігання ризиків, самодіагностиці, а також самовдосконаленню через систему управлінського контролю за для досягнення стратегічних цілей. Отже, стандарти управлінського контролю сприятимуть покращенню операційного управління.

Впровадження та використання стандартів управлінського контролю в підприємстві, в своє чергу, підкреслює важливість зовнішнього і внутрішнього середовища, зміни організаційної стратегії, організаційної структури, центрів відповідальності, корпоративної культури, політики в сфері використання трудових ресурсів, може призводити до зміни режимів і методів контролю. А це вимагає від управлінців кожного рівня, розгляду контролю як єдиної системи, зі спільною точкою зору і усвідомленням співпраці між різними ієрархічними рівнями підприємства та його структурними підрозділами. Хоча стандарти з управлінського контролю, головним чином, стосуються підприємств що функціонують заради одержання прибутку, досвід їх впровадження та використання також може бути корисним і для державних органів, інших некомерційних організацій.

В той же час, з точки зору макроекономіки, інституціоналізація управлінського контролю не тільки допоможе зберегти порядок на локальних та міжнародних ринках, але також сприятиме запобігання виникненню негативних наслідків в економіці та забезпечить стабільний її розвиток. Стандарти управлінського контролю в підприємстві підвищують статус і ефективність діючих у сфері управління бізнесом систем, що означає увага менеджерів буде в основному зосереджена на функціонуванні системи управлінського контролю - індикатору функціонування інших систем. Такий підхід, буде змушувати керівників спробувати все можливе для поліпшення ефективності операційної діяльності та сприятиме розвитку суб'єкта господарювання на макро- і мікрорівні. Також, підвищення ефективності, продуктивності та результативності роботи буде сприяти уникненню деяких соціальних проблем, зокрема таких як, проблем безробіття, економічних злочинів, забруднення навколишнього середовища тощо.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Практичний досвід і теоретичний прогрес із впровадження стандартів управлінського контролю, матиме позитивні наслідки для підприємств, зокрема, в ході координації використання внутрішніх ресурсів та адаптації до мінливого зовнішнього середовища.

Список використаних джерел:

1. Most K. S. (1977) Accounting theory. Grid Inc., Columbus
2. Anthony R.N. Govindarajan V (1998) Management control systems. McGraw-Hill Companies Inc., Burr Ridge

УДК 65.012.8:631.11.

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Сіренко О.В., к.е.н., доцент,
Грінчишина В.О., аспірант кафедри маркетингу
Полтавська державна аграрна академія*

У будь-який момент функціонування суб'єкта господарювання існує небезпека кризи, навіть тоді, коли криза не спостерігається, коли її фактично немає. Це визначається тим, що соціально-економічна система розвивається циклічно, динамічно розвивається зовнішнє середовище, міняється співвідношення керованих і некерованих процесів, змінюються потреби й інтереси людей. Тому головне завдання підтримки стабільності на рівні підприємств полягає в недопущенні критичного й, тим більше, катастрофічного ризиків для того, щоб уникнути виникнення кризової ситуації. Саме тому, стабільне функціонування та зростання економічного потенціалу будь-якого підприємства в умовах ринкових відносин значною мірою залежить від наявності надійної системи економічної безпеки.

Економічна безпека підприємства – це такий стан корпоративних ресурсів (ресурсів капіталу, персоналу, інформації і технології, техніки та устаткування, прав) і підприємницьких можливостей, за якого гарантується найбільш ефективне їхнє використання для стабільного функціонування та динамічного науково-технічного й соціального розвитку, запобігання внутрішнім і зовнішнім негативним впливам (загрозам).

Держава створює та регулює економічні умови діяльності сільськогосподарських підприємств. Це обумовлює необхідність розробки заходів зміцнення економічної безпеки сільськогосподарських підприємств на макрорівні.

Це обумовлює необхідність розробки заходів зміцнення економічної безпеки сільськогосподарських підприємств на макрорівні і макрорівні (рис. 1).



Рис. 1. Механізм управління економічною безпекою

Джерело: авторська розробка

На рівні держави пропонується створити систему мотивації щодо підвищення рівня економічної безпеки шляхом включення відповідних заходів до програм фінансової підтримки підприємств. Дана підтримка повинна мати селективний характер для підприємств із нижчим рівнем економічної безпеки, що сприятиме їх розвитку, підвищення рівня безпеки галузі та продовольчої безпеки країни.

Для зміцнення економічної безпеки сільськогосподарських підприємств на мікрорівні пропонується здійснювати систематичний моніторинг її рівня, що дасть можливість вчасно ідентифікувати загрози та розробити відповідні заходи з їх усунення та, відповідно, підвищення рівня економічної безпеки.

Для здійснення заходів із досягнення належної економічної безпеки слід визначити обсяг ресурсів і мобілізувати внутрішні й зовнішні їх джерела (продаж частини майна, розпродаж продукції, яка не реалізована, отримання кредиту) [2, с. 44].

Система безпеки підприємства вирішить завдання, що перед нею поставлені, тоді, коли буде працювати, тобто її невід'ємною складовою є практичні дії щодо забезпечення безпеки бізнесу.

У дослідженні запропоновано механізм управління економічною безпекою. Подальші дослідження передбачається спрямовувати на розробку та обґрунтування системи заходів з підвищення рівня економічної безпеки сільськогосподарських підприємств за кожною складовою.

Список використаних джерел:

1. Концепція економічної безпеки України. – Ін-т екон. Прогнозування. Кер. Проекту В.М. Геєць. – К., 1999. – 56 с.
2. Коробчинський О.Л. Методика формування системи економічної безпеки підприємства / О. Л. Коробчинський // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 4. – С. 41–45.
3. Корчевська Л.О. Методологічні питання економічної безпеки підприємства / Л.О. Корчевська, Г.В. Жосан // Вісн. економіки транспорту і промисловості. – 2010. – №29. – С. 108–110.
4. Корчевська Л.О. Система напрямків забезпечення економічної безпеки підприємства / Л.О. Корчевська // Вісн. Донецького національного університету. – 2010. – Вип. 2, Т.1. – С. 184–191.

УДК 338.515:631.11(477.53)

ФОРМУВАННЯ ТА ШЛЯХИ ЗБІЛЬШЕННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

*Стародуб О. С., студентка,
Науковий керівник: к.е.н, доцент Даниленко В.І.,
Полтвська державна аграрна академія*

В умовах ринкових трансформацій функціонування підприємств усе більше ускладнюється під впливом динамічних змін різних факторів навколишнього середовища. Зростання прибутку значною мірою визначає темпи економічного розвитку країни, окремих регіонів, збільшення суспільного багатства і підвищення життєвого рівня населення. Прибуток підприємства забезпечує зростання обсягів власних фінансових ресурсів, необхідних для здійснення фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання. Їх нестача спричиняє ризик виникнення боргів, що у підсумку може призвести до банкрутства підприємства. У цьому контексті, формування механізму управління прибутком підприємств і його адаптація до ринкових умов має важливе теоретичне й практичне значення.

Прибуток – кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства. Обсяг прибутку є головним мотивом підприємців, критерієм ефективності роботи підприємства. Чим більше прибутку на суму вкладеного капіталу воно отримує, тим ефективніше працює.

Прибуток підприємства формується за рахунок таких джерел [1, с. 207]:

- а) продаж (реалізація) продукції (послуг);
- б) продаж іншого майна;
- в) позареалізаційні операції.

У прибутку відображається виконання таких важливих якісних показників, як підвищення продуктивності праці, зниження собівартості та підвищення якості продукції, використання виробничих фондів. Прибуток є основним джерелом розширення основних і оборотних фондів, дієвим фактором, який стимулює (шляхом створення та використання фондів

економічного стимулювання) до досягнення якомога вищих показників виробництва. Для того щоб постійно забезпечувати зростання прибутковості, необхідно шукати невикористані можливості її збільшення, тобто резерви зростання прибутку. Резерви виявляються на стадіях планування та безпосереднього виробництва і реалізації продукції. Визначення резервів збільшення прибутковості базується на науково обґрунтованій методиці розробки заходів щодо їх мобілізації [3, с. 98].

При аналізі та оцінці прибутковості необхідно враховувати те, що на неї впливають різні фактори, як зовнішні так і внутрішні. До зовнішніх можна віднести систему оподаткування, державне регулювання цін, нормативні документи галузі, в якій працює підприємство, умови та ставки кредитування. До внутрішніх входять цінова політика, обсяг діяльності (кількість та номенклатура продукції, ціни), обсяг та характеристика витрат обігу, чисельність працівників, фонд оплати праці, а також показники ефективності роботи обладнання та працівників та ін. Проаналізуємо динаміку фінансових результатів у таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка фінансових результатів у ПП «імені Калашника», 2012-2014 рр.

Показники	Роки			2014 р. до 2012 р., %
	2012	2013	2014	
Доход (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.	47739	41598	46968	98,38
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	27080	26295	44568	164,56
Чистий прибуток, тис. грн.	7415	3650	4719	63,64
Рівень рентабельності, %	27,38	13,90	10,58	x

Аналіз даних табл. 1 свідчить, що протягом аналізованого періоду дохід (виручка) від реалізації продукції зменшився на 771 тис. грн. (1,62 %), прибуток теж зменшився на 2696 тис. грн. (36,36 %). Рівень рентабельності зменшився на 16,8 відсоткових пункти. Собівартість реалізованої продукції зросла на 17488 тис. грн. (64,56 %), що є негативною тенденцією.

Таким чином, слід зазначити, що резерви збільшення прибутку є дуже різноманітними і виникають в різних напрямках діяльності підприємства. При цьому, пошук резервів збільшення прибутку передбачає дослідження та розробку стратегій управління такими боками діяльності підприємства, як реалізація продукції; формування та понесення витрат; величина та ставки податкових платежів підприємства; склад та оборотність його операційних активів; продуктивність праці персоналу; операційні ризики, пов'язані з діяльністю підприємства.

Резерви підвищення прибутку можуть бути отримані в наступних випадках:

- а) при оптимізації площ посіву сільськогосподарських культур. Це у свою чергу забезпечить одержання додаткового прибутку на суму 39,37 тис. грн.;
- б) при збільшенні обсягів випуску та реалізації продукції (145,4 тис. грн.).

Список використаних джерел

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств : [підручник : 2-ге вид. доп. і перероблене] / В. Г. Андрійчук. – К. : КНЕУ, 2002. – 624 с.
2. Березін О. В. Стратегія підприємства : [навчальний посібник] / О. В. Березін, М. Г. Безпарточний. – К. : Ліра-К, 2010. – 224 с.
3. Економіка підприємства : [підручник] / [М. Г. Грещак, В. М. Колот, А. П. Наливайко та ін.]; За ред. С. Ф. По кропивного. – Вид. 2-ге перероб. та доп. – К. : КНЕУ, 2000. – 528 с.

УДК 338.435 : 631.11 (477.53)

ШЛЯХИ ЗБІЛЬШЕННЯ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВА

Стрижко І.О., студентка,

Науковий керівник: д.е.н., професор Писаренко В. В.,

Полтавська державна аграрна академія

Одержання доходів є головною метою підприємницької діяльності, основним спонукальним мотивом будь-якого бізнесу. Дохід є основним джерелом покриття здійснених підприємством витрат і формування прибутку, одним з основних показників, що відбивають фінансовий стан підприємства. Прибуток підприємства є складовою частиною доходу підприємства. Прибуток, як економічна категорія відображає остаточну грошову оцінку виробничої та фінансової діяльності і є найважливішим показником фінансових результатів підприємств, їх фінансового стану. Прибуток – це частина виручки, що залишається після відшкодування всіх витрат на виробничу і комерційну діяльність підприємства [2, с. 78].

Визначимо рівень ефективності використання виробничих витрат та загальної ефективності функціонування ТОВ «Агрофірма «ім. Довженка» розрахувавши основні показники фінансово-економічних результатів його діяльності табл. 1.

Аналіз даних таблиці 1 свідчить про те, що за 2012-2014 рр. ефективність діяльності ТОВ «Агрофірма «ім. Довженка» змінилася. Виробництво валової продукції зросло на 61858 тис. грн (115,3%), це пов'язано із тим, що збільшились площі посіву та зросла урожайність сільськогосподарських культур. В тому числі виробництво валової продукції на 100 га сільськогосподарських культур зросло на 191,4 тис. грн (121,3%). Спостерігається також зростання виручки від реалізації продукції – на 460317 тис. грн (171,6%). При цьому зріс чистий прибуток – на 208584 тис. грн, що є позитивним явищем для підприємства. Значення коефіцієнта автономії вказує на те, що на кінець 2014 року частка власного капіталу у валюті балансу становить 80,0%. Загальний коефіцієнт ліквідності зріс на 5,2 %. Рівень рентабельності зріс на 22,8 в. п.

У ТОВ «Агрофірма «ім. Довженка» всі виробничі процеси здійснюються відповідно до агротехнічних і організаційно-економічних заходів із залученням висококваліфікованих кадрів.

**Показники виробничо-комерційної діяльності ТОВ «Агрофірма
«ім. Довженка» Шишацького району, 2012-2014 рр.**

Показники	Роки			2014 р. до 2012 р.	
	2012 р.	2013 р.	2014 р.	абсолютне відхилення, (+, -)	відносне відхилення, %
Виробництво валової продукції (у порівняльних цінах 2010 р.), тис. грн	403112	444174	464970	61858	115,3
у т.ч.: на 100 га сільськогосподарських угідь	898,2	988,3	1089,6	191,4	121,3
на 1 середньорічного працівника	15558,2	18129,6	18986,1	3427,9	122,0
Виручка від реалізації продукції і послуг, тис. грн	643026	705125	1103343	460317	171,6
Чистий прибуток, тис. грн	134023	93034	342607	208584	255,6
Коефіцієнт автономії	0,7	0,2	0,8	0,1	114,3
Загальний коефіцієнт ліквідності	4,033	3,320	4,244	0,211	105,2
Рівень рентабельності, %	28,2	16,7	51,0	22,8	180,9

Одним із основних показників ефективності діяльності суб'єктів господарювання є їх прибутковість, тому кожне підприємство намагається максимізувати величину прибутку [1, с. 77]. Важливий напрям пошуку резервів зростання прибутку – зниження витрат на виробництво і реалізацію продукції, наприклад, сировини, матеріалів, палива, енергії, амортизації основних фондів та інших витрат [3, с. 22]. Зниження собівартості продукції є найважливішим фактором росту прибутку. У зниженні собівартості продукції найбільш повно відбивається економія матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, якими розпоряджається підприємство. Максимальна мобілізація резервів собівартості продукції є важливою умовою ефективного функціонування підприємства. Значний вплив на збільшення прибутку має оновлення основних фондів.

Підвищення прибутковості сільськогосподарської діяльності ТОВ «Агрофірма «ім. Довженка» можуть забезпечити:

- оптимізація структури посівних площ;
- підвищення рівня товарності основних зернових культур до 95,0 %;
- здійснення моніторингу ринкових цін на основні види продукції та привести у відповідність їм цінову політику підприємства.

Загалом, аналіз відносно діяльності дохідності підприємства свідчить про високий рівень дохідності діяльності та значні перспективи її підвищення.

Список використаних джерел

1. Верхоглядова Н. І. Зміст та значення прибутку як головної рушійної сили ринкової економіки / Н. І. Верхоглядова // Економічний простір. - 2012. – № 18. – С. 237 – 243.
2. Ковальчук І. В. Економіка підприємства: [навч. посібник] / І. В. Ковальчук. – К. : Знання, 2008. – 679 с.
3. Кривецька О. Р. Формування прибутку підприємства в ринкових умовах / О. Р. Кривецька // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 3. – С. 18 – 32.

ЗМІСТ

Секція № 1

Проблеми зовнішнього та внутрішнього інвестування, форми залучення інвестицій	4
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ НАПРЯМІВ ІНВЕСТУВАННЯ В БІОЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ <i>Байдала В.В., к.е.н., доцент, докторант, Національний університет біоресурсів і природокористування України</i> <i>Бутенко В.М., к.е.н., доцент, Сумська філія Харківського національного університету внутрішніх справ</i>	4
СУЧАСНИЙ СТАН ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ <i>Решетнікова О.В., к.е.н., доцент кафедри маркетингу</i> <i>Березницький К.В., аспірант кафедри маркетингу</i> <i>Полтавська державна аграрна академія</i>	6
АКТИВІЗАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ ФАКТОР ПОДАЛЬШОГО ЙОГО РОЗВИТКУ <i>Васільєва Л.М., д.н.держ.упр., професор</i> <i>Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет</i>	9
ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В АГРОПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС <i>Вітко Ю.Д., аспірант,</i> <i>Полтавська державна аграрна академія</i>	11
ІНВЕСТИЦІЇ В ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ <i>Дядик Т. В., к.е.н., доцент,</i> <i>Полтавська державна аграрна академія</i>	13
ПРИВАБЛИВИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ – ЗАПОРУКА ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ ПІДПРИЄМСТВА <i>Калюжна Ю.П. к.е.н., ст. викладач,</i> <i>Полтавська державна аграрна академія</i>	15
СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ УКРАЇНИ <i>Коваленко М.В., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства,</i> <i>Полтавська державна аграрна академія</i>	19

АЛЬТЕРНАТИВНІ ФОРМИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА ПРИКЛАДІ ІНШИХ КРАЇН <i>Кошова Л.М., асистент кафедри маркетингу, Полтавська державна аграрна академія</i>	21
ДО ПИТАННЯ ПРО ПРИНЦИП УЗГОДЖЕНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ ДИПЛОМАТИЧНОЇ СЛУЖБИ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ФУНКЦІЇ ЄС <i>Могильчук О.О., здобувач Інституту державного будівництва та місцевого самоврядування, Національної академії правових наук України</i>	23
ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТУВАННЯ МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ <i>Нагула Р. О., аспірант, Полтавська державна аграрна академія</i>	25
НАПРЯМИ ІНВЕСТУВАННЯ В ГАЛУЗІ ТВАРИННИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА <i>Нестеренко Ю.Ю., магістрант; Самойлик Ю.В., к.е.н., доцент, Полтавська державна аграрна академія</i>	27
ІНВЕСТИЦІЇ У ЗБЕРІГАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ ЯК ЗАСІБ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИТРАТ <i>Ольшанська А.Г., магістрант; Березіна Л.М., д.е.н., професор Полтавська державна аграрна академія</i>	29
ІНВЕСТИЦІЇ В ЕКОНОМІКУ ПОЛТАВСЬКОГО РЕГІОНУ <i>Помаз Ю.В., к.і.н., доцент; Помаз О.М., к.е.н., доцент, Полтавська державна аграрна академія</i>	31
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗОВНІШНЬОГО ІНВЕСТУВАННЯ В АГРОПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС УКРАЇНИ <i>Решетнікова О.В., к.е.н., Полтавська державна аграрна академія</i>	34
ОСОБЛИВОСТІ МОНІТОРИНГУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РИНКУ УКРАЇНИ <i>Ржепішевська В.В., к.е.н., доцент, Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка</i>	36

МОЖЛИВОСТІ ТА УМОВИ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРАРНОМУ ВИРОБНИЦТВІ <i>Сосновська О.О., к.е.н., доцент, Полтавська державна аграрна академія</i>	38
ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА ОРГАНІЧНОГО АГРОВИРОБНИЦТВА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ <i>Чайка Т.О., к.е.н., Полтавська державна аграрна академія</i>	43
ІНВЕСТИЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ЯК СКЛАДОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ <i>Шашло Н.В., к.е.н., доцент, ФДБОУ ВО Владивостоцький державний університет економіки і сервісу</i>	46
Секція № 2 Розвиток аграрної господарської структури: оцінка ефективності, управління, інвестування, інвестиційний клімат	50
СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА В ПІДПРИЄМСТВІ <i>Білий В. І., магістрант, Науковий керівник: Галич О. А., к.е.н., доцент Полтавська державна аграрна академія</i>	50
УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ <i>Блик О. О., магістрант, Березіна Л. М., д.е.н., професор, Полтавська державна аграрна академія</i>	51
ІНВЕСТИВАННЯ ЯК НАПРЯМ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ ЗАЙНЯТОСТІ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ <i>Бондаревська К.В., к.е.н., доцент, Університет митної справи та фінансів (м. Дніпропетровськ)</i>	55
ОСНОВНІ ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА В РИНКОВИХ УМОВАХ <i>Власенко А.О., магістрант Науковий керівник: Михайлова О. С., к.е.н., доцент, Полтавська державна аграрна академія</i>	57
СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ПРИБУТКУ У ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА <i>Головко Є.Ю., студент, Науковий керівник – Дядик Т.В., к.е.н., доцент, Полтавська державна аграрна академія</i>	58

РЕСУРСНИЙ ПРОТЕНЦІАЛ ЯК ОСНОВА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА	
<i>Гриценко М.М., студент, Самойлик Ю.В., к.е.н., доцент, Полтавська державна аграрна академія</i>	61
ІМПОРТОЗАМІЩЕННЯ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПРОДОВОЛЬЧОГО РИНКУ	
<i>Губа М.І., к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»</i>	64
ФОРМУВАННЯ СИСТЕМОУТВОРЮЮЧИХ ПАРАМЕТРІВ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ: МАТРИЧНИЙ ПІДХІД	
<i>Дивнич А. В., здобувач, Полтавська державна аграрна академія</i>	67
ВИКОРИСТАННЯ ДИНАМІЧНОГО ПІДХОДУ ДО ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ	
<i>Дивнич О. Д., к.е.н., доцент, Полтавська державна аграрна академія</i>	69
УПРАВЛІННЯ КАНАЛАМИ РОЗПОДІЛУ ПРОДУКЦІЇ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ВИРОБНИЦТВА	
<i>Жайворон Д.С., магістрант, Сосновська О.О., к.е.н., доцент, Полтавська державна аграрна академія</i>	72
РАЗВИТИЕ МЕТОДИЧЕСКОГО ПОДХОДА К ОЦЕНКЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ	
<i>Жахов Н.В., к.э.н., ФГБОУ ВПО «Курская ГСХА», Россия</i>	74
СИСТЕМА МОТИВАЦІЇ ТА ОПЛАТИ ПРАЦІ В ГАЛУЗІ ТВАРИННИЦТВА	
<i>Житченко М.В. магістрант, Науковий керівник: Махмудов Х. З., д.е.н., професор, Полтавська державна аграрна академія</i>	76
НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА	
<i>Калініченко О. В., к.е.н., доцент, Полтавська державна аграрна академія</i>	78
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АГРОХОЛДІНГІВ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ	
<i>Карпишин Ю.А., аспірант, Житомирський національний агроекологічний університет</i>	81

СКЛАДОВІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ОВОЧЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ <i>Карташова О.Г., к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»</i>	85
ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МОТИВАЦІЇ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ <i>Кобець Р.А., студентка, Науковий керівник: Сосновська О.О., к.е.н., доцент, Полтавська державна аграрна академія</i>	87
ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА <i>Кобченко М. Г. , магістрант, Науковий керівник: Махмудов Х. З., д.е.н., професор , Полтавська державна аграрна академія</i>	88
ФОРМУВАННЯ ВИРОБНИЧО-ГАЛУЗЕВОЇ СТРУКТУРИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ <i>Корсун С. С., магістрант, Махмудов Х. З., д.е.н., професор, Полтавська державна аграрна академія</i>	90
ОБҐРУНТУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕРНОВОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ <i>Кузубов О.О., к.е.н., доцент, ФДБОУ ВО Владивостоцький державний університет економіки і сервісу</i>	92
ОПЛАТА ПРАЦІ ЯК СТИМУЛЮЮЧИЙ ЧИННИКИ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ <i>Лавріненко В.М., студент, Самойлик Ю.В., к.е.н., доцент, Полтавська державна аграрна академія</i>	94
ІНТЕНСИФІКАЦІЯ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА В ПІДПРИЄМСТВІ <i>Миколенко І.Г., к.е.н., доцент, Полтавська державна аграрна академія</i>	98
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА <i>Михайлова О.С., к.е.н., доцент, Світлична А.В., к.е.н., доцент, Полтавська державна аграрна академія</i>	100
ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ГАЛУЗІ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА <i>Місюренко О. М. магістрант, Науковий керівник: Махмудов Х.З. , д.е.н., професор, Полтавська державна аграрна академія</i>	104

<p>ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ <i>Мухтаров М. Д., магістрант, Березіна Л. М., д.е.н., професор, Полтавська державна аграрна академія</i></p>	105
<p>МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ <i>Ніценко В.С., д.е.н., доцент, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова</i></p>	108
<p>ОСОБЛИВОСТІ ВИЯВУ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ АГРОБІЗНЕСУ В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ <i>Осадчук І.В., к.с-г.н., доцент, доцент кафедри менеджменту організацій, Ярмоленко В., магістрантка, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»</i></p>	112
<p>ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ <i>Поліщук О.С., магістрант, Науковий керівник: к.е.н., доцент Дядик Т.В., Полтавська державна аграрна академія</i></p>	115
<p>ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА СВИНИНИ <i>Савелова Н. О., магістрант, Науковий керівник: Калініченко О. В., к.е.н, доцент, Полтавська державна аграрна академія</i></p>	118
<p>ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ПТАХОПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ АПК УКРАЇНИ <i>Салькова І.Ю., к.е.н., доцент, Вінницький національний аграрний університет</i></p>	119
<p>ВПЛИВ ТРАНСАКЦІЙНИХ ВИТРАТ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ <i>Шарапа О.М., старший викладач кафедри обліку, аудиту і статистики, Український державний університет фінансів та міжнародної торгівлі</i></p>	122
<p>ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИ ВИРОБНИЦТВІ ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ <i>Шиян Д.В., д.е.н., професор, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця</i></p>	126

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ	
<i>Березіна Л.М., д.е.н., професор, Шовкова Л.В., аспірант, Полтавська державна аграрна академія</i>	127
Секція № 3	
Інвестиції та їх ефективність в малому бізнесі у сільських територіальних громадах	130
HISTORIĘ OŚRODKA GARNCARSKIEGO W MEDYNI GŁOGOWSKIEJ NIEOPODAL RZESZOWA W WOJEWÓDZTWIE PODKARPACSKIM (POLSKA)	
<i>Krystyna Gawron, Wydział Sztuki, Uniwersytet Rzeszowski</i>	130
ІНВЕСТИЦІЇ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ	
<i>Галич Ю.А., аспірант, Полтавська державна аграрна академія</i>	133
ВПЛИВ ДІЯЛЬНОСТІ АГРОХОЛДІНГІВ НА ПРОБЛЕМИ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ	
<i>Дем'яненко Н.В., к.е.н., доцент; Стратулат В.Г., аспірант, Полтавська державна аграрна академія</i>	134
МОЖЛИВОСТІ РОЗШИРЕННЯ ФІНАНСУВАННЯ МАЛОГО АГРАРНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	
<i>Г.В. Єкель, к.е.н., старший науковий співробітник відділу економіки, ННЦ «Інститут землеробства НААН»</i>	136
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КАДРОВОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА	
<i>Лісовий В. М. магістрант, Науковий керівник: к.е.н., доцент Даниленко І. В. Полтавська державна аграрна академія</i>	138
ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ НА МІКРОРІВНІ	
<i>Осадчук І.В. , к.с.-г.,н., доцент, доцент кафедри менеджменту організацій, Дашковська А. – магістрантка, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»</i>	139
СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ТРАНСФОРМАЦИИ СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ: МОТИВЫ ВОЗНИКНОВЕНИЯ И РЕЗУЛЬТАТЫ	
<i>Плотникова М.Ф., к. э. н., доцент кафедры менеджмента инвестиционной деятельности, Житомирский национальный агроэкологический университет</i>	144

Секція №4

Ресурсне, маркетингове, логістичне та інформаційне забезпечення інвестиційної діяльності 145

ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Авраменко О.І., магістрант,
Сосновська О.О., к. е. н., доцент,
Полтавська державна аграрна академія* 145

ЛОГІСТИКА ПРОВІДНИХ АГРОПРОДОВОЛЬЧИХ КОМПАНІЙ УКРАЇНИ

Болдирєва Л.М., к.е.н., доцент, Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка 147

МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ СПОЖИВЧИХ УПОДОБАНЬ НА РИНКУ ЙОГУРТІВ М. ХЕРСОНА

*Боліла С.Ю., к.с.-г.н, доцент,
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»* 150

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА З ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ПТАХІВНИЦТВА

*Вольнова О. М., здобувач,
Полтавська державна аграрна академія* 153

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРАЦІ МЕНЕДЖЕРА (УПРАВИТЕЛЯ) З ЛОГІСТИКИ

*Гринько О.В., к.е.н., доцент кафедри менеджменту і логістики,
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка* 156

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Демиденко Л. М., к.е.н, доцент,
Полтавська державна аграрна академія* 160

ПРОБЛЕМИ ТЕХНІКО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПЕРЕОСНАЩЕННЯ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

*Артеменко Д.Г., магістрант,
Науковий керівник: Коваленко М.В., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства, Полтавська державна аграрна академія* 162

ПІДТРИМКА УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ЩОДО ОПТИМАЛЬНОГО РОЗПОДІЛУ ІНВЕСТИЦІЙ МІЖ ПІДПРИЄМСТВАМИ МЕТОДАМИ МАШИННОГО МОДЕЛЮВАННЯ <i>Копішинська О. П., к.ф.-м.н., доцент, Уткін Ю. В., к.т.н., доцент, Полтавська державна аграрна академія</i>	164
ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГ В СОЦІАЛЬНИХ СЕТЯХ <i>М.В. Мокляк, к.э.н., доц. кафедри міжнародної економіки и маркетинга, Полтавский національний технічний університет имени Юрия Кондратюка</i>	167
РЕЗЕРВИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА <i>Писаренко С.В., к.с.-г.н., доцент, Полтавська державна аграрна академія</i>	169
ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ АГРОЛОГІСТИКИ НА РИНКУ М'ЯСА ТА М'ЯСОПРОДУКЦІЇ <i>Самойлик Ю.В., к.е.н., доцент, Полтавська державна аграрна академія</i>	171
НОВИЙ НАПРЯМ МАРКЕТИНГУ - МАРКЕТИНГ ІНВЕСТИЦІЙ <i>Хурдей В.Д., к.е.н., доцент; Воронько-Невіднича Т.В., к.е.н., доцент, Полтавська державна аграрна академія</i>	173
ЧИННИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ <i>Черкасов О.О., здобувач, Полтавська державна аграрна академія</i>	176
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ АГРАРНОЇ ЛОГІСТИКИ У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ <i>Яснолоб І.О., асистент кафедри маркетингу, Полтавська державна аграрна академія</i>	178

Секція № 5

Фінансово-кредитні, обліково-аналітичні та нормативно-правові аспекти інвестиційної діяльності 182

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Аранчій В. І. к.е.н., професор, Лесюк А. С., магістрант, Полтавська державна аграрна академія 182

ІНВЕСТИЦІЙНІ ВИТРАТИ ЯК СКЛАДОВА СОБІВАРТОСТІ

Бабенко А.М., студент, Демиденко Л.М., к.е.н., доцент, Полтавська державна аграрна академія 186

ЕФЕКТИВНІСТЬ ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Курманов Є.К., магістрант, Самойлик Ю.В., к.е.н., доцент, Полтавська державна аграрна академія 188

FINANCIAL ASPECTS OF SOIL PROTECTION

Kucher A. V., PhD, Corresponding member of the Academy of Economic Sciences of Ukraine, NSC «Institute for Soil Science and Agrochemistry named after O. N. Sokolovsky» 190

СУТНІСТЬ ТА РЕЗЕРВИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ВИРОБНИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Льовин А.С., магістрант, Дивнич О.Д., к.е.н., доцент, Полтавська державна аграрна академія 194

ВИТРАТНА ОРІЄНТАЦІЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Мирна О. В., к.е.н., доцент, Полтавська державна аграрна академія 196

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Мічурова В.В., магістрант, Дивнич О.Д., к.е.н., доцент, Полтавська державна аграрна академія 199

ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ ТОРГОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Міщенко С., магістр, Таврійський державний агротехнологічний університет 201

**ДО ПИТАННЯ ПРО ПРИНЦИП УЗГОДЖЕНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ
ДИПЛОМАТИЧНОЇ СЛУЖБИ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ
ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ФУНКЦІЇ ЄС**

*Могильчук О.О., здобувач Інституту державного будівництва та
місцевого самоврядування, Національної академії правових наук України* 204

СТАНДАРТИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІНСЬКОГО КОНТРОЛЮ

*Савченко Р.О., к.е.н., доцент, докторант кафедри бухгалтерського
обліку, оподаткування та аудиту Житомирський національний
агроєкологічний університет* 207

**ФОРМУВАННЯ ТА ШЛЯХИ ЗБІЛЬШЕННЯ ПРИБУТКУ
ПІДПРИЄМСТВА**

*Стародуб О. С., студентка,
Науковий керівник: к.е.н, доцент Даниленко В.І
Полтавська державна аграрна академія* 209

ШЛЯХИ ЗБІЛЬШЕННЯ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВА

*Стрижко І.О., студентка,
Науковий керівник: д.е.н., професор Писаренко В. В.,
Полтавська державна аграрна академія* 211

Наукове видання

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ

**«ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТУВАННЯ ТА
ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО
КЛІМАТУ В АПК»**

29-30 жовтня 2015 р.

Ум. друк. арк. 13,4. Гарнітура Times New Roman Сур.

Відповідальна за випуск Самойлик Ю.В.